

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars Prima. De Ivrisdictione Et Foro Competenti. Pars Secunda. De Præeinentiis & Præcedentiis

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

De Præeinentiis &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74087](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74087)

DE PRÆEMINENTIIS

&c.

DISCURSUS PRIMUS.

VRBINATEN. IVRIS METROPOLITICI

P R O

EPISCOPO ET CIVITATE EUGUBII

C U M

ARCHIEPISCOPO VRBINATEN.

*Discursus in Congressu pro directione causæ pendentis in Sacra
Congregatione Concilii.*

An & quando erectio alicujus Ecclesiæ Metropolitanæ in parte effectuata, cesset in aliqua Ecclesia suffraganea, ob non usum, seu ob alias particulares circumstantias inducentes defectum intentionis Papæ; Et aliqua de Provincia Romana intrâ ambitum 100. milliarium, An in ea detur aliquis Metropolitanus.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**acti series.
- 2 **M**ensura distantia de loco ad locum quomodo facienda si remissivè.
- 3 **D**e duplici persona quoad spiritualia concurrente in Papa.
- 4 **P**apa habet jurisdictionem in toto mundo, etiam cum jure territorii.
- 5 **V**icarius Urbis dicitur in ea Ordinarius loci.
- 6 **T**erritorium seu Diæcesis particularis Urbis quantum se extendat, Et de Urbis districtu.
- 7 **P**raxis exercendi jurisdictionem intrâ breviorum modernè distinctè 40. milliariū quid operetur.
- 8 **I**ntrâ latorem districtum 100. milliarium nullus adest Metropolitanus.
- 9 **Q**ualis dicatur Provincia Romana seu Papa.
- 10 **L**itteræ Apostolicæ, ut executionem obtineant, debent justificari in omnibus narratis.
- 11 **F**allit accedente consensu interessatorum.
- 12 **D**e erectionibus Cathedralium vel Metropolitanarum quomodo fiant, & an egeant justificatione.
- 13 **S**olum Decretum Consistoriale etiam sine litteris sufficit ad erectionem Cathedralis vel Metropolitanæ.
- 14 **E**rectiones Cathedralium fiunt ad preces Principum.
- 15 **D**atur distinctio inter gratias exigentes, vel non exigentes factum hominis.
- 16 **A**n non usus tollat effectum erectionis seu gratiæ.
- 17 **Q**uid requiratur ad præscribendam exemptionem à jure Metropolitico.
- 18 **E**ffectuatio in parte sufficit.
- 19 **I**n gratiis de sui natura præjudicialibus, non censentur præjudicia connaturalia & consecutiva.

20 **D**e erectione Ducatus Urbini remissivè.

D I S C. I.

Ostquam sub Paulo III. juxta seriem, de qua in Senogallien. Castrosum sub tit. de feudis, disc. 1. Ruveri possessores plurium Civitatum, & dominiorum sub diversis titulis, obtinuerunt in eis intinuat unitis erigi Ducatum Urbini tanquam speciem unius Provinciæ, seu Principatus, Cupientes ut idem in spiritualibus quoque sequeretur, obtinuerunt à Pio IV. consistorialiter, & in forma consueta, Ecclesiam Cathedralis Urbinatens. erigi in Metropolitanam, eidem in suffraganeas assignando Ecclesias, Pisaurum, Forosempronum, Callien. Senogallien. Feretran. & Eugubin. ea assignata ratione, quod sicuti in temporalibus omnes dictam Civitatem in Metropolim hujus Status agnoscent, ita pro majori suffraganeorum commodo, utilitate, & decore, idem sequatur in spiritualibus abque necessitate in casu appellationis adeundi cum majori sumptu Romanam Curiam, dictæque erectioni assensum præbuerunt omnes alii Episcopi, cum quibus ex tunc illicè jus Metropolitico absque aliqua contradictione effectum sortiri cepit, excepto Eugubino, attento quod ea Ecclesia tunc in commendam possidebatur per Cardinalem Sabellum, unde propterea in eadem erectione disponitur, illam, dicta commenda durante, suspensam remanere debere, effectum tamen sortituram immediate post eam cessatam; Cum autem inter dictas Civitates Urbinatens. & Eugubin. antiquæ vigerent æmulationes, unde propterea ista Eugubina hujusmodi subjectionem ergà aliam æmulam nimium

Bb

ægre-

agrè ferret, ob reverentiam tamen Ducum non au-
deret se directè opponere, Hinc dicta dominatio-
ne durante, studiosè curatum fuit, post cessatam di-
ctam commendam, effugi quo magis fieri posset di-
ctæ subjectionis praxim, ita ut satis rari fuerint ca-
sus, in quibus dictus Metropolitanus suas partes in
hac Diœcesi exercuerit, usque ad tempus devolutio-
nis feudi, qua sequuta de anno 1631. levato
velo, Episcopus, Civitas, & Diœcesis, dictam sub-
jectionem negando, se conservare curarunt in anti-
quo statu exemptionis, ac immediatæ subjectionis
Sedis Apostolicæ, adeo ut *Vghellius in primo tomo
Italia Sacra*, in quo agit de solis Episcopatibus ex-
emptis à jure Metropolitico, & Sedi Apostolicæ
immediatè subjectis, inter eos istum collocaverit;
Verùm de anno 1661. modernus Archiepiscopus
hujusmodi prætensionem excitando, obtinuit à San-
ctissimo referibi Sac. Congregationi Concilii, ut hu-
jusmodi controversiam, *summariè, & sine figura
judicii prout de jure cognosceret, & terminaret*, Unde
propterea ex parte Episcopi, & Civitatis, plurimum
Advocatorum, pro directione, ac defensione, con-
vocatus fuit congressus, in quo, ut infra, varia infi-
nuata fuerunt motiva, quibus tamen, ob difficulta-
tes à me inter congregatos juniore excitatas sus-
pensis.

Determinatum fuit, amplectendum esse moti-
vum à me deductum, quamvis ab aliquibus primo
aspectu reputatum singulare, ac extrâ professionem
jurista, super defectu scilicet intentionis Papæ eri-
gentis, ob ignotam, & fortè non consideratam facti
circumstantiam, quæ istam Ecclesiam ab aliis suffra-
ganeis prædictis diversificat, quia nempe esset infra
ambitum 100. milliariùm, & sic intrâ Provinciam
Romanam, in qua nullus datur Metropolitanus.

Quod motivum plausum habuit apud Sacram
Congregationem, quæ proinde mandavit mensu-
rari distantiam, ad effectum inspiciendi, an dicta
Civitas esset intrâ hujusmodi ambitum, ut ex hac
parte pro constanti supponeretur, vel extrâ, ut præ-
tendebatur ex parte Archiepiscopi hujusmodi cir-
cumstantiam negantis, & hoc stante, causa ulterio-
rem progressum hucusque non habuit, unde pro-
pterea defuit occasio disputandi super hujusmodi
mensuræ modo, an scilicet per aerem vel per ter-
ram fieri deberet, & quatenus hoc secundo modo,
an per lineam rectam, & per agros, vel potius per
vias usitatas vel respectivè inusitatas, seu scortos, de
quo aliquater habetur actum in *Murana erectionis
Conventus sub tit. de Regularibus*.

Dicebam igitur in discursu de super habito, Pa-
pam, quatenus pertinet ad spiritualia, duplicem
personam representare, unam, in qua dicitur Chri-
sti Vicarius, militantis Ecclesiæ caput visibile, to-
tiusque Orbis Episcopus, ac Ordinarius Ordina-
riorum, eundem Orbem habens pro Diœcesi,
damnata prorsus sententia volentium hujusmodi
generalem jurisdictionem esse in personas, non au-
tem cum jure territorii, quæ propositio per aliquos
circà annum 1650. in campum deducta, per Sac.
Congregationem Inquisitionis, causa maturè co-
gnita, tanquam temeraria, imò hæretica expresse
damnata fuit, ut habetur inter illa mea vota, seu
annotationes quas occasione efformandi in hoc
puncto votum ad petitionem cujusdam Cardinalis, ex
prudentialibus motivis congruit vivere sub tenebris.

Alterà verò persona est illa Episcopi particularis
Urbis, ubi tanquam Ordinarius loci hanc legem
Diœcesanam exercet per suum Vicarium, qui
proinde in Urbe ejusque territorio dicitur Ordina-

narius, ac venit sub legibus, aliisque decretis lo-
quentibus de Ordinario loci, *Vestr. in praxi lib. 7.
c. 7. n. 1. Scaccia de judiciis lib. 1. c. 25. n. 1. Sbroz. de off.
Vicariis lib. 1. q. 3. n. 19. bene Rota in Romana heredita-
tis 28. Aprilis 1659. coram Melio impress. post col-
luctationes Bondeni decisi. 62. Et habetur non semel
insinuatum supra in tit. de jurisdictione & foro comp.*

Territorium autem seu diœcesis particularis Ur-
bis, ubi Papa hanc secundam personam hereditaria
particularis gerit, de jure protrahitur usque ad di-
ctum ambitum 100. milliariùm circum circa, ad
text in l. 1. §. initio ff. de off. Praefecti Urbis, ubi Bald.
ante num. 1. Tuscus verbo districtus conclus. 516. num.
11. Fenson. ad Statut. cap. 197. num. 95. & sequen. &
habetur actum in Romana gabella equorum, & in
Romana siâe, seu dohana sub tit. de Regalibus disc. 72.
& 94. occasione examinandi hunc terminum, seu
vocabulum districtus Urbis.

Et quamvis hodie hujusmodi districtus per mo-
derna statuta sit redactus ad solum ambitum 40.
milliariùm, ad tollendam eam incertitudinem,
quæ prius habebatur, an scilicet restringeretur so-
lùm ad loca subjecta populo circà sal & focaticum,
ex deductis præsertim dicto disc. 72. de Regal. Ni-
hilominus id respicit fines temporales, atque prin-
cipaliter ordinatum est quoad jurisdictionem Sen-
natoris & Populi, & subjectionem statutorum, un-
de propterea intrat receptissima propositio, de qua
in *Toleta. disc. 1.* & frequenter in aliis sub tit. de juris-
dictione, quod à finibus temporalibus non inferitur
ad spirituales, & econtrâ; Et consequenter ista
moderna restrictio attendenda non videtur in or-
dine ad diminuendam antiquam Urbis diœcesim,
in primaria *Dionysii* divisione ex regula Praefectura
ita constitutam.

Licet autem in contrarium urgere videretur pra-
xis, seu observantia Tribunalis Vicarii, quod ejus cu-
mulativam jurisdictionem etiam in prima instantia
non protendit ultrâ dictum modernum ambitum,
seu districtum 40. milliariùm, Nilhilominus ubi
etiam ex hujusmodi consuetudine aliis Episcopis in-
trâ 100. miliaria existentibus, aliquid jus super
exemptione ab hac jurisdictione quaesitum esset, ut
probabilius videtur, & habetur actum sub sub di-
cto titulo de jurisdictione in *Terracenen. disc. 50.* Ad-
huc tamen cum consuetudo, juxta receptissimam
quotidianam propositionem, strictissimè atten-
denda sit in suo casu individuo, neque extendenda
sit de casu ad casum, operativa quidem esse poterit
quoad dictam facultatem Vicarii habendi cumula-
tivam cum ipsis Ordinariis, etiam in prima instan-
tia intrâ dictum modernum ambitum restringen-
dam, non autem quod dictus antiquus ambitus
definat esse de Urbis diœcesi, seu territorio, ad effe-
ctum, ut nullus Metropolitanus in eo detur.

Quod probari observabam ex inconcussa ob-
servantia Sedis Apostolicæ, quod non consecutus
intrâ hunc ambitum Ecclesias Metropolitanas eri-
gere, sive Cathedrales inibi existentes alteri Me-
tropolitano subjicere, & si fortè quandoque id fa-
ctum est, atram non habuit effectum, ut præser-
tim habemus de Ecclesia *Aquinaten.* quam Archie-
piscopus *Capuanus* ex quibusdam antiquis Aposto-
licis diplomatibus prætendit esse ejus suffraganeam,
qualem inadvvertenter supponit *Barbof. in ejus Pro-
vinciali*, Observantia verò docet contrarium, cum
ista Ecclesia se conferret in itatu exemptionis ac
immediatè subjectionis Sedi Apostolicæ, unde
Vghellius in d. 1. tom. Italia Sacra, eam inter exem-
ptas collocat.

Ideoque

Ideoque stante dicta moderna observantia Tribunalis Vicarii, restringendi suam jurisdictionem intrâ breviorum modernum districtum 40. miliarium, Hinc Professores Ecclesiastica eruditionis, dictum antiquum latiorum ambitum 100. miliarium, ad differentiam moderni, & pro exclusione cujuscumque Metropolitanæ, appellare solent sub nomine Provinciæ Romanæ, quod tamen vocabulum latius patere solet, atque in plurimum sensu comprehenditur omnes Ecclesias exemptas, Sedi Apostolicæ immediatè subjectas, per totum Orbem sparsas; Et quod Ecclesiæ existentes intra Provinciam Romanam non cognoscant Metropolitanam, refert decretum per Sacram Congregationem, *Fagnan. in c. & si membra, num. 36. de his que sunt à Prælo sine consensu Capituli*; Quæ Provincia existit inter Provincias Capuanam & Pisanam ad *lex. in c. sua nos de officio Vicar.*

Quandò autem dictum facti præsuppositum non assisteret, quod scilicet hæc Civitas non esset intrâ dictum ambitum Provinciæ Romanæ, ita ut cessaret motivum verisimiliter deficientis voluntatis Papæ regulandi istam Ecclesiam jure aliarum ut supra huic novæ Metropolitanæ Ecclesiæ subjectarum ob dictam circumstantiam diversificantem; Tunc mea sententia erat, etiam in sensu veritatis, probabiles esse oppositiones hujus Ecclesiæ & Civitatis respectivè ob rationes antiquæ æmulationis, & antipathie & successivè scandalorum & inconvenientium, quæ exindè resultare possent. non tamen legulicè & pro motivis juridicis coram iudicibus deducendis, cum per istam viam satis timendum esset, Sed potius prudentialiter & politicè, recurrendo ad eundem Pontificem pro moderatione probabiliter omnino concedenda, juxta exempla, quæ in hac materia habemus frequentia. Præsertim verò tunc deducebam illud Ecclesiarum, *Parma, Placentia, Imolen. & Cervien.* quas *Gregorius XIII.* Ecclesiæ Cathedrali *Bononiens.* per ipsum in Metropolitanam erectæ in suffraganeas assignaverat, eas vero *Sixtus V.* vel alter successor in primævo statu reposuit, Vel scilicet exemptionis, & immediatæ subjectionis Sedi, Vel respectivè restituendo Ecclesiæ Metropolitanæ *Ravennasien.* Quod etiam *Paulus IV.* fecit quoad Ecclesias *Pennin. & Adrien.* quas aliàs exemptas *Clemens VII.* subjecerat Ecclesiæ Metropolitanæ *Theatin.* & *Pius IV.* ex eodem motivo pacis, & pro sedandis continuis discordiis plurium inconvenientium productivis, Ecclesiam *Ansanen.* seu *Lancianen.* eidem Metropolitanæ Ecclesiæ *Theatina* subjectam, erexit etiam in Metropolitanam; Cum quibus & similibus exemplis satis justam & probabilem credebam hujusmodi petitionem, ad quam solum recurrendum esset, quatenus ut supra non assisteret dictum facti præsuppositum circa situationem intrâ ambitum 100. miliarium, quo subsistente, credebam causam esse in tuto pro hac parte, stante præsertim observantia, attendenda tanquam interpretativa hujus motivi, & voluntatis Papæ potius quam tanquam inefficuatia, seu non usus dictæ erectionis ut alii credebant.

Ceteri congregati, docti quidem Juris Consulti, sed nudis legalibus propositionibus nimium inhaerentes, erant in sensu, quod principaliter insistendum esset in eo quod istæ literæ Apostolicæ, quarum executionem Archiepiscopus petebat, utpotè ad partis postulationem, præti scilicet Ducis Urbini, deberent in omnibus narratis, justificari, ut executionem mererentur, ad commu-

Card. de Luca de Jurisdic. &c. & Præminent.

niter notata in cap. si capitulo de concess. præbendæ, & est apud beneficialistas quotidianum super executione litterarum, provisionis beneficii, vel reservationis pensionis, cum similibus; & in proximis terminis necessariæ justificationis omnium narratorum in litteris Apostolicis super erectione Ecclesiæ in Colligiam habetur decis. 258. 283. & 284. par. 7. recent. & est actum infra hoc eodem tit. in *Messanen. erectionis disc. 9.*

Narrata verò dicebant, nedum justificata non esse, sed neque posse justificari, unde propterea inferebant ad vitium surreptionis, & obreptionis, ac defectum intentionis, dum in eisdem litteris narratur, omnes Ecclesias prædictas consistere in Statu Urbini, istamque Eugubinam & alias Civitates in temporalibus agnoscere alteram Urbinate. in Metropolitanam, quod in facto correre dicebant respectu istius Civitatis, quam Dux possidebat in Vicariatum seu Principatum cum diverso titulo, absque aliqua subjectione vel dependentia à Statu Urbini, cum quo æquè principaliter, non autem subjectivè per Paulum III. unius fuit hic Vicariatus seu Principatus pro sola erectione dignitatis Ducalis ut in *d. Senogallien. Castroru sub iii. de feud. disc. 1.* Prout narratur hujusmodi erectionem, præfatarum Ecclesiarum, earumque Prælatorum, Cleri, populis, Civitatum, & Diocesium commoditates & utilitates parituram esse, cuius contrarium de directo in ista Eugubina Civitate & Diocesi contingeret, cum Prælatus aliàs exemptus, ac Sedi Apostolicæ immediatè subjectus, ita fieret subditus Archiepiscopi, & sic ejus dignitas minueretur, prout notabiliter præjudicaretur ipsi Civitati ex omnibus circumstantiis, vel de majoritate, vel æqualitate contententi cum dicta Urbinate, quam alias æmulam, ita in superiorem & Metropolim recognoscere cogeretur, cum aliis præjudiciis resultantibus etiam clero & populo, tum ob itineris asperitatem, tum majores expensas, quæ in litigando supponuntur ratione cujusdam *caposoldi*, ibi solvi consueti, unde magis expedit in gradu appellationis Romanam Curiam adire.

Ad præsumptionem verò justificationis resultantem ab effectu erectionis spatia unius sæculi cum aliis Ecclesiis, respondebant id provenire à consensu per alios Episcopos ut supra initio præstito, quo concurrente alia non exigitur justificatio, ut per scribentes in *d. cap. si capitulo, Lotter. de benef. lib. 1. quest. 23. num. 5. Buratt. & adden. decis. 83. num. 2. & 409. num. 1. adden. ad Greg. decis. 57. num. 11. & passim*; Atque ad aliquos actus gestos in hac Diocesi, respondebant quod essent clandestini, seu meticulosi ob Ducum reverentiam, semper tamen contradiati.

Quamvis autem ut supra, etiam in sensu veritatis, crederem satis justam & probabilem esse hujus Civitatis & Ecclesiæ præventionem, super continuatione primævi status exempti, & sub immediata subjectione Sedis Apostolicæ, Vel ob dictam situationem infra centum miliaria, qua subsistente defectus intentionis est clarus, Vel ista facti circumstantia corrumpente, ob moderationem in omnem eventum juxta superius insinuata & similia exempla, justè & rationabiliter à Sede Apostolica concedendam, Nimirum in idem suffragante longævo non usu, non quod iste aptus esset ad tollendam vel præscribendam dictam superioritatem, ut infra sed pro interpretatione dicti defectus intentionis, sive pro justificatione dictarum causarum, ob quas in omnem eventum præfata moderationi locus esse deberet.

De reliquo præfata legales propositiones in suis casibus veræ . non videbantur subjectæ materiæ congruè applicabiles , cum hujusmodi erectiones Cathedralium , vel Metropolitanarum , censendæ non veniant jure simplicium gratiarum , quæ ad partium postulationem & narrativam fiunt super provisionibus beneficiorum & similibus , ac etiam super erectionibus collegiarum , Quoniam præfata erectionum species fit causa maturè cognita in pleno Concistorio & præ via cognitione & consultatione Congregationis Concistorialis ; Ac propterea litteras Apostolicas super erectione Cathedralis non indigere aliqua justificatione firmatur *dec. 612. par. 2. rec.* Et in specialibus terminis juris metropolitanici pro Archiepiscopo Theatino cum Episcopo Ortonen. firmatur in *Theatina jurisdictionis 17. Septembris 1607. & 17. Martii 1608. curam Ottembergo* , ubi quod etiam decretum factum in Concistorio absque litteris ad id sufficit.

Neque benè dicebatur istam esse gratiam ad partis postulationem , quoniam licet in litteris erectionis diceretur fieri ad preces Ducis Urbini , Atamen id de consuetudine Sedis Apostolicæ in hujusmodi erectionibus practicatur ob excellentiam & gravitatem materiæ , ut non nisi ad postulationem Regum , vel Principum , ad hujusmodi innovationes procedatur , ut docet praxis actualis , in casu , de quo infra in *Burgen. erectionis disc 6. & patet apud Peniam dec. 540.* ubi de Ecclesia Montis regalis erecta in Metropolitanam ad preces Regis cum similibus , ac etiam practicatur in Canonizationibus Sanctorum , non inde tamen sequitur dici gratias inconsideratè , & ad solam partis postulationem & narrativam factas , ita ut indigeant pro executione consueta formali justificatione narratorum , cum illa jam præcesserit priusquam ad decretum in Concistorio deveniatur.

Ut enim benè advertitur in eisdem præcis terminis consimilis controversiæ juris metropolitanici in *Montis regalis jurisdictionis coram Penia inter suas decif. 546. & 761.* præsertim in hac ultima , Alia sunt gratiæ , quæ non statim secum executionem trahunt , sed aliquo hominis ministerio indigent , Alia verò sunt , quæ absque aliquo ministerio statim trahunt executionem , ut in prima specie requiratur formalis justificatio , secus autem in secunda.

Quoverò ad non usum seu contrarium usum , istud motivum in specie rejicitur in *dicta Theatina coram Ottembergo* , ac etiam in allegata *Montis regalis coram Penia* , quicquid dubitatum esset in *decif. 720. coram eodem* , ex ea ratione , quod hujusmodi juris metropolitanici exercitium est dupliciter facultativum , ex parte scilicet Metropolitanæ , qui potest illud quandoque negligere , & clarius ex parte subditorum , vel quia possunt non appellare , ita ut non contingant casus appellationum , & gravaminum , vel quia cum electio sit appellantis , potuerunt appellare ad Papam , ejusque Curiam omissio medio , unde propterea defuerit occasio , qua cessante etiam per mille annos non intrat præscriptio , ad cujus effectum in hujusmodi juribus incorporalibus necessaria est , vel immemorabilis benè probata , vel saltem præcedente contradictione , subsequuta patientia quadragenaria , juncta cum fama privilegii , ut in specie advertitur in *dicta Theatina jurisdictionis 17. Septemb. 1607. & 17. Martii 1608. coram Ottembergo* , unde propterea istud motivum neglectum fuit in *dicta Montis regalis coram Penia* .

Clarius verò quia de usu & effectuone constabat cum tot aliis Ecclesiis , ex quibus hæc Provincia constituta erat , unde propterea effectuone in parte sufficit , ne unus & idem actus diverso jure censeatur , ac eodem tempore validus & invalidus sit , seu effectuatus & ineffectuatus , ut advertitur *dicta dec. 612. par. 2. rec.* & habetur frequenter in materia beneficiæ & unionum , ut effectuone in parte sufficiat pro effectuone totius gratiæ .

Et quoad minus verè præsupposita in dictis litteris contenta , quatenus agatur de præjudiciis generalibus resultantibus à diminutione prioris dignitatis , & præminentia , vel subjectionis unius Ecclesiæ ergà alteram , ista sunt præjudicia connaturalia , & per Papam rectè cognita , & prævisa , tanquam necessariò consecutiva , idè non attendenda , Unde propterea receptam conclusionem habemus , quod licet ex regula de jure tertio questio non tollen. in gratiis alteri præjudicialibus requiratur specialis derogatio dictæ regulæ & juris tertii , non tamen id procedit in hujusmodi erectionibus , utpotè de sui natura præjudicialibus , ut infra in *Messanen. erectionis Collegiate disc 9.* cum similibus , potissimè quia sufficit , utilitates , & commoda per Papam præsupposita & sperata , verificari in aliis Ecclesiis , cum actio fiat à prædominante .

Leve demùm videbatur illud fundamentum falsi præsuppositi circa jus Metropolitanicæ Civitatis Urbinatæ , in temporalibus ob diversitatem hujus Vicariatus Eugubini à feudo & Statu Urbini , idem enim procedit etiam in Principatu Pisaren. & in dominio Senogallien. & aliis sub diversis etiam titulis & dominiis possessis , adhuc tamen rectè verificabatur dictum præsuppositum saltem de facto ob erectionem , quam de omnibus hujusmodi quamvis inter se diversis feudis & dominiis fecit Paulus III. in Ducatum Urbini tanquam per speciem unius Provinciæ , firmis remanentibus singulorum Juribus , privilegiis & præminentis juxta seriem de qua in *dicta Senogallien. Castrorum sub tit. defensis disc. 1.* ideoque mihi videbatur asfistere magnam probabilitatem huic parti Eugubinae Ecclesiæ , sed ex dictis aliis motivis , non autem ex istis .

S Y P O N T A N A CATHEDRALITATIS

P R O
CAPITULO MONTIS SANCTI
A N G E L I

C U M
CAPITULO MANFREDONÆ

Causa decifus per Rotam pro Capitulo Manfredoniae.

De probatione Cathedralitatis alicujus Ecclesiæ , vel æquè principaliter cum altera Cathedrali unitæ , vel æquè principaliter concurrentis cum altera ad unam Cathedralam efformandam seu constituendam , & de probationibus & signis Cathedralitatis .

S U M M A R I U M .

¹ **F**Acti series.
² Episcopus debet celebrare missam in ea Ecclesia , in qua consuevit Christum .

- 3 De Decreto Marini V. quod attenderentur decreta & concessionis Pontificum ante schisma.
- 4 De resolutionibus S. Congregationis & Rota in causa.
- 5 Cathedralitas probatur per signa & adminicula.
- 6 Electio Episcopi spectat ad Capitulum Cathedralis, ut si sunt due unite, spectat ad utrumque Capitulum.
- 7 Antiquis inscriptionibus in marmore est deferendum.
- 8 Sedes Episcopalis in Ecclesia est signum Cathedralis.
- 9 Intitulatio Episcopi sub nomine utriusque denotat Cathedralitatem & unionem aequè principaliter.
- 10 Insignia Ecclesie Cathedralis probant Cathedralitatem.
- 11 Possessio in Ecclesia capta per novum Episcopum est indicium Cathedralitatis.
- 12 Habitatio fixa Episcopi penes Ecclesiam, idem denotat.
- 13 Item celebratio Dedicacionis Ecclesie.
- 14 Historis in hac materia deferendum est.
- 15 De aliis adminiculis, & quomodo ista ponderanda sunt.
- 16 Una & eadem Ecclesia Cathedralis formalis representari seu efformari potest à pluribus Ecclesiis materialibus.
- 17 Titulus diversus destruit contrariam possibilitatem ex adminiculis resultantem.
- 18 An possint stare simul, quod Ecclesia jam Cathedralis erigatur in Collegiatam.
- 19 De constitutione revocatoria Bonifacii IX.
- 20 De revocatione gestorum durante schismate in Concilio Constantiensi.
- 21 Deratione dictæ revocationis.
- 22 Non usus vel usus contrarius sicuti est aptus tollere privilegium, ut etiam est aptus enervare privilegii revocationem.
- 23 Habens privilegium quod præceditur revocatum, si revocatio est dubia, manutenendus est.
- 24 Observantia Davaria & Sedis Apostolica in hac materia satis deferendum est.
- 25 Respondetur adminiculis Cathedralitatis.
- 26 Quomodo in his materiis procedendum sit.

DISC. II.

Elasio primo sedente, dum Ecclesiam Sypontinam regeret Laurentius Episcopus, quem tanquam Sanctum Ecclesia veneratur, circa annum nostræ salutis 493. in vertice montis Gargani territorii Sypontini, fuit illustris apparitio S. Michaelis Archangeli in quadam spelunca ad Templi similitudinem conformata, quam Episcopus ex Angelica revelatione dedicavit & consecravit, & cujus apparitionis commemorationem Ecclesia Catholica celebrat sub die 8. Maii; Unde propterea iste locus in magna veneratione in toto Orbe Christiano haberi cepit cum magno peregrinorum, etiam Principum concursu, cujus ratione, ac etiam ob aeris salubritatem, & e converso insalubritatem aeris ipsius Sypontinæ Civitatis, tam Episcopus, quam clerus & populus ibi moram trahere consueverunt, indeque tractu temporis, diversis utriusque loci populis & clericis respectivè constitutis, inter eos emulationes & dissidia exorta fuerunt super jure

Card. de Luca de Jurisdic. Eccl. & Præminent.

cathedratico, per hanc modernam Ecclesiam S. Michaelis pretenso ex quodam indulto Eugenii III. ita ut duæ essent Ecclesie invicem unite Sypontina & Garganica, quam controversiam ad Alexandrum III. delatam, hic ad favorem Ecclesie Sypontinæ terminavit, ut ea unica esset Cathedralis, quod post approbationem Lucii, & Celestini III. causa magis cognita, denuò statuit Innocentius III. in Concistorio sub datum Kal. Junii anno Pontificatus V.

Alia item inter has Ecclesias sub Honorio III. exorta controversia, Cum enim in die Cœna Domini, Episcopus residens in Monte accedere vellet ad chrisma conficiendum in Ecclesia Cathedrali Sypontina, Garganici verò eum cogere, ut prius ibi missam celebrare deberet, id prohibitum fuit, respondente Pontifice, quod in eadem Ecclesia in qua chrisma conficitur, missa celebrari deberet, ut patet Ex decreto registrato inter Decretales in Capite referente de celebratione missarum.

Cum autem Manfredus ad radices dictæ Montis, vel ob insalubritatem aeris dictæ Civitatis Sypontinæ, vel ob oportunitatem illius sinus maris, novum locum à fundamentis construxisset, ab ejus nomine Manfredonia nuncupatum, ad quem populus & clerus dictæ antiquæ Civitatis translatus fuit, Garganici de anno 1401. obtinuerunt à Bonifacio IX. dictam Ecclesiam, Sancti Michaelis erigi in Cathedralam, atque aequè principaliter cum Sypontina uniri sub uno Archiepiscopo, qui Sypontinus, & Garganicus nuncuparetur; Verum paulò post, de anno scilicet 1413. per Joannem 22. seu 23. successorem dictæ erectio revocata fuit, Atque sopito per Concilium Constantiense Schismate 26. & recurrentibus partibus ad Martinum V. pro declaratione, an primæ vel secundæ litteræ attendendæ essent, Pontifex prædictus de anno 1419. ad instantiam Ecclesie Sypontinæ rescripsit, observari solum debere privilegia & Constitutiones Summorum Pontificum, qui fuerunt ante Schisma; Quia verò præsertim hoc ultimo sæculo Garganici curabant se confovere in jure Cathedralico, potissimum Sede vacante deputando proprium Vicarium, Hinc exortis novis controversiis de anno 1643. & re delata ad Tribunal AC. in criminalibus, prodiit sententia Garganicorum absolutoria, reservatis partium juribus in civilibus. Cuique hac occasione unus ex Canonicis dictæ Ecclesie Garganicæ in Urbe moraretur, curavit, adhibitis diligentis, habere sumptum authenticum litterarum Bonifacii IX. super dicta erectione in Cathedralam, quod fuit causa totius mali præfata Ecclesie, quoniam Garganici dictis litteris freti, nimis audacter in hoc jure Cathedralico se gerentes, ita jam dormientes Sypontinos, quasi per vim excitarunt ad hujusmodi causam reassumendam, illaque introducta in Sac. Congregatione Episcoporum & Regularium, de anno 1656. prodiit resolutio, non constare de Cathedralitate Ecclesie Montis S. Angeli, adversus quam resolutionem obtento à Signatura Gratia rescripto, ut S. Congregatio procederet in causa cum voto Rotæ, assumptaque in hoc Tribunali nova disputatione coram Cerro super dubio, An constaret istam Ecclesiam S. Michaelis esse Cathedralam, sub die 13. Januarii 1659. negativa etiam prodiit resolutio, quæ mihi quamvis pro hac parte succumbente scribenti, iusta & probabilis visa est, ab initio etiam prævisa, & parti juxta Stylum liberè insinuata, totum tribuendo propriæ culpæ eorundem publicantium dictas litteras Bonifacii,

6 eisque eorum jus referentibus cum aliquo exasperanti modo, spretis pluribus monitionibus desuper habitis, ac etiam subsequutis aliquibus scandalis cum Archiepiscopo Theutonico, quæ fuerunt magna pars hujus mali.

In hac igitur disputatione in Rota, scribens tanquam Advocatus, pro hujus Ecclesiæ Cathedralitate probandas plura deducebam ejus signa & adminicula, ex quibus in antiquis Cathedralitatem probari, plenè & luculenter firmatur in *Casaraugustana Cathedralitatis coram Coccino decis. 353 par. 5. rec.* & de qua causa habetur infra *disc. proxime sequenti*, ubi de alijs decisionibus in ea causa editis pro ejusdem Cathedralitatis adminiculativa probatione, ita ut longè majora viderentur in isto, quam in illo casu concurrere adminicula.

Quorum primum & satis vehemens deducebam ex litteris *Alexandri III.* registratis in antiquo marmore existente in atrio dictæ Sac. Speluncæ, per quas stante Sedis vacatione, prævia narrativa, quod Ecclesiæ Sypontina, & Garganica unam Sedem constituant, injungitur Garganicis, quod unà cum Sypontinis ad novi Præfulis electionem, seu nominationem procederent, quod signum est Cathedralitatis, quoniam jus eligendi 6 Episcopum competit solum Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, atque ubi sunt duæ Ecclesiæ Cathedralis invicem unitæ, tunc ab utroque Capitulo faciendæ est electio ad communiter notata per *Bellarmer. & alios in cap. & temporis xvij. questione 1. Gratian. qui alios colligit discip. 893. num. 23.*

7 Dictis autem litteris utpotè ab antiquo tempore in marmore registratis fidem adhibendam esse dicebam auctoritate *glos. in cap. Causam, qua de probat. ad communiter notat. per scribentes in l. monumenta Cod. de Religiosis & sumptibus funerum Mascard. de probat. conclus. 959 num. 21. Rota in Auximana sepultura 28. Maij 1646. Arguelles, & in his terminis Gratian. d. discip. 893. n. 31.*

8 Alterum adminiculum deducebam ex Sede Episcopali fixa & marmorea existente in eadem Sacra Spelunca, quæ signum est Cathedralitatis, cum non nisi in Ecclesia Cathedrali Sedes Episcopalis fixa haberi soleat, Ut de consimili, quoniam minori adminiculo deducto ex assertionibus historicorum, quod Episcopi in Ecclesia Sede habuerint, habetur *dicta decis. 353. num. 51. & sequen. par. 5. rec.* Multò magis ea circumstantia accedente, quod in hujusmodi Sede antiquis litteris Gothicis reperitur hæc inscriptio.

Sedes hæc numero differt à Sede Syponsi.

Jus, & honor Sedis, qua sunt ibi, sunt quoque monti.

Unde intrahat eadem supradicta conclusio de fide adhibenda antiquis lapideis inscriptionibus.

9 Tertium resultabat adminiculum ex antiquis & modernis intitulationibus Archiepiscoporum se denominantium Sypontinos & Garganicos, ut in specie advertitur *apud Cavaler. decis. 330. in fine*, ubi firmatur, necessarium non esse, quod in omnibus actibus Episcopi hanc duplicem habeant intitulationem, sed sufficere, quod ita quandoque servetur.

10 Quartum adminiculum deducebatur ex insignibus, seu sigillis, quibus aliqui Archiepiscopi uti fuerant in illis temporibus, in quibus non proprii & privati, sed Ecclesiarum sigilli usus habebatur, quoniam præsertim cum Cardinalis de Cupis *Tranen.* nuncupatus, commendatas haberet Eccle-

11 *Tranen.* & istam, in ejus sigillo tres adhibebat Imagines, unam S. Nicolai Peregrini pro Ecclesia *Tranen.* alteram S. Mariæ pro Sypontina, & alteram S. Michaelis pro Garganica, quod insignium adminiculum in proposito magnificè *Rota dict. dec. 353. n. 66. & sequen. par. 5. rec.*

Quintum resultabat ex actibus possessionis capte per plures modernos Archiepiscopos in utraque Ecclesia, quod est clarum indicium eas esse duas Ecclesias Cathedralis æquè principaliter unitas, cum in sola Ecclesia Cathedrali, seu principali capiendæ sit possessio, ex qua inferitur ad illam omnium aliarum inferiorum, quæ reputantur tanquam ejus membra, seu prædia, ut *apud Cavaler. dicta decis. 330. num. 6. & apud Peniam dec. 558. junctâ Venetam aliàs 699 junctâ Lugdunensem.*

12 Sextum ex palatio Archiepiscopali antiquo existente in Monte, & propè eandem Sac. Speluncam, fixa enim habitatio, & residentia Episcopi penes unam Ecclesiam magnum est Cathedralitatis indicium ex deductis *dict. decis. 353. num. 16. cum seq. par. 5.*

Septimum à celebratione dedicationis hujus Ecclesiæ, quod non convenit nisi Cathedrali, ut in eadem *decis. 353. & in alijs ejus confirmatoris.*

13 Octavum satis urgens deductum ex litteris *Julii III.* qui in minoribus fuit Archiepiscopus Sypontinus, dum concedendo huic sacre Speluncæ aliqua privilegia spiritualia eam vocat suam primam sponfam, qui terminus non convenit nisi Ecclesiæ Cathedrali.

14 Nonum adminiculum deducebatur ex antiquis Chronicis, & assertionibus, præsertim ex antiquo Provinciali Cancelleriæ Apostolicæ, ubi ponitur *Archiepiscopus Sypontinus & Garganicus, & Freccia* probatissimus auctor *in ejus tractatu de subfeudis l. i. tit. de provinciis*, diligenter describendo omnes Archiepiscopatus & Episcopatus Regni, vocat istum *Syponsinum seu Montis Gargani*, atque his antiquis accedit modernus Chronista compendiator Regni Neapolitani de anno 1614, ubi de hujus Ecclesiæ Cathedralitate plenè agit; Historicorum autem assertionibus in his terminis specialibus nimium deferendum esse habetur *in dicta Casar augustana Cathedralitatis 353. p. 5. rec. num. 23. & seqq.* & in alijs ejus confirmatoris ubi concordantes; Et generaliter *dec. 193. n. 14. & 15. & 355. nu. 23 par. 5. rec. decis. 60. & 92. par. 8. & 106. num. 9 par. 10. & in alijs.*

Et demum pro adminiculo, considerandam esse dicebam observantiam hujus loci ab alijs locis, 15 & Ecclesijs diocesis diversam, Tum ex eo quod Dignitates & Rectores aliarum Ecclesiarum singulis quibusque annis in die S. Laurentii Episcopi accedere solent ad præstandam obedientiam Archiepiscopo in Ecclesia Syponsi, seu Manfredoniæ, quod ista Ecclesia facere non consuevit; Tum ex eo quod Archiepiscopus pro tempore pro isto loco Vicarium particularem deputare consuevit independentem à Vicario Generali reliquæ Diocesis, cum titulo etiam & nuncupatione Generalis; Licet enim in effectu esset foraneus ex ijs, quæ in proposito hujusmodi Vicariorum particularium habentur *in Trifonem. & in Acernen. sub tit. de jurisdic. disc. 22. & 24.* attamen exinde adminiculum resultabat alicujus particularis præminentie istius Ecclesiæ.

Et quidem quando non adessent dictæ litteræ *Bonifacii* super nova erectione hujus Ecclesiæ tanquam de Collegiata, ita ut ageretur solum de hujusmodi adminiculativa probatione, adinstar illius, quæ

quæ habetur in dicta *CesarAugustana*, reflectendo etiam ad veritatem, probabilis pro hac parte respondendum videretur; Licet enim dicta administracula singulariter, & de per se considerata suas patiantur difficultates, atque, pleraque ex eis sint levia vel æquivoca, ut de plerisque ponderatur in decisione Rotali desuper edita; Nihilominus ea omnia insimul, & unitim considerata, cum regula, ut singula, qua non profumt &c. magnam probationem redolere videntur, ita ut facta eorum comparatione cum illis quæ ponderata, & canonizata fuerunt in dicta *CesarAugustana* de qua d. dec. 353. par. 5. rec. & disc. seqq. utique longè majora & fortiora esse viderentur.

Et quamvis fortiter obstarent dictæ determinationes *Alexandri III.* & *Innocentii III.* aliorumque Pontificum ut supra, Nihilominus, quando non urgeret obstaculum resultans à literis *Bonifacii IX.* & successivè ab aliis *Joanni XXII.* & à di. 20. decreto *Martini V.* ut supra, ista difficultas mihi videbatur de facili superabilis, stante immutato rerum statu; Cum enim vera & propria antiqua Cathedralis Sypontina esset illa, quæ sub invocatione *S. Mariæ* sita est in loco antiquè hodie penitus diruta Sypontinæ Civitatis; In Civitate autem Manfredoniæ addit Ecclesia parochialis seu matrix sub invocatione *dicti S. Laurentii*, qui erat Episcopus de tempore Angelicæ apparitionis, Hinc proinde dicebam, rectè dici posse, antiquum dictæ Civitatis populum & clerum, ita divisum esse, partim scilicet morando in dicto moderno loco Manfredoniæ, & partim in dicto alio loco Montis Gargani, ita ut ambæ Ecclesiæ *S. Laurentii*, & *S. Michaelis* æqualiter deservirent loco unicè Cathedralis *S. Mariæ*, atque utriusque Capitulum esset formaliter unum & idem, ita materialiter divisum seu distributum juxta casum Ecclesiarum *Arcin.* & *Verzellen.* cum aliis de quibus infra in *CesarAugustana* disc. seqq. Quo stante cessabat obiectum resultans ex dictis Apostolicis determinationibus *Alexandri*, & *Innocentii III.* per quas rejecta prætenisa duplicitate Cathedralium sub diversis titulis, determinatur unam esse Ecclesiam Sypontinam, quia stant bene simul eam esse unicam Sypontinam in exclusionem alterius diversæ Garganicæ, & tamen cum ita formaliter unicam, per plures materiales representari, ejusque unicum formale Capitulum ita divisum seu distributum esse, ut latius infra in *d. CesarAugustana*; Seu verius quod unica etiam esset dicta Ecclesia *S. Mariæ* in Syponto desolata, cujus vice deservirent ambæ prædictæ in effectu Collegiatæ deservientes loco Cathedralis impeditæ.

Verum insuperabilis difficultas resultabat ex dicta nova erectione concessa per *Bonifacium IX.* qua hæc pars imprudenter, & cum parum sano consilio uti professæ est pro suæ prætensionis titulo, cujus infectione detecta corruiat quæcumque longæva possessio vel observantia tanquam ex titulo vitioso inductivo malæ fidei ac destructivo tituli melioris juxta *theor. Innoc. in cap. Dudum de decimis*, ubi cæteri de quibus apud *Capic. Litr. consulti. 2. num. 21. Capobl. de baron. pragm. 11. ex num. 146. & 10m. 2. cap. 7. Buratt. dec. 792. dec. 218. par. 6. rec. dec. 29. & 56. par. 7.* & frequenter.

Indubitanter enim iste titulus videtur infectus & præjudicialis, dum ibi explicitè firmatur quod de tempore hujusmodi concessionis ista Ecclesia esset Collegiata, ideoque erigitur in novam Cathedralē diversam à Sypontina, cum qua æquè principaliter unitur; Et consequenter ita clarè destru-

ctum remanet totum ædificium dicti ratiocinii, quod scilicet non obstantibus dictis Apostolicis determinationibus, ac illa unicitate Ecclesiæ Sypontinæ, quæ per dictas determinationes firmatur, ita per plures Ecclesias materiales representetur, cum constet de titulo omninò diverso & incompatibili.

Considerabam, an adaptari possent, quæ per Rotam firmantur in dicta *CesarAugustana Cathedralitatis*, de qua infra disc. seqq. quod scilicet non implicet plures titulos multiplicari, atque Ecclesiam jam Cathedralē erigi in Collegiatam, Ita in præfenti, ut enunciatus itatus Collegialitatis non sit omninò destructivus prioris status Cathedralitatis, Verùm videbatur consideratio parùm tuta, quoniam, quicquid sit de veritate dicti assumpti, quod meus intellectus non de facili percipere potest ut in eadem *CesarAugustana*, In hac facti specie neque eadebat applicatio, quoniam juxta præmissam facti feriem, ista Ecclesia ab initio professæ est habere jus Cathedraliticum, non tanquam Sypontina seu ejus pars concurrens ad illam esformandam, sed tanquam Garganica, & ab altera diversa, unde dicto titulo destructo, se agnovit eo destitutam, & constitutam in statu simplicis Collegiatæ, à quo curavit, per hujusmodi novam erectionem facere transitum ad omninò novum statum Cathedraliticum, ex eadem persona propria, & diversa ab altera æmula & consequenter incompatibilis videbatur clara; Neque adaptari poterant ea, quæ ad limitationem dictæ theoricæ *Innocentii* habentur dicta *decis. 218. par. 6. & 29. par. 7. rec. apud Lanar. conf. 94. & in aliis supra allegatis de quibus in Sabinen. exemptionis sub titulo de Regalibus ad materiam gabbellarum disc. 47.* ubi latius de compatibili concursu novi tituli cum priori ex immemorabili vel alio jure competente in exclusionem alterius possibilibus tituli melioris.

Infectio autem dicti tituli resultabat ex pluribus, primò ex generali Constitutione revocatoria ejusdem *Bonifacii IX.* edita de anno 1403. & sic biennio post dictam erectionem, in qua, prævia narrativa, quod plura per importunam petentium instantiam concesserat, alia verò per subreptionis malitiam, vel fraudem, aliosque illicitos modos ab eo impetrata fuerant, idcirco omnes uniones, exemptiones, aliasque ibi expressas gratias revocavit, de qua revocatione habetur etiam actum in *Urbevetana feudi sub rit. de feudis disc. 5.*

Secundò per specialem & expressam revocationem hujusmodi erectionis factam de anno 1413. per *Joannem XXII. seu XXIII.* successorem, causa cognita, & ex certa scientia inserto tenore dictarum litterarum *Bonifacii*; Et tertio ex duplici revocatione *Martini V.* una scilicet generali facta in Concilio Constantiensi omnium unionum & exemptionum concessarum durante eo schismate, quod initium habuit ex morte *Gregorii XI.* de anno 1378. de qua revocatione habetur apud *Gemm. initio consil. 35. Seraph. dec. 612. sub num. 4. Gregor. dec. 509. & alibi, ac habetur actum etiam in dicta Urbevetana sub rit. de feud. disc. 5.* Et altera particulari, quando ut supra de anno 1419. referiplit observari solum debere Constitutiones, decreta, & privilegia ante schisma.

Merito autem, tam generaliter, quam specialiter terminato Schismate à *Martino*, & Concilio ita statutum fuit, quoniam talitempore, cum totum jus Papæ, vel ejus, qui pro talife gerat, consistat in Principum, & populorum obedientiam, & adhærentiam, unde oportet eorum benivolentiam

captare, & conservare, idcirco multa ad importunitatem præter intentionem per quamdam vim interpretativam concedere oportet, aliàs non concedibilia.

Quia verò in hoc ultimo decreto *Martini* staturatur terminus alteri parti sex mensium ad deducendum ejus jura, idcirco quando pacifica subsequuta observantia in statu Cathedralitico adesset, considerabam, etiam in sensu veritatis, præmissa omnia cessare, quoniam contraria tam longæva observantia, rectè comprobaret, infrà statutum terminum, talia jura, talesque rationes deductas esse, quod idem *Martinus* reponendo ab hoc decreto, mandaverit ex duobus actibus ut suprà gestis per duos Pontifices schismate durante, servari potius primum *Bonifacii* super erectione, quàm alterum revocatorium *Joannis*;

Et quemadmodum non usus aptus est tollere vim gratiæ, seu privilegii ad notat. per *Bart. & alios in l. 1. ff. de nundinis, Apom. de potestate Proreg. vir. de nundinis, & mercatis num. 13. Capto. decif. 134. ubi add. Seraphin. decif. 113. & 153. Rota in Bonon. gabbella coram Ouhob. inter suas decif. 175. & admittitur in Lanuen. privilegiorum coram Roias inter suas decif. 327. & 356. & in eadem coram Corrado decif. 337 p. 10. rec. in quibus evitatur conclusionis applicatio ex facto, Ita nil prohibet quod non usus tollat vim revocationis, ut ita firmum remaneat privilegium, unde propterea habemus, quod habenti privilegium, de cujus revocatione opponatur, sufficit hanc reddere dubiam, ut ipse in possessione status privilegiativi sit manutenendus *Seraph. dec. 499. n. 3. Loiter. de benef. lib. 2. q. 45. n. 10.**

Hoc autem fundamentum destructum remanebat à contraria observantia, quæ pro meo judicio continere videbatur graviorem & peiorem hujus causæ ligonè, Tum quia ut in decisione causæ ponderatur, in 28. electionibus Archiepiscoporum ab anno 1407. usque ad annum 1652. semper dicitur solam Ecclesiam Syppontinam provideri nulla hujus alterius mentione habita; Tum fortius quia in provisionibus Dignitatum, & Canonicatum hujus Ecclesiæ, aliisque gratiis & litteris Apostolicis, semper illa enunciatur *Collegiata, Cathedralis nuncupata*, dictusque locus enunciatur *Oppidum, Civitas nuncupata*, unde propterea considerabam, nedum adesse observantiam Datarie & Cancellarie Apostolicæ, quæ est organum Papæ, sed fortius adesse observantiam, & agnitionem ejusdem Capituli, ita continuò constituti in mala fide, quando ipso sciente, & consentiente hujusmodi litteris Apostolicis data fuit exequutio, præsertim in collationibus Dignitatum, & Canonicatum, cum aliis in decisione desuper edita ponderatis, ubi etiam respondetur pluribus adminiculis suprà pro Cathedralitate ponderatis;

Circa quæ considerabam, cum distinctione temporum, de facili illa tolli, atque æquivoca remanere; multa enim antiquiora, pro ut sunt litteræ *Alexandri III.* circa nominationem Archiepiscopi, & similia continebant actus sequutos in eo statu Cathedralitico, in quo Ecclesia in vim privilegii *Eugenii III.* de facto fuerat, priusquam ab eodem *Alexandro*, & successoribus Pontificibus dictæ contrariæ determinationes prodirent, sive in altero intermedio tempore novæ erectionis concessæ per *Bonifacium*, donec sequeretur revocatio; Actus autem moderni remanebant, vel usurpativi, de facto, & contradicti, vel destructi ut suprà à contraria obser-

vantia Sedis Apostolicæ super actibus Consistorialibus provisionis Ecclesiæ, sive Datarie, & Cancellarie super provisionibus beneficiorum, aliisque gratiis ut suprà; Est bene verum, quod licet in puncto juris, & de stricta ejus censura, hæc ita procederent, attamen iste casus fraternitariæ videtur cum altero, de quo in dicta *Tirafonen. sub tit. de jurisdictione disc. 22.* Quod scilicet videatur nimius rigor leguleicus, non multum fortè commendabilis, cum in his materiis, antiquitati, ac populorum traditionibus & devotionibus deferendum potius videatur ex quadam epicheia, dum inspecta substantia, juribus Ecclesiæ non præjudicatur, unde in hoc purum, & rigorosum Juristarum judicium mihi nunquam commendabile visum est.

CÆSARAVGVSTANA
CATHEDRALITATIS
PRO
ECCLESIA S. SALVATORIS,
CUM

ECCLESIA S. MARIE DEL PILAR.

Casus decifus per Rotam pro Ecclesia S. Mariae.

De eadem materia juris Cathedralitici, ejusque signis, & adminiculis, Et quando de antiqua Cathedralitate alicujus Ecclesiæ constare dicatur.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**acti series.
- 2 De antiqua Cathedralitate Ecclesiæ del Pilar firmata per Rotam.
- 3 De Cathedralitate actuali, ejusque continuatione etiam firmata.
- 4 Ultima resolutio causa.
- 5 Distinguuntur inspectiones causa.
- 6 De constructione Ecclesiæ S. Mariae del Pilar, & num. 13.
- 7 Dato Episcopo, danda est Ecclesiæ Cathedralis.
- 8 De adminiculis & signis antiquæ Cathedralitatis.
- 9 Quod de illis adminiculis non sit deferendum.
- 10 Quando historici deferendum sit.
- 11 Etiam si sint antiqua, debet constare de identitate.
- 12 De identitate Scheda testamenti nuncupativi, nuncupatione implicita remissivè.
- 13 De constructione Ecclesiæ, de qua num. 6.
- 14 Quando Ecclesiarum publica constructio, & consecratio initium habuit.
- 15 Et quando nomen Cathedralis.
- 16 De conclusionem, quod dato Episcopo danda est Ecclesiæ Cathedralis tanquam sponsa ratione conjugii spiritualis.
- 17 Examinantur adminicula Cathedralitatis S. Mariae, & quando dicantur æquivoca & non concludentia.
- 18 Episcopus potest residere in quacumque parte Diocesis.
- 19 De adminiculis, quod Ecclesiæ S. Salvatoris fuerit antiqua Cathedralis.

DISC.

DISC. III.

1655, obtinuerunt coram Bichio subrogato resolutionem super re judicata, & appellationis desertione.

Elisâ soli Deo certa notitia veritatis super antiquo statu rerum, pristina Civitas Cæsaraugustana redigeretur in Maurorum servitute sub qua vixit spatio annorum 400. circiter; Cùm circa annum 1418. Rex Alphonus Primus Conquistator nuncupatus, Mauris expulsi, dictam Civitatem pristina libertati restitisset, Templum nobilissimæ, & magnificæ structuræ, quod de tempore dictæ captivitatis ad usum Mesquitæ deservierat, vel juxta hujus partis præntionem pristino statui Cathedralitico restitutum, vel pro Cathedrali sub invocatione S. Salvatoris, juxta alterius partis præntionem, destinatum fuit, prævia Cathedrali translatione ab Ecclesia S. Mariæ, qua dicto tempore fuerat captivorum Christianorum refugium; In dicta verò Ecclesia S. Mariæ de anno 1141. erectum fuit Collegium Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini, quod etiam circa eadem tempora quoad immutationem à statu seculari ad regularem, sequutum est de Canonicis dictæ Ecclesiæ S. Salvatoris, quapropter cùm omnes utriusque Ecclesiæ Clerici essent æquæ Regulares & ejusdem instituti, cum ea charitate, que circa ea prima tempora, tanquam in specie primitivæ, seu renascentis Ecclesiæ regnabat, introduci cœperunt concursus, quia nempe in solemnitatibus, aliisque functionibus unius Ecclesiæ, Canonici, & Clerici alterius ad eam concurrerant, qui tamen concursus ex laudabili motivo charitatis introducti, tractu temporis magna cœperunt introducere, occasione præcedentiæ, dissidia & inconvenientiæ, pro quibus tollendis vel componendis, quamvis Archiepiscopi pro tempore, ac etiam Reges plura protulerint lauda, de quibus infra in discursu, aliaque adhibuerint diligentias, non inde tamen desideratus effectus oriri potuit, unde propterea usque ab anno 1536. introducta fuit causa in Rota, in qua intitulata Cæsaraugustana præeminentiarum, quamplurimæ prodierunt hinc inde resolutiones, quarum nonnullæ in voluminibus impressæ habentur.

Quia verò, majus ac præcipuum Pilarensum fundamentum super præcedentiæ aliisque præeminentiis, constituebatur in eorum Ecclesiæ antiquiori Cathedralitate, idcirco Capitulum S. Salvatoris, malo ejus fato, ex remedio l. diffamari, curavit de anno 1620. committi in Rota causam jactationum super hujusmodi antiqua Cathedralitate coram Coccino; a Datoque dubio, An constet Ecclesiam dal Pilar fuisse antiquius Cathedralitica, post plures disputationes, demum sub die prima Martii 1630. affirmativa proditit resolutio, Ecclesiam scilicet prædictam fuisse antiquius Cathedralitica ut patet ex plenissima decisione desuper edita impressæ inter recent. dec. 353 par. 5. ad cuius normam prolata sententia, & commissæ causa appellationis in eadem Rota coram Ubaldo, alia proditit sententia confirmatoria prævia decisione impressæ inter recent. dec. 177. par. 6. à qua etiam interposita appellatione neglecta fuit prosecutio, ex eo quoad præces Regis Catholici, Urbanus VIII. Congregationem particularem deputaverat pro istarum Ecclesiarum adeo scandalosis controversiis componendis, unde propterea causa siluit usque ad annum 1653. quando occasione reassumendi concursus interim suspensos, ista etiam causa reassumpta, Pilarense, negligente altera parte comparere, sub die 21. Junii

Quamvis autem dictæ sententiæ, quæ ita firmantur in judicatum transactæ ad normam decisionum, expressè, & litteraliter agerent de solo statu Cathedralitico antiquo, Nihilominus in dicta decisione, vel casualiter, vel studiosè adjecta fuerunt quædam verba, ex quibus etiam ad actualis Cathedralitatis continuationem inferebatur, quorum verborum nimium diligens perscrutatio ab aliquibus doctis & zelantibus hujus partis defensoribus habita, majora mala produxit, cùm ita occasione novæ disputationis, altera pars fortè neque de hac præntione cogitando, ad eam formiter substituendam excitata fuit, (In hoc etenim consistunt fata causarum, quod sæpius nocent ea quæ prodesse debent, & econtra); Quare in nova disputatione coram eodem Bichio sub die 6. Martii 1656. formiter firmata fuit etiam Cathedralitas actualis, ejusque continuatio, cum ea notabili circumstantia quod dictares judicata istam quoque percuteret, dictaque resolutio, occasione denegandi remissionem confirmata fuit 27. Maii 1658. coram Cerro in locum Bichii interim defuncti subrogato, relaxatisque executorialibus in vim rei judicatæ pro hujus Ecclesiæ & Capituli Sanctæ Mariæ æquali participatione omnium jurium Cathedralitico & Metropolitanorum, illisque canonizatis per Signaturam Justitiæ cum clausula sine præjudicio, sub die 5. Julii & 10. Decembris 1660. coram eodem Cerro, alia prodierunt resolutiones, decernentes declaratorias contra Capitulum S. Salvatoris ob non partitionem mandatis Rotalibus, ex quibus decisionibus tres posteriores coram Cerro sunt impressæ decif. 48. 80. & 84. post collationes Bondeni, unde propterea adita fuit Signatura gratiæ sub Alexandro VII. qui particularem Congregationem Cardinalium deputavit, super modo, vel componendi controversias vel dividendi inter hæc duo Capitula & Ecclesias exercitium dictorum jurium Cathedralitico & metropolitanorum, atque post longas discussiones, ex hujus causæ inexplicabili fato, determinatum fuit id, quod ex parte eorundem Pilarensum ab initio propositum fuerat, super æquali scilicet exercitio per tertium seu alternativam, super qua resolutione emanavit confirmatio Apostolica, atque ita in Curia res finem habuit, quidquid sit in partibus quoad executionem.

Stantibus autem tot Tribunalium & Virorum uniformibus judiciis, probabilis credendum est, hanc esse veritatem, frequenter non de facili percipibilem ab Advocatorum intellectibus, ex causarum, vel propriæ opinionis affectione fascinatis, sive quod ex aliis occultis Dei judiciis ita sibi placuerit; Utcumque tamen sit, refrigerato etiam disputationum calore, non potui intellectum captivare in obsequium hujusmodi determinationum super omnibus punctis, potissimum verò super duobus, primò scilicet super re judicata in Cathedralitate actuali & continuante ab anno 1118. citrà nunquam disputata nec decisa, & secundò, super æquali possessione ac exercitio illorum jurium, quæ lex circiter sæculorum spatio istud Capitulum sanctæ Mariæ nunquam possedit nec præntendit.

Tres igitur in hujusmodi disputationibus fuerunt puncti sive inspectiones principales, Primò super antiqua Cathedralitate utriusque Ecclesiæ respectivè; an scilicet ante Maurorum invasionem Eccle-

Ecclesia S. Salvatoris fuerit Cathedralis, ob ejus accidentale impedimentum ejus conversionis per Barbaros infideles ad impium usum Mesquitæ, altera Ecclesia Sanctæ Mariæ durante captivitate, deseruerit loco Cathedralis, unde gesta post recuperationem, importarent quamdam reversionem jure postliminii ad statum primævum; Vel potius e converso Cathedra semper & ab initio fuerit in dicta Ecclesia sanctæ Mariæ, translata postmodum ad illam S. Salvatoris per viam novæ applicationis seu conversionis ab impio ad sacrum usum; Secundò, posita antiqua Cathedralitate sanctæ Mariæ, circa ejus actualitatem & continuationem à dicto anno 1718. usque ad præsens, & an dici valeat desuper ad se rem judicatam; Et tertio, posita etiam dicta actualitate Cathedralitatis, circa exercitium, & participationem jurium Cathedralicorum, tam circa competentiam, quam circa modum dividendi; De primo autem agitur in præfenti, de secundo, & tertio in duobus proximè sequentibus discursibus.

De primo jam dicto Cathedralitatis antiquæ actum non fuit in modernis disputationibus habitis in Rota, utpote ibi jam supposito coram *Coccino & Ubaldo* in supra allegatis *decisionibus* 351. par. 5. & 177. par. 6. rec. unde ego & ceteri solum scribentes in causa post modernam reassumptionem ab anno 1653. citrà, quamvis essemus in concordia sensu, quod dictæ resolutiones essent parum tutæ, nihilominus determinavimus hanc provinciã non assumere, solumque de hujusmodi puncto Ego in forma discursiva tractavi in dicta Congregatione particulari, non quidem animo vel spe obtinendi judicati retractationem, sed ad effectum insinuandi majorem exorbitantiam prætensionis circa actualitatem & continuationem, ac æquale exercitium jurisdictionis, ac jurium Cathedralicorum.

Quatenus igitur pertinet ad hunc punctum antiquæ Cathedralitatis, in allegatis decisionibus coram *Coccino & Ubaldo*, præsertim in prima quæ est latior, *dec. 353. par. 5. ex numer. 20.* plenè statuendo conclusionem, quod in factis antiquis, historicis & Chronistis deferendum est, ex istorum traditionibus firmatur, Apostolum Jacobum, dum in Hispaniis esset, admonitum in somnis à B. Virgine Maria adhuc vivente, sibi que comparente super quadam columna seu pilari marmoreo, illam Ecclesiam in ejus honorem construxisse & consecrassè, ejusque servitio unum ex novem discipulis ab ipso conversis *Theodorum* nuncupatum, & presbyterum ordinatum destinasse, deputando etiam in discessu, ex B. Petri auctoritate, *Athanasium* Episcopum Cæsaraugustanum, Atque hinc dato Episcopo inferitur ad Cathedralitatem istius Ecclesiæ, quæ tunc unica in hac Civitate aderat, ratione conjugii spiritualis, quod inter Episcopum & Ecclesiam esse dicitur, unde posito sponso, opus est supponere sponsam; Huic initio addendo etiam quàm plura successiva adminicula, plenè deducta in allegatis decisionibus, præsertim in dicta 353. par. 5. cum quibus pertranscunt moderniores coram *Bichio*, inter quæ magnifunt, residentia SS. Valerii & Brauli, aliorumque Episcoporum apud istam Ecclesiam sanctæ Mariæ, & plures Chronicæ antiquæ, præsertim antiqui Scriptoris *Lucii Dextrii*, cujus fides etiam à *Droo Hieronymo* probata est, cum aliis adminiculis resultantibus, à retentione insignium Agni Paschalis cum inscriptione Status Cathedralici, à campana interdicti, à celebratione dedicationis Ecclesiæ, à

præeminentiis istorum Canonicorum suprâ illos S. Salvatoris, & ab aliis, de quibus in dictis decisionibus, & latius per *Lezzanam* in libello super hujusmodi Cathedralitate ex professo examinandi non nulla ex eis.

Quamvis autem omnia adminicula desuper considerata, & simul unita, cum regula, *ut singula quæ non præsent*, &c. præsertim in antiquis magnum probationis gradum præferre videntur, Attamen illa rectè considerata utpote aquivoça, & benè referibilia, vel ad antiquum statum Ecclesiæ primitivæ, quando Christiani sub Gentilium captivitate vivebant, vel ad dictum moderniore inter medium statum alterius captivitatis Maurorum, verè non concludere videntur id, ad quod ponderantur.

Illud præsertim generaliter ponderando, nullum penitus fundamentum constituendum esse, vel in testibus moderno tempore examinatis, vel in Chronistis, quorum fidei decisiones principaliter inniti videntur, quoniam antiquior historia est illa *Antonii Beuter* primævi scriptoris de anno 1546. quem sequuntur ceteri moderniores, unde est historia conscripta ad partis affectionem jam diu lite pendente, ac per decennium antea introducta in Rota, in qua ut supra pendet ab anno 1536. Cumque dissensiones & jurgia inter istas Ecclesias initium habeant autè annum 1221. in quo legitur promulgatum quoddam laudum Episcopi Sancii, illaque semper continuaverint, ut comprobant lauda Archiepiscopi *Tarracenen. tunc Metropolitan* de anno 1241. & proprii Archiepiscopi *Lupi* de anno 1351. Archiepiscopi *Garziz* de anno 1391. Archiepiscopi *Dalmati* de anno 1448. & Archiepiscopi de *Aragonia* de anno 1513. unde propterea nedum ipsa Civitas sed totum Regnum, & forte major pars Hispaniarum in factiones divisa esset de tempore dictæ primæ historie absque dubio videntes.

Hinc proinde, prorsus vanum dicebam fidem adhibere hujusmodi Scriptoribus, vel tanquam factionariis, vel ad partis collitigantis instantiam scribentibus; Conclusio enim super fide historicis præstanda, de qua plenè dicta *dec. 353. num. 23. & seqq.* in *Syponina Cathedralitatis disc. præcedenti*, rectè procedit, ubi agitur de historiis antiquis & probatis, editis tempore non suspecto, secus autem modernis, in quibus affectationis suspicio adesse potest, clarius verò ac indubitanter actuali lite pendente, ut benè hujusmodi conclusionem cæteris allegatis declarat Rota in *Balneariæ. lursi patronatus coram Orthobono inter suas decis. 234. numer. 6. & 253. numer. 21. & seq. & apud Rois dec. 336. num. 17 & in aliis, ac admittitur in Calaritanæ primatus dec. 60. & 92. par. 8. rec. ubi latè & magistraliter de fide præstanda Martirologiis aliisque Chronicis.*

Et quamvis magnum constituatur fundamentum in quibusdam Chronicis *Maximi, Aimonii, & Lucii Dextrii* antiquissimorum scriptorum, quorum præsertim *Dextrii* mentionem faciunt *S. Hieronymus*, & alii illorum temporum scriptores, unde propterea inferitur, eis omninò deferendum, utpote percutientibus tempus, in quo Hispania erat sub dominatione Gothorum, ante prædictam Maurorum invasionem; Nihilominus istud mihi videbatur æquivocum nimis clarum, quoniam non negatur adfuisse præfatos illos temporum scriptores, quorum mentionem faciunt

faciunt S. Hieronymus & alii, sed punctus est in identitate, an scilicet huiusmodi chronica moderno tempore repertæ, ac traductæ, & luci editæ sub illorum nomine, moderno corpore compositæ sint, ut frequens praxis in huiusmodi chronicis & privilegiis docet, & sive quod data veritate ad esset alteratio in traductione; Unde propterea in *ditis de sponibus 60. & 92. part. 3. rec.* ubi agitur de præstanda fide antiquis Martyrologiis & codicibus, tota disputatio fuit super identitate ac forma probante.

Ad quod etiam probandum ponderabam ea, quæ habemus in materia testamenti nuncupativi nuncupatione implicita juxta formam traditam ¹² per Bart. in l. si ita scripsero ff. de condit. & demonstr. per relationem scilicet ad schedulam existentem penes tertium, vel in serinio seu alio loco, quoniam certum est illum testatorem testatum esse, atque in rerum natura adfuisse, vel esse schedulam ab eo confectam, juxta quam testari voluit, sed punctus est in identitate, an scilicet illa, quæ exhibetur, esset ea, de qua testator sentit, super quo probationes juxta unam opinionem exactæ, & conclusentes, vel saltem juxta alteram adminiculativæ desiderantur, ut frequenter in sua materia *sub tit. de testamentis*; Potissimè quia Baronius diligentissimus antiquorum Scriptorum perscrutator testatur hujus *Lucii Dextrii*, antiqui Scriptoris Chronicas non haberi, sed deperditas esse, unde propterea magis concludens, & exacta dictæ identitatis justificatio necessaria est, prævio ipsius S. Romanæ Ecclesiæ maturo judicio examinata & comprobata, ut vel de Laminis Hispaniæ, vel de antiquis Martyrologiis & sacris Chronicis quas reperiri contingat, frequens praxis docet.

Argumentum verò deductum ex primæva hujus Ecclesiæ constructione per ipsummet Apostolum Jacobum, & ex deputatione Episcopi ut supra, ¹³ dicebam nil in proposito concludere, quamvis cum pia credulitate, tanquam certam haberem traditionem ab Ecclesia probatam, super dicta Divi Jacobi mora in Hispaniis, Quoniam cum id perneceffe sequutum sit circa primos annos post passionem Domini, dum præfatus Apostolus, omnium primus ab Herode in martyrium passus est de tempore, quo adhuc B. Petrus in Judæa morabatur, postmodum, ab eodem Herode in vincula conjectus, ex quibus ab Angelo liberatus fuit; Hinc proinde sequitur, nimium improbable videri, ut circa talia tempora, quando neque in ipsamet Hierosolyma, vel alibi aliquod materiale Templum sub nomine ipsius Christi Salvatoris constructum erat, construeretur istud sub nomine Virginis adhuc viventis.

Stant. n. bene simul, quod ille locus, in quo Apostolus dictam apparitionem habuit, haberetur ¹⁴ ab illis primis fidelibus in aliqua veneratione, Et tamen quod nullum materiale Templum publicè constructum & consecratum esset, eodem modo quo in ipsa Hierosolyma, in veneratione per fideles habebantur loca S. Sepulchri, Passionis, & similia, & tamen certum est, quod nullum aderat Templum materiale Christo dicatum, Quinimò ut docet sacra legenda inventionis S. Crucis, in dictis locis Calvaria, & Sepulchri constructa fuerant inanum Deorum Tempia ad huiusmodi sacram memoriam abolendam; Atque in ipsa met Urbe Roma, quam Christo Domino placuit Christianæ Religionis, ac Orbis caput & metropolim confi-

tuere, plurium sæculorum spatio usque ad tempora Constantini, habebantur quidem per fideles in veneratione loca martyrii, vel respectivè sepulchri SS. Apostolorum Petri & Pauli, sive fons olei, & similia, in quibus, vel aliquod sacrum mysterium, vel Sanctorum martyrium, aut sepulchrum esset, & in quibus quandoque habebatur Ecclesia formalis, id est ipsorum fidelium congregatio cum orationibus, & divinorum celebratione, vel etiam aliqua mansio ad id destinata, nulla tamen aderat Ecclesiam aterialis, quæ publicè sub nomine Christi, vel B. Virginis, aut Sanctorum dicata, & consecrata esset, dum per gryptas aliæque abscondita loca variabilia juxta oportunitates & tempora missæ celebrabantur, aliæque Divina peragebantur; Prima etenim Ecclesia materialis, quæ publicè Christo Domino dicata & consecrata fuerit, juxta sacram legendam, quæ in Breviario habetur sub die dedicationis Basilicæ Lateranensis, est ista, quæ proinde se appellat omnium Ecclesiarum primam, matrem, & magistram, Atque ex tunc ex Constantini decreto templorum publica constructio sequi cœpit, ut eadem legenda comprobatur, unde ita capiendæ sunt illæ Ecclesiæ quas commemorat *Frances post hæc editus in tract. de Ecclesia Cathedrali c. 2.*

Alia etiam nimia improbabilitate accedente, quod hoc nomen seu vocabulum Cathedralis, longè post Ecclesiæ tranquillitatem usum haberi cœpit, quando parochialibus, aliisque inferioribus Ecclesiis per Civitates & reliqua loca diocesis constructis, contra distinguere oportuit illam Ecclesiam matricem, quæ Episcopi Cathedra erat, & à qua reliquæ inferiores tanquam filiales normam reciperent, eique subjectionem profiterentur, ut latius advertit *Frances ubi supra*, Unde propterea improprium est, quod illis primævis temporibus, & antequam B. Petrus in his partibus occidentalibus Sedem constitueret, daretur erectio Templi materialis sub nomine Virginis adhuc viventis, & cum titulo & jurisdictione Cathedralitatis, ut clarè ad sensum.

Bene autem in decisionibus præsertim prima ¹⁵ p. 5. dicitur, quod dato Episcopo tanquam sponso, dare oportet Ecclesiam Cathedralis, tanquam sponsam ratione conjugii spiritualis inter Episcopum & Ecclesiam; Sed mihi videbatur fallaciam consistere in applicatione, cum id procedat quoad Ecclesiam formalem tanquam fidelium congregationem, constitutam ex universo populo fidelitatis provincie, vel diocesis illi Episcopo assignatæ; Ipse siquidem B. Petrus Ecclesiæ universalis caput & Episcopus, fuit etiam ab initio quo ad Urbem accessit Episcopus Urbis cum sibi adjacenti regione, Prout & reliqui Apostoli Episcopi seu Patriarchæ fuerunt in sibi distributis regionibus, & provinciis, in quarum singulis Civitatibus, vel ex B. Petri permissione, vel à Christi personali concessionem, & facultate eis attributa Episcopos deputarunt, Et tamen, tam in Urbe, quam alibi non aderant publica Tempia Christianorum, cum contradistinctione Ecclesiæ Cathedralis tanquam matris & majoris, ut dicta sacra legenda, aliæque sacre historię, ac etiam prophane docent, quoniam Ecclesiæ vocabulum in ipsa formali tanquam fidelium congregatione verificabile solum erat; Sive si aliqua aderat occulta materialis, non aderat hæc distinctio jurisdictionalis, seu præeminentialis, quoniam aliàs, non Basilica Lateranensis constructa per Constantinum sub Pontificatu B. Silvestri esse deberet

beret prima Cathedralis Orbis, sed aliqua ex illis antiquis Ecclesiis seu Ædiculis, quæ sub gentilibus, & iutorum persecutione jam prius aderant cum similibus.

17 Quo verò ad adminicula in dictis decisionibus præsertim prima considerata, observabam illa quidem convenire Cathedralitati, eamque comprobare, quando aliud in contrarium non obitaret, sed ex facti circumstantiis remaneret æquivoca & non conclusiva; Plura etenim ex eis, prout sunt, retentio insignium, festum dedicationis, campana interdicti, Dignitas Cappellani majoris, enunciatiæ litterarum Apostolicarum, vel alia durante tempore captivitatis, cum similibus revera Cathedralitatem denotantibus, remanent æquivoca, utpote congruè referibilia ad dictum statum intermedium, & provisionalem temporis captivitatis, in quo ut dictum est, ob impedimentum Ecclesiæ Cathedralis per infideles ad impium usum conversæ, illa ejus loco deservit, cumque id non fuerit ad breve tempus, sed ad longissimum 400. annorum & ultrà, idcirco mirum non est, quod tot adminicula impressa fuerint, Atque hoc est super quo intellectum captivare non potui super tanta fide hujusmodi adminiculis præstita.

Considerabile videbatur solum illud adminiculum desumptum ex antiquo Breviario super residentia S. *Braulii* Episcopi apud istam Ecclesiam, ibi dum in S. *Maria Majori* suam Sedem sinisset, quoniam iste Episcopus rexit Ecclesiam de tempore dominationis Gothorum, antequam casus dictæ captivitatis contingeret, & sic inferri non potest ad dictum tempus intermedium provisionale; Plures autem congruæ responsiones huic adminiculo dabantur, Primò super hujus Breviarii fide non præbante, eodem modo quo supra de Chronica *Lucii Dextri* dictum est, potissimè quia ut constat ex Constitutione *Pi V.* super reformatione Breviarii, frequens erat abusus hujusmodi Breviaria apocripha componendi, pluribus erroribus plena; Secundò quia cum S. *Braulius* non fuerit primus hujus Ecclesiæ Cæsaraugustanæ Episcopus, neque in sua facultate positum esset Cathedralam transferre, seu de novo erigere, idcirco ex hujusmodi residentia inferri non poterat ad jus Cathedraliticum, sed solum ad illam facultatem, quam Episcopus habet

18 residendi in quacumque parte diocesis, & apud quancumque sibi bene visam Ecclesiam, absque necessitate continuo residendi apud Cathedralam, cum solum certis anni temporibus per Sac. Concil. Tridentinum ad mentem sacrorum Canonum id injunctum sit juxta ea, quæ habentur in *Acernen. residentia sub tit. de jurisdictione disc. 74.*

Idcirco verò clarius, ac probabilius, quia in eodem Breviario dictus Episcopus *Braulius* situatur in tempore tertii Concilii Toletani, & sub Pontificatu S. *Gregorii Magni*, quando, ut patet ex legenda S. *Ermenegildi*, in ea regione satis dominabatur secta Arriana, cujus Episcopi majorem absque dubio potentiam & dominationem habebant, ob assistentiam Regis, & Magistratum secularium; Idcirco satis probabile est, quod Episcopo Arriano principalem sedem & Cathedralam occupante, Episcopus Catholicus, tanquam de tempore captivitatis penes hæreticos, suam sedem ex divina revelatione apud istam Ecclesiam sinisset, eo modo quo deplorabiliter videmus de pluribus Episcopis Catholicis, & hæreticis respectivè in Germania aliisque partibus, & sic istud quoque adminiculum æquivocum dici potest.

19 E conversò autem pro antiqua Cathedralitate Ecclesiæ sancti Salvatoris, ob cujus accidentale impedimentum ista Ecclesia provisionaliter ejus loco deservierit ut supra, plura urgere meo judicio fortiora videbantur magisque univoca adminicula; Primò scilicet, quod cum juxta eandem historiam in causâ decisionibus enarratam, præsertim prima *decis. 353. part. 5.* ista Ecclesia Cæsaraugustana constructa sit ab Apostolo Jacobo circa tempora Passionis Domini nimium proxima, & quando B Petrus adhuc Romam non accesserat, satis probabile est, atque ex Christiana pietate pro certo tenendum, primam Ecclesiam ipsius Domini Salvatoris nomini dicatam fuisse, ut comprobatur observantia Ecclesiæ Romanæ, quæ est totius Christiani Orbis caput, metropolis, & magistra, quoniâ prima Ecclesia dicata fuit nomine sub Salvatoris, cujus nomen habet ista, idemque docet observantia Urbis Constantinopolitanæ cum similibus.

Secundum adminiculum resultat ex hujus Templi magnifica structura Gothica, & e conversò ex depressa & parùm magnifica structura Ecclesiæ sanctæ Mariæ; Improbabile siquidem est, quod quando ista Civitas sub suis Regibus in magnifico, & bono statuerat, suam Ecclesiam majorem & Cathedralam adeò exiguæ & depressæ structuræ haberet, & quod e conversò barbari Mauri, omnibus scientiis ac bonis artibus destituti, & speluncis & cavernis vivere afflueri, adeò magnificæ structuræ Templum pro Mesquita construere voluerint; Addita etiam hujusmodi infidelium consuetudine, primariam ac nobiliorem Ecclesiam Christianorum convertendi ad hunc impium usum eorum Mesquitæ, ut docet deplorabile exemplum insignis Ecclesiæ S. *Sophiæ* Urbis Constantinopolitanæ, ubi proinde aliæ depressores Ecclesiæ loco Cathedralis deservierunt, cum dicta etiam differentia considerata superius circa residentiam S. *Braulii*, quod scilicet Episcopus seu Patriarcha schismaticus cum ejus sequacibus longè meliorem habet sedem seu Ecclesiam, quàm habet Patriarcha Catholicus seu ejus Vicarius cum Ecclesia Catholica.

Tertium pro meo iudicio fortissimum, ac fortè unicè sufficiens ad concludentem probationem resultat adminiculum à nimia improbabilitate, quod dictus Rex *Alphonsus Conquistator* nuncupatus, atque illius temporis Episcopus *Petrus Librana* Sanctus reputatus & veneratus, illique Christiani à B. Virginis protectione victoriam & libertatem recognoscentes, & qui spatio 400. annorum & ultrà in captivitate Ecclesiam prædictam in unicum refugium & solatium habuerant cum adeò manifesta ingratitude, ac etiam delicto positivo, absque Sedis Apostolicæ placito, Cathedralitatem ab ista Ecclesia ad sacrilegum Saracenorum Templum transferre voluerint, ideoque intrat quotidiana profusio, quod inversimilitudo speciem habet falsitatis, sicuti e contrà verisimilitudo illam veritatis.

Quartum ex pluribus enunciatis contentis in pluribus concessionibus factis, tam per dictum Alphonsum, qui nuncupatur *Conquistator*, quàm per alterum Alphonsum qui nuncupatur *Imperator*, alioque Reges, ac etiam in litteris Apostolicis super hujusmodi concessionum confirmatione, in quibus ista Ecclesia S. Salvatoris dicitur antiquissima & celeberrima post longam servitutem suæ libertati restituta, Atque in eisdem concessionibus confirmantur hæreditates & bona quæ ad ipsam Ecclesiam antiquo tempore spectabant; Pro ut

ut circa eadem tempora per Alexandrum IV. confirmantur antiqui fines Episcopatus juxta divisionem factam in Concilio Toletano sub Rege Bamba, qui fuit ante Maurorum invasionem.

Quintum in Idem, ex concessione, quam idem Rex Alphonsus Conquistator fecit huic Ecclesie. S. Salvatoris de ipsamet Ecclesia S. Mariæ; Duplex enim adminiculum exinde resultare observabam, Unum scilicet omnimodæ inverisimilitudinis, quod vera & antiqua Cathedralis tantæ venerationis & devotionis, ita subjective concederetur illi Ecclesie, quæ de novo ac impio cultu ad sacrum conversa fuerat, Et alterum deficientis potestatis, unde resultaret delictum ex præmissis circumstantiis non præsumendum, quoniam per Sedem Apostolicam dicto Conquistatori concessa fuit facultas disponendi de Ecclesiis, quæ non essent Cathedrales.

Sextum fortiter, quia ex juribus per utramque partem hinc inde deductis, constat Episcopum Bernardum, qui Ecclesiam rexit circa annum 1140. & sic tempore satis proximo annorum 22. dictæ recuperationi, fuisse satis devotum ac benevolam hujus Ecclesie, in qua de anno 1141. erexit Collegium Canonicorum Regularium, gravesque habuit diffensiones cum Capitulo Ecclesie S. Salvatoris. ob ejus conversionem à statu sæculari ad regularem, unde propterea sub Eugenio III. hujusmodi controversiæ per Congregationem particularem deputatam sopitæ fuerunt, obtenta etiam à Sede Apostolica hujus Ecclesie, dictique Collegii exemptione à jurisdictione Ordinarii; Omnino siquidem probabile est, quod tunc curasset istam Ecclesiam suæ Dignitati potius restitui, dum gesta per Regem ex defectu potestatis ita fuissent manifeste invalida ut supra.

Septimum etiam fortiter, ob translationem Reliquiarum Sanctorum, Valerii, Vincentii, & Laurentii, factam circa ea tempora tanquam ad eam Ecclesiam, cui ipsi præsertim SS. Vincentius & Laurentius servierant, & tamen hujusmodi translatio facta fuit ad istam Ecclesiam S. Salvatoris, non ad alteram S. Mariæ.

Octavum, quoniam ut patet ex primo laudo ut supra lato de anno 1220. etiam in ipso primo sæculo, & quando memoria erat recens, graves controversiæ super præeminentiis, & aliis juribus inter istas Ecclesias, & Capitula initium habuerunt, per quatuor sæcula aded acriter continuata, unde propterea satis probabile est, quod ex tunc ob recentem memoriam, ac facilem probationem veritatis hic punctus deductus esset in campum.

Et demum in idem conferunt omnia alia adminicula, quæ discursu sequenti ponderantur pro exclusione continuationis, seu actualitatis, quoniam ex illis inferitur etiam ad exclusionem status antiqui jure proprio & primævo, & ad solam probationem intermediæ status provisionalis durante captivitate ut supra, quibus omnibus insimul ponderatis, cum regula, ut *singula que non prosumt &c.* mihi videbatur majorem probabilitatem huic parti assistere.

Card. de Luca de jurisdict. &c. & Præeminent.

E A D E M,

Posita antiqua Cathedralitate unius Ecclesie, & moderna actuali Cathedralitate alterius, An dicta antiqua Cathedralitas cessaverit, vel potius continuare censeatur, eaque actualiter existere in utraque; Et de comparabili concursu duarum, vel plurium Ecclesiarum materialium, ac duorum vel plurium Capitulorum naturaliter & de facto distinctorum, ad efformandam unam Ecclesiam formalem, vel respectivè unum Capitulum, Et quid concurrente diversa natura, quia unum Capitulum sit sæculare, alterum Regulare; Et al qua de sententia & rejudicata, quando lata super uno puncto capiat alterum, nempe an lata super Cathedralitate antiqua, firmare dicatur ejusdem Cathedralitatis continuationem, & actualitatem.

S Y M M A R I U M.

- 1 *Causa controversa.*
- 2 *Quod de sola Cathedralitate antiqua disputandum esset.*
- 3 *Qualitas semel impressa & possessa, præsumitur continuata, & num. 7.*
- 4 *Sententia est strictè intelligenda, & in expressis tantum.*
- 5 *Stant simul licet introductam esse super pluribus, & determinationem esse super uno ex eis.*
- 6 *Rota non profert sententias, nisi prævia disputatione dubi, & decisionum edicione.*
- 7 *Declaratur conclusi, de quibus 3.*
- 8 *Sententia Rotales declarantur à decisionibus.*
- 9 *Vestigia & reliquia conveniunt ei, qui fuit, non autem ei, qui nunc est.*
- 10 *Una & eadem Ecclesia Cathedralis formalis constituitur & representari potest per plures materiales, idemque in pluribus Capitulis.*
- 11 *Si Cathedralitas transferretur de novo ad unam Ecclesiam, non exinde abdicatur ab antiqua.*
- 12 *Patronus admittere potest non patronum ad participationem juris patronatus, & quomodo.*
- 13 *Translatio Cathedralis ab una Ecclesia ad aliam fieri non potest nisi auctoritate Apostolica.*
- 14 *De adminiculis exclusivis Cathedralitatis.*
- 15 *Ecclesia Cathedralis perneccesse habet Collegium.*
- 16 *An Ecclesia Cathedralis possit denuò erigi in Collegiatam.*
- 17 *An sint simul aliquos esse Canonicos Cathedralis, illique inseruire, & esse exemptos ab Episcopo.*
- 18 *An dari possit, & una Ecclesia sit Cathedralis, recognoscat alteram in superiorem, & magistram.*
- 19 *An in compromisso inter Ecclesias requiratur Beneficium Apostolicum.*
- 20 *In juribus communibus, & que pluribus, competant, possessio unius conservat jus consortis.*
- 21 *De Ecclesia Cesarangustana secularizatione.*

C c

DISC.

DISC. IV.

Uper hoc puncto fuit principalis disputatio in Rota, & in utraque Signatura, Gratiae, & Iustitiae, An scilicet praesupposita antiqua Cathedralitate Ecclesiae S. Mariae, firmata per sententias Coccini, & Pirovani in iudicatum transactas, ut in praecedenti, exinde inferretur ad ejus continuationem, & actualitatem, sub dicta re iudicata quoque venientem, Hujusque disputationis duae fuerunt partes, Una ordinis, An scilicet super hujusmodi actualitate iudicatum esset, altera iustitiae, an subsisteret dicta praetensa continuatio, & actualitas.

Quoad primam, ex tenore dictarum decisionum Coccini & Pirovani 153. par. 5 & 177. par. 6. ad quarum normam sententiae emanarunt, clarum videbatur, de sola Cathedralitate antiqua disputatum fuisse, ut in prima in principio *ibi, Dubitavi, an constet Ecclesiam de Pylari fuisse antiquius Cathedralitatem*, & sic dubium, ad quod restricto fuit disputatione, in verbis concernit Cathedralitatem antiquam.

Idemque comprobatur resolutio num. 11. *ibi, His tamen non obstantibus visum fuit antiquam hujusmodi Cathedralitatem concludenter probari*; Atque cum eodem themate proceditur in tota decisione, praesertim n. 29 *ibi, His ergo firmatis sequitur eandem Ecclesiam fuisse Cathedralitatem*, & n. 68. *ibi, adeo ut Jus antiquae hujusmodi Cathedralitatis &c.* quod etiam habetur n. 71. 73. 78. 79. & 80. 86. & 96. *in fin.* ubi plura considerantur adminiculata quam vestigia antiquae Cathedralitatis, quae absolute supponitur in dictis locis & alibi, translata ad illam S. Salvatoris. Quod etiam clare supponit secunda decisio coram Pirovano 177. par. 6. & n. 4. *ibi, pleraque adminicula in decisione D. Decani congesta ad firmandum quod Ecclesia B. Mariae antiquius fuerit Cathedralis*; Idemque agnoscit prima decisio edita super re iudicata 21. Junii 1655. coram Buchio in principio, *ibi, Beatissima Virginis Mariae del Pilar, Ecclesiam fuisse antiquius Cathedralitatem in eaque primus Sedem Episcopalem dicta Civitatis extrusse. his pronuntiavit Rota in sententia de anno 1631. a Coccino, & anno sequenti ab Ubaldo lato &c.*

His tamen non obstantibus in secunda dec. 3. Martii 1656. coram eodem Buchio, & in altera 27. Maii 1658. coram Cerro, firmatum fuit hujusmodi sententias determinare quoque continuationem dictae Cathedralitatis usque ad praesens, ejusque actualitatem, ex regula, quod possessio seu qualitas semel probata praesumatur continuata, quodque a statu praeterito inferatur ad praesentem ex doctrina Innoc. inc. 2. de rest. spo. sat. Nat. conf. 572. num. 18. Honded. conf. o num. 12. lib. 1. dec. 237. num. 2. 321. num. 4. & 419. num. 1. p. 1. rec. Ponderando etiam in decisione coram Cerro aliqua verba commissionis & articulorum datorum ex parte Ecclesiae S. Salvatoris, quae ad actualitatem quoque trahi videntur, seu ad eam ex illis inferri potest.

Verum circa hoc nullatenus intellectum captivare potui, dicta enim verba commissionis, & articulorum (ultra quod per sub intellectum ac remotionem argumentum id importare videbantur) ubi etiam fuissent clarissima, considerabam suffragari posse ad probandum, quod causa etiam super actualitate & continuatione introducta esset & penderet, ita ut si desuper fuisset iudicatum, pra-

tendi non posset nullitas ex defectu jurisdictionis, Atque ad hunc effectum verba etiam per argumenta & illationes attendenda videntur, ex regula capiendi quemcunque intellectum pro substinendo actu ac evitanda nullitate, ad quem etiam effectum recte procedunt dictae decisionis ponderationes; Secus autem ut subsententia veniat id quod in ejus verbis non continetur, neque unquam disputatum fuit.

Sententiae enim strictè intelligendae sunt in his, quae expriment, non autem per illationes vel subintellectus, & argumenta trahendae ad casus non expressos, nisi quoad ea quae de iure insunt iudicatum, atque de ejus necessaria consequentia veniunt, ex collectis per Traquell. de retrah. lignag. §. 1. gloss. 9. num. 182. Cravett. conf. 74. num. 10. Seraph. dec. 452. num. 7. dec. 667. nu. 1. & 835. nu. 5. Baratt. dec. 788. nu. 5.

Stant enim bene simul, litem super utraque Cathedralitate, antiqua scilicet & moderna introductam esse ac pendere, & tamen unam tantum inspectionem disputatam ac decisam esse, ut quotidie practicatorum in materia praesertim fideicommissaria, quod tota causa super immisione ad bona in vim fidei commissi concedenda introducta & ad quem effectum firmare oportet fideicommissi existentiam, necnon purificationem, & pertinentiam, ac etiam legitimationem personarum, identitatem bonorum, consumptionem seu non competentiam detractionum, & alia hujusmodi; Si divisim disputationibus per punctos, prius disputetur & firmetur, constare de fideicommissio, quod fuerit purificatum, sive constare de filiatione, & descendencia, Non per hoc quod talis punctus firmatus est, sequitur super aliis quoque iudicatum esse, ex eo quod super eis etiam causa penderet, quoniam ex pluribus in iudicium deductis, etiam sub unica petitione vel summa, nil impedit, iudicium in parte proferri, reservato tacite iudicio in parte omissa ad text. in l. de rebus ff. de recept. arbit. cum concord. dec. 13. in fine par. 2. recent. & sap. pius.

Quod si procedit in sententia cujuscumque iudicis, multo magis absque dubio recipiendum venit in sententiis hujus Tribunalis, quod tam ex stylo inveterato, quam ex Constitutione Pauli V. super reformatione Tribunalium, non iudicatur, neque sententia profert, nisi praevia formali disputatione dubii, ac decisione de super edita, ad cuius limites sententia proferri debet. ac aliis remanet nulla, ut praesertim firmatur in Barchon. exceptionis 29. Maii 1665. coram Bourlemont, de qua habetur in eadem causa sub iii. de Regalibus disc. 58.

Attento praesertim illorum temporum stylo dividendi causam per punctos, juxta exemplum supra datum in materia fidei commissaria, quod scilicet non dabatur dubium generale, ut datur hodie, an danda sit immissio, sub quo cadunt omnes dicti puncti, sed disputatione distinguebatur per punctos, primo scilicet an constaret de fideicommissio, quo firmato disputabatur alter super legitimatione personarum, & sic successivè super identitate bonorum & detractionibus &c. atque hinc resultabat, quod tam decisiones quam informationes erant breviores.

Ad assumptum verò, quod a praeterito inferretur ad praesens, dicebam id continere simplicem juris praesumptionem, neque omnino tutum, praesertim quae patientem limitationes & declarationes, ex collectis

le&is per Menoch. de praeſumpt. lib. 6. cap. 62. & 64. Buratt. ex Adde. dec. 918. Unde propterea ex hujusmodi tam levi incerta praesumptione videbatur nullatenus inferri posse ad inducendam rem judicatam super eo quod constat non fuisse disputatum, ex eisdem decisionibus, à quibus sententiae Rotales declarationem seu interpretationem recipiunt, ut saepius eadem Rota censuit ac declaravit.

Quinimò earundem decisionum tenor clarè comprobare videtur exclusionem actualitatis, nedum quia pluries, praesertim dicta dec. 333. par. 5. praesupponit translatio Cathedralis, ab illa Ecclesia S. Mariae ad illam S. Salvatoris, quod prius in altera quaestione praeminentiarum coram eodem Coccino de annis 1626. & 1627. explicite dictum fuerat, quod lis penderet super antiqua Cathedralitate, quodque hodie absque controversia Capitulum S. Salvatoris esset solum Capitulum Cathedralis ut dec. 658. num. 5. apud Post. de manu. & dec. 111. post num. 20. par. 5. rec.

Sed clarius quia omnia adminicula considerantur, tanquam prioris & antiquae dignitatis vestigia, qui terminus excludit actualitatem, quoniam in eo, qui fuit Rex, Episcopus, vel Baro, aut Officialis, cadunt isti termini vestigiorum & reliquiarum antiquae dignitatis vel officii, non autem in eo, qui in ea dignitate vel munere perseverat, & actualiter est talis ad text. in l. 1. & secunda Cod. de Praefecto Pretorio lib. 12. l. 1. Cod. de primiceriis eod. lib. Andr. de Barol. Joannes de Platea & Jacob. Rebuff. in d. l. 2. Mastrill. de Magistrat. lib. 4. cap. 13. n. 10. 69. & 72. Apont. de Potestate Proregis tit. de elect. officialium §. ultimo num. 19. Rota dec. 70. n. 10. & seqq. par. 1. divers. cum aliis in Romanae fidei commissi sub tit. de feudis ad materiam Bulla Baronum disc. 84. ubi de puncto, an Bulla praedicta locum habeat post dimissam Baroniam; Unde non omninò improbabiliter praetendi potuisset, ob firmatum statum antiquum cum terminis praedictis, praesenti & actuali incongruis, potius iudicatum esse super dictae actualitatis exclusionem; Sed quidquid sit de hoc, aliud praetendi non posset nisi quod punctus actualitatis remaneret integer & indecisus, quodq; tam dicta praesumptio quam alia continuationis, & actualitatis adminicula suffragari possent in disputatione de super habenda ad illam firmandam, nullatenus verò, quod ex firmatis in uno puncto, inferri possit ad iudicatum super altero, de quo, neque actum, neque disputatum fuit.

Quo verò ad alteram inspectionem super meritis, omnes decisiones praedictae super re iudicata, ipsique scribentes in contrarium, non negabant tanquam omninò incontrovertibilem dictam Cathedralis translationem post Maurorum expulsionem ac recuperatam libertatem ad Ecclesiam S. Salvatoris, quae Cathedralis seu Metropolitanæ figuram de facto gessit & gerit absque dubio, sed dicitur translationem praedictam non fuisse omnimodam & privativam, itaut totum jus Cathedraliticum omninò abdicatum esset à prima seu antiqua, & translatum in secundam seu modernam Ecclesiam, sed quod compatibiliter illud translatum fuerit ad modernam, & tamen remanserit penes primam, jure cuiusdam unionis seu communionis ejusdem juris infolidum.

Quia non implicat, unam Ecclesiam Cathedralicam formalem constitui, & representari posse à duabus, vel pluribus Ecclesiis materialibus, absque

Card. de Luca de jurisdict. &c. & Praeeminent.

absurdo, seu monstro plurium capitum in uno corpore, quia formaliter, seu intellectualiter unum est caput, seu una solum Cathedra, ita constituta à pluribus Ecclesiis materialibus aequè concurrentibus in idem, & successivè, quod duo vel plura Capitula ipsarum Ecclesiarum materialium unum, & idem formale Capitulum constituerent ad text. cum ibi notatis in cap. 1. Ne sede vacante, & firmatum fuit in Vercellen. unitatis Capituli coram Penia inter suas decis. 558. juxta Venetam alias 699. juxta Lugdunen. num. 8. & 9. confirmata 18. Aprilis 1614. coram Dunozeo seniori inter suas decis. 35 & 24. Aprilis 1643. coram Dunozeo juniore inter suas decis. 708. & 9. Maii 1644. coram Orthobono inter suas dec. 4. Idemque firmatum in Aretina unionis 22. Junii 1643. 2. Jun. 1645. & 1. Aprilis 1647. coram Ghislerio, & 18. Martii 1652. coram Verospi, quarum ultima est impressa dec. 224. par. 11. rec.

Non enim ex eo, quod Cathedra transferretur in aliquam Ecclesiam quae hujusmodi nova praerogativa decoretur, exinde resultat, etiam Ecclesiam, in qua prius residebat, illa destitutam remanere, ob dictum compatibilem concursum jure cuiusdam communionis, seu verius admissionis ad participationem, ut ex Vamsf. conf. 10. num. 4. & Seraph. dec. 1444. num. 7. cum sequen. advertitur in dictis decisionibus coram Bichio; Ad illat eorum, quae habemus in jure patronatus, quod patronus admittere potest non patronum, & extraneum ad aequalem participationem juris praesentandi, aliorumque jurium patronalium, seu honorificorum ex deductis per Greg. & add. decis. 349. & 417. Postum de manu. observ. 32. & alios ut in sua materia, non enim exinde augetur jus patronatus, quod unicum est, & individuum residens penes unam solum personam formalem, neque talis admissio tollit jus, & qualitatem patronalem ab admittente, sed solum, illud exercitium quod prius erat penes unum infolidum, ita residet penes duos, vel plures, qui licet materialiter plures constituentur personas, unam tamen personam formalem, seu intellectualem patroni ad dictos effectus efformant seu representant; Eodem modo, quo ad feudum dignitatis de sui natura individuum, ex consuetudine praesertim Lombardiae, datur plurium personarum immò linearum seu generum concursus circa exercitium jurisdictionis, & fructualem, seu commoditatem, ex deductis in Mutinen. feudorum de Rangonibus sub tit. de feudis disc. 8. cum similibus.

Ad id autem probandum decisiones ponderant eadem adminicula quae pro antiqua Cathedralitate considerata sunt in d. decis. 333. par. 5. recen. utpotè adhuc actualiter continuantia, ut sunt praesertim, retentio, & usus insignium Agni Paschalis, campana interdicti, celebratio dedicationis, praeminentiae, & similia; Eo potissimum ponderato, quod omnimoda translatio Cathedralis de una Ecclesia ad alteram, cum abdicatione totius juris ab antiqua fieri non potest sine auctoritate Apostolica ad text. in c. 1. & 2. de translat. Episcoporum. cap. mutationes 57. quast. 1. cap. felix & cap. praecipuus 16. q. 1. cum concord. per Rebuff. in praxi benef. tit. de Decreto in Ecclesia Cathedrali num. 1. & 5. Loster. de benef. lib. 1. q. 14. num. 118. Marsicen. jurisdict. 26. Maii 1651. Corrado dec. 133. par. 11. rec. num. 12.

Verum istud motivum praesertim deficientis beneplaciti Apostolici, pro meo iudicio videba-

tur satis retorqueri posse, ac esse nimis efficax ad excludendam etiam antiquam cathedralitatem, qua corrumpente omnia præmissa, tanquam ex deficiente præsupposito seu fundamento mole sua corrumpunt, quoniam defectus potestatis æquè percutit translationem omnimodam, ac etiam alteram accumulativam per viam societatis seu participationis; Sicuti enim solius Papæ est Cathedram ab una Ecclesia tollere, & ad alteram omninò transferre, ità ejusdem, unicè ac privativè est, Ecclesias Cathedralis, Territoria, & Dioceses dividere, seu unire, ut ultrà generalia de quibus in aliis *hoc tit. & in altero de jurisdictione, seu de beneficiis*, in specialibus terminis hujusmodi unionum, seu aggregationum patet, ex *dictis Aretin. & Vercellen;* ubi totum ex auctoritate Apostolica, & Pontificiis diplomatibus firmatur. Et consequenter unum de tribus; retento hoc præsupposito deficientis beneplaciti Apostolici dicendum est, vel scilicet, quod Ecclesia S. Salvatoris ità nullum haberet jus cathedraliticum, neque in toto neque pro parte, quod profus fabulosum esset asserere, vel quod itante longissima penè sex sæculorum observantia, intraret beneplacitum præsumptum, quod ità convenire potest uni ac alteri translationis speciei, Vel demum, & probabilius, quod dictus actus gestus post recuperatam pristinam libertatem per piissimum Regem Conquistatorem, ac S. Episcopum Libranam, illosque Christianos, quos in magnæ pietatis, & Religionis zelo, & feruore constitutos præsupponere debemus, fuerit agnitio veritatis, reintegrando scilicet antiquam veram Cathedralicam, ob cujus accidentale impedimentum captivitatis, & conversionis ad impios usus, altera Ecclesia, provisionaliter, & tanquam subrogata partes vicarias expleverit, undè propterea observabam istas duas inspectiones, Cathedralitatis scilicet antiquæ, & actualis esse simul connexas, atque improbabilitatem secundæ pendere ab improbabilitate primæ, tanquam ex minus vero præsupposito, ac radice infecta.

Clarius concurrentibus tot adminiculis clarè convincentibus à dicto anno 1118. citrà, cathedralitatis possessionem in sola Ecclesia S. Salvatoris, exclusivè seu privativè ad alteram.

Potissimum verò, ac principaliter, quia si vera esset hujusmodi accumulativa translatio, ita, & taliter quod cathedralitas penes utramque resideret, perneccesse dare oportet, quod Capitulum, & Canonici, ex tunc, & æqualiter in utraque Ecclesia adesse, ac inservire debuissent, atque potius in ista Ecclesia antiqua continuativè, quam in ea quæ de novo jure cujusdam societatis, & participationis ad Cathedralitatem admittitur, atque stante existentia, & continuatione Episcopi supponenda est existentia ejusdem Capituli antiqui, quod comprobatum remanet à pluribus tunc temporis litteris Apostolicis, & Regiis de Capitulo etiam mentionem facientibus, & tamen nulla pars Capituli, nullique Canonici remanserunt in ista Ecclesia S. Mariæ, dum ista post annos 22. de anno scilicet 1141. erecta fuit in Collegiatam per Episcopum *Bernardum*, illi assignando in Priorem unum ex Canonici Capituli Cathedralis.

Et quod magis est, hujusmodi erectio fuit sub natura omninò diversa, Canonicoz scilicet Regularium, & sub omnimoda exemptione à jurisdictione Ordinarii, & sub immediata protectione, & jurisdictione Sedis Apostolicæ, itaut in litteris à *Clemente VII. & Sixto V.* ab eodem Collegio super

hujusmodi exemptionis confirmatione obtentis, narretur istam Ecclesiam Collegiatam ab initio suæ erectionis natam esse omninò exemptam à jurisdictione Ordinarii, aliumque nunquam agnovisse superiorem, nisi Sedem Apostolicam, & proprium Prælatum regularem, qui Prior nuncupatur.

Ex his enim multa resultare videntur incompatibilia cum dicta continuatione, Primò quia omninò Cathedralis de necessitate est Collegiata ad *text. in cap. novis. & cap. quantum de iis, qua sunt à Prælo sine consensu Capituli Bisigneti. dec. 17. num. 3. de præbendis cum concord. per Barbof. de Canonici cap. 2. num. 2. & in eisdem decisionibus coram Bichio, præsertim secunda;* Et consequenter si ista remanisset Cathedralis, jam haberet Collegium, ac propterea profus improprium esset, quod post annos 22. erigeretur in Collegiatam sub Prælo assumpto ex Canonici S. Salvatoris, cum non videretur, ad quod propositum hujusmodi erectio facta sit.

Secundò quia interim dicto spatio annorum 22. fuisset dare Cathedralicam desitutam Capitulo & Canonici, qui perneccesse, & de natura ut supra sunt in ea præsupponendi: Tertio quia si juxta præmissam theoreticam, hujusmodi unio, seu accumulatio non præjudicat unitati, itaut verè & realiter dicatur una Ecclesia Cathedralis ità constituta ex duabus materialibus, unumque, & dem sit Capitulum materialiter divisum, seu distributum pro utriusque servitio, hinc sequitur, quod perneccesse dare oportet unam eandemque naturam, cum aliis simpliciter in adjecto, ut unum & idem corpus identiticum, ac individuum duas haberet diversas imò contrarias naturas, quales sunt secularis, & regularis.

Et quartò, quod Ecclesia Cathedralis Sponsa Episcopi, illum ob dictam amplissimam nativam professatam exemptionem in nihilo cognosceret in suo Sponsus, alium nempe suum Priorem habendo in Superiorem Sponsus, & Rectorem, quæ omnia implicant, quoniam esset aliàs dare, vel duo capita in eodem corpore, vel duos viros ejusdem sponsæ, sive quod illa quæ est de jure sponsa unius, esset in frutione, & subjectione alterius, cum pluribus similibus inconvenientibus.

Adversus hæc fortissima, & fortè indissolubilia argumenta, dantur in decisionibus, præsertim secunda coram *Bichio*, nonnullæ responsiones, super quarum subsistentia, ob initio insinuatam morivum fascinationis, qua, ob causarum affectionem, Advocatorum ingenia laborare solent, ac alterum summæ reverentiæ debita majestati Tribunalis me refero ad ipsarum decisionum Rectores, fateor tamen mei intellectus, vel imbecillitatem, vel fascinationem, quod illas percipere non poterat; Siquidem quoad erectionem Ecclesiæ in Collegiatam, dicitur illam non implicare, utpote sequutam ad abundantiorum cautelam, cum ulando istum titulum explicitum titulo implicito Collegialitatis, jam de natura existentibus ob dictam conclusionem, quod omnis Cathedralis perneccesse dicitur Collegiata; Si enim ista Ecclesia erat jam Cathedralis, suumque habebat Capitulum cum longè majori prærogativa cathedralitatis, non videretur quam probabilitatem haberet ista accumulatio tituli longè inferioris, ac minus digni Collegiata, & quod magis, cum dicta circumstantia omnino diversæ: imò contrariæ nature, ut clarè ad sensum.

Ad exemptionem verò dicitur, eam percutere solam

folam observantiam disciplinæ regularis, non autem reliqua concernentia ipsam Ecclesiam Cathedralē, vel quia in hac parte exemptio non suffragetur, atque Colligium in reliquis Episcopo remaneat subditum, vel quia ipse Episcopus ita implicite deputatus censetur etiam Abbas, seu Superior Regularis, cuius alter Prælati regularis vicarias partes gerat juxta decisiones in *Montis Regalis coram Coccino 157. & 69. par. 1. recent.* cum aliis, de quibus in *Romana Jurisdictionis, seu tituli Cardinalitii sub tit. de Jurisdic. disc. 34.*

Ista responsio tunc pro meo iudicio rectè procederet, quando certum esset istam esse Ecclesiam Cathedralē, atque Canonicos Regulares in ea existentes constituere ejus unicū Capitulum, quia nempe alterum non adesset Capitulum, nullique alii Canonici, undè propter quæstionem non esset super jure Cathedralitico, & qualitate Capituli Cathedralis, sed his pro certo præsuppositis, sola quæstio esset super jurisdictione, vel exemptione respectivè inter ipsum Episcopum, & Capitulum, quo casu intrat dicta conciliativa distinctio, de qua latius in *d. Romana Jurisdictionis, seu tituli Cardinalitii*. In hac verò facti specie punctus quæstionis est in ipsa qualitate, propter existentiam alterius Ecclesiæ, quæ se dicit Cathedralē, & alterius Collegii, seu corporis, quod se dicit ipsius Cathedralis Capitulum, in quibus terminis nulla datur auctoritas, vel ratio congrua, stante præsertim diversitate imò contrarietate naturarum, ac etiam observantia penne sex sæculorum, in quibus nulla datur probatio, vel memoria, quod Archiepiscopus, cum visitatione, vel aliis actibus agnovit istam Ecclesiam in suam sponfam, & subditam, dictosque Canonicos, & Priorem in subditos, seu membra illius corporis, cuius ipse esset caput, vel quod ipsa Ecclesia, & Canonici respectivè nunquam recognoverint Archiepiscopum in sponsum, ac respectivè caput, & Superiorem, ideoque istius Collegii erectio in omnem eventum referenda videtur ad illum titulum, seu modum, de quo *disc. se 9.*

Alterum fortissimum adminiculum exclusivum hujus Cathedralitatis resultabat ex pluribus laudis supra insinuatibus ab anno 1220. in quibus semper Ecclesia S. Salvatoris præsupponitur superior, domina, & magistra, præsertim verò in laudo anni 1313. Archiepiscopi de *Aragonia*, per utramque partem acceptato & executioni demandato, in quo expressè determinatur, quod Ecclesia S. Mariæ teneatur recognoscere Ecclesiam S. Salvatoris in matrem, superiorem, & magistram, quod manifestè implicat eam dicto coequali jure cathedralitico, cum non possit una & eadem persona indivisa, esse eodem tempore dominus & servus, discipulus & magister, superior & subditus, &c. non data præsertim comparabili diversitate respectuum.

Huic argumento responderet secunda decisio coram *Bichio*, dicti laudi sensum esse, quod dicta Ecclesia S. Mariæ teneatur recognoscere alteram S. Salvatoris in matrem, superiorem, & magistram aliarum Ecclesiarum Urbis Cæsaraugustanæ, non autem sui ipsius; hæc autem responsio minus tuta quoque videbatur, Tum quia nulla contentio erat cum aliis Ecclesiis, sed inter ipsas super præeminentiis, undè prodiit laudum ad lites & controversias terminandas; Tum etiam quia cum obligatio recognoscendi directa esset ad unam Ecclesiam erga alteram, hinc proinde actio & passio non intrabat nisi inter seipso, ut ad sensum; Et demum quia si juxta earundem decisionum intellectum, utraque

Card. de Luca de Jurisdic. &c. & Præeminent.

Ecclesia pariformiter ac æquali jure concurrat ad reformandam illam Cathedralē, quæ omnium aliarum Ecclesiarum Urbis & diocesis esset mater, domina, & magistra, hinc sequeretur profusum improprium esse dictum terminum recognitionis unius ab altera, sed dici debuisset quod omnes aliz Ecclesiæ ambas in dominas, superiores, matres, & magistras recognoscere.

Agnoscentes autem scribentes in contrarium in disputatione habita coram *Cerro* subrogato ut supra, in subsistentiam hujus responsionis, recurrebant ad alteram nullitatis dictorum laudorum, præsertim dicti ultimi acceptati & executi, ex eo quod non adesset beneplacitum Apostolicum juxta dispositionem *extravag. ambitiose*, quam receptum est extendi etiam ad compromissum, quod fieri non poterat in Archiepiscopum per hanc Ecclesiam exemptam & Sedi Apostolicæ immediatè subiectam, & huic responsioni innititur decisio 10. *Decembris 1660. coram Cerro dec. 84. post Bonden. numer. 9.* sed pariter ista videbantur minus tuta, ob cessantem necessitatem beneplaciti Apostolici, dum agitur de compromisso facto per duas Ecclesias in persona proprii Archiepiscopi, qui alias erat utriusque Judex competens, unde nulla adest species alienationis, ob quam his actus cadat sub dicta extravag. ut contingit, quando fit compromissum in privatum seu alias incompetentem, tam de jure quàm de facto, exiis, quæ proximè & in terminis jurisdictionalibus habentur in *Astoricon. seu nullius jurisdictionis sub tit. de jurisdictione disc. 7. & generaliter apud Cavaler. dec. 227. n. 4. & plenius in Papien. mantentionis 13. Martii 1654. coram Pentingero*: cum aliis quæ in simili habentur in materia compromissi super feudis in *Cameriuen. sub tit. de feud. disc. 49.* Nil obstantè consideratione deducta in dicta ultima decisione coram *Cerro*, quod ob plenissimam exemptionem hujus Ecclesiæ à jurisdictione Archiepiscopi, ac subjectionem immediatam Sedi Apostolicæ, ita dicatur compromissum in eum, qui nullam habebat jurisdictionem; Tum quia id adaptabile non videtur Ordinario habenti, nedum nativam ac originariam jurisdictionem cum Regularibus ab accidentalibus solum impedimento privilegiorum suspensam, verum in plerisque casibus à Sac. Conc. Trident. & Apostolicis Constitutionibus præscriptis actualem quoque, unde omnino incompetens, & merè privatus dici non potest exiis, quæ pluries habentur in sua materia *sub tit. de jurisdictione*; Tum clarius quia videtur ita deduci contradictoria, dum in decisionibus coram *Bichio* ut supra, firmatur subiectio & competentia respectivè quoad concernentia cathedralitatem, ejusque jura seu effectus, cum aliis omnino implicet unam eandemque Ecclesiam esse Cathedralē, & tamen nullatenus recognoscere Episcopum in ejus caput, superiorem & sponsum, & hæc ultra præsumptionem beneplaciti à tam diuturno tempore resultantem.

Non leve quoque observabam resultare adminiculum, ex eo, quod de anno 1318. jam exortæ fuerant, & vertebantur inter istas Ecclesias graves dissensiones, & tamen cum *Joannes XXII.* Cathedralē Cæsaraugustanam erexit in Metropolitanam, sola Ecclesia S. Salvatoris de hujusmodi præeminentia solemnitate celebravit, obedientiam à suffraganeis recepit, aliosque actus Metropolitanicos gessit, absque eo quod dicta altera Ecclesia aliquod imaginabile signum hujusmodi novæ præeminentiæ dedisset; Licet enim Bulla erectio-

nis loquatur de *Ecclesia Casarugustana* in genere, & sic de sola formali, unde convenire potest utriusque materiali eam constituenti, quatenus hoc suppositum subsisteret, Attamen id videtur magnum adminiculum huiusmodi præsuppositi destructivum, cum omnino improbabile sit, quod ex duobus confortibus idem jus æqualiter & pro communi habentibus, & inter se æmulis, magnam prærogativam postmodum superventam, unus debeat agnoscere & exercere, alter verò omnino negligere.

20 Exercitium siquidem unius, posito certo jure utriusque, illud conservat in totum, etiam respectu alterius, quando non constat quod à conforate actus geratur in solidum & privative, secus autem isto casu, ex iis quæ præsertim habemus in materia juris prætoratus vel juris conferendi cum similibus, sed ubi jus alterius confortis est dubium & controversum, tunc huiusmodi non usus est magnum argumentum.

21 Prout, & in idem, fortissimum adminiculum resultare videtur ex hujus Ecclesie Casarugustanæ secularizatione facta per *Clementem VIII.* de anno 1608. quoniam Ecclesia S. Mariæ, quæ juxta decisiones est una & eadem, adhuc continuavit, & æqualiter continuat in statu regulari; Licet enim litteræ secularizationis loquantur pariter de *Ecclesia Casarugustana* in genere, unde utrique dicta secularizatio convenire posset, ut supra, nihilominus intrat eadem responsio, de qua proxime quoad jus Metropolitanum, ex duplici nimis clara demonstratione, Una jam dicta incompatibilitatis, quod una & eadem Ecclesia formalis & individua, atque unum & idem Capitulum constituerentur ex duabus diversis imò contrariis naturis; Et altera clariori, ac ad evidentiam, quoniam in eisdem litteris distinctè enumerantur omnes dignitates & canonicatus, ex quibus Capitulum secularizatum constituitur, atque hic numerus adamussim convenit illis Dignitatibus & Canonicis qui sunt in Ecclesia S. Salvatoris tantum; Prout & in eisdem litteris præscribitur modus distribuendi portiones, aliæque gerendi huic Ecclesie tantum convenientia, absque eo quod per imaginationem aliquid diceretur vel disponeretur, quod dictæ alteri Ecclesie, ejusque Capitulo, Canonicis, vel portionariis conveniret; Ideoque scribendo in causa, dicebam hanc videri demonstrationem mathematicam, quoniam si Ecclesia Casarugustana æqualiter ex huiusmodi Ecclesiis materialibus & Capitulis constituta esset, litteræ prædictæ in omnibus utramque percutere debuissent, ut ad sensum.

Huic aded convincenti argumento respondebant scribentes in contrarium, atque responsionem admisit prima decisio 17. *Maii 1658. coram Cerros*, quod jura istius Ecclesie præservata remansissent ob clausulam *sinè ejus præjudicio* contentam, sive in ipsis litteris secularizationis, sive in litteris separatim; Verum responsio non satisfacerebat, quinimò dicebam id potius retorqueri, quoniam si in animo fuisset Pontificis concedentis secularizationem, quod ista Ecclesia esset æque Cathedralis & Metropolitana cum altera, tanquam unica, utique prorsus ineongrua imò inepta fuisset dicta præservativa, præsupponens quid diversum, potissimè ob circumstantias in dicto Pontifice concurrentes, Tum ob eximiam peritiam personalem, ultra eam, quæ ob doctos Datarie, & Cancellarie officiales in quolibet Pontifice præsumitur; Tum ob certam & distinctam notitiam quam hic Pontifex de hu-

jusmodi Ecclesiarum controversiis habebat, tam pro tempore, quo fuit Advocatus, quam occasione sedendi per plures annos in Rota, ubi jam pendebant, ac etiam occasione Nuntiaturæ Hispaniarum per eum exercitæ, & fortius, quia huiusmodi negotium secularizationis plurium annorum spatium in Curia & Congregatione Consistoriali ventilatum fuerat, undè erat negotium notorium satis maturè discussum.

Et demum, magnum adminiculum resultare videbatur ex contraria observantia tot seculorum, dupliciter concurrente, Primò scilicet ob exercitium & possessionem jurium Cathedralicorum & metropolitanorum per solam Ecclesiam S. Salvatoris, Et secundo ob acerrimam litem tantum subfidentatam per istam aliam Ecclesiam, ejusque Capitulum super solis præminentis merè ceremonialibus, neglectis juribus, & jurisdictionibus, aliisque emolumentis ex jure cathedralico & metropolitico respectivè resultantibus, atque curando cum tot affectatis & mendicatis adminiculis solum substinere, quod illa antiquitatis fuerit Cathedralis, quodque de præterito dictam prærogativam habuerit, ut patet ex *dictis decisionibus 353. par. 5. & 177. par. 6. rec.* undè omnibus his simul & unitum consideratis, pro meo judicio nimis clarum videbatur, quod huiusmodi præsentio nullam haberet subsistentiam, & consequenter decisiones desuper editæ non captivarunt intellectum, id tamen referendo potius ad proprii intellectus imbecillitatem, & fascinationem ut supra; Ideoque super ista omnibusque aliis causis non intendo dare judicium, sed tantum sincerè proferre quid sentirem, ita fortè magis meas ineptias demonstrando; atque discurrendo pro sola doctrina.

E A D E M.

Posita Cathedralitate plurium Ecclesiarum simul concurrentium ad unam Cathedralicam efformandam, An una Ecclesia vel ejus Capitulum præscribere possit privative ad alteram majores prærogativas, ac exercitium Jurium Cathedralicorum, Et quid quoad Capitulum in utraque existentia, An dari possit, quod Capitulum existens in una, dicatur Capitulum utriusque Ecclesie, ita ut alterum Capitulum existens in altera, constituat solum Collegium inferius, ac diversum à Capitulo Cathedralis.

Et quatenus utrumque Capitulum sit ejusdem qualitatis, ita ut unum & idem Capitulum Cathedralis constituat, ac utriusque Ecclesie, & Capituli respectivè jura sint æqualia, Quomodo eorumdem jurium possessio, & exercitium dividi debeant, vel qui melior esset modus huiusmodi controversias terminandi & componendi.

S U M M A R I U M.

- 1 *Causa disputationis.*
- 2 *De distinctione jurium, quæ sunt Cathedralitati perneceffe annexa, eisque consequentia*

ab aliis diverso jure competentibus, ut in istis etiam unum Capitulum possit considerari tanquam duo diversa & distincta.

3. Decisiones editae in uno dubio sunt praesupponenda in disputatione alterius dubii.
4. Sub expresso venit totum id, quod sub eo de jure continetur.
5. Jus individuum, quod habitu residet penes unum corpus vel genus, potest in exercitio competere uni & non aliis de eodem genere.
6. Jus Capituli Sede vacante potest in exercitio competere uni tantum Capitulari.
7. Possessio temporis valide considerabilis est manutentibilis etiam ubi jus resistit.
8. Quando in concordis inter Ecclesias, & super jurisdictione, aliisque juribus incorporalibus requiratur Beneplacitum Apostolicum.
9. Dari potest in Ecclesia Cathedrali erectio novi Collegii, quod sit quid diversum à Capitulo Cathedralis.
10. Dantur exempla plurimum Collegiorum in eadem Ecclesia.
11. Quae sit Ecclesia Cathedralis Urbis, & qui constituent Capitulum hujus Cathedralis.
12. De modis dividendi exercitium praeminentiarum & jurium cathedralicorum inter duas Ecclesias & duo Capitula.
13. In divisione desideratur aequalitas, & divisio inaequalis rescinditur.
14. Quando & ex quibus causis sit suppressendus aliquis Conventus vel status regularis.
15. Expenditur Vames conf. 10. lib. 1.

DISG. V.

VMin vim rei judicatae, extentae ad Cathedralitatem actualem, nunquam, nec disputatam nec decisam, ut disc. praecedenti, relaxatae essent litterae executoriales, amplissime demandantes Capitulo S. Salvatoris admissionem Capituli S. Mariae ad aequalem possessionem & participationem omnium jurium, jurisdictionum, & praeminentiarum ratione cathedralitatis, ac juris metropolitici competentium, ex parte verò dicti Capituli S. Salvatoris, me & aliis ejus Advocatis consulentibus, facta esset declaratio, se esse promptum parere mandatis Rotalibus, reservatis iis, quae sibi jure particularium privilegiorum, contractuum, transactionum, sententiarum & legitimae praescriptionis privative competere; Hinc praesens fuit per alteram partem hujusmodi declarationem esse captiosam, atque inobedientiam, & contumaciam potius continere, proindeque locum esse declaratoriae, unde assumpta de super disputatione sub die 5. Julii 1660. super dubio, An constaret de sufficienti paritione, negativa prodiit resolutio confirmata 10. Decembris ejusdem anni, ut liquet ex decisionibus desuper editis, coram Cerro impressis post colluctationes Bondeni decis. 80. & 84.

In hujusmodi autem disputationibus, scribentes pro Ecclesia & Capitulo del Pilar dicebant, & Rota eorum assumpta recepit, quod firmata actuali cathedralitate, exinde de necessario consequenti resultabat competentia exercitii, & possessionis omnium jurium cathedralitatis annexorum, ejusque consequitivorum, proindeque super eis omnibus parendum erat, reservato jure alteri Capitulo agendi super illis juribus, & jurisdictionibus particula-

ribus, quae sibi, & Ecclesiae ex praescriptione vel aliis titulis, privative competere praetenderetur, ut in decisione 5. Julii in fine.

Cumque ex hac parte doceretur istam Ecclesiam possidere multa bona & jura ex unionibus factis per Summos Pontifices, seu Regum donationibus, aliisque piis dispositionibus, dicitur in ultima decisione 5. Decembris 1660. §. fin. per Pilareses non praetendi, nisi jura corporalia, & incorporalia quae sunt annexa, connexa, & dependentia à jure cathedralico competentia his Capitulis tanquam unico corpori formali ex eis constituto; Cetera enim perneceffe non dependentia à cathedralitate non sunt communia, cum in istis rectè dici possint duo Capitula, & duae Ecclesiae distinctae & separatae juxta decisionem Vercellen. coram Penia, 699. n. 9. confirmatam coram Dunozeo seniore, & juniore & in Areina unsonis, ut in disc. praecedenti.

Ad transactiones verò & sententias arbitramentales deductas ex parte Capituli S. Salvatoris, ultra quod dicitur esse exceptiones altioris indaginis examinandas postquam paritum fuerit, Respondetur transactiones esse personales, sententias autem arbitramentales esse invalidas ex defectu beneplaciti Apostolici, sine quo in Archiepiscopis aderat defectus jurisdictionis cum ista Ecclesia ejusque Capitulo ratione amplissimae exemptionis cum immediata subjectione Sedi Apostolicae; Ad Immemorabilem verò per aliquos ex scribentibus pro Ecclesia S. Salvatoris deductam, respondetur illam ex continua lite & contradictionibus interruptam seu impeditam fuisse, ex qua causa cessavit etiam observantia, sine qua lapsus temporis nullius est operacionis circa praesumptionem beneplaciti Apostolici vel in transactionibus, vel in compromisso requisiti.

Scribens autem pro Capitulo S. Salvatoris, praesupposita etiam, antiqua, quam actuali qualitate cathedralica & metropolitana in utraque Ecclesia jam firmata per praecedentes decisiones, quas juxta receptum stylum in disputationibus super novo & diverso dubio impugnare non licet, sed praesupponere oportet; In Congressibus de super habitis dicebam, duas efformandas esse inspectiones, seu duos punctos assumi debere, Primò, posito quod Capitulum Pilarense dici posset etiam Capitulum Cathedralis circa concursum & participationem jurium cathedralicorum habitu, adhuc tamen re- & dari poterat quod exercitium uni & non alteri parti ejusdem Capituli ex praescriptione aliisque titulis competere; Et secundum fortius quod neganda esset in dicto Capitulo S. Mariae hujusmodi qualitas, quodque potius illud dicendum esset Collegium regulare diversum à Capitulo Cathedralis, quod respectu utriusque Ecclesiae materialis seu unice formalis constitueretur solum à Dignitatibus & Canonicis enunciatis in bulla secularizationis residentibus apud Ecclesiam S. Salvatoris, qui proinde dicendi etiam essent Canonici S. Mariae consideratae tanquam Cathedralis vel Metropolitanæ.

Quatenus pertinet ad primam, de qua solum in Rota actum fuit, dicebam quod licet vera sit dicta distinctio inter jura cathedralitati consecutiva, eique connaturalia, seu ab ea inseparabilia, & alia alicui Cathedrali accidentaliter competentia ut supra, quodque de jure, posito jure cathedralico, dicta consecutiva etiam sine expressione venire dicantur ex deductis apud Coccin. dec. 136. num. 3.

Erast.

Burrat. dec. 125. num. 4. quia sub expresso venit totum id, quod sub eo de jure continetur; Nihilominus id rectè procedit quoad jus habituale, quod utpotè individuum residet penes totum corpus constitutum unius personæ intellectualis, & successive penes singula membra ejusdem corporis constitutiva in solidum, Secùs autem quoad actum seu exercitium vel commoditatem, quod non implicat esse penes unos privatè ad alios de eodem corpore seu universitate, Ut frequens habemus in materia juris patronatus competentis alicui familiæ seu generi personarum, quia ipsum jus tanquam individuum residet penes omnes de eo genere in solidum, & tamen quoad exercitium juris præsentandi, aliorumque jurium honorificorum, illud esse potest & solet penes aliquos tantum putà penes seniorem, vel primogenitum &c. Idemque habemus in jure conferendi competente alicui Capitulo, cujus exercitium ex consuetudine vel alio titulo sit penes Canonicum hebdomadarium seu turnarium; Et in feudis dividuis juris Longobardorum competentibus omnibus agnatis, quorum tamen jurisdictio vel administratio sit penes unum tantum, vel contrà in feudis individuis, quorum exercitium & commoditas potest esse dividua ex iis, quæ in hac materia habentur deducta in *Mutinen. feudorum de Rangonibus sub tit. de feudis disc. 8.* & non semel sub tit. de fidei commissis in materia majoratum.

Et in terminis specialibus juris annexi Cathedralitati, ut est jurisdictio & administratio Ecclesiæ sede vacante, ut exercitium hujusmodi juris esse possit penes primam Dignitatem, vel aliam Capitularem tantum, privatè ad alios, habetur *dec. 194. apud Post. de manus.*

Undè cum in hac facti specie concurrerent quæplures sententiæ arbitrales, necnon concordia, ac etiam longissima observantia pene sex sæculorum, circa exercitium omnium jurium cathedralicorum, & metropolitancorum penes istam partem Capituli S. Salvatoris privatè, absque eo quod altera pars S. Mariæ unquam in hujusmodi juribus seingresserit, cum solum ejus prætenfio, super qua tandiū litigatum fuit percuteret præeminentias in concursibus; Idcirco posito etiam æquali jure Cathedralico & Capitulari, adhuc improbabile videbatur, ut illa pars, quæ per sex penes sæcula in hac possessione fuerat privatè ad alteram, ità de facto hujusmodi antiqua possessione privata remaneret, ex dicta juris regula seu comparabilitate ob distinctionem inter jus habituale & actuale, seu exercitium ut supra.

Et quoad prætenfam invaliditatem laudorum ac transactionum, dicebam istum esse punctum putiorii sub ejus prætexta antiquissimus possessio sex sæculorum spoliari non debebat, quoniam etiam in iis, in quibus ob juris resistentiam regulariter possessio non suffragatur non justificato titulo, adhuc illa operativa est, & manutentionem exigit, quando est temporis valde considerabilis. *Capic. dec. 209. num. 18. Capic. Latr. consulti. 68. num. 23. Rot. dec. 534. p. 1. diver. nu. 2. add. ad Gregor. dec. 370. & ad Burrat. dec. 131. nu. 9.*

Verum neque in petitorio hujusmodi defectus aliquam subsistentiam habere videbatur. Tum ex iis, quæ circa compromissa seu sententiæ arbitrales *disc. preced.* habentur deducta, Tum etiam quia licet vera sit propositio quod dispositio *extravag. ambitiosa* locum sibi vendicat etiam inter duas Ecclesias, licet ageretur de jurisdictioni-

bus ac juribus incorporalibus & per viam transactionis ex deductis in *Acernen. Vicarii coram Orthobono inter suas dec. 220. & in eadem 1. Julii 1652. coram Bichio* & habetur actum in ead. causa *Acernen. sub tit. de Jurisdictione disc. 24.* cum similibus; Nihilominus id rectè procedit, quandò agitur inter duas Ecclesias diversas, & diversa Capitula, atque de tollendo ipsum jus uni, illudque transferendo in alterum; Secùs autem ubi ipso jure penes eandem Ecclesiam formalem, idemque Capisulum residente, agitur de solo exercitio inter ejusdem Ecclesiæ ministros, seu ejusdem corporis membra, tamquam per speciem cujusdam divisionis, Quia tunc non intrant termini prohibitiæ alienationis, & successive non requiruntur solemnitates requisitæ per sacros canones, præsertim per dictam *extravag. ambitiosa*, que neque de tempore aliquorum compromissorum vel transactionum prodierat, ad *text. in cap. 1. & finali de pacis in sexto Seraph. dec. 36. & 161. nu. 2. Rot. dec. 218. nu. 3. cum sequen. par. 7. rec. dec. 402. nu. 1. par. 5. dec. 160. par. 11. & in aliis.*

Quoverò ad alteram inspectionem, quod scilicet posito etiam jure Cathedralico seu metropolitico penes dictam Ecclesiam S. Mariæ æque principaliter concurrentem, juxta sensum decisionum, ad efformandam ipsam Cathedralis seu Metropolitanam, Adhuc tamen Prior & Canonici Regulares apud eam existentes non concurrerent ad efformandum Capitulum, quod solum resideret penes Dignitates & Canonicos Sæculares enunciatos in Bulla secularizationis, ita ut istud aliud Capitulum S. Mariæ esset Collegium Regulare existens in ipsa Ecclesia Cathedrali seculari, ut quid diversum à Capitulo Cathedralis.

In congressibus desuper habitis, aliis hujus partis defensoribus visum fuit istud motivum continere nimis subtile ratiocinium, non de facili recipiendum, quodque solum insistendum esset in jam dicto primo motivo, unde propterea acquiescendo, ut par erat, voto majoris partis, motivum negatum fuit; Verum nisi proprii partis affectio deciperet, illud mihi videbatur considerabile, quodque, ut nostri dicere solent, poneret gladium ad radicem, quoniam ità admissis etiam omnibus resolutionibus quoad ipsius Ecclesiæ honorificentiam & præeminentias in genere, cessabant effectus, dum nil intererat, vel intereret Capitulo seculari S. Salvatoris, ipsum dici, ac esse Capitulum etiam Ecclesiæ S. Mariæ, quodque ista sit quoque Cathedralis, quoties dictum alterum Capitulum Regulare non esset Capitulum Cathedralis, sed Collegium Regulare diversum.

Dicebam igitur, retento themate earundem decisionum, præsertim priorum 21. Junii 1655. & 6. Martii 1656. *ceram Bichio*, quod illi Canonici, qui existebant de tempore recuperatæ libertatis residentes cum Episcopo apud Ecclesiam S. Mariæ & constituentes Capitulum Cathedralis, non fuerunt suppressi, ideoque mutata solum localitate materiali, illud Capitulum sæculare, quod ab ipsa Civitatis conversione ad fidem aderat, quodque à dicto anno 1118. usque ad annum 1141. in quo istud Collegium regulare erectum fuit, in rerum natura extitit, esset illud idem quod prius aderat; Et Consequenter, dictum Collegium noviter erectum, cujus caput fuit unus ex dictis Canonici antiqui Capituli, fuit corpus omninò diversum, quoniam impossibile est dicere, ut corpus jam creatum, & ab antiquo existens, possit denuò ex-
tegro

regro tanquam ex nihilo creari, cum solum in hujusmodi corporibus politicis jam extantibus detur aliqua extensio vel diminutio circa numerum majorem vel minorem canonicatum, qui erigantur vel supprimantur, semper tamen est unum & idem corpus.

Multomagis accedentibus tot aliis circumstantiis, & demonstrationibus, Primò nempe stante diversa natura, quod unum erat sæculare, alterum Regulare, quod implicat ut in *disc. precedenti*.

Secundo ob omnimodam exemptionem & independentiam ab Episcopo, quod istud novum corpus Regulare in ipsa sui creatione obtinuit, ut etiam *dicto disc. preced.*

Tertiò fortiter, quia ut dictum est, Bulla sæcularizationis loquens de Ecclesia formali, & successivè de ejus Capitulo etiam formali & in genere, individuat numerum, qualitatem, futuram collationem, aliasque minutas circumstantias omnium Dignitatum & Canonicorum, quæ omnia adamussim correspondent huic Capitulo S. Salvatoris, nil verò congruit dicto alteri Capitulo seu Collegio; Et demum magni faciendæ venit observantia à dicto anno 1141. usque ad præsens, quod nunquam istud Collegium aliquem gessit actum Capitularem cum Episcopo, vel sine, Neque e converso Episcopus aliquid gessit, ob quod ipse tanquam caput istos agnosceret in membra, hujus corporis constitutiva, ideoque pro meo iudicio ista veritas videbatur palpari manibus.

Neque novum vel incongruum est, quod in Ecclesia Cathedrali adesset Collegium inferius ac distinctum à Capitulo, quinimò diversæ naturæ, eodem modo, quo non implicat in Ecclesia sæculari adesse aliqua beneficia regularia, vel e converso in regulari adesse sæcularia, juxta ea, quæ de Conventu seu Collegio Regularium existente in Ecclesia sæculari habentur in *Romana jurisdictionis seu Tituli Cardinalitii sub tit. de jurisdictione disc. 34.* Undè videmus quod in Metropolitana Ecclesia Neapolitana adest Collegium Hebdomadariorum erectum pro Ecclesia S. Restitutæ ibidem existente constituens Capitulum seu corpus distinctum à Capitulo Cathedralis, cujus caput *Similiarcia* nuncupatus, reputatur prima dignitas in Collegiata, ut *dec. 99. par. 10. rec.* Et in Ecclesia S. Mariz Majoris Urbis, ultrà Capitulum, adsunt duo Collegia distincta cum diversis capitibus in cappellis *Sixti & Pauli V.* ex iis quæ habentur in *Romana Cappella seu præeminentiarum sub tit. de jurisdictione disc. 35.* cum similibus.

Atque altius rem assumendo, ultrà illam Ecclesiam universalem totius Orbis, cujus Episcopus est Papa tanquam Christi Vicarius & Episcopus Episcoporum, Ecclesia Cathedralis Urbis, cujus est particularis Episcopus idem Papa; ita reduplicativè consideratus ex deductis in *Urbinate. juris Metropolitanæ hoc eodem tit. disc. 1.* & alibi frequenter, juxta unam opinionem est Basilica Lateranensis, & juxta alteram constituitur ab omnibus Basilicis Patriarchalibus ita simul concurrentibus ad unam Ecclesiam formalem constituendam; Capitulum verò Papæ est Collegium Cardinalium, quod originaliter & in Ecclesia primitiva constituat Clerum seu Capitulum Romanum, deinde verò per eundem Papam ut Papam, ob Ecclesiæ dilatationem & negotiorum multiplicatam, admissam etiam fuit ad aliquam participationem administrationis Ecclesiæ universalis ex deductis per *Lotter. de Benef.*

lib. 1. qu. 8. cum aliis in dicta Romana jurisdictionis, seu tituli Cardinalitii, sub tit. de jurisdictione disc. 34. & in disceptationibus Cardinalis de Albicis de quibus infra in calce. Et tamen, tam in dicta Ecclesia Lateranen. quam in aliis Basilicis adsunt Capitula habentia in caput seu primam dignitatem unum ex Cardinalibus, Quæ Capitula dici non possunt constitueri Capitulum Cathedralis Urbis utpote constitutum à Collegio Cardinalium, sed per necessesse dicendum est quod sunt Collegia inferiora, quorum aliqua sunt sæcularia, alia verò regularia, ut est in Basilica sancti Pauli existentia in Ecclesia Cathedrali, sed omninò diversa ab ipsius Cathedralis Capitulo, & hic mihi videbatur casus præcisus.

Demum quoad punctum divisionis inter hæc duo Capitula, posito etiam eorum æquali jure cathedralitico & metropolitico, de quo puncto solum actum fuit in Congregatione particulari ut supra, Duo proponebantur modi, unus ex parte Pylarensium, qui juxta hujus causæ fatum in reliquis, admissus etiam fuit, æqualis scilicet alternationis inter hujusmodi Ecclesias & Capitula in omnibus functionibus cathedraliticis, & metropolitice, ut ita tolleretur in futurum occasio discordiarum; Alterum verò ego proponebam ex parte Ecclesiæ S. Salvatoris, ut suppressis Canonicatibus regularibus, istud Collegium quoque secularizaretur, eodem modo quo *Clemens VIII.* fecit de dicto altero Capitulo, ita ut, tam materialiter quàm formaliter, verè & de facto esset unum & idem Capitulum, ita in solo numero accretum; Atque nè in futurum orirentur controversiæ, seu continuarent antiquæ emulationes inter eos, qui essent de una vel de altera Ecclesia, eodem modo quo in primitiva Ecclesia ortæ fuerunt inter Christianos dicentes, *ego sum Pauli, ego sum Petri, ego sum Apollo, ego Christi & sic divisus est Christus &c.* Quod scilicet omninò tolleretur hæc distinctio, sed omnes Canonici æqualiter constituentes Capitulum utriusque Ecclesiæ, utriusque pariter & indistinctè servirent per turnum seu hebdomadas, ita ut nullus dici posset Canonicus unius magis quàm alterius Ecclesiæ.

Ex his autem duobus modis, mihi longè melior videatur iste secundus, Tum quia esset eradicatorius omnium hujusmodi emulationum, quæ ita in futurum continuabunt pejores; Tum quia nullum continet justitiæ, vel convenientiæ detrimentum, ut primus continere videtur, quinimò hujus Ecclesiæ S. Mariz longè majorem honorificentiam, & decorem, ac majorem cultum contineret, quia loco habendi unum Priorem, & tres, vel quatuor Canonicos Regulares, exiguum conventum constituentes ita ejus servitio addictos haberet omnes dignitates, & Canonicos adeò numerosos & qualificatos.

Et conversò autem hujusmodi divisio collegiativa, seu in stirpes per turnum, mihi injusta, & incongrua videbatur, ita enim datur, quod ille frater quem incertum est an sit talis, & qui ex quadam juris subtilitate talis declaratus est, nunquam possidens paternam hæreditatem, ita constitueret corpus æquale alteri constituto ex pluribus fratribus, indubitata habentibus filiationem, ac paternam hæreditatem per longissima tempora pacificè, ac privativè possidentibus, qualis propriè videbatur casus. Et sic inæqualitas est manifesta contra naturam divisionis, cui connaturalis est æqualitas, ita ut si inæqualis detegatur recessione pati

13 pati debeat ex deductis, *dec. 600. par. 5. recen. & in terminis spiritualibus habetur in Nevarien. divisionis Parochialium sub tit. de Parochiis,*

Prout contra omnem decorem, & convenientiam videtur, ut illæ cathedralicæ, & metropolitice functiones primariæ, quæ spatio sex sæculorum in adeo sumptuoso, & magnifico Templo fieri consueverunt per Archiepiscopum, cum adeo numerofo, & qualificato Capitulo, ita fierent in adeo magis angusta, & depressa Ecclesia, & cum sola assistentia modici numeri Regularium, Quodq; Sede vacante parvus Conventus Regularis, & acephalus non habens connexionem cum aliqua Religione in universum, regere, & administrare deberet tam diocesim, quam provinciam, cum plerisque aliis inconvenientibus deductis in quodam discursu desuper materna lingua, seu Italico idiomate edito.

Aliqui de Congregatione in huiusmodi rationibus non immorantes, juxta consuetum modernum deplorabilem abusum, captivarunt intellectum cum sola auctoritate speciali perferibentes in contrarium deducta *Vamesii cons. 10. lib. 1. consil. Canon;* ubi ita putat componendam esse consimilem controversiam inter quamdam Ecclesiam Collegiatam sæcularem, & Monasterium Regularium, attestando ita servari inter Ecclesiam Cathedralicam Parisien; & Ecclesiam Canonicorum Regularium Sanctæ Genovefæ.

Alii verò difficultatem habebant in sæcularizatione prædicta, ex eo fundamento, quod suppressio Regularium concedenda non est nisi, vel de ipsorum consensu, vel in pœnam ob relaxationem disciplinæ regularis, quorum neutrum in præsentem verificabatur.

Nullum verò ex his motibus mihi videbatur probabile, non quidem hoc secundum, cum dicta conclusio procedat, quando ex huiusmodi suppressione præjudicium, vel injuria resularet universæ Religioni, quæ se offerret malo occurrere cum restitutione disciplinæ, in quibus terminis loquuntur DD. de materia agentes, de quibus apud *Fagnan. in cap. inter quatuor de Religiosis domibus, & in cap. relatam, ne Clerici, vel Monachi, & habetur adum in Majoricen. sub tit. de Regularib;* Quæ ratio non erat ad rem adaptabilis, quoniam licet isti Canonici profiterentur Regulam S. Augustini, attamen cum ista Religione in universum non connectebant, non habentes Generalem, vel Provinciale, aliosque Visitatores, vel Superiores, undè dicebam ex hoc solum ad huiusmodi suppressionem deveniendum esse; Si enim Sedes Apostolica adeo sollicita fuit sub *Innocentio X.* suppressendi parvos Conventus quamvis cum universa Religione connectentes sub Generali, Provincialibus, aliisque Superioribus, & Visitoribus, multò magis id faciendum erat de isto parvo Conventu acephalo.

Quo verò ad alterum fundamentum deductum ex auctoritate *Vamesii dicto cons. 10.* dicebam prorsus erroneum videri deferre auctoritati hujus Doctoris. utpotè pecuniæ, vel clientis oportunitati inservientis, atque sive ex malitia, sive ex imperitia ita respondentis, cum manifestis æquivocis, & erroribus facti, & juris.

Casus enim *Vamesii* est, quod cum in eodem loco adessent duæ Ecclesiæ Collegiatæ, una sæcularis, altera Regularis, atque Regularis ratione antiquitatis, vel privilegii præcederet sæcularem, sive inter eas servaretur alternativa; Cum dicta Colle-

giata sæcularis effecta esset Cathedralis, substinet ipse, quod ob clausulam sine præjudicio, in huiusmodi erectione contentam, & ob regulam de jure tertio quaesita non tollen; non dicatur per huiusmodi erectionem innovatus antiquus status, neque præjudicatum dicto Collegio Regulari.

Hoc autem est assumptum omninò falsum, ex iis quæ in hoc proposito habentur infra in *Messanen. erectionis Collegiatæ hoc eodem tit. disc. 9.* ubi de conclusionibus ad rem facientibus, & sic manifestus est huius Auctoris error in jure; Magisque manifestus est alter error in facto circa exemplum Cathedralis Parisien; & Ecclesiæ S. Genovefæ, quoniam istud Monasterium Regulare, nullam nec quidem imaginabilem habet prætensionem Cathedralitatis, vel præcedentiæ cum Ecclesia Metropolitana ejusque Capitulo, sed quia in ea Ecclesia Regulari Canonicorum Lateranensium asservantur reliquiæ præfatæ Sanctæ Genovefæ, illius Civitatis præcipuæ Patronæ, quas urgentibus necessitatibus, pro illius populi devotione ad implorandum divinum auxilium, consuetum est processionaliter deferri; Idcirco consuetudo induxit in huiusmodi processionibus, præcedente universo clero regulari, & sæculari juxta ordinem ceremonialis etiam ipso Archiepiscopo, deferri, & associari ipsas reliquias à præfatis Canonicis Regularibus tanquam ministris, & custodibus, unde propterea apud ignarum vulgus videtur, quod isti præcedant etiam Capitulum Cathedralis, sed est æquivocum clarum, quoniam ille locus non occupatur jure præminentiali, & ratione præcedentiæ, sed jure ministerii, & custodiæ reliquiarum, eodem modo, quo videmus in consimilibus processionibus, etiam per confraternitates sæcularium post universum clerum, ac etiam Episcopum deferri sacras imagines, vel reliquias, quoniam exindè inferri non potest ad præcedentiæ, ideoque error istius consulentis remanet manifestus; Atq; exindè edocemur, quantum deferendum sit in judicando auctoritati huiusmodi Doctorum ad pecuniæ, vel affectionem, & pro sola causarum oportunitate consulentium, non curando veritatem, contra quam, seu propriam opinionem sæpius responderi solet, quod cessante mendacio facti, & super iis, quæ consistunt in solo puncto juris, non videtur prohibitum, ut Curia, ac totius Orbis praxis docet, non indè tamen hæc responsa facere debent auctoritatem, atque hic est unus de magnis erroribus, & abusibus nostri sæculi.

BVRGEN. ERECTIONIS
CATHEDRALIS
AD PETITIONEM REGIS
CATHOLICI.

PRO
ECCLESIA COLLEGIATA.
OPPIDI

S. ANDRÆ, seu SANTANDER.

Casus disputatus in S. Congregatione Concistoriali, ubi pendet.

De divisione alicujus territorii, vel Diocesis ob ejus amplitudinem, & populorum in commoditatem, Ac de erectione no-

va Cathedralis, Et de causis, seu requisitis ad id necessariis, & quorum oppositio in proposito attendenda sit.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**acti series.
- 2 De requisitis necessariis pro erectione nova Cathedralitatis cum dismembratione alterius Diocesis.
- 3 De novis erectionibus, & divisionibus factis.
- 4 Dicitur ista materia arbitraria.
- 5 Quomodo hoc arbitrium sit regulandum.
- 6 Mos regionis satis attendendus.
- 7 De Episcopatibus provinciae Baren.
- 8 Non habetur respectus, ne minuatur divitia, sed ne prima Ecclesia depauperetur.
- 9 De statu quo remaneret Ecclesia antiqua.
- 10 De statu Ecclesiae nova.
- 11 Capitulum Cathedralis est interessatum in causa Ecclesiae.
- 12 Ingratis de sui natura praedicialibus, ut sunt erectiones, necessaria non est derogatio juris tertii.
- 13 An Capitulum sit citandum in alienatione bonorum Ecclesiae.
- 14 In novis erectionibus Cathedralium satis attenditur persona, quae illam petit.
- 15 Principis voluntas, seu consensus, an in hac materia attendatur.
- 16 Refertur casus, in quo nova erectio in Cathedrali iuste denegata fuit.

D I S C. VI.

UM ob magnam Diocesis Burgen. amplitudinem, ac itineris asperitatem, quia termini tam in latitudine, quam in longitudine sunt milliarius circiter 160. & quod magis, inter locum Cathedralis, ubi residet Archiepiscopus cum Tribunali, & aliquam remotam partem Diocesis existit. ad oras Maris Oceani, asperissimi intermediant montes ac flumina, unde pro majori parte anni durissimum fatisque periculosum est iter. compertum esset dictam remotam diocesis partem ferè omninò Pastore destitutam esse, unde propterea tam circa animarum curam, & Sacramentorum administrationem, quam circa Ecclesiarum cultum, & Ecclesiasticam disciplinam, clericorumque vitam, & mores multa resultarent inconvenientia, eò magis considerabilia, quia in Oppido S. Andreae aliis S. Ander. notabilis adest portus maris Oceani, unde frequens est commercium Anglorum, Ollandensium, aliorumque haeticorum occasione navigationis Indiarum; Hinc proinde Rex Catholicus, praevio plurium annorum maturo, & diligenti negotii examine in ejus consiliis, habitis etiam de super pluribus relationibus ab Archiepiscopis pro tempore, aliisque gravibus Praelatis, & viris Ecclesiasticis, determinavit supplicare Sedem Apostolicam pro dictae diocesis divisione, cum erectione novae Cathedralis in Ecclesia Collegiata dicti Oppidi S. Andreae vulgò *Santander*; assignando pro dicecesi dictam remotam partem versus Oceanum à reliqua dicecesi per dictos asperos montes intersecatam, Remissoque negotio de more Sacrae Congregationi Consultoriali, cum se opponeret pro

ejus interesse Capitulum ipsius Ecclesiae Metropolitanæ Burgen; atque per ejus Agentes, & defensores controverterentur illa facti circumstantia, quae supponebantur incontrovertibiles, & notoria, idcirco per eandem Congregationem commissae fuerunt Nuntio Hispaniarum probationes, quibus factis, atque ad Curiam delatis, assumptaque disputatione super puncto, an constaret de requisitis, ac justis, & sufficientibus causis dictae dismembrationis, ac erectionis respectivè.

Scribens tanquam ordinarius Advocatus Regis, sub cuius nomine causa tractabatur, tres constituebam inspectiones, Unam in puncto juris in genere super requisitis, ac justis causis, ex quibus Sedes Apostolica de congruo debet hujusmodi precibus annuere, Alteram facti & applicationis, an scilicet in casu, de quo agitur, concurrerent dicta requisita; Et tertiam super praetenso interesse Capituli oppositoris, an scilicet illud in proposito esset considerabile.

Quoad primam, juxta dispositionem *Extravag. Salvator*, editae occasione dismembrationis diocesis Tolosanae per *Joannem XXII.* in alias quatuor Cathedralis divisa, & quae est hujus materiae norma, & magistra, Tria sunt requisita, ex quibus iusta causa resultat; Primum ac praecipuum consistit in amplitudine diocesis, ita ut (sunt verba praecisa extravagantis) *unus pastor singulorum vultus inspicere nequeat, aliasque partes boni pastoris implere, quodque durum sit, atque difficile per talem laicam diffusam diocesim ad unum tantum a personis Ecclesiasticis & mundanis recursum haberi.*

Alterum est, ut locus, in quo faciendae est nova erectio, sit talis, quod decenter in eo Cathedra collocetur, ita ut Episcopalis dignitas non vilescat tam in qualitate materiali loci, quam in redditu, & provisione novi Episcopi, ac etiam in populo & diocesi.

Et tertium, ut antiqua Ecclesia notabiliter praedjudicata non remaneat, tam in redditu quam in populo, ita ut ejus dignitas nimiam non patiat diminutionem, ut post *glos. Hostien. Zabarell. Ancaran.* & alios antiquiores in cap. *sicut univ. de excessibus Prelatorum.* & alibi habetur apud *Rebuff. in praxi benef. tit. de erectione Cathedralis nu. 2. cum sequer. Mandos. in tract. de Signatura Gratiae §. erectiones benè & late de materia Lotter. de Benef. lib. 1. quæst. 11. per rot. Solorzan. de jure praediarum tom. 2. lib. 3. cap. 5. Modern. Frances in tract. de Ecclesia Cathedrali cap. 6. per rotum.*

Quibus causis accedentibus, mos est Apostolicae Sedis hujusmodi divisiones, ac respectivè novas erectiones facere, ut ex eadem *Extravaganti Salvator* constat factum esse per *Joannem XXII.* de diocesi Tolosana, in quatuor alias Cathedralis divisa, Et per *Paulum V.* de diocesi *Miclinien.* in Flandria, divisa in undecimum alios Episcopatus, Quod frequentius praedicari vidimus in Italia, in novis erectionibus etiam moderno tempore sequitis, quando magis circumspèctè in materia proceditur, novarum scilicet Cathedralium *Ripan.* sub *Pio V. Montis alri, S. Severini, & Tolentini* sub *Sixto V. Urbanen.* sub *Urbano VIII.* neglectis exemplis antiquioris temporis, quando magis eadem Sedes in hac materia se facilem reddidit; Deducendo quoque in eadem Hispania exemplum pariter modernum, & saeculi currentis novae erectionis Ecclesiae *Vallisoletanae* praevia dismembratione aliquorum locorum respectivè à Diocesis *Salamantin. Palentin. & Oxomen.*

Quo:

Quoverò ad secundam inspectionem facti seu applicationis, profitendoloui, non more Advocati, sed cum sensu veritatis, dicebam desuper certam, ac uniformem regulam seu decisionem generalem tradi non posse, cum dicatur materia arbitraria, ut ex *glos. in cap. finali 80. distmät.* & alii advertunt *Menoch. de arbitrar. casu 497. Frances d. tract. de Ecclesia Cathedrali cap. 6. nu. 2.* Hoc autem arbitrium non ubique pariformiter interponendum est, sed juxta singulorum casuum particulares, ac individuas circumstantias, ex quibus, ad instar eorum, quæ *sub tit. de fideicommissis*, & alibi frequenter in arbitrariis habentur, sæpè contingit, aliquas causas in uno casu sufficere, in altero vero, easdem ac longè majores, esse omnino insufficientes.

Potissimum verò inspecta consuetudine regionis, & provinciæ; Si enim frequentius dioceses sunt nimis amplæ, itaut aliàs divisio, seu diminutio, Episcopalis dignitatis exiltimatiõni præjudicare potest, tunc magis circumspèctè procedendum est, secùs e converso, ut est in Italia, ubi præsertim in Regno Neapolitano, majori parti Episcoporum potius congruit titulus parochorum, seu plebanorum usum pontificalium habentium; Ideoque scribens pariter in eadem Congregatione, tanquam Regius Advocatus pro nova erectione Ecclesiæ Collegiæ *Altamura Nullius Provincia Baren.* de Jure patronatus Regio, cum tota diocesis consistere deberet in ipso oppido, *Civitate nuncupato*, quod S. Congregationi incongruum videbatur, dicebam in hoc deferendum esse moribus regionis, seu provinciæ, in qua ultrà duos Archiepiscopatus *Baren. & Tranen.* satis exiguam diocesim habentes, adsunt duodecim Episcopatus, nempe *Andrien. Bitetton. Bituntin. Conversan. Gravinen. Iuvencen. Melphiten. Minervinen. Monopolitan. Polinianen. Ruben. & Vigilien.* ex quibus unus tantum nempe *Conversanen.* aliquam pariter exiguam diocesim habet, reliqui verò nullam, sed omnes consistunt in ipsismet Civitatibus, quarum major pars, neque dimidiam, ac aliquæ neque tertiam, & respectivè quartam partem habent, tam in numero, quam in qualitate populi, quo istud Oppidum ditatum est, unde propterea figuram faceret unius ex primariis Episcopatus in hac regione; In altera verò regione, in qua Episcopatus sunt ampli, absque dubio esset Episcopatus nimium exiguus, ac omninò incongruus, ideòque regula pendet à qualitate, & moribus provinciatum, seu regionum.

Admittebam igitur diversos esse mores Hispaniæ, ubi e converso dioceses frequentius sunt amplissimæ, atque Ecclesiæ Cathedrales ditissimæ, & consequenter Episcopi sunt in majori exiltimatiõne, Sed stante magna amplitudine hujus diocesis, adhuc, cum sensu etiam veritatis, credebam ita utramque Ecclesiam remanere satis benè provisam, tam in populo quam in redditu, quoniam antiqua diocesis, facta separatione hujus partis remotæ, à natura quodammodò per dictam montium intersecationem divisæ, adhuc remaneret in longitudine & latitudine respectivè milliarium 100. & ultrà, cum locis, seu parochiis 1305. & sic etiam esset de amplioribus diocesis, quæ sunt in Orbe Catholico. & in ipsamet Hispania, itaut adhuc remaneret major insigni, & celeberrima diocesis *Toletana*, quæ minorem habet districtum seu territorii ambitum, solumque parochias 802. licet oppidum *Matrii*, ob residentiam Regis ejusque Curia, hu-

jusmodi diocesim satis qualificet, Undè in populo & territorio remaneret adhuc ampla & benè provisæ, prout etiam in redditu, qui non obstantè hujusmodi dismembratione supponitur scut. 30. m. ideoque aliqua diminutio summæ majoris, solum præjudicare videretur majori ditioni, per sacros canones non consideratæ, cum spectetur solum, nè sequatur depauperatio, ob quam proportionabiliter, & respectivè, attenta qualitate Ecclesiæ, & more regionis, dignitas non vilescat.

Atque propterea primum & tertium requisitum diocesis *extravagantis salvator*, absq; dubio verificabantur, Primum scilicet nimis amplitudinis diocesis, ac asperi, & incommodi itineris, unde verificatur, quod pastor singulorum vultus respicere nequeat, atque durum & difficile sit ad eum recursum haberi, Et tertium congruæ provisionis, itaut si fieret proportionata per quatuor diocesis *Toletan.* per dictam *Extravagantem* divisæ in quatuor, ac etiam diocesis *Micelsen.* cum magno fidei Catholicæ profectu divisæ in undecim, constaret hanc esse magis proportionatam divisionem.

Secundum requisitum qualitatis loci, in quo faciendæ est erectio, pariter satis benè verificari videbatur, Tum ob Ecclesiæ materialis nobilem & sumptuosam structuram; Tum ob ipsius Oppidi qualitatem, Civitati congruam, in numero Ecclesiarum, Monasteriorum, populo, redditibus, & amplitudine territorii, itaut in Italia esset Ecclesia de primariis, & Cardinalitiis, & in Hispania, si non esset primi ordinis, neque inferioris sed medii, cum in facto doceretur, quàm plures adesse Ecclesias Cathedrales, tam in redditu, quàm in amplitudine diocesis, ac loco residentia, alisque qualitatibus longè inferiores, quia diocesis esset in longitudine, & latitudine milliarium circiter 60. cum locis seu parochiis 450. & redditu scutorum circiter 10. m.

Demum quoad tertiam inspectionem interesse Capituli oppositoris, dicebam illud dupliciter considerari posse, Primum generaliter pro iuribus Ecclesiæ in universum, in cujus præeminentiis, ac jurisdictionibus, etiam Capitulum dicitur interessatum tanquam constitutum unius corporis cum Episcopo, ad quem effectum citari debet, seu legitimam personam habet standi in iudicio tanquam legitimus defensor, juxta decisionem in *Montisregalis jurisdictionis coram Penia inter suas decs. 1233. nu. 9. alias 118. num. 4. par. 1. rec. cum aliis in Tirafanen. jurisdictionis*, & in *Conversana disc. 2. & 22. sub tit. de jurisdictione*; Et tunc istud dicitur interesse generale, ac remotum, quod in proposito, concurrentibus suis requisitis non attenditur, quoniam hujusmodi erectiones, reputantur in jure gratia perneceffe, & de sui natura præjudiciales, ideoque impossibile est dare erectionem novæ Cathedralis perneceffe supponentem dismembrationem partis territorii ab una vel pluribus adiacentibus Cathedralibus sine istarum præjudicio, & consequenter receptam conclusionem habemus, quod in hujusmodi gratis necessaria non est derogatio juris tertii, vel regulæ de jure quæsito &c. *Seraph. decs. 1445. num. 4. & 5. Burati. decs. 193. in fine Adde. ad eum dec. 576. num. 13. & in Massanen. erectionis Collegiæ hoc tit. disc. 9.*

Ac etiam quia, cum hoc interesse sit accessorium & remotum, receptum quoque habemus, quod etiam in alienationibus vel dismembrationibus bonorum Ecclesiæ faciendis in executionem beneplaciti

13 Placiti Apostolici, quamvis adesset clausula *vocatis vocandis*, opus non est citare Capitulum. *Martin. Anare. dec. 5. q. nu. 17. Seraphin. decif. 338. nu. 3. dec. 260 num. 6. par. 4. rec. tom. 2. 590. nu. 10. p. 5. 222. n. 11. p. 7 & frequenter, glossa in cap. ad audientiam, secundo verbo indulgentis de Eccles. adifican. Bal. in cap. cum olim de consuetud. num. 4.*

Alterum esse potest interesse proximum & particulare, seu verius burfale, quia nempe ita redditur præbendarum, vel distributionum diminuerentur ob diminutionem decimarum, aliorumque jurium ex lege diœcesana resulantium, de quibus Capitulum participaret, ut frequentissimum est in Hispania ex deductis in sua materia *sub tit. de Decimis* & super hoc intrant eadem proportionabiliter, quæ dicta sunt circa tertium requisitum, ut scilicet antiqua Ecclesia non remaneret notabiliter depauperata, ita ut ejus dignitas vilesceret, quod æquè respicit Episcopum ac Capitulum, cum ab utroque ipsa Ecclesia representetur; Sed ut dictum est, non attenditur diminutio ditionis & superfluum reddituum, sed inspicitur, an sequatur depauperatio, cum aliis, ut supra, impracticabiles essent hujusmodi novæ erectiones sine aliquo interesse, & præjudicio antiquæ Ecclesiæ, à qua fit dismembratio.

14 Satis quoque considerabilem in proposito dicebam eam circumstantiam personæ, hujusmodi novam erectionem, ac respectivè divisionem petentis, quod scilicet non essent ipsi Oppidani, qui id peterent ex causa æmulationis, vel ambitionis, & ad effugiendam subjectionem alteri Ecclesiæ juxta casum *Acernen*, de quo proximè infra, sive alterum, de quo supra *in Syontina disc. 2.* sed ad instantiam Regis aliud interesse non habentis, nisi illud salutis populorum; Si enim aliquorum sensus est Principe se opponente ad hujusmodi dismembrationes, 15 & respectivè erectiones procedendum non esset quasi quod in proposito ejus placito, & voluntati, deferendum sit, quod tamen minus verum esse latè probat *Lotier. d. quest. 11. lib. 1. num. 58. cum sequen.* Multo magis per argumentum à contrario, ubi cum iustis causis & juridicis requisitis, concurrat etiam voluntas Principis supplicantis, Attento præsertim stylo Sedis Apostolicæ, ita concedendi hujusmodi gratias, quæ sunt de majoribus, ut advertitur in *Orbinaten. juris metropolitici disc. 1. hoc cod. tit.*

Fortius quia Rex est patronus hujus Ecclesiæ *Burgin.* undè verisimiliter ejus antiquam dignitatem minui non pateretur; Et magis, quia vel pro dotanda nova Ecclesia, vel pro aliqua recompensa præstanda antiquæ, offert præstare consensum subjektivæ unioni aliquarum Abbatiarum, seu Beneficiorum de ejus jure patronatus, ac etiam in perpetuum abstinere à gravando pensionibus, seu verius à supplicando Papæ, ne istam Ecclesiam gravet in summa scut 5 m. minus quam esset solitum, Unde propterea ista facti serie retenta, cum sensu etiam veritatis ita precibus annuendum videbatur; Verùm post hæc scripta negotium faciem omnino immutavit, Quoniam mortuo Rege Philippo IV. Burgenses curarunt obtinere à Regina Regente declarationem neutralitatis, Ac etiam Archiepiscopus, qui prius assensum dederat, omnino dissentiri professus est, attestando Sac. Congregationi omnia dicta facti præsupposita nullam habere substantiam; Talia enim sunt causarum fata, in quibus opportunitates satis profunt, & nocent, adhuc tamen negotium pendet, Ista verò facti, & circumstantiarum diversificatio impedit, ne judicium de

Card. de Lu. de Jurisd. &c. & de Præminen.

super pro veritate efformari valeat, cum sit punctus facti, & non juris.

E conversò in una *Acernen*. Cum in Sacra Congregatione Episcoporum, inter Episcopum, & Capitulum Cathedralis, litigatum esset super necessaria residentia in ipsa Cathedrali; Ac etiam inter idem Capitulum & Clerum Oppidi Montis Corvini illius partis, quæ est de hac diœcesi super jurisdictione, ac deputatione Vicarii sede vacante, post terminatam utramque controversiam, tam in dicta Congregatione Episcoporum, quam in Rota ex deductis *sub tit. de jurisdictione disc. 2. 4.* Episcopus, clerus, & populus prædicti, ex motivo tenuitatis reddituum Episcopatus, & respectivè oblatis augmenti doris à dicto clero, & populo, ac etiam ex altero incongruitatis residentia apud Cathedrali, supplicarunt *Innocentio X.* pro erectione Ecclesiæ Collegiatae S. Petri dicti Oppidi in Cathedrali unico contextu æquè principaliter unendam cum eadem *Acernen.* juxta id quod gestum esse per *Bonifacium IX.* habetur in dicta *Syontina disc. 2.* sed remisso negotio, præter tamen stylum, consultationi Sac. Congregationis Concilii, cum hæc negotia pertineant ad hanc Congregationem Consultorialem, & assumpta desuper formali disputatione, satis facile fuit reportare negativam resolutionem, ob exiguitatem hujus diœcesis, & incongruitatem loci, in quo novæ Cathedralis erectio petebatur, dum cessabant omnia requisita *dicta Extravag. Salvator.*

Dupliciter enim incongruitas concurrebat, Primò quia istud non est Oppidum insimul unitum, ac muris recinctum, juxta generalem & consuetam Civitatum, & Oppidorum naturam, & qualitatem, sed juxta illius provinciæ consuetudinem, idem Oppidum intellectualiter constituitur ab Universitate 14. pagorum, seu villarum, quæ per territorium sparsæ sunt, unde oporteret erigere Cathedrali in uno pago, seu villa, ubi est Ecclesia Collegiata, quod utique omnino incongruum est; Et secundò fortius, quia ex hujusmodi 14. pagis, seu villis, quæ vulgò ibi casalia nuncupantur, Universitatem hujus Oppidi constituentibus, quædam pars, licet major, & notabilior, pertinet ad hanc diœcesim *Acernen.* altera verò pars adiacens diœcesi *Salernitana* ad istam pertinet per quandam speciem divisionis hujus territorii, Unde propterea omnino incongruum dicebam, ut unum & idem corpus esset diversæ naturæ, quodque in parte esset Civitas & caput, in parte verò esset Oppidum, & membrum; Et quamvis hujusmodi Constitutio unius corporis, seu Universitatis ex omnibus dictis pagis diversarum diœcesum respiceret solum temporalia, receptaque conclusio sit, quod à finibus spiritualibus non inferitur ad temporales vel econtrà, ut *sub tit. de jurisdictione in Toletana disc. 1.* & in aliis frequenter, attamen videbatur nimia incongruentia, cum de facto reputetur unum Oppidum, & unum territorium.

***
**
*

AMPURIEN, ET CIVITATEN,
UNIONIS CATHEDRALIUM
P R O
CLERO ET DIOECESI,
CIVITATEN.
C U M
CAPITULO AMPURIEN.

Discursus pro directione in congressu.

De unione duarum Cathedralium, seu Episcopatum, quando dicatur æquè principaliter, ita ut utraque retineat ejus præeminentias, & jurisdictiones, vel potius una dicatur alteri unita accessorie, & sub-jective; Et quatenus ab initio sit æquè principaliter, an tractu temporis per observantiam effici valeat subjectiva. Et de effectibus ex una vel altera specie unionis resultantibus, præsertim, An clerus unius diœcesis evocari possit ad Synodum, quæ in altera per Episcopum celebratur; Et Sede vacante, quatenus unius Capitulum actualiter dissolutum sit, & non extet, An deputatio Vicarii aliorumque officialium spectet ad Capitulum alterius, vel potius ad Metropolitanum, Et de aliis effectibus ex una vel altera specie unionis resultantibus.

S V M M A R I U M.

- 1 *Alti series.*
- 2 **F** Decisiones, quod clerici unius diœcesis tenentur accedere ad synodum celebrandam in altera diœcesi unita.
- 3 Decisiones decernentes Capitulo jus deputandi Vicarium Sede vacante, etiam in altera diœcesi unita.
- 4 Quod Capitulum Cathedralis possit prohibere alicui Collegio, ne Capituli nomen assumat.
- 5 An & quando Capitulo Cathedralis vel ejus Canonici competat præcedentia in Ecclesia Collegiata vel Parochiali supra ipsius Ecclesie Collegium vel Rectorem.
- 6 Quando duæ Ecclesie Cathedrales ununtur æquè principaliter, tunc retinent suas præeminentias, & iura omnino distincta.
- 7 Decisiones Rotæ sunt præsupponenda, & non revocantur incidenter.
- 8 De punctis, seu inspectionibus controversis.
- 9 Quando dicatur constare, quod unio sit æquè principaliter.
- 10 Unio in dubio præsumitur potius æquè principaliter, præsertim in Cathedralibus, & de ratione.
- 11 Quando unio est subjectiva, Ecclesia unita extinguitur, & sit prædium alterius.

- 12 Quando est æquè principaliter, facilius probatur, secus e contra.
- 13 Decisiones Rotæ non attenduntur in iis, quæ dicuntur incidenter.
- 14 Per deficientiam actualem Canonorum non cessat qualitas cathedralis vel collegiata.
- 15 De Ecclesiis Cathedralibus, vel earum Civitatibus quæ actu non extant.
- 16 Non incongruit beneficia unius diœcesis uniri illis alterius.
- 17 Ad solum Papam pertinet territoria dividere & unire, & Ecclesias Cathedrales erigere, vel suppressere, & quomodo fiat.
- 18 Observantia Cancellarie vel Concistorii in hoc satis deferendum.
- 19 Confessio quando non attendatur.
- 20 Sæpe utraque Ecclesia unita sub unius tantum nomine enunciari solet.
- 21 Episcopus duarum diœcesum potest in una Tribunal erigere, & subditos alterius diœcesis ad se advocare, ac etiam ad synodum convocare.
- 22 Concursus ad Prochiales unius diœcesis coram examinatoreibus synodalibus alterius diœcesis unita non valet.
- 23 Quando duo diœceses sunt æquè principaliter unite sede vacante, quodlibet Capitulum deputat suum Vicarium.
- 24 Quid ubi in una diœcesi de facto non adest Capitulum actuale Cathedralis.
- 25 Capitulo negligente infra octo dies deputare Vicarium, transfertur potestas ad Metropolitanum, vel Episcopum antiquiorem.
- 26 De eodem casu de quoniam. 24.
- 27 An in hac materia operetur observantia, vel deatur prescriptio favore Capituli alterius diœcesis.
- 28 Ob decretum irritans contentum in confirmatione Concilii Tridentini non datur contra ejus dispositionem prescriptio vel consuetudo.
- 29 Negligentia prædecessorum non præjudicat successorii venienti jure suo.
- 30 De aliis inspectionibus remissive.

DISCURSUS VII.

D preces Catholici Regis Ferdinandi de Aragonia, Julius II. ex causa tenuitatis reddituum, Ecclesias Cathedrales Ampurien, & Civitaten, insimul adiacentes, quarum singulæ tunc proprium Episcopum habebant, insimul univit, sub ea lege, ut uno dictorum Episcoporum prius cedente vel decedente, superstes utriusque Episcopus remaneret, atque ita infuturum utraque Ecclesia sub unitus Episcopi regimine continuare deberet, absque jurium utriusque Ecclesie læsione, quodque titulum seu primam nancupationem in actibus accipere deberet ab illa Ecclesia, in qua respectivè eum residere concingeret, & sic ubi in Ampurien, diceretur Ampurien, & Civitaten, & e converso ubi in Civitaten, diceretur Civitaten, & Ampurien. Cum autem, dicta unione effectum sortita, tractu temporis casus dederit, ipsam Civitatem, ubi sita est Cathedralis Civitaten, vel dirutam, vel

vel nimium deterioratam esse, nimiumque diminutos esse redditus illorum canonicatum, Hinc sequitur est, quod illi desierint provideri ob carentiam impetratum, unde propterea resultavit, quod quamvis ipsa antiqua Ecclesia Cathedralis materialis addit, Capitulum tamen actuale à longo tempore defecit, atque Capitulum alterius Ecclesie *Ampurien.* etiam in ista diœcesi, perinde ac si effecta esset unica cum propria, sede vacante & plena, ejus præminentias & jurisdictiones Capitulo Cathedralis de jure vel ex Sac. Conc. Trid. competentes exercere consueverit, Nec non pleraque beneficia, ac etiam dignitates dictæ Ecclesie & diœcesis *Civitatens.* aliquibus dignitatibus vel canonicatibus præfata *Ampurien.* Apostolica vel respectivè ordinaria auctoritate in tempora unita fuerit; Cumque Ecclesia major oppidi, nuncupati *del tempio*, quod ex populo dictæ antiquæ Civitatis vel constructum vel adaustrum ferrur, moderno tempore sub *Gregorio XV.* Apostolica auctoritate sub narrativa, quod esset de diœcesi *Ampurien.* erecta esset in Collegiatam, tractu temporis istud Collegium pretendens subrogatum esse loco antiqui Capituli *Civitatens.* ac non esse de diœcesi *Ampurien.* nullamque subjectionem illi Capitulo debere, renuere cepit accedere ad Synodum ab Episcopo in ecclesia *Ampurien.* celebrandum, quod dedit causam liti introductæ in *Rota coram Melio*, atque Episcopo intentante in interdictionem possessorem retinendæ, pro eo responsum fuit sub diebus 22. *Junii* 1642. 29. *Maii* 1643. & 13. *Februarii* 1645. qua um duæ priores decisiones sunt impressæ *par. 9. rec. decis. 103. & 191.* Deindè alia exorta est liti super Archipresbyteratu prima dignitate ejusdem Ecclesie inter *Civitatens.* impetranter, ac idem Capitulum *Ampurien.* cui unitum fuit; Et introducta pariter causa in *Rota coram Cerro*, duæ prodierunt resolutiones impetranti favorabiles sub diebus 24. *Martii*, & 3. *Julii* 1645. quæ sunt impressæ *post Dianam resol. Moral. par. 8.* In secunda verò instantia *coram Bichio* diversimodè ad favorem Capituli decidum fuit sub diebus 14. *Decembris* 1646. & 26. *Novembris* 1649. quarum decisionum prima est impressa 433. *par. 9. & altera 354. par. 10. rec.*

Sequuta vero vacatione Sedis per obitum vel translationem Episcopi Capitulum dictæ Collegiatæ renuit obdire Vicario deputato per Capitulum *Ampurien.* sed ad formam *Sac. Concil. Trid. Sess. 24. de reformat. cap. 16.* proprium Vicarium pro diœcesi *Civitatens.* deputavit, Unde introducta etiam causa in *Rota coram eodem Melio*, pariter in possessorio retinendæ, & successivè super declaratoria ob non partitionem, quinque prodierunt decisiones Capitulo *Ampurien.* favorabiles sub diebus 19. *Januarii* 1646. 22. *Junii* 1648. 20. *Octobris* 1649. 13. *Januarii* & 13. *Maii* 1651. quarum prima est impressa *post Dianam dicta par. 8.* duæ sequentes sunt in *parte 10. recent. dec. 227. & 347.* duæ posteriores in *par. 11. dec. 105. & 376.* Atque initio hujus introductionis litis in *Rota*, post editam primam resolutionem ad favorem Capituli *Ampurien.* ab isto coram eodem *Melio* introducta fuit alia causa super jure prohibendi dicto Collegio, ne nuncipationem, seu nomen Capituli *Civitatens.* assumeret vel uteretur, atque sub intitulatione *Ampurien.* & *Civitatens.* denominationis *Canonicum* sub die 20. *Aprilis* 1646. resolutio pariter Capitulo *Ampurien.* favorabilis prodit, super dicta prohibitionem, quæ decisio hucusque non habetur in voluminibus impressa; Omnes tamen decisiones prædictæ pro majori parte prodierunt

Card. de Luca de Jurisdic. &c. & Præminent.

ipso Capitulo *Ampurien.* tantum informant, quoniam dictum Collegium, vel ob paupertatem, vel ex alio accidenti, solitum est, ad instar solis de mense Martii, multa excitare & promovere, sed non proficere, neque oportune resolutiones obtinere.

Provisâ deinde Ecclesia de novo Episcopo, circa annum 1659. alia exorta est controversia præcedentiæ inter dictum Collegium & Canonicos Capituli *Ampurien.* qui Episcopum in visitatione ad præscriptum Sac. Conc. Trid. associantur, Et introducta etiam super hoc causa in *Rota coram eodem Melio*, sub intitulatione causæ *Ampurien. & Civitatens. præcedentiæ* sub die 28. *Novembris* 1659. prodit resolutio favorabilis etiam Capitulo *Ampurien.* super ejus canonicorum præcedentiâ supra dictum Collegium etiam in propria Ecclesia; sed repositâ causâ, sub die 19. *Aprilis* 1660. dicta resolutio moderata seu declarata fuit, quod scilicet dicta præcedentiâ debita esset Capitulo Cathedralis, quando collegialiter & in figura Capituli in ista Ecclesia Collegiata intervenire, secus autem respectu Canonicorum singularium ex iis, quæ in dicta causâ habentur tractata infra hoc eodem tit.

Me autem in ista sola causa præcedentiæ scribente pro dicto Collegio de Templo, quod perpetuam succumbentiam passum fuerat, in disputationibus desuper habitis, non solum insistebam in dicta distinctione, quam secundo loco *Rota* agnovit & probavit, inter casum, in quo interveniat Capitulum Cathedralis collegialiter, ac alterum interventus aliquorum Canonicorum singularium, sed negabam quoque applicationem primæ partis distinctionis ad factum, ex eo quod cum istæ essent duæ Cathedrales & diœceses æquè principaliter unitæ, cujus unionis species operatur, ut excepta persona Episcopi, qui est utriusque unicus sponsus & Prælati, in reliquis omnibus absque dubio quælibet retineret suum primævum statum, suaque jura, absque eo quod una misceatur cum altera, perindè ac si essent verè & realiter distinctæ, ex deductis per *Mandos. cons. 27.* quod reputatur in materia magistrale, ubi agitur de Ecclesiis *Brundufin.* & *Urtian.* tunc infimul unitis, *Gratian. discept. 893.* ubi de Ecclesiis *Sulmonen.* & *Valven. Cavaler. dec. 330.* ubi de Ecclesiis *Viterbien.* & *Tuscanen.* in *Frequentissima nullitatis concursus* 13. *Junii* 1635. *Coccino*, ubi de Ecclesiis *Avellin.* & *Frequentin.* & passim, quia est principium absolutum non negatum in *Marianen.* & *Accien. coram Rojas inter suas dec. 373. & 423. & in eadem coram Corrado & Bichio dec. 108. & 221. par. 11. rec.*

Undè propterea dicebam, quod ubi etiam ipsum Capitulum *Ampurien.* collegialiter, seu capitulariter in ista Ecclesia Collegiata, vel in aliis hujus diœcesis *Civitatens.* Ecclesiis intervenire, dictam præcedentiâ, aliasque præminentias capitulares prætereendere non posset, quia in ista diœcesi tanquam omninò diversa, nullam gerit personam, val facit figuram Capituli, sed censeretur jure meri privati; Verùm in prædictis decisionibus, occasione præsertim deputationis Vicarii sede vacante, magis verò in illis Archipresbyteratus supponitur seu enunciatur istam Ecclesiam *Civitatens.* subiectivè unitam esse alteri *Ampurien.* ejusque partem & membrum factam esse, Atque inconcussus *Rotæ* stylus est præsupponendi decisiones super aliis dubiis editas, in disputatione, quæ habeatur super dubio diverso, & non revocandi incidenter decisiones, sed cum particulari disputatione, an sit

standum vel recedendum à decisis; Idcirco dicto præsupposito retento istud motivum quamvis verum & solidum, ex dicta ratione rejectum fuit, ut patet ex decisionibus editis in dicta causa præcedentia; Unde propterea ego consului agentibus pro dicto Capitulo Collegiata, ac reliquo clero sibi adherenti, quod hunc punctum principalem assumerent, prout sequutum fuit coram Oratoria, firmato dubio, *An & cujus speciei seu qualitatis esset hæc unio*, cujus disputatio prolequi non potuit, sed pender, ob interim sequutam Sedis Episcopalis vacationem, qua durante, superferendum est ex Cap. 1. & 2. ne sede vacante in 6. Redarguendo imprudentiam defensorum hujus Collegii & Cleri, quod inutiliter terendo tempus & impensas super tot incidentibus, non assumpsissent ab initio hoc dubium, quod apud caudicos vulgò dicitur *mortale*, cum ab eo de consequenti pendeant reliqua.

8 In congressu igitur desuper habito pro directione, ac etiam in discursu à me edito occasione vacationis sedis pro instructione etiam Metropolitana, ut hinc Civitatis, Clero assidentiam præstaret, pro ejus jure deputandi Vicarium sede vacante, stante actuali deficientia Capituli Cathedralis, Reassumendo totam causam omnique controversiarum punctos, Quinque constituere in inspectiones; Unam super ipso principali unionis, an scilicet illa fuisset æquè principaliter, eandemque qualitatem de præsentis retineret necne; Alteram super accessu ad Synodum in altera Ecclesia, vel diocesi celebrandam; Tertiam super regimine, & jurisdictione sede vacante; Quartam super unione beneficii unius diocesis beneficiis alterius; Et quintam super præcedentia Capituli Ampuriensis in Ecclesiis hujus alterius diocesis.

Quatenus igitur pertinet ad primam, cum solo sensu veritatis, cum quo sincerè, ac liberè in hujusmodi congressibus alloquendum est, Dicebam nimium clarum videri, quod hujusmodi unio esset æquè principaliter juxta primam speciem, nullatenus autem dici posset subjectiva juxta secundam, absque necessitate id expectandi ex juris regulis, & præsumptionibus, dum litteræ Apostolicæ Julii 9 Secundi expressè, & in verbis præservant jura utriusque, ac disponunt, quod Episcopus pro tempore, utriusque Ecclesiæ nuncupationem adhibere debeat, cum omnimoda æqualitate, desumendo præcedentiam à loco residentia, undè propterea casus videtur incapax quaestionis, ac de plano intrat vulgaris regula textus in *Lille aut ille*, ff. de legatis 3. quod in claris, & literalibus non intrant interpretationes, præsumptiones, & argumenta. Et nihilominus ubi etiam ad juris præsumptionem recurendum esset, adhuc illa juxta receptissimam propositionem, non constito clarè de unione subjectiva, assistit dictæ primæ speciei unionis

10 27. Gratian. d. 1. scilicet 893. Cavaler dec. 373. in d. Frequentina nullius concursus 13. Junii 1635. Coccino, & passim. Quod si procedit generaliter in quibuscumque unionibus inferiorum Ecclesiarum, si ve beneficiorum, clariùs, ac extrà omne dubium in Ecclesiis Cathedralibus, & Episcopatibus, stante stylo Sedis Apostolicæ hujusmodi uniones in hac forma faciendi, nec de facili supprimendi cathedram, vel diocesim, illamque faciendi membrum, seu prædium alterius Ecclesiæ, cui fiat unio,

11 ut sequi dicitur in casu unionis subjectivæ ex deductis per Gonzal. ad reg. 8. glof. 5. §. 7. Adde. ad

Gregor. dec. 112. & omnes; Undè propterea receptum habemus primam speciem unionis dici magis favorabilem seu minus odiosam, ideoque levioribus probationibus contentam esse, E conversò autem subjectivam esse magis odiosam, & successivè rigorosam, & concludentes exigere probationes juxta distinctionem, de qua in Ecclesiæ unionis coram Dunozeito inter suas dec. 911. & sapius.

Et quamvis in prædictis decisionibus, ut plurimum unica tantum parte informante editis, incidenter dicatur hujusmodi unionem videri potius subjectivam, nihilominus dici non possunt decisiones, dum de hoc disputatum non est, sed incidenter aliud agendo, id solum enunciat, Atque Rota antiqua, media, & moderna, perpetuò, & rationaliter quidem, protestata est, decisiones dici solum super puncto principaliter disputato, & deciso, non autem in iis quæ incidenter dici contingat, ut apud Seraph. dec. 299. in fine dec. 17. num. 9 par. 7. rec. dec. 196. num. 38. par. 11. & frequenter.

Argumenta verò hujusmodi subjectivæ unionis, quodque ista diocesis Civitatis, esset effectiva membrum alterius Ampuriensis, ex parte scribentium pro Capitulo, & aequaliter enunciata in dictis decisionibus sunt levia, & nullius momenti; Tria enim ponderari solent; Primò omnimoda destructio Capituli Civitatis, Secundò unio ejus beneficiorum, & dignitatum beneficiis, & dignitatibus alterius Ecclesiæ, Et tertio confessio illius Collegii in erectione, quod esset diocesis Ampuriensis.

Quo enim ad primum, actualis deficientia Canoniorum non tollit qualitatem cathedralitatis, seu collegiativam, quæ ita habitu adhuc durare, & existere dicitur. Innocens. in cap. postulasti 14 num. 1. de jur. patr. & ceteri per Merlin. dec. 87. num. 14. & per Adde. ad Buratt. dec. 255. num. 6. cum sequen. Atque ita docet praxis, cum præsertim in Italia quamplures habeamus Cathedrales, & Civitates respectivè omninò desolatas, cum aliis Cathedralibus unitas, quarum qualibet retinet suam prærogativam, ac fines distinctos, ut præsertim est Sarianensis unita cum Campanien. quoniam ista est in rerum natura, altera non; Ita pariter Valuen. cum Sabmonen. Cannen. cum Nazaren. & Monis Viridis, &c. Aliæque ad sunt Cathedrales non unitæ, quarum tamen Civitas non est amplius in rerum natura, neque actuale Capitulum adeit, ut est præsertim insignis, & spatiosa diocesis Caputaquen. & Cannen. Agronon. Thelesina. & simili; & sic istud argumentum nullius est momenti.

Minusque alterum unionis beneficiorum unius diocesis illis alterius factæ per Episcopos, vel etiam auctoritate Sedis Apostolicæ; Tum quia est allegare inconveniens, Tum etiam, quod cum posita quoque unione æquè principaliter, ac omnimoda distinctione Ecclesiarum, & diocesium inter eas, adhuc tamen quoad Episcopum ambo pro unica haberi videantur, idcirco non omninò incongruit, ut beneficia unius diocesis illis alterius ex aliqua probabili causa uniantur, ut in specie habetur plenè deductum in d. Marianen. & Accien. coram Rois dec. 373. & 423. & in eadem coram Corrado, & Bichio dec. 108. & 221. par. 11. rec. & de qua causa habetur actum sub tit. de beneficiis, dum ego in ea scribebam.

Cum enim ex frequenter deductis hoc eodem tit. & in altero de jurisdictione, occasione territorii separati, & Nullius, receptum, ac indubitatum principi

17 principium sit, quod ad solum Papam singulariter, ac privatim quoad omnes spectat Ecclesias Cathedralis erigere, vel suppressere, ac territoria dividere, vel unire, Idcirco prorsus vanum est ex huiusmodi actibus gestis per Episcopos, vel alios inferiores id deducere, cum solum illi deservire possint pro conjecturis, & adminiculis ejus, quod supponeretur per ipsam Apostolicam Sedem gestum, cujus tamen perfecta, & concludens probatio non haberetur. Potissimè verò, ubi agitur de suppressendis Episcopatibus, & Ecclesiis Cathedralibus, cum id non nisi ex magna causa, & in Concistorio, pravo maturo examine in Congregatione Concistoriali fieri soleat, eodem modo, quo habemus in novis erectionibus, quæ sunt magis favorabiles, ac facilius concedendæ sunt ex supra deductis in *Burgen. erectionis disc. præcedenti*.

18 Omnisque difficultas in proposito cessare videtur itante continuata observantia Sedis Apostolicæ, dum tam in actibus concistorialibus, quam in Cancellaria occasione expeditionis litterarum, ac solutionis emolumentorum officialium, habentur tanquam duæ Ecclesiæ, cui observantia magis, ac omnino deferendum est, ex iis, quæ habentur supra in *Sypontina disc. 2.* Accedente etiam observantia de facto circa denominationem utriusque Ecclesiæ temper continuatam, quod evidenter excludit unionem subjectivam, cujus operatio est, ut supra, omnino extinguendi, tam essentiam, quam nomen, & titulum prioris Ecclesiæ, illamque faciendi membrum, ac simplex prædium alterius.

19 Levissimum demùm, nulliusque penitus momenti videbatur alterum argumentum deductum à confessione, seu enunciativa occasione erectionis huius Collegii, Quoniam in iis, quæ non pendent ab animo, & facto ipsius consentientis, sed à facto alieno, vel à dispositione juris, confessio nullum gradum probationis constituit, Ut etiam in rebus minoris momenti passim receptum habemus, potissimè, & frequentius in materia fideicommissaria, quod si quis fateatur fideicommissum durare, seu bona esse illi subiecta, non per hoc exinde resultat fideicommissi probatio, si aliud non constet, Potissimè quia confessio clericorum unius Ecclesiæ præjudicare non potest universæ diœcesi, ac etiam quia huiusmodi narrativæ frequentius fiunt per Curiam procuratores, seu expeditores, de his non benè informatos, atque narrare solitos illam diœcesim, à qua tanquam residentiali Episcoporum, isti vulgò, & de facto denominationem habent, ut advertitur in supra allegatis decisionibus 108. & 221. par. 11. recen. & apud *Rojas decis. 373.* & 423. in quibus agitur de puncto alternativæ per Episcopum duarum Ecclesiarum insimul unitarum acceptatæ subsola denominatione unius Ecclesiæ, quæ ita solum demonstrativè stare dicitur; Ideoque iste primus punctus omnino planus videbatur pro unione æquè principaliter juxta primam speciem, absque eo quod probabilis difficultas desuper caderet.

20 Quo verò ad secundum punctum convocationis clericorum unius diœcesis ad Synodum ab Episcopo in altera celebrandam, quamvis decisiones desuper in solo possessorio retinendæ editæ, principaliter insistant in sola possessione, non multum immorando in discussione negotii principalis juxta naturam huius possessorii, in quo quæri non solet de justitia vel injustitia, sed ipsum nudum possessionis factum spectatur, Nihilominus eodem

Card. de Luca de Jurisd. &c. & de Præemin.

sensu veritatis retento, dicebam dictas decisiones etiam in negotio principali videri justas & probabiles, quoniam licet duæ diœceses quoad utriusque jura & præeminentias, aliosque effectus dicantur omnino distinctæ, Attamen quoad ipsum Episcopum, qui est utriusque rector & caput, habentur pro unica, unde propterea quoties non resistit centenaria vel immemorabilis observantia, in qua potissimum fundamentum constituit, *Mandos. d. consil. 27.* verius ac receptissimum est, Episcopum duarum Ecclesiarum non teneri habere duos Vicarios Generales, duoque distincta Tribunalia, sed per unicum Vicarium, vel etiam nullo Vicario retento, per seipsum in quocumque loco unitus ex diœcesibus residere, seu reperiri contingat, posse tribunal erigere, & evocare subditos alterius diœcesis; ut in specie firmatum fuit in *Viterbien. & Tuscanen. coram Caval. inter suas decis. 418.* quæ reputatur in materia magistralis, cum aliis deductis pluries sub *tit. de jurisdictione*, præsertim in *Tirafanen. disc. 22.* ubi quando ista propositio moderationem mereatur, & sic nil prohibet convocare ad Synodum.

21 Et licet discurrendo more Advocati, ponderarem in contrarium, & pro hac parte satis assistere dictam decisionem in *Frequentina nullitatis concursus 13. Junii 1635. coram Coccino*, ubi in specie firmatur invalidum esse concultum habitum in Ecclesia parochiali coram Examinatoribus synodalibus deputatis pro altera diœcesi insimul unita, Nihilominus id rectè procedit, quando vel Episcopus duarum Ecclesiarum duas distinctas celebrat synodos, vel quando in eadem distinctos deputat examinatores pro qualibet, non inde tamen inferri potest, quod Episcopo volente unam tantum synodum pro utraque convocare & celebrare, ut licitum reddatur subditis non obedire, unde in hac parte e converso planum videbatur bonum jus Episcopi, Neque exinde aliquod præjudicium generari dicitur, cum id æquè se habeat ad commodum & incommodum, quia id tam in una, quam in altera, pro Episcopi libito alternatim sequi potest.

22 Circa tertium punctum deputationis Vicarii ac administrationis Ecclesiæ, Sede vacante, vel impedita, Quoties utriusque Ecclesiæ Capitulum actuale existit, casus, tam theoreticè quam practicè est indubitatus, quod scilicet quodlibet Capitulum, proprium deputat Vicarium, suamque diœcesim administrat, ita docente communi & inconcussa praxi, atque tanquam absolutum supponunt *Mandos. Gravian.* & ceteri ubi supra, ac habetur in *Acheruntina & Materanen. sub tit. de jurisdictione. vel sub altero de electione*, & alibi. Sola verò dubitandi ratio in hac facti specie posse cadere videtur ob actualem deficientiam Capituli huius Ecclesiæ, unde propterea non remanet, à quo huiusmodi actus explicari possint, Verum omnino verius credebam non exinde hanc præeminentiam seu jurisdictionem translata esse in dictum aliud Capitulum, quoniam posita dicta qualitate unionis æquè principalis, per quam, excepta unitate Episcopi in reliquis omnibus, istæ Ecclesiæ seu diœceses habentur pro omnino diversis & distinctis, exinde sequitur istud Capitulum *Ampurien.* remanere omnino extraneum nullamque urgere juris dispositionem vel rationem, ob quam tale jus ei competere; Licet enim discurrendo considerarem, an inter istas Ecclesias earumque Capitula ob huiusmodi unionem dici possit contracta quædam socie-

tas seu communio, ob quam quilibet ex sociis dicitur possidere totum pro ejus quota, unde propterea uno ex sociis impedito, alter totam rem communem possideat & administret, (quod mihi videbatur unicum fundamentum in bono jure pro isto Capitulo considerabile,) Attamen illud non videbatur tutum, deficiente hoc præsupposito communionis, quæ per hujusmodi unionem æquè principaliter nulla contrahi dicitur, nisi ad solum effectum habendi unum, eundemque Prælatum & Rectorem, Adinstar duorum pupillorum inter se extraneorum, quorum quilibet habet suum patrimonium distinctum, viventium sub tutela unius, quoniam moriente tutore, non per hoc ille qui est tutor legitimus unius pupilli, erit tutor alterius qui ob defectum consanguineorum, nullum habeat legalem seu legitimum tutorem, tunc enim locus est dativo per judicem deputando; Sive adinstar plurium Regnorum, vel Provinciarum, & Principatuum existentium sub uno Rege, vel sub regimine unius Prælidis, cum omnimoda tamen distinctione inter se, juxta ea quæ habentur in *Pampilonen. decimarum de Tassalla hoc eodem tit. disc. 29.* quoniam mortuo, seu aliàs impedito Rege vel Præfide, consilium unius Regni vel provincie nullam habet jus regendi alterum Regnum, vel provinciam distinctam, ex eo quod casualiter careat actuali consilio proprio, quoniam tunc jus transfertur ad ipsius Regni seu Principatus populum, qui pro eo intermedio tempore vacationis de Rectore sibi providebit, cum similibus.

Clarius verò, quoniam super hoc jam providit *Sac. Conc. Trid. dicta sess. 24. de reformat. cap. 16.* dum capitulo negligente infra octo dies Vicarium & Oeconomum deputare, transfertur hæc facultas in Metropolitanum; Et quatenus agatur de ipsa Ecclesia Metropolitana constituta ex duabus diocæsis in simul unitis, ut est præsertim Archiepiscopatus *Acheruntin. & Materanen.* transfertur ad suffraganeum antiquiorem; Siquidem juxta ea quæ in jure habemus in materia substitutionis vulgaris vel simili, casus nolentis & impotentis æquiparantur, atque id quod dispositum est, si noluerit, dispositum quoque censetur, si non potuerit; Ideoque sicuti Capitulo nolente seu negligente, hæc facultas Metropolitanò demandatur, ita de plano dicendum est, Capitulo accidentaliter non extante, ob deficientiam Canonicorum, ut in præfenti, sive eo extante, sed impedito, quia nempe censuris innodatum esset juxta casum, de quo in *Casaraugustana Canoniciatus 16. Junii 1653. coram Albergato 4. Februarii 1654. coram Bichio & 19. Januarii 1656. coram Zarata* quarum secunda est *decis. 14. post Tondut. de pension. &c.* de qua causa habetur sub titulo de *Canonicis & de Capitulo* cum similibus.

Atque ita dicebam in individuo fuisse decisum per Sac. Congregationem Concilii, vel alteram Episcoporum, ac de facto practicari in dictis Ecclesiis in simul unitis, *Campanien. & Sarrianen.* quarum prima habet Capitulum actuale, altera verò neque Capitulum, neque Civitatem, quoniam Sede vacante vel impedita, pro hac secunda diocæsi proprio Capitulo actuali carente, deputat Vicarium aliosque officiales Metropolitanus *Consanen.* neque in hoc se ingerit Capitulum *Campanien.* Atque si Capitulum *Acheruntin.* infra octo dies negligeret deputare Vicarium, seu aliàs malè deputare, non per hoc jus devolveretur ad Capitulum Ecclesiæ *Materanen.* unitum, sed ad

Episcopum *Penninum* Suffraganeum antiquiorem, ut, dum essem puer, audivi fuisse practicum sub Episcopo *Perbenedicto* cum similibus.

Difficultas solum consistere videbatur in antiqua contraria observantia, an scilicet ex indè resultaret consuetudo vel præscriptio, per quam de jure, etiam in alieno territorio, jurisdictio acquiri potest, adnotata per *Canonistas in cap. audius, & cap. cum olim de prescript. cum concord. per Rovit. in pragmat. de jurisdictione invicem non turban. & alios, de quibus pluries sub tit. de jurisdictione, præsertim in Tolerana disc. 1. & latius in Nazarena disc. 6.* Verùm stante dicta Concilii dispositione, credebam, quod ubi hic punctus disputandus esset cum Metropolitanò, pro isto potius responderi deberet, meusque sensus erat desuper consulendam esse Sac. Congregationem Concilii, quæ ita absque judicialibus dilationibus ac distinctionibus petitorii & possessorii id decideret, Quoniam cum in *Bulla Pii 11. super eisdem Sac. Conc. Trid.* confirmatione & publicatione, contineantur decreta irritans & clausula sublata, exindè resultat, quamlibet contrariam possessionem vel observantiam non attendi, ut in specie Decretorum Concilii ad aliud propositum habetur cæteris collectis *dec. 104. num. 12. par. 10. recent. & in Alerien. Vicaria 26. Junii 1654. Bichio & in aliis frequentior,* occasione concursus non dandi in vicariis, cum similibus, ex ea clara ratione, quod hujusmodi clausule inficiunt etiam possessionem, ideoque impediunt, non solum, ut non perficiatur, sed quod neque nascatur contraria consuetudo vel præscriptio, quæ sine possessione dari non potest, ut bene advertitur præsertim in *Cesenaten. & Sarsenaten. laudemorum 19. Junii 1656. coram Albergato post collutat. Bondeni dec. 35. & in aliis;*

Ac etiam quia cum non agatur de continuo exercitio jurisdictionis juxta materiam textus in *d. cap. audius de prescript.* sed de materia discontinua & contingente juxta casus vacationis, qui sæpius longa spatia inter unum & alterum habere solent; Idcirco seclusa etiam obstantia dictarum clausularum adhuc in puris terminis juris communis, difficile est in hac materia concludere præscriptionem contra Metropolitanum successorem venientem jure suo & independentem à prædecessoribus, quorum negligentia ei præjudicare non potest, ex iis, quæ in similibus ac minoribus terminis fideicommissi vel jurispatronatus gentilitii cum similibus habentur apud *Peregr. de fidei. art. 41. n. 16. & seq. Gratian. discept. 557. n. 44. Charlin. controv. 107. num. 61. & seq. Rota dec. 220. num. 26. par. 11. rec.;* Ultra quod quando sopitus esset punctus principalis quod scilicet ista unio declararetur æquè principalis, cessaret in radice occasio quæstionis, quoniam juxta consilium quod pariter Ego dabam, per eosdem Canonicos dictæ Ecclesiæ Collegiata, aliosque clericos hujus diocæsis, impetrari possent antiqui canonicatus seu dignitates, atque ita reintegrari Capitulum actuale, quo existente, omnes istæ quæstiones cessarent, non obstante quacumque possessione & observantia, tanquam causativa durante impedimento dicti proprii Capituli, quo sublato sine dubio cessaret.

Atque exindè dicebam defacili resultare posse reintegrationem ad Archipresbyteratum, aliisque dignitates & canonicatus unitos, cum ita pariter in radice tollerentur ac cessarent omnia fundamenta, quibus inuntur superius enunciatae ultimæ

ultima decisiones super Archipresbyteratu coram Bichio, quæ sunt impressæ dec. 433. par. 9. & 354. par. 10. rec. Et pariformiter cessaret etiam in radice dicta altera questio seu ultima inspectio præcedentiæ, de qua infra hoc eod. tit. disc. 17. De istis tamen penultima & ultima inspectioe obiter solum actum fuit cū principalis discursus percuteret dictum primum ac magistralem punctum unionis, ac alterum jurisdictionis Sede vacante.

ALIPHANA COLLEGIATÆ
P R O

CAPITULO PEDIMONTIS
C U M
ECCLESIIIS CASTRI,
ET VALLATÆ.

Quando Ecclesia dicatur Collegiata ex solis signis non docto de Ereptione, Ad quem pertineat Collegiata erigere; Et an ista facultas competat Ordinario, & quatenus constet de Collegialitate, an & quando dici possit Collegiata Insignis, & de istius requisitis.

S U M M A R I U M.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Causarum avocatio odiosa non de facili concedenda.*
- 3 *Ad Sac. Congregationem Rituum pertinet decidere controversias præminentiarum, & Rota ejus declarationibus defert.*
- 4 *Gratia aperiitionis oris vel reductionis litterarum quando concedenda.*
- 5 *Signatura styli cognoscendi de meritis, & de ratione.*
- 6 *An Episcopus possit erigere Ecclesiam Collegiatam, & num. 9.*
- 7 *De signis exclusivis Collegialitatis.*
- 8 *De eiusdem Collegialitatis signis æquivocis.*
- 9 *De eadem conclusione, de quantum. 6.*
- 10 *Collegialitas absque titulo explicito probatur per signa.*
- 11 *Qualia sint signa univoca, & qualia æquivoca, & quomodo in materia procedendum.*
- 12 *Omissio Missæ conventualis an excludat Collegialitatem.*
- 13 *Titulus diversus an & quando præjudicet, & tollat possibilitatem tituli melioris.*
- 14 *Quando dicatur Collegiata Insignis.*

D I S C. VIII.

AUM ob insalubritatem aeris Aliphana Civitatis illius Episcopus pro majori parte anni residere soleat in Diocelano Oppido Pedimontis, atque ita successivè functiones pontificales pro majori parte peragere in ejusdem Oppidi Ecclesia matrice sub nuncupatione S. Mariæ Majoris, in qua ab antiquo adsunt Archipresbyter prima Dignitas, & duodecim Canonici honorifica insignia gestantes; ita ut de facto, ista potiùs, quam vera Cathedralis, istius figuram gerere videatur; Hinc pariter ab antiquo ista Ecclesia nuncupari & reputari consuevit Collegiata insignis; Ad exuberantem tamen cautelam, ejusdem Ecclesiæ Capitulum de Anno 1650,

prævia de infrascriptis requisitis informatione, obtinuit à Sacra Congregatione Rituum eam talem declarari, obtenta etiam hujusmodi declarationis Apostolica confirmatione in forma Brevis, Quod reputantes sibi præjudiciale Canonici Ecclesiarum Castri & Vallatæ, quasi quod hujusmodi qualitas Collegiatæ insignis tolleretur illam præminentiam, quam dictæ aliæ Ecclesiæ ratione majoris antiquitatis fortè prætendebant, Idcirco adierunt Signaturam Gratiæ, petentes reductionem dictæ Apostolicæ confirmationis ad viam juris, & commissionem causæ super hujusmodi Collegialitate in Rota, prævia ejus avocatione à dicta Sacra Congregatione Rituum, & habita desuper in plena Signatura cum Advocatis & Procuratoribus formali & acri disputatione, prodiit resolutio negativa huic parti favorabilis, super hujusmodi petitionis rejectione, quod mihi pro hac eadem parte scribenti, reflectendo etiam ad veritatem, visum fuit probabile.

Tum quia non nisi ex magna causâ, & constituto de gravamine, non de facili concedenda est causatum avocatio, quæ in jure odiosa reputatur, utpotè quamdam injuriæ speciem inferens illi judici, à quo causa avocatur *Cassad. decis. 2. num. 2. de appellat. & decis. prima num. 1. de rescriptis cum concord. per Marches. de commiss. part. 1. fol. 1257. nu. 26.* Potissimè ubi non agitur de simplici Judice pedaneo, seu aliis inferiori, sed de tam supremo Magistratu, ad quem ex ejus instituto juxta *Constitutione 74. Sixti V.* propriè pertinet hujusmodi præminentiarum seu præcedentiarum controversias inter Ecclesias & Ecclesiasticos decidere, aded ut ipsamet Rota profiteatur ejus declarationibus reverenter deferre, ut *decis. 214. num. 6. part. 4. recent. tom. 2. & decis. 254. num. 4. part. 10. apud Celsum decis. 5. num. 12. & aliis frequentissimè.*

Tum etiam quia hujusmodi gratiæ aperiitionis oris adversus clausulas contentas in literis Apostolicis earumque reductionis, concedi non solent nec debent, nisi constituto de gravamine, & iniustitia, vel saltem vehementi fumo, seu probabili dubietate accedente, cum concedendæ non sint gratiæ injustarum litium excitatoriæ, ex quo partes Principis sunt lites rescicare, illisque potiùs occurrere, non autem eas suscitare ex deductis per *Gratian. discept. 954. num. 1. & 2. Rot. decis. 40. part. 1. recent. num. 5. & seqq. 485. num. 2. & seqq. part. 4. tom. 2. & 358. part. 11. ubi latè, Undè propterea in hujusmodi disputationibus, quæ in hoc supremo Tribunali habentur, quamvis solum Ordinem concernentibus, de Justitia etiam, ac meritis negotii principalis discuti solet, cum ab ipsius Justitiæ gustu pendeat, an petitis annuendum sit, nec ne, Quod etiam frequentius practicat Signatura Justitiæ super modo rescribendi de appellatione, etiam ad effectum suspensivum in illis causis, in quibus aliàs ex earum regulari natura & judicii qualitate illa non intrat.*

In dicta igitur disputatione, scribentes pro oppositoribus, dicebant quod licet una opinio asserat Episcoporum, seu Ordinariorum potestati super ereptione Collegiatarum, quam tenent *Abb. Antiquo. fo. Andr. Butr. Panormitan. Imol. & ceteri antiquiores in c. quoniam de vita, & honest. Cler.* Et hoc tenere visa est Rota *decis. 608. num. 1. part. 4. recent. tom. 3.* Nihilominus contraria opinio in Romana Curia constanter retinetur tanquam verior, illaque de factò est usu recepta, quod scilicet id sit de reservatis Papæ, ad quem solum pertineat erigere Ecclesias Collegiatas *Rebuff. in praxi benef.*

tit. de erect. collegiat. Lotter. de benef. lib. 1. q. 14. n. 49. quod dicit ita decisum per Sac. Congregationem de Anno 1626. *Add. ad Buratt. dec. 912. num. 14. decis. 99. num. 9. par. 7. rec.* Ideoque cum non doceretur de aliquo privilegio Apostolico, ita dicebant deficere ipsam substantiam collegialitatis, & successivè multò magis controversam qualitatem accidentalem insignis.

Quod clarius comprobatum remanere dicebant ex eo, quod constabat de hujus Ecclesiæ erectione in simplicem Parochialem cum certo numero beneficiatorum, qui status erat exclusivus collegialitatis, Additis etiam aliquibus signis ejusdem Collegialitatis exclusivis, illo præsertim, quod hujus Ecclesiæ Canonici soliti non essent quotidie recitare Officium Divinum, & horas Canonicas, minusque Missam Conventualem, cum hæc solum agerentur in diebus festivis, in quibus etiam in Parochialibus vel aliis simplicibus Ecclesiis non Collegiatis hujusmodi functiones peragi solent.

Neque attendi debere dicebant aliqua Collegialitatis signa, ut sunt sigillum, & arca communis, Sindicus, seu Economus, Congregationes Capitulares & similia, quoniam ut in specie antiquioribus allegatis firmatur in *Venusina Archiepiscopatus coram Carillo inter suas decis. 41. & 60. aliis decis. 143. & 216. par. 7. rec.* & latius in *Materanen. Archiepiscopatus coram Corrado dec. 147. par. 10. rec.* ac habetur in *Marsicen. jurisdictionis, sub tit. de jurisdictione disc. 13. in Venusina sub tit. de Beneficiis, seu de Parochis & alibi, cum in Ecclesiis etiam Parochialibus plures beneficiati, seu portionarii aliis Presbyteri participantes adesse soleant, frequenter etiam in magno numero, Hinc resultat, quod Capituli quamdam figuram facere videantur, multoque actus gerere Collegijs convenientes, cum in effectu sint simplices Congregationes beneficiatorum seu Cappellanorum, & sic sunt signa æquivoca.*

Et ad fortissimum adminiculum resultans à numero præfinito, & nuncupatione Canonicorum, cum prima dignitate, honorifica etiam insignia gestantium, respondebant id frequenter contingere ex usurpatione, seu concessionibus Episcoporum, quibus hæc facultas non competit, juxta ea, quæ in specie habentur in *dicta Marsicen. ac etiam in Acernen. residentia, & Vicarii eodem tit. de jurisd. disc. 24.* Atque in præfatis *Venusin. & Materanen.* in quibus pro non Collegialitate responsum fuit, & tamen concurrebat determinatus numerus aliquarum dignitatum, quæ conferri solent in titulum, & cum insignibus, sed dictum fuit esse signum univocum non concludens.

His tamen non obstantibus, reflectendo, ut dictum est, ad solam veritatem, istam dicebam huic Ecclesiæ assistere pro firmitate & observantia eorum, quæ per Sac. Congregationem determinata fuerant; Distinguendo siquidem controversiam in duas inspectiones, unam super collegialitate in genere, alteram, ea posita, super qualitate insignis; Quatenus pertinet ad primam, licet ex mente Canonum, ac sensu antiquorum Canonistarum, verius esset, etiam Episcopis competere facultatem erigendi Ecclesias Collegiatas, at tamen ex quodam jure non scripto resultante à Datarie, & Curie usu, admittebam in praxi receptam esse contrariam opinionem, à qua in consulendo, & judicando recedendum non est, ut scilicet id non nisi Apostolica auctoritate fieri valeat, sed ubi non agitur de actu recenti, seu aliis non constat de negatione dictæ Apostolicæ auctoritatis, prout constabat in allegatis

Acernen. & Marsicen. quia nempe agatur de facto antiquo, quod incertum sit quæ auctoritate sequutum esset, Tunc rectè legitima erectio allegari potest absque justificatione, quam sufficit deducere ex 10 signis & actibus illam denotantibus, ad communiter notata per *Hofstien. Jo. Andr. Abb. & alios in c. nobis de Jurepart. Mascard. de probat. conclus. 184. Capuaquon. decis. 141. part. 1. Canaler. dec. 266. n. 5. Ronas in Terdonen. dec. 293. decis. 221. par. 6. recent. Adden. ad Buratt. dec. 435. & admittitur in *dict. Materanen. 147. part. 10. recent. ubi latè de materia.**

Quate ista questio videtur potius facti quam juris, non de facili uniformem & generalem admittens determinationem, pendente ex singulorum casuum particularibus circumstantiis, ex quibus ad instar conjaturalium, & adminiculativarum probationum, eadem adminicula in uno casu sufficient, & in altero non; Omnes etenim scribentes pro adminiculis in proposito ponderant, sigillum, arcam, & massam communem, Syndicum, Congregationes Capitulares, celebrationem Missæ Conventualis, & similia, & tamen frequens experientia docet, omnia hæc signa esse æquivoca, eaque verificari in similibus Parochialibus, seu matricibus, & receptis, ex quibus juxta locorum qualitatem plures ad sunt, præsertim in Italia (in qua Cathedralis sunt frequentes & exiguæ) facientes majorem figuram quam faciunt Cathedralis primariæ, Undè in hac parte bene dicebant scribentes in contrarium, ideoque hujusmodi signa generalia, sed æquivoca connectanda sunt cum aliis signis univocis & specialibus, cum regula in adminiculativis per se attendenda, ut *singula que non profunt, &c.* Et quod magis, ponderando ea, quæ urgent in contrarium, ad effectum desumendi præponderantiam, ut conjicitur ex allegatis decisionibus *Venusin. & Materanen. coram Carillo & Corrado.* super Collegialitatis exclusionem, quoniam licet concurrerent multa collegialitatis signa, plura tamen fortiora urgebant in contrarium, tam circa enunciativas & tractatus, quam fortius circa observantiam ejus, de quo ibi erat questio, super provisione scilicet Archiepiscopatus, quem contendeatur, an esset nec ne prima dignitas Collegiata cadens sub reservatione regulæ tertie hodie quartæ.

Applicando igitur ad rem, ultra dicta signa generalia, sigilli, Syndici, arce, & massæ communis Congregationum Capitularium ad sonum campanæ, & similia, satis urgebat præfinitus numerus Canonicorum, ejusdemque numeri qualitas, ex frequentiori usu congrua Collegiatis, nec non antiquus usus insignium, ac antiquæ & frequentes enunciativæ, tam in synodis, ac aliis actibus Episcoporum, quam in literis Apostolicis; Et quod magis est, observantia circa fixam reservationem Apostolicam Archiepiscopatus, qui tanquam prima dignitas in Collegiata juxta regulam tertiam, seu quartam per Sedem Apostolicam semper provideri consuevit; Prout etiam Canonicatus provideri consueverunt in titulum à Sede Apostolica, vel Ordinario respectivè juxta regulam mensum, absque eo quod in contrarium urgerent signa exclusiva, Undè propterea dictæ decisiones *Materanen. & Venusin.* ac similes, facta comparatione casuum, potius huic parti assistere videntur per argumentum à contrario; Magni etiam faciendæ eam circumstantiam ferè continua residentia Episcoporum, ita ut de facto ista, potius Ecclesiæ Cathedralis figuram facere videatur.

Ea verò, quæ in contrarium ut supra deducebantur, non videbantur considerabilia, seu præponderantia;

rantia; Omiffa enim celebratio Miffæ Conventualis in diebus feriatis parum concludit, nam etiam in ipsamet Urbe habemus plures Collegiatis, in quibus non nisi diebus Festivis Miffa Conventualis celebratur, istud enim signum quotidianæ celebrationis diætæ Miffæ, & officii, benè procedit affirmativè, sed non concludit negativè, cum in proposito deferri soleat consuetudini.

Et quoad justificationem alterius tituli diversi, antiquæ scilicet erectionis in Parochialem, cum aliquo numero Beneficiorum, Tunc unus titulus præsumitur melior, ac dicitur alterius tituli exclusivus, quando principaliter producitur ab ipsa parte tanquam suus titulus, suæque intentionis principale fundamentum, quodque talis titulus sit cum altero incompatibilis, ita ut unus sit alterius exclusivus, ut benè per Lanar. *conf. 94. Gregor. & Adm. decis. 333. Rot. decis. 29. part. 7. recent. cum aliis in Sabin. sub titul. de Regal. disc. 47.* ubi magis expresse de ista conclusione.

Hæc autem in præfenti cessabant, quoniam dicta erectio in Parochialem, exhibita non erat ab hac parte pro fundamento suæ intentionis, sed ab oppositoribus, Et quod magis, non est titulus incompatibilis, quoniam stant benè simul, prius istam Ecclesiam erectam fuisse in Parochialem, deinde verò tractu temporis, ejus redditibus, aliisque qualitatibus excreverunt, mutasse statum, atque erectam fuisse in Collegiatam, ut ferè omnium Collegiatarum, ac multarum Cathedralium conditio fuit, ut patet ex *disco. seq. in Messanen. & aliis.*

Quoverò ad alterum punctum, seu inspectionem super qualitate insignis, Dicebam pariter istam esse quæstionem facti potius quam iuris, quoniam ut benè & latè habetur *decis. 29. part. 2. divers.* quæ est in materia magistralis, ista dicitur materia arbitraria, ad instar probationis nobilitatis, regulanda ex publica voce & fama, & communi reputatione, necnon Ecclesiæ structura, numero & qualitate Canonicatum, & similibus circumstantiis, quibus omnibus in hac facti specie spectatis, videbatur pro hujusmodi qualitate probabilius respondendum esse, etiamsi res esset in fieri, atque ex integro decidenda, Tum ob Ecclesiæ structuram materiale, ejusque statum, Tum ex communi fama & reputatione, ac etiam ex qualitate hujus Oppidi, quod stante frequenti usu Civitatum, in Regno Neapolitano plures ex istis in populi numero, opulentia, & aliis qualitatibus superat; Fortius verò ex dicta circumstantia residentia Episcopalis, ita ut Cathedraliis partes potius explicet, ac figuram faciat; Multò magis cum sit res jam decisa per Sacri Congregationem; Si enim in arbitrariis difficile, ac rarum est convincere simplicem Judicem de injustitijs, *Gregor. decis. 106. num. 2. Rouit. super pragm. in rubr. de appell. num. 25. & seqq.* ubi allegantur *Bal. Innocent. & ceteri* Multò minus id practicabile dicebam in declaratione tam supremi Magistratus, munita etiam confirmatione Apostolica, pro quarum retractione patens injustitia desideranda videtur.

**

MESSANEN. ERECTIONIS COLLEGIATÆ

PRO
ECCLESIA S. Mariæ
TORTORETI,
CUM
ECCLESIA S. NICOLAI.

Casus disputatus in Rota decisus, pro Ecclesia S. Nicolai.

Erectio Collegiatæ an concedenda sit Ecclesiæ filiali, seu inferiori in præjudicium Ecclesiæ Matricis, seu dignioris, Et quatenus concessa sit, quæ requiratur pro hujusmodi concessionis justificatione & executione, Et de effectibus exinde resultantibus.

SUMMARIUM.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Deciso causa.*
- 3 *De punctis seu inspectionibus controversa.*
- 4 *Si Ecclesia filialis & inferior novum Collegiatam, seu Cathedralium statum assumat, præcedit eius matricem seu digniorem.*
- 5 *Etiamsi non adesset derogatio iuristerie, vel adesset clausula sine præjudicio.*
- 6 *Si eadem dignitas vel qualitas postea obvenit digniori, non per hoc præcedit illum, qui alias minus dignus, qualitatem obinuerat.*
- 7 *Declaratur.*
- 8 *Litteræ Apostolicae sunt justificanda, ut executionem mereantur.*
- 9 *Quando omnia in litteris narrata sint justificanda, & qua non.*
- 10 *Falsitas expressorum quando non vitiet gratiam.*
- 11 *Quæ sint requisita substantialia erectionis Collegiatæ.*
- 12 *Narrativa consolationis populi, de quo populo intelligi debeat.*
- 13 *Quomodo consideretur incrementum Divini cultus.*
- 14 *Petita reintegratio supponit possessionem penes alium.*
- 15 *Sufficit justificare narrativam de facto.*
- 16 *Gratia qua scandalum parere possunt, sunt retractanda.*
- 17 *An & quando ad executorem perineat inspicere de gratia vitio non legali.*
- 18 *Principi est replicandum, & interim ab executione abstinendum.*

DISC. IX.

NOppido Tortoreti antiquitus una aderat Ecclesia Parochialis sub invocatione S. Nicolai, cum Rectore, seu Presbytero ritus Græci, sub quo ille populus vivebat; Cùm autem tractu temporis ritus etiam Latinus inibi introductus esset, Hinc proinde erecta etiam fuit altera Ecclesia Parochialis sub invocatione S. Mariæ, cum Presbytero, sub Rectore ritus Latini, ita distincto populo sub utroque ritu vivente, donec

donec ex Archiepiscoporum diligentia, per omnes ferè utriusque Siciliae Regni Praesules adhibita, totus populus ad ritum Latinum redactus est, ad quem proinde dicta Ecclesia S. Nicolai conversa fuit, undè remanserunt duæ Ecclesie Parochiales, cum distinctione Regionum, seu contrararum, quarum singulae juxta ferè communem eorum Regnorum, ac etiam Hispaniarum usum, ultra Rectorem habere consueverunt, ob populi amplitudinem, magnam copiam Cappellanorum, & Clericorum nationalium, quorum sunt recepticia, ita ut de facto duarum magnarum Collegiarum figuram facerent, Atque, vel ob antiquam ritus diversitatem, vel ob ferè communem usum, inter istas Ecclesias earumque respectivè Clerum, & populum, ab antiquo multæ fuerunt æmulationes, & controversiæ, ex quibus diversis temporibus gravia prodierunt scandala, præsertim verò circa præminentiam matricitatis, quam Ecclesia S. Nicolai prætendebat, utpotè naturaliter prima, & antiquior in loco, ill. verò S. Mariae utpotè prima, & antiquior in ritu, ad quem altera successivè conversa fuerat, Undè usque ab Anno 1606. reperitur desuper commissa causa in Rota, ubi aliquibus testibus hinc inde inductis, ulteriorem progressum non habuit, sed controversiis, & æmulationibus continuantibus, de facto Ecclesia S. Mariae in possessione matricitatis fuit, atque in Synodis, aliisque congressibus dignior reputata; Obvenerunt autem aliquibus hæreditatibus, & bonis in Ecclesiam S. Nicolai, ad hunc præcisum effectum relicta, parandi scilicet expensas pro obtinenda erectione in Collegiatam, erectio prædicta à Sede Apostolica obtenta fuit, expeditisque literis Apostolicis directis Archiepiscopo, coram isto ad impedendam dictarum literarum executionem se opposuerunt Rector, & Clerus S. Mariae, undè dictus Archiepiscopus ad evitanda scandala, negotium denudè remisit ad Sanctissimum, vel Datarium, ideoque plures habitæ fuerunt disputationes coram Datarario, qui demum commisit causam in Rota, ubi coram Cerro dato dubio, *An literæ super hujusmodi erectionis essent justificandæ, ita ut essent exequendæ*, sub die 26. Junii 1661. affirmativa prodidit resolutio ad favorem Ecclesie S. Nicolai, cui oppositores acquieverunt, sed quod sciam, causa ulteriorem progressum non habuit, nisi juxta illius Regni usum, lis in ea Monarchia desuper introducta sit.

In prædictis igitur disputationibus habitis, tam coram Datarario, quam in Rota, in quibus ego scribebam pro Ecclesia S. Mariae succumbente, ac etiam in congressibus Advocatorum pro causæ directione, juxta laudabilem Curie stylum habitis, quamvis hæc pars instaret pro d. gratiæ revocatione, attamen ab initio desperatum opus reputatum fuit auctoritativam retractationem obtinere, ideoque de duobus principaliter actum fuit, Primum dum res agebatur coram Datarario, an expediret impetrare contumilem erectionem, à Dataria jam oblatam, ita ut exinde resultaret finis conservandi antiquam præminentiam, cujus respectu hujusmodi oppositio fiebat; Et secundò in Rota, An dictæ literæ essent sufficienter justificatæ, ita ut mererentur executionem necnè, & quæ partes narrativae in hujusmodi erectionibus ad eorum validitatem, & executionem perneceessè justificari deberent, & quæ non.

Quatenus igitur pertinet ad primum punctum, de quo actum fuit solum in congressibus, & aliquali-

ter coram Datarario, Ego scribens pro Ecclesia Matrice S. Mariae, fui in voto, cui cæteri adhaeserunt, istam esse diligentiam cum inani sumptu non futuram, quoniam quicquid erroneè dicat *Vame-fus cons. 10. in Canonicis*, cujus auctoritati proinde satis mirabar adeò deferri in *Casarangustana Cathedralitatis*, de qua supra eodem tituli. disc. 5. Certum est, quod dicta Ecclesia S. Nicolai, in Collegiatam præcedenter jam erecta, quamvis aliàs esset filialis, & inferior, ita effecta erat dignior, & major, ob novam supervenientem majorem qualitatem, novumque statum, diversi, ac majoris ordinis, juxta magistralem passimque receptam *de off. 1445. Seraphin.* ubi firmatur id procedere, quamvis nova erectio nullam contineret derogationem juris tertii, ac regulæ de jure tertii quæsto non tollend. quoniam cum hujusmodi gratiæ sint perneceessè, & de sui natura præjudiciales, ideo dicta derogatio non requiritur, ut habetur etiam in *Burgen. erectionis hoc eodem tituli. disc. 6. & in aliis.*

Quinimò, etiamsi adesset expressa præservativa clausula, *sine præiudicio*, adhuc tamen illa in proposito non est operativa, quia intelligitur in aliis, quam in expressis, ac iis, quæ de jure, ac natura rei resultant, Et consequenter ubi etià ista aliàs major, & dignior Ecclesia in statu Parochialitatis hunc novum statum Collegialitatis assumpsisset, attamen cum esset posterior, non potuisset præminentiam præterdere, cum in hoc novo, & diverso statu dicta altera Ecclesia esset antiquior.

Si enim junior, seu inferior Episcopus efficeretur Archiepiscopus, utique præminentiam obtineret supra Episcopum aliàs antiquiorem, & digniorem, qui si deinde Archiepiscopus pariter crearetur, locum cedere deberet dicto Archiepiscopo prius creato, quamvis in statu Episcopali iste posterior Archiepiscopus esset antiquior, & dignior, quoniam attenditur concursus in hoc novo, & diverso statu majori, non curato statu antiquiori, nisi promotio utriusque ita sequeretur, quod licet naturaliter, & de facto diverso tempore sequuta esset, attamen reputaretur contemporanea, quo casu tanquam inter insimul promotos attenditur antiquior præminentia, ut contingit in promotionibus Cardinalium, quoniam si in eodem Consistorio eademque promotione aliqui declarentur, alii verò referrentur in pectore, Tunc illi, qui reservati sunt, quamvis ex temporis intervallo, & ad annos publicarentur, utpotè ex tunc promoti, suum occupant locum, & præcedunt jam antecederent declaratos, quia dicuntur Cardinales ab initio, atque successiva publicatio nihil facit de novo, sed solum aperuit quid jam factum sit, & insit, juxta textum in *l. adeo 7. ff. de acquir. rerum dominio*, ubi ponitur exemplum excipientis grana à spicis, & habetur præsertim actum *sub titul. de pensionibus* in proposito pensionis, quæ super Ecclesiis in Consistorio reservatur pro una, vel pluribus personis nominandis, quia si nominationes diversis temporibus sequantur, non tamen exinde resultat prælatio, sed jure retractionis omnes dicuntur æquales, & contemporanei, nisi aliàs expressè cautum, ex ibi deductis cum similibus.

Quo verò ad alterum punctum disputatum in Rota super deneganda executione literarum hujusmodi erectionis, non dubitabatur de jure, literas prædictas esse justificandas, ut executionem mererentur, ut ultra generalia, de quibus satis sequenter

quenter in materia beneficii, in his terminis specialibus patet ex decisione 258. 283. & 284. part. 7. recent. ubi disputatur de consimili erectione Collegiatae, quam Inquisitor Melevisitanus exequi reculaverat, undè causa commissa fuit in Rota, eodem adamussim modo, quo in presenti sequutum est; Et in una Siracusana præeminentiarum, cum Gregorius XIII. erexisset in matricem Ecclesiam S. Agrippinae Oppidi Mincii, se opponentibus Ecclesiis S. Petri, & S. Mariae, commissa fuit causa in Rota, quæ sub die 26. Febr. 1586. coram Bualo respondit gratiam non esse justificatam, & non mereri executionem, cum similibus.

Quare disputationis punctus erat in eo, an, & quæ narrativæ partes essent justificandæ, quoniam dicebant scribentes in contrarium, & bene, tunc omnia in literis narrata justificanda esse, quando quilibet narrativa de se non sufficiat, ita ut omnes partes coequaliter concurrerent ad gratiæ concessionem, juxta decisionem Caputaquen. 240. nu. 2. part. 2. Secus autem ubi agitur de illis narrativis, quæ non concernunt substantialia, quoniam falsitas expressorum, quæ necessaria non sunt, non vitiat gratiam, ubi præsertim non constat eam fuisse dolosam dec. 70. num. 2. descriptis in antiquis Pat. dec. 187. num. 2. lib. 1. Coccin. dec. 236. num. 3. Merlin. decis. 563. num. 6. decis. 288. nu. 1. post. 2. volum. conf. Farinac. 536. n. 2. part. 4. recent. tom. 3.

In hoc autem erat discrepantia inter scribentes hinc inde; Ego enim & cæteri scribentes pro oppositoribus dicebamus, omnes narrativæ partes justificandas esse, non solum circa congruam dotem, & populi frequentiam, sed etiam circa ejusdem populi consolationem, & desiderium, divini cultus incrementum, quorum neutrum justificabatur, quoniam in facto constabat, majorem partem populi vivere sub cura Ecclesiæ S. Mariae, & consequenter tristitiam, & afflictionem de hoc potius sentire, Nullumque resulabat Divini cultus incrementum, dum etiam ante hujusmodi erectionem, ad instar Ecclesiæ Collegiatae. Missa Conventualis, aliaque Divina officia celebrari solebant, ijdemque aderant Sacerdotes, & Clerici, ita ut ex hujusmodi status innovatione, neque in numero ministrantium, neque in ipso ministerio, minusque in augmento distributionum, vel emolumentorum adesset tale incrementum.

Verùm, reflectendo ad veritatem, ista videbantur parum tuta fundamenta, undè propterea dicta resolutio probabilis visa est, quoniam duo videntur hujusmodi erectionum requisita substantialia, quæ Papam movere solent ad gratiam concedendam, scilicet congrua dos, & populi frequentia, seu qualitas, juxta formulam positam per Pirr. Corrad. in praxi benefical. lib. 2. sub n. 4. & habetur in specie apud Seraphin. decis. 330. num. 1. & dicta decis. 258. num. 9. cum sequent. part. 7. recent. Reliqua verò proveniunt ex consueto formulario, & ad coherestationem; Ac etiam quia de natura erectionis perneccesse ista inesse dicuntur, quoad consolationem scilicet populi ejusdem Ecclesiæ, cui præeminentialis qualitas conceditur, Et sic discretivè de populo illius, non autem de illo aliarum Ecclesiarum, seu totius loci in universum, nam aliàs nunquam hujusmodi gratiæ essent verificabiles, cum ut supra sint de sui natura præjudiciales, atque posita lite super gratiæ executione, perneccesse supponere oppositoribus, quibus, eorumque subditis, & adherentibus id parum grarum existat.

Et quoad cultum, adhuc ille incrementum recipere dicitur, quamvis ejus usus de facto non alteraretur, dum alteratio resultat ratione habitus, seu necessitatis, quoniam Missa Conventualis, aliaque divina officia, quæ prius erant in facultate, ita evaserunt necessitatis.

Objiciebamus quoque de vitio subreptionis, vel obreptionis, ob narratam qualitatem matricitatis, quæ movere potuit Papam, ita agnoscentem nemini præjudicare, dum circumscripta etiam hac nova qualitate, tanquam Ecclesia matrix super alias præeminentiâ habebat; Verùm, & hoc erat leve fundamentum quoniam narrata non fuerat matricitas actualis, ejusque pacifica possessio de presenti, sed solum præsentio hujusmodi antiquæ qualitatis, cū pendentia litis in Rota super reintegracione, quæ supponit possessionem penès alios existere dec. 523. n. 4. & 5. & 595. n. 1. & 2. apud Post de manut. & passim, ideoque sufficit narrativam justificari de facto, eo modo, quo sequuta fuit dec. 305. n. 11. part. 9. rec. & in materia beneficii frequenter.

Instituebamus demum super scandalis, & inconvenientibus, de quibus, juxta ejusdem Archiepiscopi relationem, ex hujusmodi innovatione satistimeri poterat, undè propterea dicebamus, gratias, quæ scandalum parere possunt, exequendas non esse, sed retractandas ad rexi. in cap. cum tenemur de prabendis, bene Oldrad. conf. 262. num. 2. in fine, ibi, quia ex hoc populo dicitur graviter scandalizatus, & propter scandalum nedum factum Episcopi debet cessare, sed etiam gratia Domini Papæ, Sed pariter istud erat fragile fundamentum, præsertim in Rota, quoniam ad Judicem, cui commissa est gratiæ executio, pertinet solum inspicere, an illa esset justificata, ita ut juxta tramites juris mereatur executionem, non autem inspicere de iis, quæ politicos ac prudentiales respectus percutiunt; Potissimè verò ubi Princeps qui gratiam concessit, est præsens, undè ad eum promptus est recursus, cum per executorem de hujusmodi motivis respectus haberi debeat Principe absente, ad effectum eam certiorandi de inconvenientibus vel respectivè præjudiciis, quoniam Principi est replicandum, ac interim à gratiæ per eum concessæ executione abstinendum, quoties constat probaliter eundem Principem de facti circumstantiis certioratum non fuisse concessurum, vel esse retractaturum, ut cæteris allegatis Rugerius conf. 24. Farinac. quæst. 97. num. 39. Ciriac. contr. 59. nu. 13. Apont. de potestate Proreg. titul. de abundat. Civitat. §. 3. num. 14. & seqq. Capic. Latr. decis. 190. num. 31. & practicum quotidie in Cardinalibus Legatis Papæ replicantibus, ac interim abstinentibus ab exequendis gratiis per eum concessis, frequentius verò in Proregibus Regnorum utriusque Siciliae, & Governatore Mediolani super gratiis à Rege Catholico concessis, Atque inter plura frequentia exempla meo tempore practicata, illud præsertim Egomet habui præmanibus, concessionis factæ per Regem Catholicum Principi Nicolao Ludovico de Principatu Salerni, quoniam Comes de Ognate Prorex Neapolis, denegando executionem, Regi replicavit, atque non contentus prima replicatione, secundam adjecit post reiteratos ordines, ita & taliter, quod concessio effectum sortita non fuit, Potissimè verò, ac extra controversiam in hac facti specie, quoniam hæc oppositio facta erat Papæ seu Datario qui est ejus organum, & tamen ea neglecta remissa fuit executio ad Rotam prout de jure. Multa

Multa etiam ex hac parte dicebantur circa insufficientiam dotis, ob vincula & malas qualitates bonorum, de quibus tamen utpotè in facto consistentibus, non pertinebat ad Advocatos agere, sed adhuc Rotæ visum fuit objecta, nullam vel modicam habere substantiam ad effectum de quo agebatur.

**MEDIOLANEN.
ERECTIONIS
CONFRATERNITATIS**
& aliarum controversiarum aliarum Dicecesum inter partes respectivè
ut infra.

Casus disputatus in Sacris Congregationibus Concilii, Episcoporum, & Rituum & decisum ut infra.

An & quando uni Ecclesiæ; Collegio, Confraternitati, vel personæ competat jus seu præ eminentia impediendi alteram, nè eadem celebret solemnitates, seu eadem utatur denominatione vel titulo, aliosque actus præ eminentiales confirmiles exerceat.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 De Constitutione Gregor. XIII. moderatoria Privilegiorum Regularibus concessorum per Pium V.
- 3 De intelligentia Constitutionis Pii V. super Congregatione Rosarii.
- 4 Auctoritati Ordinarii loci non censetur in Privilegiis derogatum.
- 5 Regulares dicuntur ministri Episcopi, eiusque subditi in concernentibus Divinorum ministracionem populo.
- 6 Congregationes, & Confraternitates non nisi de Ordinarii loci licentia erigi possunt.
- 7 Quomodo intelligenda sint privilegia Religionis S. Dominici circa Rosarium.
- 8 De Constitutione II. Clem. VIII. non erigendi plures Confraternitates eiusdem tituli, vel instituti.
- 9 In eadem Ecclesia permittenda non est erectio plurimum Altarium ejusdem Invocationes.
- 10 An quis possit prohibere alteri ejusdem nominis vel cognominis usum.
- 11 De distantia servanda inter Ecclesias, & Monasteria.
- 12 De conclusione, de qua n. 8. & quomodo illa practicari ac intelligi debeat.
- 13 Quatenus eiusdem instituti plures adsint Confraternitates, quomodo solemnitas per eas celebrari debeat.

D I S C. X.

Ircà initia Advocationis, quibus ex Curia stylo huiusmodi negotia magis congrua esse solent, plures tractavi controversias in Sacris Congregationibus Concilii, Episcoporum & Rituum, super præ eminentiis Ecclesiasticis, præsertim verò in una

Mediolanen. Cum enim in Ecclesia Collegiata S. Laurentii Mediolani, aliisque Ecclesiis, cum Archiepiscopi auctoritate erectæ essent aliquæ Confraternitates sub invocatione Sanctissimi Rosarii, se opposuerunt PP. S. Dominici, prætendentes huiusmodi erectiones fieri non potuisse, Tum ob alias Confraternitates sub eadem invocatione, & titulo jam erectas & existentes, Tum ex *Constit. 86. Pii V.* disponente, ut non nisi de consensu Pat. Generalis d. Religionis, ad huiusmodi erectiones procedi valeat, Undè introducta causa in Sacra Rituum Congregatione, prodit resolutio pro ipsarum Confraternitatum valida erectione, dummodò tamen major solemnitas Rosarii diversis temporibus & diebus respectivè ad tollendas confusiones ac æmulationes celebraretur.

In hac autem disputatione, scribens pro dicta Ecclesia S. Laurentii aliisque Confraternitatibus, seu Ecclesiis, duas constituebam inspectiones, Uenam circa dictam Constitutionem 86. Pii V. Alteram in terminis juris communis; Quoad primam, quicquid sit, an huiusmodi Constitutio contineretur sub generica abrogatione facta per Gregorium XIII. successorem *Constit. IX. §. 6.* de privilegiis quæ cum nimia liberalitate per Pium V. Regularibus concessa fuerant, redactis ad terminos juris communis, & Sacr. Concil. Trid. Adhuc admittam ejusdem Constitutionis substantiam, dicebam, etiam cum sensu veritatis, eam procedere, ac intelligendam esse respectu aliorum Regularium, seu etiam sæcularium inferiorum, nè scilicet in eorum Ecclesiis vel Capellis huiusmodi erectiones facere possent sine consensu Generalis illius Religionis, cuius istud est particulare institutum; Secus autem ubi id æquum cum auctoritate Episcopi, seu alterius Ordinarii loci, qui pro animarum salute, vel populorum spirituali consolatione, ita expedire iudicet, quoniam, cum dicta Constitutio nullam Episcoporum seu Ordinariorum mentionem faciat, neque eorum adimat auctoritatem, ista semper in huiusmodi particulatibus privilegiis excepta censetur, ex collectis apud *Rotas dec. 2. 8.* & habetur occasione privilegiorum super exemptione frequenter sub tit. de jurisdictione.

Ut enim habetur *dict. tit. de jurisdictione præsertim in Panormitana, disc. 31.* Regulares quantumvis exempti & privilegiati, circa ea quæ concernunt Divinorum administrationem populo, dicuntur operarii in vinea Domini, subordinati proindè Episcopo vel Ordinario, qui est illius vineæ Præfectus, & major Custos, sive dicuntur ministrantes illius gregis, cuius Episcopus, vel Ordinarius est Pastor; Et consequenter prorsus improbabile dicebam, quod Ordinarius, & Superior, dependentiam habere debeat à subditis & inferioribus, solumque ponderabam huiusmodi Religiosos, ex dictæ Constitutionis dispositione vel ratione, dicendos esse legitimos contradictores, atque aliquod peculiare jus habere se opponendi huiusmodi novis erectionibus coram Ordinario, cuius tamen potestas exindè coarctata non remaneat, determinandi id quod ex locorum qualitate, aliisque circumstantiis magis expedire iudicaverit.

Quod clarè comprobari observabam ex *Constitutione 21. Sixti V. §. 5.* per quam dicto Generali conceditur facultas erigendi huiusmodi Societates vel Congregationes, ubi jam erectæ non adessent, de Ordinarii tamè loci licentia & consensu, ergo prorsus vanum est assumptum, quod huiusmodi facultas competeret privativè ad ipsum Ordinarium; Et clarius

clarius per *Constitut. 115. Clementis VIII.* disponen-
tem hujusmodi facultates, & præeminentias Regu-
laribus, aliisque inferioribus competentes, locum
non habere nisi accedentibus licentia, & consen-
su Ordinarii loci, ad quem regulariter & privatim
pertinet hujusmodi novas erectiones Confraternita-
tatum, & Congregationum auctorizare, ut deci-
sum per eandem Sac. Rituum Congregationem
testatur *Barbos. de universo jure Eccles. lib. 2. cap. 11.*
numer. 77. & in Summa Apostolicarum decisionum
verbo Confraternitas collect. 207. n. 15.

7 Quoque facultates & præeminentiæ PP. Sancti
Dominici competens, circa Congregationes vel
respective festivitates Rosarii, procedant solum in
eorum Ecclesiis, non autem extrâ, decisum per
Sac. Congregationem Episcoporum & Regulari-
um testatur *Ricciol. Gavante. Lezana & ceteri col-
lecti per eundem Barbos. in eadem Summa verbo Ro-
sarium, Collect. n. 657. num. 4.* unde propterea quo
ad hanc primam inspectionem casus videbatur pla-
nus pro hac parte.

8 Quo verò ad alteram inspectionem, circumscri-
pta etiam dicta peculiari præeminentia, admitte-
bam quod ex dispositione vel intentione juris com-
munis vel Apostolicarum Constitutionum, hu-
jusmodi novæ erectiones, quoties jam adsunt aliæ
ejusdem instituti, regulariter admittendæ non sunt,
ut disputavi in una *Baren.* in Sac. Congregatione
Episcoporum & Regularium pro impedienda no-
væ erectione Congregationis, seu Confraternita-
tis sub invocatione *sancti Antonii Patavini*, stante
quod in Ecclesia Minorum Conventualium ejus-
dem Civitatis illa jam aderat erecta, dum eadem
Constitutio 115. Clementis VIII. prohibet hujusmo-
di pluralitatem Confraternitatum seu Congrega-
tionum ejusdem nuncupationis & instituti in eo-
dem loco, Quam Constitutionem esse in viridi ob-
servantia constat ex pluribus declarationibus ejus-
dem Sac. Congregationis Rituum, præsertim in
Albinganen. 11. Novembris 1641. in Eugubina 23.
Martii ejusdem anni, in Casalen. 12. Januarii 1647.
& in aliis.

9 Idque summa ratione ob æmulationem exinde
resultantem, scandalorum & inconvenientium
frequentius productivam, Unde propterea, etiam
ex juris dispositione vel ratione si in una Ecclesia
adest Altare cum devota imagine permittenda non
est erectio alterius Altaris cum eadem imagine, &
sub eadem invocatione, ut per *Genuen. in præxi*
Archiep. Neapolis cap. 109. num. 8. & bene confert.
dec. 847. Seraphini, & advertitur etiam in Romana
commemorationis defunctor. 9. Junii 1666. Oratoria.

10 Et in simili habemus in eo qui prævenit, in se
denominando de aliqua familia seu cognomine, ut
jus habeat prohibendi alteri in eodem loco novam
ejusdem cognominis seu intitulationis assumptionem,
quoties de præfenti, vel tractu temporis
id aliquod præjudicium sibi generare potest, quia
licet nomina sint ad placitum, secus tamen est,
ubi exinde alterius præjudicium oriri potest *Cas-
san. in catalogo glor. Mundi par. 1. considerat. prima*
*conclus. 21. Cavaler. decis. 549. num. 2. Rota in Am-
purien. denominationis Canonicorum seu Capituli*
20. Aprilis 1646. coram Meltio, de qua habetur
suprà in Ampurien. Cathedralitatis, seu unionis,
*disc. 7. Ad quod etiam conferunt, quæ pluries ha-
bentur sub tit. de Regularibus de non erigendo Mo-
nasterio vel Ecclesia intrâ certam distantiam, de*
quo in Lannen. privilegiorum coram Rosai dec. 327. &

356. & latius in eadem coram Corrado par. 10. rec.
decis. 337. cum similibus.

Dicebam tamen, etiam cum sensu veritatis, 12
istam esse questionem potius facti quam juris, non
admittentem proinde certam generalem regulam
seu decisionem, quæ tota pendet ex locorum qua-
litate, populi numero, more regionalis aliisque facti
circumstantiis, ex quibus pendet, an id sit conce-
dendum vel denegandum, unde propterea in dicta
Baren. Sac. Congreg. Episcoporum, & Regulari-
um, in qua ea controversia, disputata fuit, id re-
misit arbitrio Ordinarii; Idemque sequutum fuit
in una *Andrien.* per me pariter disputata in Sac.
Congregatione Concilii; Cum enim in dicta Civi-
tate, nullas habente Parochias distinctas, cura ani-
marum absque limitum distinctione promiscuè
exerceatur in Ecclesia Cathedrali, & in Ecclesia
Collegiata sancti Nicolai, quarum utraque nume-
rosam habet Clerum, Atque in Collegiata erecta
esset quædam Confraternitas sub invocatione *B.*
Maria de Monte Carmelo, cujus dies festi⁹ cum ma-
gna solemnitate celebrari solita erat, Hinc ob ni-
miam æmulationem inter has duas Ecclesias & Ca-
pitula vigentem, erecta fuit etiam in Cathedrali
consimilis societas sub eadem invocatione, atque
recurrente prima societate ad Sacram Congrega-
tionem Concilii pro ea prohibenda, attamen stan-
te qualitate Civitatis ac populi numero, rejecta
fuit oppositio, remittendo totum arbitrio Ordina-
rii, cum ea tamen lege ut solemnitas diversis diebus
celebrari deberet ut etiâ in Urbe servatur ut infra.

Si ergo multiplicatio admittitur in hujusmodi in-
ferioris ordinis Civitatibus, multo magis & indu-
bitanter in magnis & Metropolitanis primæ classis,
in quibus, ut præsertim docet observantia Urbis,
quæ longè minorem habet populum, quàm dicta
Civitas Mediolanen. hujusmodi multiplicatio Con-
fraternitatum seu Congregationum ejusdem insti-
tuti passim practicatur, ideoque deferendum est
iudicio Ordinarii, quod præsumitur rationabile,
donec constet de irrationabilitate, juxta ea, quæ
habemus in proposito iudicii Ordinarii in præle-
ctione, in concursu ad Ecclesias Parochiales ad for-
mam Concilii, cum similibus.

13 In dicta verò *Andrien.* postquam determinata
fuit prima controversia super utriusque Confrater-
nitatis continuatione, alia exorta fuit super celebra-
tione festivitatis cum processione, aliisque solem-
nitatibus, quia cum id per utramque eadem die fieret,
stante æmulatione Cleri, & successive populi,
multa exinde resultabant inconvenientiâ, unde
propterea re denuò delata ad eandem Sac. Con-
gregationem Concilii, quamvis Ego scribens pro
Collegiata, præsupposito, juxta Urbis observantiâ,
quod hujusmodi solemnitas diversis diebus deman-
danda esset, insilterem ad istam Ecclesiam Collegia-
tam ratione antiquioris instituti spectare debere
præeminentiam celebrandi dictam solemnitatem in
ipso die festi 16. Julii, Nihilominus ob præeminen-
tiam Ecclesie Cathedralis, Sac. Congregatio, & qui-
dem probabiliter, contrarium decrevit, quod scilicet
in ipso die festi solemnitas celebraretur per Ca-
thedralem, per Collegiatam verò in Dominico sub-
sequenti, aliæq; plures habitæ fuerunt controversiæ
super terminis faciendi utramq; processionem re-
spective, ac super ejusdem processionis modo, quæ
omnes cum quibusdam prudentialibus tempera-
mentis sopite fuerunt, satis deferendo, ut par est,
Ordinarii iudicio & arbitrio.

A S S I S I E N .
O B L A T I O N U M .

P R O
M I N O R I B U S C O N V E N T U A L I B U S ,
C U M
M I N O R I B U S O B S E R V A N T I B U S .

Casus variè decisis per Rotam.

De præminencia quam Conventuales habent celebrandi solemnitate Portiunculæ in Ecclesia S. Mariæ Angelorum, & percipiendi oblationes eadē die in Ecclesia factas, Et an hoc jus percipiendi oblationes dicatur de congruo compensabile cum consimili emolumento pecuniario in aliis effectibus assignatis. Et aliqua de dominio & pertinentia hujusmodi oblationum in Ecclesiis minorum.

S U M M A R I U M .

- 1 **F** Acti series.
- 2 **D**e causa decisionibus.
- 3 **D**istinguuntur puncti, seu inspectiones questionis.
- 4 **L**esio ut dicatur enormis, & apta ad rescissionem, debet excedere dimidium.
- 5 **R**igorosa probatio valoris regulatur à decennio.
- 6 **I**ncerta non computantur in valore, seu fructu.
- 7 **A**d regulandam lesionem attenditur tempus contractus, non autem futurus incertus eventus.
- 8 **L**esio, ubi est ulter à bessem dicitur enormissima.
- 9 **T**empus calamitosum non attenditur pro regulando valore, & num. 11.
- 10 **Q**uando incerta computentur in valore.
- 11 **D**eclaratur conclusio, de quan. 9.
- 12 **Q**uomodo facienda sit recompensa aestimatio de redditu ad redditum.
- 13 **R**edditus habentes admixtam iurisdictionem, seu præminenciam longe plus aestimantur.
- 14 **B**ona & jura Ecclesiarum, & Conventuum Religionis Minorum sunt in dominio Ecclesia universalis.
- 15 **L**edi non dicitur ille, qui precario possidet rem, si hac ei à Domino tollatur.
- 16 **D**eclaratur conclusio, de quan. 14.
- 17 **O**blationes pertinent ad Rectorem Ecclesia, cui fiant.
- 18 **P**apa est Dominus bonorum Ecclesiarum, & potest ea uni tollere, & alteri dare.

D I S C . X I .

Postquam circa annum 1400. in Sacro Conventu Assisi aliqui Religiosi quamdam strictioris vitæ normam, seu reformationem introduxerunt, redeundo ad primævum summæ paupertatis institutum, à quo Religio Minorum ex privilegiis

in aliquo deviaerat; Cùm hujusmodi vitæ diversitas in eadem domo aliqua pareret inconvenientia, Hinc proinde de anno 1415. iuducta fuit quedam separatio, quod scilicet Patres dicti Sacri Conventus juxta privilegia viventes, *Conventuales* ferè ab initio Religionis nuncupati, ut constat ex *Constitutione 7. Innocenti IV.* assignarunt dictis Patribus reformatis, qui *Observantes* nuncupantur, Ecclesiam S. Mariæ Angelorum, reservata præminencia celebrandi solemnitate consecrationis ejusdem Ecclesiæ, quæ vulgò *Portiuncula* nuncupatur, & jure percipiendi oblationes ejusdem diei, quæ est secunda mensis Augusti, atque ita observantia dedit, quod scilicet Guardianus & Patres dicti Sac. Conventus, processionaliter dicta die accedunt ad præfatam Ecclesiam S. Mariæ pro hujusmodi solemnitate celebranda, dictasque oblationes percipere consueverunt; Cùm autem tractu temporis, dictæ oblationes aliqua causarent diffidia & scandala inter ipsos utriusque instituti Religiosos, Hinc proinde *Urbanus VIII.* de anno 1642. de consensu etiam P. Generalis Conventualium, ad hujusmodi scandalorum occasionem tollendam, oblationes prædictas concessit ipsis Observantibus Conventus Sanctæ Mariæ, dando in recompensam Conventualibus Sacri Conventus seuta bis mille investita in tot loca Montium cameralia, quorum fructus ad rationem, tunc currentem quatuor cum dimidio pro quolibet, constituebant summam scut. 90. ad quam, ex peræquatione proximè elapsi decennii, compertum fuit dictas oblationes ascendere; Verùm eorumdem Conventualium Generalis immediatus successor, judicans hujusmodi innovationem, tam dicto Conventui, quam universæ Religioni nimis præjudicalem esse, non tam in interesse burfali, quam in jurisdictionali præminencia, recursum habuit ad *Innocentium X.* immediatum *Urbanus* successorem, à quo in plena Signatura gratiæ, utraque parte audita & informante, prævia aperitione oris adversus clausulas contentas in Brevi Apostolico desuper expedito, ejusque reductione ad viam juris, commissa fuit causa in Rota coram *Alberгато*.

Et dato dubio, *An constaret de lesione*, sub diebus 4. Martii 1652. & 4. Januarii 1653. affirmativè responsum fuit, quarum prima est dec. 222. par. 11. rec. quibus decisionibus editis, ac juxta stylum in alia disputatione præsupponendis, datum fuit novum dubium, *An Breve Urbani suffragaretur*, quod pariter ad favorem Conventualium sub die 30. Aprilis 1660. resolutum fuit negativè; Verùm concessa nova audientia, in repositione dubii, an standum esset, nec ne in hoc ultimo loco decisis, mandatum fuit revideri dictas priores decisiones super lesione, unde assumpta desuper disputatione, sub die 9. Decembris 1661. coram eodem *Alberгато*, ab eis recessum fuit, dictaque resolutio confirmata 20. Januarii 1663. & in hoc statu causa reperitur, probabiliter ulteriorem non habitura progressum.

In hujusmodi autem disputationibus habitis, tam in signatura gratiæ, quam in Rota, duo fuerunt principales puncti, seu inspectiones, primò scilicet, posito dominio & pertinentia hujusmodi oblationum ad Sacrum Conventum, atque considerando dictam innovationem tanquam simplicem conventionem, & contractum inter partes, ita ut beneplacitum Apostolicum considerandum foret tanquam solemnitas necessaria ad formam *Extravag. ambrosiana* in alienatione bonorum & jurium Ecclesiarum,

fiat, etiam si in aliam Ecclesiam fieret, An scilicet ad esse diceretur læsio talis, quæ contractus nullitatem, vel rescissionem induceret; Et secundò, an in huiusmodi actu, Papa adhibuisse videretur suam supremam potestatem disponendi de huiusmodi oblationibus tanquam spectantibus ad ipsum, & Ecclesiam Romanam, eas auferendo uni Conventui, cui per prius Sedes Apostolica precario concesserat, seu alias competeabant, & concedendo alteri.

Quoad primum, scribentes pro Observantibus, seu Conventu sanctæ Mariæ Angelorum dicebant, ad effectum læsionis habilis ad annullationem, vel rescissionem contractus, requiri eam esse enormem, excedentem dimidium juxta dispositionem textus in l. 2. Cod. de rescind. vendit. quæ canonizata etiam videtur per jus canonicum in cap. 2. §. 3. de emptione & venditione, & cum ejus terminis passim proceditur, exceptis locis, in quibus per statutum seu consuetudinem aliàs dispositum sit, ut est in Urbe, ubi sufficit læsio in tertia parte, ex iis, quæ pluries habentur deducta in sua materia sub tit. de emptione & venditione.

De hoc autem excessu, quem receptum & in dubio non præsumi, sed esse probandum per allegantem læsionem tanquam suæ intentionis fundamentum, dicebant absque dubio non constare, quoniam posita etiam huiusmodi oblationum certitudine, adhuc facta peræquatione decennii proximè præcedentis, quæ est magis rigorosa forma probandi annum valorem seu redditum, etiam ubi agitur de materia objectiva ex deductis per Gomez. in regula de valore quest. 12. & Lotter. de Beneficiis lib. 3. quest. 20. & lib. 1. quest. 43. ac habetur frequenter sub tit. de Beneficiis, & sub altero de pensionibus, constabat eas non ascendere ad dictum redditum scut. 90. qui datus fuerat pro recompensa; Multò magis stante dictarum oblationum incertitudine, utpote pendentium à mera voluntate & devotione peregrinorum & aliorum ad dictam solemnitatem confluentium, Deducendo in id ea, quæ habentur per Beneficialistas in Regula de valore, super huiusmodi oblationibus, & incertis emolumentis in valore non computandis, & de quo in sua materia sub tit. de Beneficiis, ac altero de pensionibus, magis verò ex professo in Lucana Prioratus sub tit. de Iurisdictionibus.

Et ad subsequendam dictæ recompensæ diminutionem ob diminutos fructus locorum mortuum cum probabili timore majoris diminutionis indies, respondebant, atque ultimæ decisionis revocatoriæ responsionem amplexæ sunt, quod ad regulandam læsionem, attendendum est tempus contractus, non autem futurus contingibilis eventus, qui ita potuit esse uni parti, ac alteri damnosus, nam e converso potuissent non diminui fructus locorum montium, & diminui, seu cessare oblationes, unde non cadit læsio ad notat. in l. si factum reus ff. de action. empti, Bart. in l. cotem ferro §. qui maximos num. 6. de publican. Gratian. discept. 435. numer. 15. & sequen. & discept. 756. numer. 8. cum sequen. Girurb. decis. 105. num. 2. Rot. dec. 629. num. 3. par. 4. rec. & 281. num. 3. par. 6.

E conversò autem, Ego & cæteri scribentes pro hac parte, principaliter insisteremus in eo, quod huiusmodi oblationum redditus per longum 40. & ultrà annorum spatium continuatum ex libris Sac. Conventus benè administratis justificabantur importare scut. 300. & ultrà, unde propterea læsio

Card. de Luca de Iurisdic. §. 6. & Præminent.

remanebat enormissima utpote excedens etiam in besse, qui juxta opinionem in Rota receptam reputatur sufficiens ad enormissimam redolentem dolum præsumptum, inductivum etiam nullitatis ex deductis apud Fontanell. decis. 64. cum seq. Rot. in Romana transactionis 15. Decembris 1639. 19. Aprilis & 28. Junii 1660. coram Verospio & in dicta sua materia sub tit. de emptione & venditione; Nullatenus curata dicta peræquatione ultimi decennii tanquam in tempore accidentali propter pestem & bella, quæ Italiam vexaverant, impediencia concursum peregrinorum, à quibus huiusmodi oblationes obveniunt, ex conclusione, tam in beneficialibus, quam etiam in materia alienationis bonorum Ecclesiæ, vera & recepta, quod in regulando valore, tam in sorte, quam in fructu, attendendum non est tempus calamitosum pestis, vel belli seu accidentale, Gratian. discept. 45. num. 11. & 12. Contr. controuv. 90. num. 2. & per tot. Seraph. dec. 1073. num. 4. dec. 65. numer. 7. & decis. 78. num. 1. & 2. par. 2. divers. dec. 129. num. 10. par. 7. recent. & frequenter habetur sub tit. de Regalibus, ac etiam sub tit. de locato in proposito restaurari propter pestem ac etiam deducitur in duabus primis decisionibus, quæ motivum amplexæ sunt, quarum prima est impressa ut supra dec. 222. par. 11. rec.

Ad objectum verò incertitudinis, respondebamus quod licet regulariter huiusmodi oblationes, tanquam incertæ non veniant in valore, nihilominus quando per longum & continuatum temporis intervallum observantia eas probavit indeficientes, ac penè uniformes, ita ut de facili invenirent conductorem pro certa pensione, tunc pro reddito certo reputandæ veniunt, & juxta celebrem doctrinam Ancharani in clem. unica num. 4. de concess. præben. ubi de oblationibus fieri solitis in Ecclesiis sancti Antonii Venetiarum, & sanctæ Mariæ de Bononia, Et comprobatur prædictum exemplum Urbis in oblationibus, quæ fiunt in Ecclesia sancti Antonii Abbatis, Et quæ Ancharan. doctrina apud Beneficialistas est communiter recepta, ut apud Lotter. lib. 2. quest. 42. num. 63. cum aliis in duabus primis decisionibus.

Reflectendo autem ad veritatem, quamvis tuta & solida esset hæc responsio data ad objectum incertitudinis, quia incerta non dicuntur ea quæ longum & continuatum experimentum certificasse videtur, Minus tamen tutum credebam dictum læsionis fundamentum deductum ex majori summa percipi solita, antequam pestis & belli calamitates in Italia contingerent, quoniam licet vera pariter sit dicta conclusio de non attendendo tempus accidentale pro regulando valore, Attamen id rectè procedit, quando accidens est ad breve tempus, puta unius, duorum, vel trium annorum &c. ita ut cessato illo accidenti fiat reversio ad priorem statum, ut contingit, quando agitur de accidentibus naturæ in fructuum productione, sive de accidenti belli transeuntis, non autem permanentis; Secus autem ubi agitur de bello humano notabili tempore in aliqua Provincia vel Regione continuato, sive etiam de bello divino peffis, quoniam utrumque infortunium depauperat regionem hominibus nec non bonis fortunæ, ac etiam industriis & devotione, ita & taliter, quod ipsis infortuniis cessatis, non exinde fit reversio ad priorem statum, pro cuius reintegratione vix integrum

tegrum sæculum sufficere solet, ut frequenter in proposito damnorum resultantium ex peste ponderatur *sub tit. de Regalibus* ad materiam Salinarum & vectigalium, & est recepta distinctio in materia contractus censualis circa fundi censiti capacitatem, & respectivè deficientiam cum similibus.

Potissimè verò ac extrà difficultatem, ita comprobante subsequuta observantia post hujusmodi innovationem per duo continuata decennia, Ac etiam ea accedente viva ratione, quàm frequens & quotidiana experientia docet, refrigerationis scilicet cursu temporis hujusmodi concursuum & devotionum, ut in tot aliis antiquis Sanctuariis conspicimus, & sic revera istud motivum læsionis, & damni bursalis, commenturandi de quantitate ad quantitatem, ad seu de summa ad summam parùm solidum erat.

Adhuc tamen retentis terminis hujus primæ inspectionis, absque mixtura Apostolicæ auctoritatis, sed pro solo jure privato contrahentium, credebam indubitanter adesse plusquam enormem læsionem, Tum ob longam differentiam militantem inter unam redditus speciem, & alteram, unde
 12 propterea non tanti æstimandus est redditus resultantis ex pecunia investita in locis montium, vel centibus, quia de facili diminutionibus, ac etiam totali peremptioni subjacent, ideoque non bene procedit per æquationem de summa ad summam, quoniam, ut advertitur *sub tit. de feudis dist. 19. & 24.* & in aliis cod. tit. videmus, quod feuda & bona jurisdictionalia devolutioni non subiecta æstimantur pro medietate plus in sorte, seu dimidiato fructu, quàm bona allodialia, ut apud Merlin. *dec. 702. numer. 56. & sequen. alias 94. par. 7. rec.* Et in ipsismet allodialibus videmus quod canones æstimantur ferè in medietate plus quàm census, & loca montium ob majorem certitudinem perpetuitatis.

Tum clarius quia jus percipiendi hujusmodi oblationes in ista Ecclesia, quæ est caput & Metropolis totius Ordinis Observantium, nedum considerandum est pro solo interesse bursali compensando cum æquivalenti summa, sed principaliter pro jure honorifico & præminentiali, influente in universam Religionem Conventualium, cum id clarè comprobare videatur primogenituram, seu matricitatem alterius, unde propterea remanet pretio inestimabile, ut ex Anania in cap. *super sub numer. 15. de rebus Eccles. non alien.* advertitur apud Merlin. *dicta dec. 702. alias 94. part. 7. rec. numer. 55. & sequen. & bene dec. 1336. numer. 29. cum sequen. par. 10. rec.* ubi quod utilitas non regulatur ex solo valore reddituum, sed ex qualitate proprietatis jurisdictionalis seu præminentialis & honorificæ; Et quidem prorsus incongruum esset asserere, quod census vel tributum aliquorū scutorum auri & unius equi Sedi Apostolicæ in die S. Petri solvi consuetum pro Regno Neapolitano, esset de congruo compensabile cum assignatione tantæ pecuniæ, quæ investita in loca montium vel alia bona privata importaret eundem redditum, habita sola ratione utilitatis bursalis, ac facta per æquationem de summa ad summam, Ac propterea, his terminis retentis, cum sensu etiam veritatis, dicebam læsionem esse incontrovertibilem, atque priores resolutiones esse omninò probabiliores, & solidas, potissimè quia in alienatione bonorum vel jurium Ecclesiæ læsio non regulatur juxta terminos *tex. in l. 2. C. de res. vend.* cum actus dicatur læsivus eò ipso, quod non tendit in Ecclesiæ utilita-

tem, ut in sua materia *sub tit. de alienat. & contract.* & alibi, quia est principium certum.

Major igitur ac tota difficultas residebat in altero puncto Apostolicæ potestatis, quod scilicet hujusmodi oblationes in sua origine, ob istius Religionis incapacitatem, essent in dominio & pertinentia Ecclesiæ Romanæ, vel Sedis Apostolicæ juxta dispositionem *textus in cap. existit de verb. signif. & Clem. ex vii. eod. tit. & pluries sub tit. de Regularibus*, atque per eandem Sedem precario essent concessæ sub Eugenio IV. & successivè sub aliis Pontificibus huic Sacro Conventui, qui proinde possedit ejusdem Sedis & Ecclesiæ universalis nomine, ex regula quod jus pertinere dicitur ad illum, cujus nomine possidetur *ad notat. in cap. si diligenti de præscript. & l. quod m. off. de acquir. possess. cum concord. collectis in duabus ultimis decisionibus revocatoriiis*, unde propterea inferitur, nullam exinde resultare læsionem, si rei Dominus ejuslibet habens dispositionem, illam uniaufert, & alteri tribuit.

Istud motivum ita simpliciter consideratum, cum illis regulis generalibus, quæ deducuntur in dictis ultimis decisionibus revocatoriiis, reflectendo ad veritatem, videbatur minus tutum, quoniam ideo hujusmodi oblationes importantes emolumentum pecuniarium circa hujus Religionis initia esse dicebantur penes Ecclesiam universalem, per quam precario concedi consueverunt, non ipsi Religioni vel Conventui utpote incapaci, sed potius cuidam syndico seu administratori laico, ut eas nomine ejusdem Sedis seu Ecclesiæ percipiendo, erogaret in fratrum & Conventus necessitates, quia juxta primævum institutum obstitat incapacitas, eodem modo quo ad normam *dicti cap. existit. & Clement. ex vii. ac Sac. Concl. Trid. docet* quotidiana praxis in Religionibus Capuccinorum, & Observantium, etiam reformatorum, & Cumque deinde dictus Sacer Conventus, ac universa Religio Conventualium capacitatem acquirerint ex privilegiis; Hinc proinde tanquam per cessationem impedimenti, resolutum fuit dictum intellectuale dominium Sedis Apostolicæ, seu Ecclesiæ universalis, atque subintravit dispositio juris communis, qua attenda, oblationes, quæ sunt in Ecclesia, ad ipsum ejusque Rectorem pertinent, ex *deductis apud Merlin. dec. 257. alias dec. 37. par. 5. rec.* ubi concordantes, Et sic revera cessaverat istud dominium, potissimè ob superventam *Constitutionem 23. Leonis X.* per quam hujusmodi Religionem omninò separata fuerunt, cum tam majoribus præminentis & prærogativis huic modernæ Observantium concessis, confirmando Conventualibus dictam capacitatem possidendi bona stabilia & redditus.

Verùm difficultatem mihi faciebat consideratio, quod hujusmodi innovatio, non processerit ex sola privata partium conventionione, quam deinde Papa simpliciter approbasset, juxta speciem illius beneplacitum Apostolici, quod concedi solet pro solemnitate requisita per *Extravag. ambitiosa de reb. Eccles. non alien.* quibus terminis retentis, clarè & incontrovertibilem credebam læsionem S. Conventus & universæ Religionis, clarumque ac certum hujus partis bonum Jus, sed id gestum erat per Papam motu proprio ad tollendas occasiones scandalorum & inconvenientium exinde resultantium, causa cognita & pro publica utilitate Ecclesiæ Universalis seu Reipublicæ Christianæ, ut ipsa facti series comprobare vide-

videbatur, Et clarius comprobabat attestatio Cardinalis ejusdem Pontificis nepotis, de ejus mente informatissimi, & quæ attestatio fuit potissima causa ultimarum resolutionum, Tum ex verisimili notitia voluntatis Papæ, Tum ex constanti opinione summæ integritatis ac rectitudinis ipsius attestantis, cui proinde meritò deferendum esset.

Unde propterea Papa, tanquam absolutus Dominus bonorum omnium Ecclesiarum, accedente potissimum dicta causa publica, potuit sine dubio tollere istas oblationes priori Ecclesiæ possidenti, & tradere alteri, cui magis de congruo debita viderentur etiam sine aliqua recompensa ut videmus de tot Monasteriis, & Abbatibus quæ prius possidebantur per Benedictinos, & Cistercienses, ac alios Monachos, concessis Sac. Religioni Hierosolymitanæ, aliisque Religionibus, seu commendariis solitis, potissimum dum agitur de oblationibus, quæ fiunt in ipsamet Ecclesiâ, ac etiam quia quodam modo in his Observantibus de familia cessare videtur illa incapacitas quæ antiquitus obstabat, unde potuisset id agere etiam sine recompensa quam tamen dare voluit ad quamdam superabundantiam, ideoque intrare non videbantur termini *textus in l. 2. de rescind. vendit.* minisque alii *extravag. ambrosii.* sed totum punctum considerabam consistere in voluntate Papæ, & quid facere voluerit, qua voluntate posita, juxta dictam attestationem, Ego met sentiebam difficultatem.

NEAPOLITANA CAPPELLÆ

INTER

CIVITATEM, & CAPITULUM METROPOLITANÆ.

Discursus in congressu pro eruenda veritate.

Antipatrons laici, sive Cappellani, & ministri particularis alicujus Cappellæ existentis in Ecclesiâ Cathedrali, vel Collegiata, jus habeant prohibendi Canonicis, & Capitulo ejusdem Ecclesiæ ingressum in Cappellam cum habitu, & præeminentia Canonicali, & ne actus præeminentiales ibi exercere valeant.

SUMMARIUM.

- 1 **F**Acti series.
  - 2 Dominus prohibere potest aliis, ne propriam domum, seu proprium fundum eo invito ingrediantur.
  - 3 In præeminentiis non habetur ratio de qualitate personali, sed de officio, vel munere.
  - 4 Laicus an sit capax custodia Reliquiarum.
  - 5 Patronus laicus non est Dominus Ecclesiæ, vel Cappellæ, sed solùm habet jus honorificum.
  - 6 Jus patronatus continet meram gratiam.
  - 7 Patronus sepultura prohibet inferri aliena cadavera.
  - 8 Cappella de jure patronatus non desinit esse de Ecclesiâ.
- Card. de Luca de Jurisdic. Ec. & Præeminent.

- 9 De observantia Cappellarum Sixti, & Pauli in Basilica S. Mariæ Majoris.
- 10 Argumentum à contrario sensu, quando intret.

DISC. XII.

Um in Ecclesiâ Metropolitana Neapolitana multæ insignes Reliquiæ, illa præsertim capitis, & sanguinis S. Januarii, in quibus cernitur quotidianum ad eum celebre miraculum, asservarentur in quadam antiqua Cappella non omnino indecora, sed parum proportionata majestatis Civitatis; Ex voto, cum publico ingenti sumptu scutorum circiter 300. mil. eadem Civitas magnificentissimam construxit Cappellam, vulgò nuncupatam *Theaurus* pro Reliquiis in ea asservandis, dictaque constructione pendente, obtinuit à Paulo V. ejusdem Cappellæ jus patronatus, cum onere erigendi, & dotandi sex Canonicatus pro sex novis Canonicis, quorum præcipuum munus versari deberet circa ipsius Cappellæ cultum, & curam Reliquiarum, quæ custodiri deberent sub duabus clavibus, quarum una esset penes Archiepiscopum, altera verò penes ipsam Civitatem ejusque Deputatam; Deindeque mutato consilio, obtinuit ab Urbano VIII. ut loco dictorum Canonicatum, erigeret 12. Cappellanas pro totidem Capellanis nobilibus platearum, seu sedilium, vel saltem civibus per veritatem non per fictionem, quibus dictum munus incumberet; Cumque ab Archiepiscopo prodixisset sententia predictarum litterarum executione, appellationem interposuerunt Capitulum, & Canonici, præsertim verò Canonicus *Thesaurarius* nuncupatus, cui prius cura Reliquiarum in antiqua Cappella incumbebat, unde post binam acerrimam disputationem per Signaturam justitiæ commissa fuit causa appellationis in Rota, cum clausula, *parito litteris arbitrio.*

Verum quia moræ ex hujusmodi lite resultantis aliquod scandalum in populo parere poterant, Idcirco per Innocentium X. cum summa prudentia mandatum fuit Nuntio Apostolico in ea Civitate residenti, ut quibuscumque inhibitionibus Rotalibus non obstantibus, executioni demandarentur dictæ litteræ Urbani super asportatione Reliquiarum ad novam Cappellam, ac etiam effectuaretur quædam concordia inter Archiepiscopum, & Civitatem tractata super modo tenendo in futurum, pro ut utrumque de mense Maii 1647. sequutum fuit, me in Curia circa præmissa, quamvis adhuc formiter non suscepta Advocacione, tuente partes Civitatis, In qua concordia præ cæteris conventum fuit, quod ubi contingeret Reliquias in Ecclesiâ exponi, sive per Civitatem processionaliter asportari, totum id fieret per Canonicos, absque eo quod Cappellani possent de super se ingerere, ita tamen quod e converso Canonici non se ingererent in ipsis Reliquiis intus Cappellam, sed eas recipere deberent à Cappellanis, eisdemque restituere in ejusdem Cappellæ limine, seu Cancellis; Ac etiam, quod ubi Archiepiscopus ab ipsa Civitate invitatus ibi solemniter celebraret, vel assisteret, tunc totum Capitulum juxta formam cæremonialis intervenire posset, ut Archiepiscopo assistentiam, seu circumum faceret, Ubi verò missam privatam ibidem celebrare vellet, tunc posset pro ejus assistentia, & servitio secum habere quatuor Canonicos cum cappa, seu habitu Canonicali; Qua concordia sic stante, inita tamen

Ee 3

sine

sine interventu Capituli, eaque effectuata, lis ulterio-
riorem progressum non habuit; Verum post ali-
quod notabile temporis intervallum, inter Civita-
tem, & Capitulum novæ exortæ fuerunt contro-
versia, prætentibus Civitatis Deputatis, extrâ
casus, ut supra in concordia conventos, non posse
Canonicos collegialiter, vel singulariter dictam
Cappellam ingredi, ibique assistere cum habitu Ca-
nonicali, præsertim verò occasione assistendi Pro-
regi, vel alicui Cardinali, seu Principi dictam Cap-
pellam, & reliquias visitanti, prætentente Civitate
hujusmodi assistentiam in ipsa Cappella spectare
debere ad ejus Cappellanos, quamvis Capitulum
ad formam cœremonialis in porta Ecclesiæ, Prore-
gi, vel alteri Principi occurreret, & respectivè asso-
ciaretur, Quare Capitulo recurrente ad Sac. Con-
gregationem Rituum, ex meo consilio, præviden-
do in hoc Tribunali penè certam succumbentiam,
oportunum reputatum fuit reassumi facere cau-
sam, ut supra ab anno 1647. introductam in Rota
ad instantiam ejusdem Capituli, consulendo tam-
en eidem Civitati, ut cum aliquo prudentiali
temperamento curaret effugere judiciale experi-
mentum, in quo de succumbentia magis timendum
videbatur.

In congressibus autem desuper pro directione
habitis, aliqui cum solo lumine naturæ magis
quàm cum juris regulis fortè procedentes, erant in
sensu, quod probabilis beneque fundata esset in-
tentio Civitatis, ex Apostolica auctoritate Pa-
tronæ, & ex eadem auctoritate habentis Cappel-
lanos, & ministros ad præfatæ Cappellæ servi-
tium, & cultum deputatos, se fundantes in regu-
la aliàs de jure certa, in claris, ac litteralibus ju-
ribus fundata, neminem posse invito Domino alie-
nam domum, sive alienum fundum ingredi, ibique
præminentials, seu alios facere actus non pla-
citos ipsi Domino à quo prohiberi possunt, qualem
credebant esse casum controversiæ, ita proinde
sperantes de facili bonam causæ exitum, aliud non
deducendo fundamentum nisi illud dictæ regulæ
generalis Domini prohibentis non Dominum in-
gredi domum, vel fundum proprium.

Diversa erat mea sententia, quod scilicet hujus-
modi prætentio, quamvis ex more regionis in legi-
bus congruentiæ, & honestatis esset de facto ni-
mium probabilis, eo quia temporum conditio, vel
ob pestem, quæ nimis in ea Civitate de recenti cras-
sata erat, vel ex alio accidenti, dabat, quod plures
ex Canonicatibus residerent in personis nimium
popularibus, unde propterea satis incongruum, &
indecorum videbatur, istos Cappellanos nobiles
platearum, seu sedilium, ita longè inferiorem, &
subordinatam figuram facere debere; Nihilominus
de jure id nullum habebat fundamentum, unde
propterea persistebam in sensu, quod omninò ef-
fugendum esset judiciale experimentum, atque so-
lum inhærendum esset viis, seu mediis prudentiali-
bus, quoniam in judicio, hujusmodi congruentiæ
quæ sunt potiùs de facto, quàm de jure non atten-
duntur, ut docet quotidiana praxis, tam in Cap-
pella Pontificia, quàm in omnibus aliis congressi-
bus, & functionibus, spiritualibus, & prophanis,
quod personæ nobilissimæ, & magnæ qualita-
tis, etiam primi ordinis, ratione inferioris muneris,
quod exercent, obsequium, & servitium præstant
personis longè inferioris ordinis per naturam, in
majori præminencia, & dignitate, vel officio con-
stitutis, quia respectus habetur ad munus, non ad
qualitatem personalem.

De jure siquidem, proflus erroneum videbatur
dictum assumptum, quod Civitas esset domina
Cappellæ, Canonici verò eam ingredientibus, sive in
ea præminentials functiones facientes dicentur
esse in domo aliena, quoniam quicquid sit de
quæstione, An Magistratus sæcularis Civitatis, seu
alter patronus laicus sit capax custodiæ, & admini-
strationis sacrarum Reliquiarum, de quo parti-
culariter agit *Andreas. controu. 380.* ubi plene sub-
stinet affirmativam, ratione cujusdam antiquæ
quasi possessionis, seu consuetudinis; Ista dif-
ficultas, in præsentem cessabat ob indultum Apostoli-
cum, per quod expressè Civitati conceditur quæ-
dam participatio in sola custodia, mediante reten-
tione unius ex duabus clavibus, Nec non concedi-
tur plena, & independens ejusdem Cappellæ admi-
nistratio in temporalibus, tanquam in bonis, & ju-
ribus ab ipsamet elargitis, unde propterea conce-
sio remanet iusta, & rationabilis; In reliquis autem
aliud non habet nisi simplex jus patronatus, quod
non præbet dominium, sed solum quamdam præ-
minenciam honorificam in ordine ad jus præsen-
tandi, vel deputandi Cappellanos, & ministros,
quos habiles, & idoneos Episcopus recipere, & in-
stituere tenetur, Vel in ordine ad præminencias,
& honorificentias sæcularibus congruas, sibi discre-
tivè à reliquo populo debitas, aliaque jura recolle-
cta per *Lambertum. & Vivianum in tractat. de jure pa-
tr. & habetur in sua materia, præsertim in Pam-
pilonen. Cappella sub tit. de jure patr.*

De reliquo enim jus patronatus, quod laicis ra-
tione foundationis, & dotationis conceditur in Ec-
clesiis, vel Cappellis, dicitur mera gratia ad allici-
endos earum fundatores, seu dotatores, indubitan-
ter autem non importat dominium, ita & taliter
quod aliàs etiam laicis non prætentibus cœ-
quales honorificentias patronales prohibere pos-
set ingressum, cum hoc jus privativum, seu prohi-
bendi solum procedat in sepulchris, ad quas, invito
patrono, & constructore, inferri non possunt alie-
na cadavera ex *deduct. per Lotter. de benef. lib. 2. q. 7.
4. Rovm. cons. 75. lib. 2. Gregor. & add. de off. 145.
& pluries in dicta sua materia, d. tit. de jure patro-
nat. præsertim in d. Pampilon. Cappella, ac etiam in
aliis sub tit. miscellaneo rerum Ecclesiasticarum.*

Clarius verò, ac extrâ difficultatem in ordine ad
Canonicos ipsius Ecclesiæ Cathedralis, in qua exi-
stit Cappella, quæ ob hujusmodi qualitatem non
desinit esse pars, & membrum ipsius Ecclesiæ, cujus
formale corpus constituitur, seu representatur per
ipsum Capitulum constitutum illius corporis, cu-
jus caput est Episcopus, ut frequenter *sub tit. de ju-
risdictione, Ac etiam in Ampurien. & Civitatem
præcedentiæ hoc tit. disc. 17.* & consequenter,
ita potius retorquebatur dicta regula in pun-
cto juris vera, de Domino prohibente non
Dominum, ne ipso invito suam domum, vel
fundum ingrediatur, ibique actus dominicales,
seu præminentials exercent, quoniam laici non
Domini prohibentur Capitulum Dominum in do-
mo propria, Cùm tamen ubi agitur de Capitulo
Cathedralis, etiam in Ecclesiis alienis, quinimò, &
exemptis sibi præminenciam, & prærogativæ debe-
antur juxta distinctionem, de qua in *dicta Ampu-
rien. præcedentiæ & in aliis hoc eodem tit. & in altero
de jurisdictione.*

Ad evidentiam verò, & in casu longè fortiori,
id comprobari dicebam, ab observantia præsertim
duarum insignium Cappellarum Sixti, & Pauli V.
in Basilica S. Mariæ Majoris, & quæ sunt ad ex-
emptæ,

empæ, & privilegiatæ sub jurisdictione proprii protectoris, quod in aliquorum sententia reputatur ac si essent omnino separatæ ab ipsa Basilica, & tanquam sub diverso, & separato territorio, ex iis quæ occasione controversiæ inter dictâ Basilicæ Cardinalem Archiepiscopum, & Cardinalem Protectorem cappellæ Sixtinæ habentur in *Romana Cappella, seu præeminentiarum, & in Policastren. dicto titul. de jurisdictione dis. 19. & 35.* & tamen Canonici ipsius Basilicæ absque dubio easdem cappellas ingrediuntur cum habitu canonicali, & præeminentialiter; Imò cum tali præeminentia, quod in functionibus privatis, quando collegialiter assistunt, præcedunt Prælatos quamvis in Episcopali dignitate constitutos jure privato, & sine cappis, tanquam personæ de populo ibi assistentes, ubi docet quotidiana praxis in litanis, quæ singulis Sabbatis cantantur in cappella Paulina, præsentibus etiam cappellanis in longè humiliori loco existentibus, quamvis essent plenariè exempti à quacumque jurisdictione Archipresbyteri, & Capituli; Multò igitur magis in hac facti specie, in qua agitur de Capitulo Cathedrali, non in Ecclesia aliena, sed in ipsamet Cathedrali, & propria, & quod magis, neque in cappella exempta, sed subdita, cum in litteris *Urbanæ Octavæ* id expressè cautum esset.

Neque videbatur præmissis ob stare dictam concordiam, Tum quia illa inita cum solo Archiepiscopo præjudicare non potest Capitulo non intervenienti; Tum etiam quia ex actibus affirmativis in dicta concordia contentis, non bene inferitur ad hujusmodi negationem, Atque in iis, quæ juris dispositioni expressè adverfantur, non intrat argumentum à contrario sensu, sive ubi absurdum, vel inconveniens aliàs resultaret ex collectis per *Barbof. loco commun. 27. num. 29. & seq. & num. 34. & seq. inter tract. varios*; Est bene verum, quod magna, fatique urgens est, inspecto more regionis, dicta ratio congruentiæ, ob quam semper, laudabiliter, ac prudenter agerent Archiepiscopus, & Capitulum hanc prærogativam ad eam magnæ benefactoris Civitatis conservare, ut ita ad magis benefaciendum alliciatur, atque damnandum potius, quam laudandum contrarium.

ROMANA PROTECTIONUM
INTER
CARDINALEM SABELLUM
DE PERETTIS,
ET
CARDINALEM PROVINCIALEM
MARCHIÆ.

Discursus arbitræ mentalis in ratione motivandi.

Sub nomine Cardinalium *de familia, parentela, vel sanguine Pontificis Sixti V.* Fundatoris, tales Cardinales vocantis ad protectionem, aliasque præeminentias ejus cappellæ Sixtinæ; An veniant attinentes per cognationem, qui naturaliter sunt de sanguine, & parentela, non autem de familia, & agnatione; Et quid de illis qui sunt de familia ficta, seu artificiali per assumptionem, seu aggregationem, aut

adoptionem; Et quando hæc fieri possit, & operativa sit in tertii præjudicium, ita ut adoptati, vel allecti dicantur *de familia ad omnes effectus.*

S U M M A R I U M.

- 1 *Acti series.*
- 2 *Remotior non remouetur per proximior em supervenientem.*
- 3 *Vota, seu difficultates in causa.*
- 4 *Distinguntur inspectiones.*
- 5 *Verbum familiæ non convenit cognati, sed solum agnati in fideicommissis, & num. 8.*
- 6 *Idem in jure patronatus, & num. 11.*
- 7 *Contrarium, quod scilicet regulariter, & indefinitè sub nomine familia veniant tam agnati, quam cognati.*
- 8 *Declaratur conclusio, de qua num. 5. ut procedat de consuetudine Italia.*
- 9 *Consuetudo attenditur in solo casu individuo, & non extenditur.*
- 10 *Habens pro se regulam dicitur habere intentionem fundatam non docto de limitatione probanda.*
- 11 *Declaratur conclusio de qua num. 6. & 18.*
- 12 *In materia juris patronatus, vel alia Ecclesiastica procedendum est cum sensu juris Canonici, non autem civili.*
- 13 *Vocabulum parentela, quid significet.*
- 14 *A quo tempore habeatur notitia, & usus legum civilium.*
- 15 *Quandoque etiam verbum parentela importat restrictionem ad agnatos.*
- 16 *Quid pro se habere pro se regulam, seu vocabuli significationem.*
- 17 *De verbo sanguinis, seu confanguinitatis, quid significet.*
- 18 *De eadem conclusione, de qua num. 11. ut in materia Ecclesiastica attendantur vocabula juris Canonici.*
- 19 *De aliquibus adminiculis voluntatis disponentis.*
- 20 *Vocatis agnatis, & cognatis videtur attendendus ordo prælationis in agnatis.*
- 21 *Argumentum absurdum leve.*
- 22 *Quando una qualitas alteri addita stet qualificative, vel amplificative, ita ut una earum sufficiat.*
- 23 *Exemptus non est iudicandum.*
- 24 *Cooptati in familiam, illamque artificialiter assumptes habentur, ac si de vera familia.*
- 25 *Dicta adoptio, seu allectio in familiam an fieri possit in præjudicium substituti, seu alterius vocati, & quando.*
- 26 *An Civitas possit dare civilitatem forensi in alterius præjudicium, & quando, num. 31.*
- 27 *Adoptiones, seu allectiones tertio præjudiciales non possunt fieri nisi per Principem.*
- 28 *Vocata familia intelligitur de ea, quæ erat testatori cognita, non de postmodum allecta.*
- 29 *Aggregati in familiam an suscedant in jure patronatus familiari.*
- 30 *In actibus tertio præjudicialibus non attenditur fraus consilii, sed fraus præjudicii, & re ipsa.*
- 31 *Declaratur conclusio, de qua num. 26.*
- 32 *Quando dicatur adesse voluntas fundatoris.*
- 33 *Magis diliguntur cognati immediatè procreati à femina agnata.*
- 34 *Observantia æquivoca non attendenda.*

DISC. XIII.

Inter opera, quæ Sixtus V. in statu pauperis Cardinalis, animo Regio, quasi majoris fortunæ præficus magnificè initiavit, fuerunt insignis cappella Præfape in Basilica S. Mariæ Majoris, & Collegium Bononiense pro scholaribus Provinciæ Picenæ, quorum utrumque assumptus deinde ad summum Pontificatus apicem, perfecit cum ea majori magnificentia, quam Pontificiam majestatem decebat, Atque inter plura privilegia dictæ Cappellæ concessa, per ejus Constitutionem 58. fuit illud circa ejus, ejusque ministrorum & bonorum amplam & omnimodam exemptionem à jurisdictione, & superioritate Archipresbyteri dictæ Basilicæ, aliorumque judicum & officialium, illam immediatè subjiciendo Cardinali Protectori, juxta ea, quæ habentur in Romana Cappella seu præeminentiarum, ac etiam in Policastren. sub tit. de jurisdictione disc. 19. & 35. deputando in primum Protectorem Alexandrum Cardinalem de Montealto nuncupatum ejus pronepotem ex filia Camillæ sororis, aliàs de familia Damascena, cooptatum in familiam Perettam in ipso Pontifice expirantem, decernendo successivè post dictum Alexandrum hanc protectionem spectare debere (per verba præcisa ad antiquiorem Cardinalem ex nostra familia & parentela, vel in ejus defectum provincia Marchiarum, seu si nullus fuerit, primum Presbyterum Cardinalem pro tempore, subjungendo etiam per verba præcisa, quod licet nullo existente nostri sanguinis Cardinali alius in supra hujusmodi munus exercere inceperit, nihilominus si postmodum contingat aliquem nostra familia & parentela ad Cardinalatus honorem assumi, is in ejusdem muneris assumptione præferri debeat, ac deputatio alterius in ipso cessare censeatur; Concedendo etiam ejusdem cappellæ ac beneficiorum in ea erectorum jus patronatus Principi Michaeli pariter pronepote & in familiam cooptato præfati Cardinalis Alexandri germano fratri, ejusque descendentes per lineam masculinam, eaque defecta, descendentes per femininam, & in istius quoque defectum, descendentes ex eorundem Alexandri & Michaelis sororibus qui etiam de Perettis nuncupavit.

In dicto verò Collegio Bononiensi per ejus Constitutionem 89. per eadem verba præfecit in Protectorem dictum Alexandrum, & successivè Cardinalem de familia & parentela, & in istius defectum dictum Cardinalem Provinciale, quo etiam deficiente succedit Cardinalem ab ipsis scholaribus eligendum; Erexitque etiam in Conventu SS. Apostolorum Urbis, cujus ipse alumnus fuerat, Collegium S. Bonaventuræ, cui etiam Cardinalem protectorem, eodem admodum modo, quo in aliis ut supra præfecit, cum hac sola differentia, quod cessantibus Cardinalibus, tam de familia & parentela, quam de provincia, succederet Cardinalis Protector Ordinis.

Præfato Alexandro Cardinali de Montealto morienti in dictis tribus protectoriis successit Andreas Baronus de eodem Oppido Montisalti, Cardinalis Perettus nuncupatus, qui præfati Alexandri conjunctus, atque ab eo in familiam cooptatus, ad ejusdem preces per Clementem VIII. ex motivo gratitudinis erga Sixtum V. ejus creatorem, ad hanc dignitatem erectus fuit, eoque defuncto, nullo existente Cardinali de familia, parentela, vel san-

guine Pontificis, dictas Protectorias obtinuerunt Cardinales Provinciales, primò scilicet Centinus aliàs de Asculo, & secundò Pallotta.

Eumque de anno 1641. Abbas Franciscus Perettus unicus filius masculus dicti Principi, Michaelis effectus esset Cardinalis, de Montealto, etiam nuncupatus, Hic prætereundè cepit protectorias avocare à Cardinali Pallotta, sed re cognita per quamdam Congregationem particularem ab Urbano VIII. deputatam, obtinuit illam cappellæ S. Mariæ Majoris, in qua solum disponitur, supervenientem Cardinalem de familia & parentela hujusmodi avocationem habere, succubuit verò in aliis, & merito, quia dicta speciali provisione cessante intrat dispositio juris communis, qua attenda, recepta propositio est, de qua sæpè sub tit. de fideicommissis, ut proximior, seu de genere prædilecto superveniens non avocet bona vel jura à remotiori jam admissio.

Obit de anno 1655. dictus Cardinalis de Montealto junior, scripto hæredes cum perpetuo fideicommissio, ordine primogenituræ deferendo, proximior masculo primogenito sibi in gradu consanguinitatis conjuncto cum onere assumendi ejus cognomen de Perettis, quod verificatum fuit in Paulo Sabello filio primogenito Mariæ Felicis germanæ sororis dicti testatoris, nuptæ Principi Sabello, qui hæreditatem agnovit, & cognomen suscepit, ut habetur actum in Romana, seu Venastren. successione feudorum, & in Romana donationis scriptorum 30. m. sub tit. de feudis disc. 17. & 23. Quare Cardinalis Ursinus nepos Ursinæ germanæ sororis dicti Principi Michaelis, tanquam de parentela & sanguine Pontificis prætensionem excitavit, quod dicta protectio cappellæ à Cardinali Pallotta jam reassumpta sibi debita esset, Verùm deputata per Alexandrum VII. particulari congregatione, contra actorem, me pro eo scribente, non absque discrepantia de anno 1661. prodiit resolutio, cujus vigore Pallotta continuavit usque ad obitum; Quamvis enim dictus Paulus Sabellus de anno 1664. ad Cardinalatum promotus esset, atque à me, ac aliis consilium etiam pro veritate habuisset super ejus prælatione in dicta protectione cappellæ, ex prudentialibus tamen motivis expectare determinavit præfati Pallotta jam decrepiti ferè imminentem mortem, qua sequuta initio anni 1668. orta est controversia inter eundem Cardinalem Sabellum ut supra effectum de Perettis, & Cardinalem Azolinum Provinciale, quam concorditer decidendam remiserunt in duos Advocatos, me scilicet electum ex parte Sabelli, & alterum, electum ex parte Azolini, ac unum Prælatum concorditer deputatum tanquam tertium.

Habito igitur congressu, auditisque utriusque partis Advocatis & procuratoribus, tam ortenus, quam in scriptis, non levis habita fuit disputatio, cum doctus quidem ac elaboratus Advocatus electus ex parte Provincialis, pro isto in omnibus sentiret, Ego verò electus ex parte Cardinalis de sanguine ac doctus & ingeniosus Prælatus electus tanquam tertius ab utroque quamvis de stricta juris censura dubitarem quod omnes protectiones debite essent Cardinali Sabello, cui mens, & verba fundatoris assisterent, Nihilominus cum non ageremus partes judicum, sed arbitratorum, ex quadam epicheia, Ego mediam viam eligendo, eram in sensu, cui Prælatus adharebat, adjudicandi duas protectorias, cappellæ scilicet, & Collegii Bononiensis, Cardinali Sabello, tertiam verò Collegii S. Bonaventuræ

venturæ Cardinali Provinciali, omnibus tamen remanentibus in terminis simplicis discursus, & rationis dubitandi absque formali resolutione, ad quam ordinandam ac veritatem indagandam, per utrumque ex nobis Advocatis edita fuerunt motiva seu discursus pro substinendo & comprobando proprio sensu, adhuc tamen indeterminato atque ad effectum ut maturius veritas ita dignosci valeat.

In motivis igitur per me editis, duas efformabam inspectiones, unam considerandam dictum 4 Cardinalem Sabellum ex ejus sola persona simpliciter, tanquam filium dictæ Mariæ Felicis, & sic conjunctum per solam cognationem, an scilicet ei conveniret dictarum Constitutionum verba superius registrata, & alteram, quatenus non, quid operaretur eum esse hujus domus Peretæ, ut supra, universalem hæredem, & successorem cum assumptione cognominis, dictæque cappellæ patronum.

Quoad primum, dicebam Pontificem fundatorem in omnibus tribus Constitutionibus super hujusmodi protectoris editis, duos adhibuisse terminos, familia scilicet & parentele, in illa verò cappellæ, in parte conditionali, explicando dictos terminos in dispositiva adhibitos, terminum sanguinis quoque adhibuisse juxta superius registrata verba, ibi, licet nullo existente nostri sanguinis Cardinali &c.

Quare singulos dictos terminos expendendo ad effectum inspiciendi, an præfato Sabello convenirent, necne.

Quatenus pertinet ad primum terminum seu vocabulum familia, tam scribentes pro Cardinali Provinciali, quam dictus doctus Advocatus conjudex, principaliter insistebant in dispositione textus in l. familia appellatione 196. ff. de verbor. signif. ubi clarè disponitur hoc vocabulum non convenire, nisi illis de agnatione, quibus tantum receptum habentis convenire fideicommissa, quæ ad favorem familiæ ordinata sint, non autè cognatis, remanente solùm quaestione, an veniant solùm illi de familia effectiva, vel etiam illi de contentiva, sive an solùm de familia vera, vel etiam de familia allecæ, seu aggregata, ac etiam an veniant feminae juxta celebre consil. Soccini apud Cur. conf. 40. Peregr. de fideicom. art. 22. num. 26. Molina de primogenitura lib. 3. cap. 4. num. 10. Fusar. de substit. quest. 351. & conf. 169. & 170. Altograd. conf. 47. 66. 79. & 95. lib. 2. Rovu. conf. 27. & sequen. lib. 1. Monac. decis. Florent. 71. & 72. ac habetur in sua materia frequenter sub tit. de fideicommissis.

Et in terminis etiam juris patronatus ordinati pro illis de familia, quod procedatur cum eadem regula fideicommissorum, ac non veniant, nisi agnati eandem nuncupationem habentes, cum dicta sola quaestione inter effectivam & contentivam, sive inter naturalem, & artificialem habetur in Mediolanen. juris patronatus decis. 71. cum pluribus sequen. post Virvianum, in Cremonen. Præpositura decis. 39. post eundem, in Ilcinen. juris patronatus apud Monac. post distam decisionem Florentin. 72. aliàs decis. 697. par. 1. rec. & 314. part. 4. & in sua materia sub tit. de Iure patronatus.

His tamen non obstantibus, contrarium dicebam in subjecta materia probabilius videri, quoniam quidquid sit de hujus vocabuli significatione ex jure digestorum, quo etiam attentato, adhuc dubium est, an alios comprehendere possit ratione subjectæ materiæ, seu verisimilis voluntatis, ad text.

in l. pronuntiatio 195. §. familia ff. eod. tit. de verb. signif. ubi plures casus distinguuntur, Attamen hæc difficultas hodie cessat per jus novissimum Justinianum in finali Cod. de verb. signif. ubi literaliter habetur, sub nomine familia venire omnes quomodocumque, etiam per cognationem attinentes, ex ea differentia ratione bene expensa per Alciat. in dict. l. pronuntiatio verbo agnatorum num. 50. quod scilicet per idem jus novissimum, cum quo in materia successoria vivimus, sublata est differentia agnationis, & cognationis.

Ideoque regula est, istud familia vocabulum, etiam de jure civili novissimo latius patere, quam illud agnationis, atque tam agnatis, quam cognatis convenire, ut post Bald. Castren. & alios in ead. l. finali Cod. de verb. signif. firmant & Alciat. ubi supra, Dec. in l. familia num. 63 de regul. jur. Mant. de tacit. lib. 3. tit. 12. num. 6. in princ. Tiraquell. de retr. cit. lign. §. 1. glof. 9. num. 237 & sequen. Molin. de promog. lib. 3. cap. 4. num. 9. cum sequen. Cephal. conf. 510. n. 6. Ciriac. controu. 365 num. 39. Tondac. quest. civ. l. 138. num. 21. tom. 2. Carlin. controu. 222. nu. 35. & sequen. Altograd. jun. controu. 38. num. 11. Rota apud Seraph. dec. 1438. num. 5. §. 6. & dec. 101. num. 13. par. 6. recent.

Et quamvis in fideicommissis, vera & recepta sit dicta propositio, quod scilicet, ubi ad favorem illorum de familia ordinata sunt, censeantur agnativa, & non veniant, nisi agnati ejusdem cognominis, cum dicta sola quaestione inter familiam effectivam & contentivam, sive inter naturalem & artificialem, Attamen id non provenit ex dispositione juris, ut non bene credebatur, sed ex particulari consuetudine & usu loquendi Italiae, uti explicitè advertunt Molina, Peregr. Fusar. & ceteri allegatis; 8 Consuetudinis autem natura seu qualitas est, ut attendatur in casu præciso, & individuo, non extendatur autem de casu ad casum, de loco ad locum, & de persona ad personam, Oldrad. conf. 237. Seraph. deo. 1159. num. 4. Greg. decis. 162. num. 4. Buratt. decis. 129 num. 6. & 895. num. 4. plenè in casu fortiori decis. 34. num. 3. cum sequen. post Zuffum de legitimat. process. Et ideo cum non agatur de materia fideicommissaria, non intrat consuetudinaria limitatio, dum in contrarium est regula, quam sufficit allegare, ut fundata dicatur intentio ejus, qui illam habet pro se, donec probetur per allegantem limitatio in dubio non præsumenda Mantica decis. 251. num. 4. Barbosa axiom. 198 Franc. decis. 97. numer. 9. decis. 357. num. 25 par. 10. rec.

Nil obstantè, quod idem in jure patronatus procedere videatur; Tum quia revera non versatur in jure patronatus, sed in terminis diversis, ut infra, Tum etiam quia in supra allegatis Mediolanen. & 11 Cremonen. decis. 71. & sequen. & 139. post Virvian. & similibus, non deciditur ista quaestio, sed altera, quæ haberi solet inter illos de familia, seu sanguine, ac hæredes rei familiaris super qualitate juris patronatus, an scilicet effectus hæreditarium, vel gentilitium, Vel posito quòd sit gentilitium, seu familiaris, an veniant solùm descendentes, vel etiam transversales, seu an sufficiat probare identitatem cognominis & insignium, vel an probanda sit descendencia à communi stipite &c.

Non descenditur autem ad hos terminos, an scilicet veniant cognati, & descendentes per feminas, quo casu, cum agatur de materia Ecclesiastica, regala potius est, (non confitit de contraria voluntate fundatoris) venire omnes conjunctos, & de sanguine juxta sensum juris Canonici magis, quam

12 quàm juris civilis, ut apud Duran. decis. 115. num. 2. Burati. & Adden. decis. 755. num. 11. & 18. decis. 571. num. 3. par. 4. rec. Lotter. de Benef. lib. 2. quest. 11. num. 71. cum sequen. Et sic quoad vocabulum familia, etiam si solum esset, & de per se consideratum, non bene ex eo inferri videretur ad restrictionem ad solos agnatos.

Quo verò ad alterum vocabulum parentela, neque jure civili, neque apud linguæ Latinæ antiquos 13 professores illud cognitum habemus, in ea significatione, cum qua hodie vulgò usurpatur, cum solum parentum nomen conveniat ascendentibus; Originariè verò legitur in Canone parentela 35. quest. 5. qui est Zachariæ Pontificis de anno 749. quando in Italia, aliisque partibus Occidentalibus certum est, quod nulla juris civilis noticia habebatur, cum illam solum habeamus ab annis 500. circiter juxta 14 legalem historiam, de qua incidenter in Montu pelusi prolationis, & in Comaclen. seu Clomacen. Vallium sub tit. de feudis disc. 2. & 36. formiter verò, ac latius in Neapolitana sub tit. de servitutibus disc. 1.

Juxta verò sensum, cum quo hodie istud verbum usurpatur, absque dubio latius patet, quàm verbum seu vocabulum familia, nam complexivum est omnium quomodocumque conjunctorum tam per agnationem, quàm per cognationem Socin. conf. 37. num. 8. & 9. lib. 3. Tiraguell. de retr. lign. §. 1. glos. 8. n. 1. & 2. Peregr. de fideicom. art. 22. n. 31. Fusar. quest. 365. num. 3. Barbosa. de appellat. verborum cap. 184. num. 2. Rota coram Burati. dec. 755. num. 10. & 11. ubi Adden. num. 19. coram Durano decis. 115. num. 3. dec. 513. par. 4. divers. 255. num. 6. par. 8. rec. Civitatis plebis Cappellania 23. Januarii 1660. Verospio 15. Junii & 5. Decembris 1661. Cerro, & admittitur in eadem 4. Decembris 1662. & 23. Februarii 1663. Ninot, & 4. Julii 1668. Carpineia, & patet ex Constitutione Sancimus de jure prothomis.

Est bene verum, quod neque dici potest verbum omninò univocum, & per se significans omnes conjunctos, quoniam ex conjecturata, seu aliàs probata disponentis voluntate, cui omnia verba semper cedunt, restringi potest ad solos agnatos ex deductis per Tiraguell. dicto §. 1. glos. 8. num. 2. Fusar. dicta quest. 365. num. 4. & in proximis terminis juris patronatus passivi Rota in proximè allegatis decisionibus Civitatis plebis coram Verospio, Ninot, & Carpineia, de qua causa Civitatis plebis habetur actum in dicta sua materia sub tit. de jure patronatus.

Satis autem refert regularem significationem vocabuli clarius seu minus dubiè assistere quomodocumque conjunctis eorum comprehensionem 16 allegantibus, ut ita magis tutè eorum intentionem fundata sit, atque major probatio, seu urgentiora adminicula & conjecturæ contrariæ voluntatis desiderentur, cum omnimoda seu magna præponderantia, juxta regulam, de qua in proposito conjecturalium frequentet in materia fideicommissaria, ut scilicet ubi conjecturæ deducuntur contra regulam, & ad effectum limitationis, longè majores, ac urgentiores desiderentur.

Demum quoad aliud verbum seu vocabulum Sanguinis seu de sanguine, illud pariter non de facili reperitur ita explicatum in corpore juris civilis, 17 ubi solum reperitur vocabulum æquipollens consanguinei; Hinc propterea observabam tres elocutiones spectandas esse; Una siquidem est illa juris civilis, antiqui, medii, & novi, juxta quam dictum Consanguinei, seu Consanguinitatis vocabulum so-

lis agnatis convenit ex juribus collectis per Fusar. quest. 364. num. 1.

Altera est juris civilis novissimi Justiniani, per quod sublata fuit differentia agnationis, & cognationis, atque solam sanguinis, seu gradus proximitatem attendi disponitur, non curato latere, seu medio, & tunc videtur, quod sit vocabulum generale omnibus conjunctis conveniens, ut plenè firmatur in Forolivien. emphyteusis 30. Januarii 1665. & 23. Martii 1667. coram Bourlemont, de qua causa in sua materia sub tit. de emphyteusis disc. 3. ubi constituta regula juxta opinionem, quam sequitur Rota, in puncto juris pro meo judicio etiam veriorum, ut in feudo vel emphyteusi ex pacto & providentia, jus petendi renovationem dicitur sanguinis, ac proximioribus de sanguine tantum conveniens, dicitur, quod ob sublata differentiam agnationis, & cognationis, non curatur medium.

Tertia verò elocutio est illa Sacrorum Canonum, ac Apostolicarum Constitutionum, necnon Sacræ Scripturæ utriusque testamenti, & hac attenda, indubitatum est sub nomine consanguineorum omnes venire, quomodocumque per sanguinem conjunctos, sub hoc vocabulo solum contractos à conjunctis per affinitatem; Ac habemus de Christo domino, qui dicitur de sanguine Abrahamæ, & David, aliorumque antiquorum Patriarcharum, & tamen verificabile non est, nisi per cognationem, & ex latere materno, minuscule in Sacra Scriptura istæ distinctiones ex jure civili manantes agnationis & cognationis habentur, quoniam unum vocabulum pro alio usurpari solet, ut advertunt Tiraguell. ubi supra & omnes.

Licet verò in fideicommissis, magis communiter vocabulum consanguineorum pro agnatis usurpari soleat ex cumulatis per Fusar. quest. 331. & 364. Attamen id pariter provenire videtur ex eodem usu Italia in ea subjecta materia, juxta id, quod supra habetur de vocabulo familia, ita ut totum provenire dicatur, vel ex moribus & usu loquendi regionis, vel ex subjecta materia, ut apud eundem Fusar. ubi supra, Ideoque in materia juris patronatus, vel alia Ecclesiastica, attendendam esse dictam tertiam elocutionem Ecclesiasticam, in specie hujus vocabuli sanguinis vel consanguinei advertitur per Lotter. lib. 2. quest. 11. num. 2. Burati. & adden. dec. 755. num. 11. & 18. decis. 571. par. 4. rec. num. 3. & apud Duran. in alleg. decis. 115. in quibus etiam de vocabulis cippo sen tronco, quæ apud nos Italos in materia fideicommissaria diversam significationem habent, ac agnationi solè conveniunt, ex usu tamen, non ex vocabuli proprietate, ut frequenter in dicta materia fideicommissaria habetur actum.

Igitur persistendo in solo cortice seu sonitu verborum, etiam juxta significativum juris civilis, generaliter & indefinite dicta vocabula familia, parentela, & sanguinis conveniant, tam agnatis, quàm cognatis, Multo magis ac indubitanter attempto jure Canonico seu elocutione Ecclesiastica, quam omninò attendere debemus, Tum ratione subjectæ materiæ, cum agatur de concessione jurisdictionis spiritualis, & quasi Episcopalis ac præminentiarum Ecclesiasticarum, ita ut sit materia magis sapiens de spiritualitate, quàm sit juris patronatus laicalis, Tum etiam attenda persona disponentis, ac modo disponendi, cum non agatur de viro privato disponente per privatam dispositionem de bonis laicalibus indifferentibus, sed de summo Pontifice disponente per viam Apostolicæ Constitutionis

tionis de materia Ecclesiastica & Spirituali, spectata etiam ejusdem Pontificis personali qualitate, quoniam in minoribus fuerat religiosus Ordinis Minorum Conventualium, atque non erat legista calens hos terminos juris civilis, seu legistarum phrasas & elocutiones in foro, sed erat magnus Theologus, optimè callens elocutionem S. Scripturæ utriusque testamenti, ac Sanctorum Patrum, sive loquens juxta phrasim consuetam summorum Pontificum in Sacris Canonibus, ac Apostolicis Decretis & Constitutionibus, quæ phrasim seu loquendi formula, sine dubio introduci cœpit, priusquam sequeretur inventio legum civilium, earumque usus & explicatio, Unde propterea leguleiam simplicitatem dicebam istam, regulandi hujusmodi Pontificiam dispositionem editam per viam Constitutionis Apostolicæ in materia spirituali & Ecclesiastica, cum illis regulis, quas habemus apud puros legistas de omnino prophana materia fideicommissariæ vel statutariæ intestatæ successione loquentes cum similibus.

Et fortius quia ultra hæc generalia, non desunt specialia eandem voluntatem Pontificis comprobantia, Tum ex eo quod non contentus verbo seu vocabulo *familia*, de quo dubitari potest, an importer restrictionem ad solos agnatos, ampliatiuè adjicere voluit aliud vocabulum *parentela*, quod absque dubio latius patet, Tum etiam quia adjecit aliud vocabulum *sanguinis*, non dispositivè, & in eadem parte, sed conditionaliter & in alia parte separata, ita explicando, quid sub dictis vocabulis *familia* & *parentela* significare voluerit, omnes scilicet de ejus sanguine.

Ac etiam quia in altera dispositione super jurepatronatus activo, expressè declaravit non abhorere cognatos, ac descendentes per fœminas, dum istos quoque post defectam lineam masculinam vocavit; Idem quoque suadente subsidiaria vocatione compatriotæ ex patria remota Provincia, cum notorius videatur communis usus, ac naturalis impulsus, quod prius diligimus & vocamus nostrum sanguinem, nostrosque conjunctos, deinde verò concives seu patriotas.

Dicebatur in contrarium, quod aliis ita resuleret absurdum, ut proximiores cognati, & de alienis familiis vincerent remotiores agnatos & de familia; Sed non videbatur motivum considerabile, quoniam desumendo voluntatem disponentis, tam à præfato ordine tento in jurepatronatus cappellæ, quam à moribus regionis, rectè intrare videtur ordo prelationis consideratus apud *Fusar. dicta 9. 331. num. 3. & 364. num. 4.* eo modo quo habemus in fœminis, quæ juxta magis communem, & receptam opinionem veniunt etiam in fideicommissis agnatiis, sed ordine præpostero & subsidiariè post mascululos, ut *dec. 133. par. 9. rec. & sæpius*, unde ita cessat absurdum, cujus argumentum leve reputatur ex deductis *dec. 52. & 66. post Bonden.* & in aliis, ac frequenter in dicta materia fideicommissaria, & sic quod cognati venirent quidem subsidiariè & ordine præpostero in concursu agnatorum, non autem quod essent omnino exclusi.

Supponebatur etiam per motivantem in contrarium, quod verbum *parentela* positum esset qualificatiuè, ac respectivè magis, quam ampliatiuè ad verbum *familia*, quasi quod non omnes de illa admittendi essent, sed solum qui parentelæ quoque & 2. qualitatem haberent, Sed revera istud videbatur omnino leve fundamentum, Tum quia ipsi Papæ

notissimum erat familiam naturalem de Peretis in eo finem accipere, aliumque non superesse, nisi eam artificialem, quam ipsemet in dictis prenotibus ex sorore revocaverat, Tum etiam quia parentela inspecto jure Canonico, in materia matrimoniali non egreditur quartum gradum Canonicum; sive octavum civilem, & inspecto jure civili in materia successoria non egreditur quintum Canonicum, seu decimum civilem, quæ restrictio ad evidentiam adversatur veritumili voluntati fundatoris, qui inspecta qualitate operis, ac ordine tento in jurepatronatus activo, absque dubio respexit ad perpetuitatem, vel saltem longissimam durationem plarium seculorum, cum tamen ita res ad breve tempus finem haberet, dum ipse Alexander primus Protector jam ab ipso Pontifice quarto gradu civili distabat.

Refragantibus etiam juris regulis, quoniam questio, an alia superaddita qualitas sit ampliatiuè vel qualificatiuè, procedit in materia differenti de sui regulari natura non convenienti nisi habentibus certam qualitatem puta in feudis & similibus, juxta questionem disputatam in *Sarjaten. feudi coram Cocc. apud Capic. Latr. consult. 75. & coram Duno. post Contris dec. 18. & 19. & inter suas decif. 784. & 760. & coram Ottobono inter suas decif. 265.* in quibus posterioribus coram *Duno. & Ottobon.* recedendo à præcedenter firmatis coram *Coc. ino* latè firmatur etiam in hac materia, ubi inter unum & alterum vocabulum accedit copula, stare potius ampliatiuè, quam qualificatiuè, Indubitanter verò ubi eadem copula accedit, id stat ampliatiuè in materia indifferenti exemplificando in legato factio militibus & Doctoribus quod debeatur unam tantum qualitatem habentibus juxta *theoricam Bartolin. l. questum §. si quis fundum ff. de fundo instructo numer. 6. concordantibus apud Merlin. dec. 685. num. 4. alia dec. 59. par. 7. rec.*

Magnum demùm fundamentum per eundem motivantem aliosque scribentes pro Provinciali constituebatur in dicta resolutione Congregationis deputatæ per *Alexandrum VII.* contra Cardinalem Ursinum, potissimè quia post dictum congressum, sub nomine Provincia obtentum fuerat cum Apostolica confirmatione eam roborari, sed pariter non videbatur motivum considerabile, quia exemplis non est judicandum, potissime quia ex præmissis probari videtur de dicta resolutione posse satis dubitari.

Confirmatio verò Apostolica, juxta regularem confirmationis naturam, nihil tribuit de novo, sed tantum aliquod majus robur tribuit ipsi actui confirmato, quem non egreditur, maxime quia in eadem confirmatione dicitur, eam solum concedi, nè tractu temporis utpotè absque processu & in forma extrajudiciali oblitescat, seu pereat; Et sic persistendo etiam in solis terminis primæ inspectionis, atque considerando dictum Cardinalem Sabellum tanquam simplicem cognatum, & de aliena familia, mihi pro proprio judicio videbatur justitiam illi omnino assistere.

Difficultatem solum inferre videbatur ea consideratio, quod in Constitutionibus vivente eodem Pontifice editis pro dicto Collegio S. Bonaventuræ per dictum Cardinalem Alexandrum, & ab eodem Pontifice in forma specifica confirmatis, agendo de protectore, dicitur eum esse debere Cardinalem de nostra familia de Peretis, & sic adest illud

adjectum, per quod dictum familiae vocabulum restringi videtur ad agnationem, ac eos qui eandem nuncupationem haberent, ut ita disposuisse *Pium V.* in erectione Collegii Papiensis pro illis de ejus familia de Ghisleris habetur in *Papien. Jurispatronatus coram Lancelotto impress. apud vivianum lib. 4. c. 9. num. 35. & Antonin. resol. 228. & advertitur in Fanen. Cappellania sub vii. de Jurepatronatus*, Atque ex ista consideratione potissimum movebar ad decernendam hanc Protectoriam Cardinali Provinciali, non tamen exinde videbatur inferendum ad alias, in quibus dicta declaratio non adest, potissimè quia ea non est ipsius Pontificis, cujus voluntas spectanda est, Quinimò cum esset Pii V. creatura ac intimus, verimiliter informatus de forma erectionis dicti Collegii Papien. argumentum potius resultare videbatur diversæ voluntatis, dum neglexit illud adjectum, quod dictus alter Pontifex dicto verbo *familia* adhibuit, quinimò adjecit per copulam & ampliativè alia magis ampla *parentela & sanguinis*, ut supra, ideoque intrabat potius argumentum discretivæ &c.

Verùm ubi retentis terminis hujus primæ inspectionis, aliqua superesse posset difficultas, illam omninò cessare dicebam (aggrediendo secundam inspectionem) ex peculiari qualitate concurrente in isto Cardinali, quæ deficiebat dicto Cardinali Ursino, nedum quia erat de linea directa, & descendiva dicti Principis Michaelis, qui per Pontificem, hujus domus, & familiae stipes constitutus fuerat, cum Ursinus esset de transversali, sed etiam quia expirante in dicto ultimo Cardinali de Montealto familia Peretta per Pontificem innovata, iste illam assumpsit, unde propterea rectè dicebatur etiam de familia. quoniam de jure, artificialiter de aliqua familia effecti, & in eam cooptati, habentur ac si de illa essent per naturam, & veritatem, ex collectis per *Gratian. discept. 930. num. 4. & 14.* & tanquam absolutum supponitur apud *Rot. d. conf. 27. & sequen. lib. 1. Buccaferr. conf. 49. Monac. decis. Florent. 71. & 72. Rotam Pienina juris patronatus post eundem Monac. ubi supra repetit. dec. 697 par. 1. & 314. par. 4. recen.* in quibus omnibus agitur de concursu familiae Piccolomineæ artificialis cum familia vera, & naturali; Et habemus frequentissimum in materia fideicommissaria, super hujusmodi ficta, seu artificiali assumptione, seu renovatione familiae, præsertim in *Neapolitana fideicommissi de Lanteris, in Bonon. fideicommissi de Barbervis & in aliis, cum fictio, seu ars consiliteri videatur in illo primo momento ingressus, seu assumptionis, qua sequuta, idealis potius videtur differentia.*

Super hoc motivo, tam collegia, quàm scribentes pro Cardinali Provinciali satis acriter insistebant in distinctione, *Bart. in l. si cognatis num. 1. circa finem ff. de reb. dub. quàm magis communi DD. calculo receptam, ac veram esse, cæteris collectis, tam occasione successione in fideicommissis, quàm in feudis, & similibus iuribus probat Tirag. in l. si unquam verbo suscepit liberos num. 23. Mant. de conjectur. lib. 11. tit. 8. num. 3. cum sequen. Peregr. de fideicom. art. 22. num. 91. cum sequen. Fusar. quest. 316 per tot. Salern. conf. 2. num. 10. Gratian. dicta discept. 930. num. 423. & 34. omnium latius, & accuratius Thes. jun. lib. 1. quest. 100. num. 9. & per tot. Rosenthal. de feud. cap. 7. conclus. 30. num. 33. & sequen. Ursin. de success. feud. par. 1. quest. 1. art. 2.*

Quod scilicet aut agitur de bonis, & iuribus ipsius allicientis, seu cooptantis, ac in præjudicium habentium causam ab eo, & rectè id procedat, aut in præjudicium substitutorum, seu aliorum venientium independenter ab ipso cooptante, ex vocatione, vel dispositione testatoris, seu fundatoris, & tunc secus, nisi cooptatio de ejusdem testatoris seu fundatoris voluntate fiat, quia in potestate gravari positum esse non debet sub hoc prætextu excludere substitutos ad text. clarum in *l. in fideicommissum 75 ff. de condit. & demonstr.*

Ad quod conferunt quæ habentur de civitate alicui forensi data per Civitatem subditam, quod ea quidem suffragari potest quoad dependentia ab ipsa Civitate, & in eis, in quibus ipsa dīponere potest, secus autem in præjudicium tertii sui jus ab ea independenter merentis juxta distinctionem *Bart. in l. si maritus 15. §. legis Julia in fin. ff. ad leg. Jul. de adulter. Salscet. in l. Cives numer. 4. Cod. de appell. Roman. conf. 62 num. 9 Roland. conf. 79. num. 16. lib. 2. Berous. consil. 104. num. 6. & 8. lib. 1. Menoch. lib. 1. præsumpt. 30. num. 22. & conf. 1060. num. 11. latè Salernus conf. 2. per tot. bene Sessa decis. 90. num. 3. & 4.*

Ex ea ratione, quod formalis adoptio tertio præjudicialis fieri non potest nisi cum auctoritate Principis, qui solus tollere potest jus tertii, ac facere verum id, quod est fictum, ut ultra allegatos, in his terminis aggregationis ad familiam adducebantur *Hopin. de jure in signum cap. 13. num. 70. & 71. Knipsch. de fideicom. familiar. nobilium cap. 14. num. 29. & 30. & cap. 8. numer. 410. & sequen.*

Et proximè ad *rem Burat. dec. 737. num. 2.* ubi quod vocata familia, intelligitur de ea, quæ testatori cognita erat, non quæ postmodum allecta est, & quæ generaliter habentur, *decis. 166. nu. 19. 28 par. 6. rec. ac magis proximè conferunt quæ habentur post Roeb. apud Lambertin. de jure patronat. lib. 1. par. 2. quest. 1. art. 9. fol. 312. in meo, ubi tractando in specie de quaestione, an aggregati ad familiam participant de jure patronatus familiari, distinguuntur, an aditæ tertii dissentientis præjudicium necenè, unde propterea inferebatur, quod cum Cardinalis Provincialis per Pontificem fundatorem sit substitutus illis de familia, non potuit dictus ultimus Cardinalis de familia hujusmodi allectionem facere.*

Plures in hoc ponderabam responsiones, Primam, quod textus in *d. fidei commissum ff. de condit. & demonstrat.* considerare videtur in faciente hujusmodi electionem quamdam fraudem, & præordinationem in substituti præjudicium, ut probare videntur illa verba, *quod vocatus non debet adoptionis, commento excludi*, ponderando illud verbum, *commento*, quod in præsentis dici non poterat, dum hujusmodi allectio absque dubio sincerissimè, & absque aliqua fraude facta erat, ex solo rationabili motivo renovandi pereuntem familiam, & ut in ea conservarentur alia qualificata bona tam jurisdictionalia, quàm non jurisdictionalia, quæ titulo universalis substitutionis huic cognato relicta fuerunt, potissimè quia hæres non erat Cardinalis, quinimò nec certitudinaliter testatori cognitus, dum instituit in genere proximiorum conjunctum natu majorem, unde incertum erat, quisnam de tempore mortis ipsius testatoris exiturus esset.

Ista responsio, reflectendo ad veritatem, quantum ageretur de formali substitutione, videbatur in subsistens, quoniam in proposito præferendi

vandi tertii præjudicium ab actibus, qui per legem fraudulenti reputantur; non desideratur fraus consilii, sed attenditur fraus præjudicii, & re ipsa, spectato solum effectu exinde resultante, ex iis, quæ hæc habentur in proposito sub infeudationis factæ per feudatarium successore carentem in *Senogallien. Castro-rum sub tit. de feudis disc. 1.*

Altera tamen videbatur solida, & melior responsio, quod scilicet non ageretur de formali substitutione in successione fideicommissi, maioratus, feudi, ac etiam juris patronatus, & similia, quæ de uno personarum genere in alterum jure successorio transmitti faciunt, in quibus terminis omnia præmissa procedunt, sed agitur de jurisdictione, & præeminentiis concessis Cardinalibus pro tempore certam qualitatem habentibus, cum sola prælatione inter eos, ob unam, vel alteram qualitatem, absque perpetuo præjudicio, cum stent simul, hodie admitti Cardinalem provinciale ob non existentiam Cardinalis de sanguine, & cras istum, & sic successivè, unde spectatur sola qualitas, quam sufficit esse legitimè, ac tempore non suspecto impressam.

Undè cum iste Cardinalis cognatus, antequam ad Cardinalitiam dignitatem promoveretur, occasione universalis successione effectus esset de familia, per ejus artificialem assumptionem à testatorum optima sinceraque fide, ac juxta communem & receptam usum demandatam, ita constitutus erat in ea qualitate jam impressa de tempore superventæ dignitatis, quæ causa est jurisdictionis & præeminentiæ. Adhibendo eisdem terminos ut supra in oppositum deductos de Civitate aliquem forensè alliciente in civem, quoniam si id principaliter agat officii vacatione sequuta, seu imminente, aut aliâ merè voluntariè, & abique justa causa, ut forenses ita admittantur ad officia solis civibus ejusdem vel contingat Civitatis debita, tunc rectè dicendum est id fieri non posse; Sed si videns se habitatoribus destitutam, ne omnimodam desertionem patiat, rationabiliter & sineerè, & quasi ex necessitate, forenses alliciat ad inibi habitandum, eos in tempore non suspecto, generaliter & indefinite civitate decorando, tunc si post hujusmodi civitatem jam contractam contingat agi de officiis & prærogativis debitis potius civibus illius Civitatis, quam alius Civitatis adjacentis subsidiariè solum vocatis, non videtur dubitandum, hujusmodi qualitatem sufficere, & hic videbatur casus.

Item dicta conclusio de non adoptando seu alliciendo aliquem in familiam in præjudicium substituti procedit, quatenus non accedat ipsius testatoris seu fundatoris voluntas, quam juxta generalem regulam omnium voluntatum tam defunctorum quam viventium sufficit etiam conjecuraliter & adminiculativè probari, Quæ verisimilis voluntas Pontificis fundatoris mihi videbatur incontrovertibilis; quoniam constat de voluntate & consuetudine ejusdem renovandi & conservandi propriam familiam etiam artificialiter, dum id egit cum cognatis per duplex medium scilicet ab ejus agnatione omninò extraneis & remotis, unde multò magis cum cognato immediate procreato ex femina agnata verisimiliter magis dilecto juxta decisiones 95 & 218. par. 11. rec. 52. 57. & 66. post Borden. & frequenter habetur in sua materia sub tit. de fideicommissis; Et quod magis, si Pontifex id egit initio Pontificatus, quando ob ejus celere mortem, quæ contingere potuisset, ratione paupertatis, magis expediens ac decorum esset talem in mundi vana opinione Pontificiam familiam extinguere, quam renovari, fortius omninò dicendum est id verisimiliter ac enixè desiderasse, post quam adeo conspicua

Card. de Luca de jurisdic. & c. præeminent.

domus constituta erat, ideoque prorsus adversum voluntati Pontificis videtur, ut postquam ita denuò renovata est ejus familia, quæ plurimum Cardinalium fecunda mater esse posset, istis perpetuè exclusis, ad hujusmodi præeminentiam admitti debeant Provinciales, vel primi Presbyteri prius extranei, potissimè ubi Cardinalis de sanguine est etiam cappellæ patronus, ut in præsentibus.

Considerabam etiam pro observantia dictum casum Cardinalis Baroni artificialiter effecti de *Perottis*, qui fuit in hujusmodi protectoris successor immediatus dicti primi Protectoris, Verum hic est actus æquivoocus, ideoque nullius momenti, cum idem esset quoque antiquior Provincialis; Hæc autem omnia discurrebam in simplici forma discussiva, & meditando ad eruendam veritatem, super qua tamen maturum ac certum judicium efformari non potuit, dum causa ulteriorem progressum non habuit coram nobis, sed de communi consensu commissa fuit in Rota ubi pendet, & melius examinabitur veritas, pro cujus tantum studio ac desiderio, & pro sola doctrina, ad propriam instructionem & memoriam omnes hujusmodi discursus seu adnotationes editæ sunt, absque eo quod juri alterius in minimo minuatur vel augetur, ideoque nec amorem nec odium privatum merentur.

T I R A S O N E N.
P O N T I F I C A L I U M.
P R O
D E C A N O E C C L E S I Æ C O L L E G I A T Æ
C A L A T A I U B I I.
C U M
E P I S C O P O.

Casus variè decisus per Rotam.

De Indulto Apostolico concesso inferiori Prælato super usu Pontificalium, An & quando amittatur per non usum, & cui incumbat onus probandi usum affirmativum vel respectivè negativum; Et quomodo hujusmodi Indulta intelligenda & practicanda sint.

S U M M A R I U M

- 1 **F**Acti series.
- 2 **D**istinguuntur puncti controversæ.
- 3 **C**oncil. Trid. prohibens usum Pontificalium in aliena diœcesi de quo usu loquatur.
- 4 **I**ndulta super honorifico usu Pontificalium adhuc vigent.
- 5 **D**e justificatione narratorum in litteris & privilegii Apostolici, ut executioni demandentur.
- 6 **O**bservantia longissimi temporis sufficit pro justificatione.
- 7 **D**istrictus quid significet, & dignitari loci dominantis congrua sunt præeminentia in locis subordinatis.
- 8 **A**n & quando non usus obstat.

ff

9 Quo-

9 Quomodo hæc Indulta circa usum Pontificalium practicanda sint.

DISC. XIV.

ETRO ejus familiari duplicem possidenti Decanatum Collegiarum de Calatajudio & de Tudela, pro se ejusque in utraque dignitate respectivè successoribus, Julius II. de anno 1507. Indultum concessit super usu Pontificalium, ac facultate solemniter populum benedicendi more Episcoporum; Adversus quod Indultum introducta per Episcopum Tirasonen. causa in Rota de anno 1513. Leo X. dicti Pontificis immediatus successor, ut hujusmodi litem tolleret, de anno 1514. Indultum prædictum in parte reformavit, ut scilicet non suffragaretur quoad mitram gemmatam cum laminis aureis vel argenteis, sicuti illud continebat, sed juxta usum concessum aliis inferioribus Prælatibus, ac juxta juris communis dispositionem; Partibus autem hujusmodi moderationi non acquiescentibus, in toto compromisso, prodiit laudum de anno 1525. demandans observantiam litterarum Leonis, Post plurimum verò annorum decursum inter dictum Episcopum, & in utroque Decanatu successores novæ lites desuper suscitatae fuerunt in eodem Rotæ tribunali, Primò nempe cum Decano Collegiæ de Tudela, qui sententiam favorem reporravit, præviis pluribus decisionibus in causa editis, deinde verò cum dicto altero Decano de Calatajudio, contra quem coram Verospio sub die 13. Junii 1661. in contumaciam, Episcopo solum informante, prodiit resolutio, quod indultum non suffragaretur, ad cujus decisionis normam prodiit etiam sententia, à qua interposita post notitiam appellatione coram Emerix sub die 12. Maii 1662. responsum fuit de prædictæ sententiæ reformatione, ut scilicet indultum suffragaretur, ad limites tamen moderationis Leonis, & in hoc statu, quod sciam, causa reperitur.

In hac igitur ultima disputatione, tres fuerunt puncti, quorum duo continebantur in prima decisione edita coram Verospio, alter verò per scribentes in contrarium suscitatus fuit, Primò scilicet, an hujusmodi indulta sublata essent per Sac. Conc. Trid. Sess. 6. de reformat. cap. 5. ubi reservatur usus Pontificalium soli Diocæsano quocumque privilegio in contrarium non obstante; Secundò stante quod dictum indultum Julii conceptum est cum clausula, *ut afferis*, an illud de præsentem justificandum esset in omnibus narratis, ut executionem & effectum sortiri valeat; Et tertio, an idem indultum dici posset surreptitium, vel obreptitium ob præsuppositam saltè implicitè jurisdictionem quasi Episcopalem, seu ordinariam in facto non subsistentem.

In omnibus autem, reflectendo etiam ad veritatem, non obstante dicta prima decisione coram Verospio, probabilius videbatur altera coram Emerix, singulos enim dictos punctos examinando; Quatenus pertinet ad primum revocationis resultantis à Sac. Conc. Trid. processu fuit cum aliquo æquivoco, dictum enim conciliare decretum non percutit hujusmodi usum pontificalium simpliciter honorificum, qui inferioribus Prælatibus, vel aliis in Ecclesiastica dignitate constitutis per Sedem Apostolicam concedi solet, sed percutit illo exercitium pontificalium, quod annexam habet jurisdictionem, ac usum legis diocæsanae, ut sunt collatio ordinum, administratio Sacramenti confirmationis, consecratio Ecclesiarum & Altarium cum similibus, quæ in aliena diocæsibus etiam per Episco-

pos aliàs indubitanter habitalem pontificalium usum habentes exerceri non possunt, atque in vim privilegiorum exerceri solebant etiam sine licentia proprii Diocæsani, Super hoc autem providit Concilium, non autem super hujusmodi merè honorificis privilegiis, quæ servanda esse disponitur in cap. ut Apostolica de privileg. in sexto, ubi Joannes Andr. Francus & ceteri communiunt, & ex modernis, ceteris allegatis, Tamburin. de Jur. Abbat. tom. 1. dispus. 21. quæst. 1. in principio, Atque de facto docet communis usus tot Abbatum, aliorumque Prælatorum Regularium, nec non sæcularium, nedum aliquam jurisdictionem habendum, (sed etiam simplicem dignitatem in Cathedralibus vel Collegiatis, & sic reverà istud motivum nullum habebat fundamentum, ut idem pro Episcopo scribentes in hac ultima disputatione agnoscebant.

Major fuit disputatio circa secundum punctum necessitatis justificandi omnia narrata in litteris, quæ generaliter justificanda esse, ut gratia suffragetur juxta cons. Zabarell. 69. & decis. 7. Cassad. de jure patronatus, & decis. 4. de probat. habetur quotidianum in materia beneficiorum, aliarumque litterarum Apostolicarum executioni demandandarum; Verum in præsentem cessare videbatur difficultas, stante lapsu longissimi temporis cum subsequuta observantia, cum receptum sit ad hujusmodi effectum sufficere tempus tricennale Greg. & Adden. dec. 431. num. 10. & 14. & passim.

Multò magis accedentibus dictis litteris moderatoriis Leonis, ac subsequuto laudo eam dem moderationem demandante; Ex hujusmodi enim actibus, clarum resultat argumentum, quod reliqua narrata, vel essent justificata, vel ita certa essent, quod habitarent pro notoriis, nam aliàs ex hoc defectu tunc, absque necessitate immorandi super moderatione, facile fuisset ejusdem Indulti effectum impedire.

Quoverò ad tertium punctum surreptionis, ob narratam vel præsuppositam jurisdictionem, difficultas cessabat ex facto, dum in litteris Apostolicis id non legitur, Et quamvis per scribentes in contrarium prætenderetur id implicitè contineri, stante quod usus conceditur, nedum in ipso Oppido Calatajubii, sed etiam in toto ejus districtu, ex quo verbo *districtus* inferrebat ad præsuppositam jurisdictionem, quasi quod idem sit districtus, ac territorium, seu ius territoriale ex deductis per Fenzon. ad Statut. Urb. 197. num. 65. cum sequen. Lotier. de Benef. lib. 2. quæst. 35. n. 19. & seqq. ac habetur frequenter sub tit. de jurisdictione, & hoc eod. tit. in Urbinaten. disc. 1. Attamen hoc erat satis leve objectum, Tum quia in eodem indulto dicitur dictum usum haberi non posse præsentem Ordinario, nisi de illius licentia, & sic præsupponitur alium adesse loci Ordinarium, penes quem resideret jurisdicção spiritualis, & diocæsana discretivè ad ipsum Decanum; Tum etiam quia istud vocabulum *districtus*, ut constat apud allegatos, verificari potest in territorio & finibus temporalibus, undè propterea non incongruum esset primam dignitatem Oppidi dominantis hujusmodi præminentiam habere etiam in omnibus aliis locis inferioribus, & dicto Oppido subiectis in temporalibus.

Et ulterius, juxta ea quæ habentur in Tirasonen. jurisdictionis sub dicto titulo de jurisdictione disc. 22. tunc temporis quando adhuc nulla in contrarium decisio Rotalis prodierat, constans habebatur opinio, illum Archidiaconatum constituere corpus separatum à diocæsibus Tirasonen. & quamdam diocæsibus Nullius, stantem de per se æque principaliter unitam cum di-

Et diœcesi Tirafonen. Non indè tamen infertur ad præsuppositum jurisdictionis penès ipsum Decanum, potissimè quia id deducebatur tanquam objectum pro annullanda gratia, ad quem effectum, cum agitur de inducendo delicto productivo pœnæ, requiruntur probationes claræ, non autem admittuntur hujusmodi remota argumenta, & illationes.

Antequàm verò, ad hanc ultimam disputationem deveniretur, ob adhuc non habitas eas justificationes, per quas super ventas, omnis difficultas ex facto sublatà videbatur circa non usum. In congressu habito pro causâ directione, dubitatum fuit, an iste non usus obstaret juxta regulam *text. in l. 1. ff. de nundinis Gloss. Bart. & ceteri*, de quibus apud *Seyaph. decis. 1043. numer. 3. & Orthob. decis. 175. numer. 9.* Et quamvis militate videretur responsio, quod cum ageatur de materia facultativa, dicta regula non iniret, potissimè verò in præjudicium successorum independentè, & jure suo venientium, quibus prædecessorum negligentia præjudicare non debet, ex collectis in proposito non usus apud *Rojas decis. 327. & 356. & decis. 337. par. 10. rec.* Adhuc tamen, admilla veritate responsionis, mihi remanebat difficultas circa applicationem, quoniam cum, tam literæ Leonis, quam subsequens laudam declararet, successores Decanos uti non posse pontificalibus, nisi quatenus de jure, vel privilegio comperat, ita subsequens non usus, quatenus verus esset, capiendus veniret, non in ratione præscriptiva, seu destructiva privilegii, sed in ratione interpretativa, quod scilicet ita successores agnovissent, ac declararent dictam indulgentiam remansisse personale, sed difficultas cessavit ex facto.

Rationabiliter autem dictum indulgentiam ita moderatum fuit, quoniam ut disponitur *in eod. cap. ut Apostolica de privil. in sexto*, hujusmodi indulgentia ita discrete ac moderatè prædicari debent, ut in aliquo hujusmodi inferiores, ab Episcopo seu diœcesano discernantur, ut me scribente pro Archiepiscopo Neapolis demandatum fuit per Sac. Congregationem Rituum *in una Neapolitana Pontificalium* contra Rectorem Ecclesiæ Hospitalis incurabilium hujusmodi indulgentiam habentem à *Gregorio XV.* & quoniam indifferetè utebatur, & cum inani pompa omninò incongrua, quoniam in puncto juris dictus Rector utpotè manualis, & non solitus conferri in titulum, neque dici potest in Ecclesiastica dignitate constitutus, dum neque ipsa Ecclesia est Collegiata, habens solum aliquos cappellanos manuales & conductitios,

ROMANA USUS PONTIFICALIUM

PRO ABBATE MONASTERII SANCTI PAULI

Discurfus in Congressu.

De decretis generalibus Sac. Congregationis Rituum restringentibus ad certas solemnitates, seu certa anni temporarium pontificalium in Abbatibus & Prælatibus Regularibus quando procedat, Et an ab illis excepta sit Ecclesia Sancti Pauli de Urbe.

Card. de Luca de jurisdict. &c. & præminent.

S U M M A R I U M

- 1 DE Decreto ut habentes usum pontificalium non utantur, nisi in tribus anni solemnitatibus.
- 2 An dici possit solemnitas aliquod funus defuncti.
- 3 De declaratione, seu modificatione dicti decreti, & num. 5.
- 4 Lex generaliter loquens, generaliter intelligi debet, & in favorabilibus indefinita equipollet universali.
- 5 Qualis sit sensus declarationis, de qua numer. 3.
- 6 De Indulto particulari Sancti Pauli de Urbe, & jusque particulari variatione.
- 7 De ratione ob quam hujus Ecclesiæ major præminentia comperit.

DISC. XV.

E anno 1628. Sac. Rituum Congregatio per Decretum generale statuit, Abbates, aliosque Prælatos Regulares, ex Apostolicis indulgentiis habentes usum Pontificalium, illis uti non posse, nisi in tribus anni solemnitatibus, & de quo decreto habetur actum *in Mediolanen. interdicti sub tit. de jurisdictione disj. 30.* ubi an dici possit solemnitas celebratio funeris, seu exequiarum alicujus Principis seu Cardinalis, aut magni Magistratus; De anno verò 1660. eadem Sac. Congregatio sub die 20. Julii plures fecit declarationes favore Abbatum Congregationis Cassinensis, illam præsertim, quod non obstante dicto decreto generaliter, salva remaneret ea privilegia, quæ expressè & verbaliter aliquibus Monasteriis dictum usum in pluribus solemnitatibus & temporibus concederent, Qua declaratione sic stante dubitari contigit, an privilegia Apostolica generaliter & indefinitè, in quibuscumque solemnitatibus & functionibus hujusmodi usum concedentia Abbati Basilicæ S. Pauli Urbis, sub eadem declaratione caderent, Undè desuper habito congressu, prævis etiam discursibus in scriptis, Al qui fundamentum principale constituerebant *in Constitutione 55. Eugenii IV.* confirmante omnia indulta & privilegia huic Monasterio per prædecessores Pontifices concessa, præsertim verò circa usum pontificalium, generaliter & indefinitè; Undè propterea concludebant, hunc Abbatem à dicta restrictiva exemptum esse, procedendo cum regulis generalibus, quod lex generaliter loquens generaliter intelligi debet, quodque indefinita equipollet universali, &c. juxta leges & auctoritates collectas per *Barbos. inter tractatus varios axiom. 123. & 136.* unde transcriptor de facili caritas implere potest.

Diversa erat mea sententia, quoniam penè omnia hujusmodi privilegia, tam huic, quam aliis Congregationibus Benedictinis concessa, ita ejusdem tenoris videntur super usu pontificalium generaliter, & indefinitè, ita ut rata sint ea, quæ certorum temporum, vel solemnitatum specificationem habeant, ut præsertim in ista Congregatione patet ex pluribus Constitutionibus seu privilegiis registratis in Bullario Cassinensi, unde propterea si dictæ regulæ seu axiomata generalia sufficerent, dictum decretum generale anni 1628. inane remaneret, nunquam operativam, dictaque declaratio seu modificatio, vel non necessa-

ria, vel potius ejus omnimoda destructio seu revocatio dicenda esset.

Ideoque mihi videbatur, Germanum ejusdem declarationis sensum esse, exceptuandi ea privilegia, quae aliquibus Monasteriis ex causis seu circumstantiis particularibus, expressè, & in verbis pro pluribus annis temporibus hunc usum concederent, ita ut eis praefata generalis restrictiva non congruat, puta quia, vel ex numero reliquiarum ibi existentium, vel ratione magnae devotionis & concursus populi, seu ex alia particulari circumstantia, consuetum sit, ac expediat plures festivitates ita solemniter celebrare, quodque alias scandalum vel diminutio devotionis & cultus resularet, & sic quod urgeat ratio particularis, non autem generica omnibus adaptabilis, ne ut dictum est, dicta restrictiva inanis remaneat ac de vento.

Quamvis autem mea sententia esset caeteris rigorosior, unde propterea in proposita facti specie concluderem non suffragari solum generalitatem dictae Constitutionis *Eugenii*, in qua alii fundamentum constituebant, Adhuc tamen, retento eodem themate peculiaris rationis in aliquo Monasterio militantis ut supra, Credebam, etiam in sensu veritatis, dictam declarationem huic Monasterio suffragari, fundamentum principale constituendo in Constitutionibus *Innocentii 3.* & *Honorii III.* quae sunt 22. & 25. in eod. *Bullar. Cassinensi*, ob discretivam, cum qua Abbati hujus Basilicae talis pontificalium usus conceditur sub forma ab omnibus aliis diversis. In aliis enim omnibus, vel motu proprio, vel ad supplicationem, concessionem sunt in forma gratiosa & privilegiativa, atque diriguntur ipsi Abbates seu Monasteriis, Secus autem in praedictis litteris *Innocentii* & *Honorii*, in quibus Pontifices, enarrantes gratias, quas Ecclesia & Pontificia dignitas ex operibus vel intercessione *Apostoli Pauli* receperunt, in ipsum verba dirigendo, profitentur confirmare seu de novo dare ea quae sua erant, seu partem eorum, quae ab ipso recognoscebant, Atque agendo de hoc usu pontificalium, non dirigunt verba ad Praelatum seu Abbatem ac Monasterium pro unius vel alterius gratia & honorificentia, ut est hujusmodi indulgitorum consueta forma, sed pariter verba diriguntur ad ipsum Apostolum ejusque, ac Principis Apostolorum sacra pignora ibi existentia, ut ad eorum honorem & laudem, Abbas tanquam minister ita cum hoc usu magis decenter & honorifice hujus Basilicae solemnitates celebraret, & sic intrabat dicta ratio peculiaris exigens indefinitam hujus indulgentiam, quotiescumque occasio alicujus solemnitatis exigeret, in reverentiam & honorem Ecclesiae magis, quam in privilegium & praerogativam ipsius Praelati celebrantis.

Potissime verò & clarius ob eam circumstantiam, quod ista esset una ex Basilicis Patriarchalibus Urbis, tertium occupans locum, atque juxta unam opinionem aequae concurrentem cum aliis Basilicis Patriarchalibus ad efformandam Cathedram Urbis, & consequenter concurrat aliqua ratio peculiaris, ob quam sine speciali mentione venire non debeant ejus privilegia sub derogatoriis generalibus; Dando in hoc exemplum legis seu decreti generaliter disponentis de praeminentiis Archiepiscoporum seu aliarum Dignitatum Ecclesiarum Cathedralium vel Collegiatarum, quod sub hac generalitate absque dubio non venirent Archiepiscopi trium Basilicarum Patriarchalium *Lateranen.* *Vatican.* & *Liberian.* ob excellentiam dignitatis & Ecclesiarum, quae ratio proportionabiliter & respectivè Abbati seu Praelato hujus Basilicae adaptabilis quoque videbatur.

Ea etiam consideratione habita, quod cum plura adessent Monasteria, quorum Abbatibus seu Praelatis ex peculiari ratione conveniret dicta declaratio, prosum incongruum est, ut Abbas hujus insignis Basilicae, quae omnium Ecclesiarum Regularium major, & dignior, atque quodammodo caput dici potest, ita inferiorem haberet praerogativam & praerogativam; Et ex his pro indefinito usu praedicto, quotiescumque occasio congrua exigeret, mihi quoque concludere visum est, concordando cum aliis in substantia, non autem in ratione, cum haec media viderentur pro meo iudicio magis facere ad rem.

P R A G E N.

P R A E C E D E N T I A E

P R O

EPISCOPO LITHOMARICEN.

C U M

ARCHIEPISCOPO SEBASTEN. SUFFRAGANEO ARCHIEPISCOPI PRAGEN.

Casus disputatus in Sac. Congregatione Rituum & resolutus ut infra.

De praecedentia inter Episcopum Provinciam seu suffraganeum in propria provincia, & Archiepiscopum titularum, qui sit Vicarius seu coadjutor in pontificalibus, vulgò suffraganeum Archiepiscopi metropolitani in Pontificalibus, an scilicet ipsa Dignitas Archiepiscopalis non obstante muneris diversitate causet praecedentiam supra Episcopum.

S V M M A R I V M

- 1 **F**Acti series.
- 2 Distinguntur casus controversa.
- 3 Episcopus in propria Diocesi omnes praecedit.
- 4 Ita Parochus in propria parochia.
- 5 Nemo potest licet sit Episcopus in aliena Diocesi habere usum Pontificalium.
- 6 De Archiepiscopi Nazareni praerogativa.
- 7 Episcopi suffraganei in actibus provincialibus quos gerunt cum metropolitano, omnes praecedunt etiam digniores, & de ratione.
- 8 Quid in actibus indifferentibus in provincia.
- 9 Episcopi suffraganei in provincia dicuntur habere jurisdictionem habitualement in provincia, & de facultatibus eis competentibus.
- 10 De observantia Cappella Pontificia, & Curia Romana.
- 11 Consuetudo generaliter tribuens praecedentiam minus dignis reputatur corruptela.
- 12 Refertur decisio Sac. Congregationis Rituum.

***

DISC.

DISC. XVI.

IUM Archiepiscopus Pragæ, qui tunc erat Cardinalis de Arach, juxta Germaniæ frequentem, ac ferè generalem usum, pro exercitio Pontificalium, apud se habet Archiepiscopum Sebasten. in partibus Infidelium in Vicarium seu coadjutorem, qui suffraganeus nuncupari solet, Orta est præcedentæ controversiæ, inter istum, & Episcopum Lithomariæ, hujus provinciæ Episcopum suffraganeum antiquiorem; Quare desuper de meo judicio consultus ex parte dicti Episcopi, quinimò & ejusdem Cardinalis Archiepiscopi, Ad veritatem eruendam mihi videbatur, tres casus distinguendos esse, Unum scilicet, ubi ambo reperirentur in ipsa Civitate vel Diocesi Lithomariæ. Alterum ubi in ipsa Civitate metropolitana seu ejus diocesi vel provinciâ; Et tertium ubi in loco omninò tertio.

Primo casu pro Episcopo absolute respondendum censui, quoniam in propria diocesi reputatur Pontifex, omniumque superior, ideoque omnes præcedit, quamvis ordine vel dignitate majores. *Chassan. in catalogo gloria mundi par. 4. considerat. 22. Barbof. de univers. Jur. Eccles. cap. 13. num. 11.* Et habetur in Parocho, qui in propria parochia præcedit Abbates, ac Dignitates, & Canonicos Cathedralis singulariter consideratos, & non constituentes Capitulum, alioque digniores, *Abbat. cap. postulatis de concess. præben. Tamburin. de Jur. Abb. tom. 1. disput. 25. qu. 2. n. 18. Pena dec. 261 juxta Lugdunen. in Pampilonen. præmissentiarum 22. Martii 1604. litta, & 1. Julii 1609. Pamphilo, Zamoren. iurum parochialium 23. Maii 1644. Peuning. & habetur in Ampuriæ, & Civitatens. præcedentia hoc. eod. tit. disc. sequenti & in declarationibus in ea causa editis.*

Neque dicebam intrare distinctionem, inter functiones jurisdictionales, & alias indifferentes, Tum quia Doctores indistinctè firman. dictam conclusionem favorem Episcopi, vel respectivè Parochi in proprio territorio existentis, ratione illius præminentæ quam secum trahit ipsa qualitas jurisdictionalis, quia ibi reputatur caput, ideoque primum locum occupare debet; Tum etiam propter usum pontificalium, ac habitus jurisdictionalis, dum privativè ad omnes, etiam in actibus indifferentibus, utur rochetto & mozetta, nec non benedictionem populo impartitur, quod aliis non conceditur, nisi in quibus eadem jurisdictionis ratio militet, ut sunt Legatus Apostolicus, Patriarcha, vel Metropolitanus tempore visitationis, nisi talis usus ex aliquo speciali privilegio Sedis Apostolicæ etiam in aliena diocesi competat, ut forte singulariter in honorem Episcopi patriæ Domini nostri Jesu Christi competit Archiepiscopo Nazareno ex firmatis per *Rotam dec. 106. par. 10. rec.* cujus decisionis mentionem habet etiam *Ughellius in septimo tomo Italia Sacra*, ubi agit de hac Ecclesia Nazarena ob ejus residentiam in Italia, & de quo habetur etiam actum occasione aliquarum controversiarum jurisdictionalium seu præeminentialium inter ipsum & Archiepiscopum Tranen. in cujus diocesi residentiam habet *sub tit. de jurisdictione in Nazarena disc. 20.*

Quo verò ad alterum casum, concursus scilicet hujusmodi Prælatorum in ipsa Civitate Metropolitana, ejusque diocesi vel provinciâ, distinguebam inter functiones publicas, & jurisdictionales ratione Episcopatus & Prælatuæ actualis, puta in Synodo Provinciali, de *Lucia de jurisdic. &c. & præeminent.*

vinciali, in consecratione Episcopi com provincialis, in Dieta Regni, in coronatione Regis vel Regina, cum similibus, Et inter actus omninò indifferentes ac privatos.

In prima specie, absque dubio pro Episcopo respondendum esse dicebam, quoniam cum isti sint actus, qui geruntur in titulum sub nomine Prælatuæ, dictus Archiepiscopus titularis, utpote non existens de illo ordine seu genere, nullum jus habet in eis interveniendi, quia extrâ suum officium, undè reputatur vir merè privatus; Ac etiam urget eadem ratio casus præcedentis, ut scilicet habens jurisdictionem in proprio territorio seu loco, præcedat non habentem; Altera etiam ratione ponderata, quod Metropolitanus cum suis suffraganeis, unum & idem constituit provinciæ corpus, cujus ipse est caput, alii sunt membra, ideoque non potest diversa persona intermediare, juxta ea, quæ habentur in questione Vicarii Generalis intermediantis necnè inter Episcopum & Capitulum, ex deductis infra in *Majoricen. hoc eodem tit. disc. 18. & 19.*

Quidquid enim sit de eo casu ex ratione universæ jurisdictionis, quodque Episcopus & Vicarius, quem admodam unum Tribunal constituunt, ita unam personam representare videntur, ut ibi; Ista ratio non congruit hujusmodi suffraganeo, qui absque jurisdictione est simplex minister in usu pontificalium.

Ubi verò agitur de actibus indifferentibus, quales sunt sessiones in mensa, curru, & aula, & similes; Et tunc mihi inferebat difficultatem observantia Curia Romanæ, in qua dictus Archiepiscopus titularis totam ejus præsentationem fundabat, ut in notulis transmissis insinuabatur; Verum pro meo judicio, hujusmodi observantia non obstante, contrarium probabilius videbatur in Civitate Metropolitana, seu intrâ provinciam, Non quidem ex ratione majoris existimationis de facto, quam Episcopus in eisdem notulis deducebat etiam in tertio casu, ut infra, Sed ex eadem ratione jurisdictionis, saltem habitualis, quam Episcopi suffraganei in universâ provinciâ habere videntur, ideoque statè dicuntur in domo propria, & in statu majoris præminentia, dum Archiepiscopo negligente, aut non residente, suffraganeus antiquior ejus vices supplet & judicat, juxta dispositionem *Sac. Conc. Trident. Sess. 23. de reformat. cap. 23.* Atque Sed vacante, si Capitulum Metropolitanæ negligit intrâ 8. dies legitime Vicarium deputare, idem antiquior suffraganeus deputat ex eodem *Concilio Sess. 24. de reformat. cap. 16.* Prout causas Episcoporum suffraganeorum cum Metropolitanano cognoscit, atque leges in Synodo provinciali cum Metropolitanano & co-Episcopis provincialibus condit, aliaque hujusmodi gerit, de quibus in eodem *Concilio dicta Sess. 24. de reformat. cap. 2.* Ideoque negari non potest superioritas, & jurisdictio habitualis in provincia, ob quam, ei tanquam digniori majores deberentur præeminentia in hoc territorio supra alios, quamvis in majori ordine constitutos, ex eadem ratione, de qua in casibus præcedentibus; Quæ ratio non militat in Cappella Pontificia seu aliâ in Romana Curia, in qua in proposito omnes Episcopi sunt æquales absque jurisdictione nec actuali nec habituali, excepta illa satis remota habituali quam Episcopi habentes diocesim actualem habent discretivè ad solos titulares, interveniendi ac votum proferendi in Conciliis generalibus, quod est quid valdè remotum, ideoque ita omnes dicuntur esse in loco omninò tertio.

Demum quoad tertium & ultimum casum, extrâ scilicet provinciam & in loco omninò tertio,

16 Ex parte Episcopi allegabatur Germaniæ consuetudo, quæ de facto ab aliqua probabilitate aliena non videtur, quoniam in ea regione, cum Episcopi ob utriusque jurisdictionis spiritualis & temporalis amplitudinem, aliasque multas præeminencias, Principum figuram etiam faciant, de consequenti resultat, quod Episcopatus non cadunt nisi in personis ordinis Magnatitum, vel saltem in valde nobilibus & potentibus, qui de facto hujusmodi Episcopos titulares suffraganeorum munus explentes, inter eorum famulos & servitores quodammodo reputant, atque vulgo per populum inter Episcoporum ministros reputantur potius, quam inter Prælatos, ita ut inter unos & alios nulla penitus dignoscatur comparatio seu proportio; Eo modo, quo de facto nos docet praxis Urbis, ubi multi obtinentes primas dignitates in Cathedralibus vel Collegiatis insignibus de partibus, nam in Curia, ut donec in ea morantur, se sustentare valeant, munus adjutoris Parochorum, seu cappellanorum manualium & conductitiorum pro funeribus aliisque Divinis officiis explicant, & consequenter de facto, non curata dignitate quam obtinent in propria patria, in modica existimatione habentur, atque longè inferiores reputantur nedum Canonicis cujuslibet infimæ Collegiatae Urbis, sed etiam simplicibus Sacerdotibus & clericis in hoc servitorio munere se non ingerentibus, Et hic de facto videtur casus.

Quia verò de jure attenditur prærogativa ordinis seu dignitatis, atque illa consuetudo, quæ generaliter dat præcedentiam minus digno supra digniorem reputatur corruptela ex deductis per *Gregorium decisionis 310. numer. 5. & Adde. ad eum decision. 124. & passim.* Idcirco in hac parte contrarium respondit potissimè stante dicta observantia Cappellæ Pontificiæ, ac totius Curia, non obstante quod de facto in aliquibus Episcopis titularibus vel etiam actualibus pauperes & infelices Ecclesias habentibus, ut sunt plerique in Regno Neapolitano, frequentius verò in Albania, & in Insulis Archipelagi, quod comparativè ad magnos Episcopos vel Archiepiscopos intrat eadem ratio seu proportio, quoniam ea non obstante, attenditur solum antiquitas promotionis juxta dispositionem juris tanquam inter existentes in eodem ordine.

Cum autem, ut quotidie experimur, ob ingeniorum varietatem, sive etiam quandoque ob diversas voluntates non eandem sinceritatem habentes, nimis varia fuerint vota aliorum, qui hinc inde desuper consulti fuerunt, hinc proinde non potuit controversia ita benevolè terminari, ut erat Cardinalis Archiepiscopi desiderium, Undè consultata fuit Sacra Rituum Congregatio, cui hujusmodi responsa exhibita fuerunt, Quæ juxta præmissa respondit, excepto solo 12 casu actuum indifferentium in loco tertio extrâ propriam diocesim Episcopi, quamvis in ipsa Civitate Metropolitana vel in provincia, quæ resolutio in loco verè tertio extrâ provinciam probabilis visa est, quamvis de facto dicta consuetudo Germaniæ satis urget in contrarium, tam ob dispositionem juris, quam ex observantia Cappellæ Pontificiæ, cui principaliter Sac. Congregatio innixa est; Verum intrâ provinciam non potui in præfata resolutionis obsequium captivare intellectum ob dictas rationes, quæ mihi urgere videbantur.

***

A M P U R I E N S I S

E T

CIVITATEN.

PRÆCEDENTIÆ.

PRO

CAPITULO COLLEGIATÆ,

LOCI NUNCUPATI

DEL TEMPIO

CUM

CANONICIS CATHEDRALIS AMPURIEN.

Casus variè decisis per Rotam.

Canonici Cathedralis associantes Episcopum in visitatione seu alia occasione sibi assistentes, An præcedant in Ecclesia Collegiata ejusdem Ecclesiæ Capitulum & Dignitates, sive in alia Ecclesia Parochum, aut proprium Prælatum & Rectorem.

S U M M A R I U M

- 1 Acti series.
- 2 Deciso causa.
- 3 Conclusio ut Capitulo Cathedralis debeantur præeminencia intelligitur intrâ propriam diocesim.
- 4 Capitulum præcedit omnes etiam in eorum propriis Ecclesiis, & de ratione.
- 5 Universitates & corpora universalia præcedunt singulos licet digniores.
- 6 Canonici associantes Episcopum in Visitatione, an dicantur habere jurisdictiones & esse Visitatores.
- 7 Capitulum potest representari ab uno vel duobus Canonicis tantum, & quando id procedat.
- 8 In quo consistat consensuum seu Iuristarum doctrina, & excellencia.

DISC. XVII.

Uamvis Ecclesiæ Cathedralis Ampuriens, & Civitaten, de jure sint æque principaliter unitæ, atque ipsarum quælibet suos limites distinctos habeat, ut in alia Ampuriens & Civitaten Cathedralis, seu unionis supra hoc eod. tit. disc. 7. Nihilominus quia Capitulum Cathedralis Civitaten, actualiter & de facto deficit, hinc sequitur, quod Capitulum alterius Cathedralis Ampuriens, pariter de facto in ista etiam diocesi, perinde ac si accessoriè & subjektivè unita esset, eandem gerit personam, sed facit figuram, præsertim verò Episcopum hanc diocesim visitantes, duo Canonici dictæ Cathedralis Ampuriens, associati solent, Undè propterea occasione visitandi Ecclesi-

am

am Collegiatam sub Gregorio XV. erectam in Oppido nuncupato *del Tempio*, quod supponitur subrogatum loco antiquissima Civitatis *Pensania*, aliàs *Civitatem*. nuncupatæ & dirutæ. Orta est controversia, An in choro aliisque functionibus dictis Canonicis Cathedralis deberetur præcedentia supra ipsius Ecclesiæ Collegiatæ Capitulum, quod collegialiter intervenit; Et introducta causa in *Rota coram Melio* sub die 28. *Novembris 1659.* ad favorem Canoniorum Cathedralis prodit resolutio, à qua tamen, in altera disputatione habita coram eodem occasione novæ audientia, recessum fuit sub die 19. *Aprilis 1660.* seu verius dicta prior resolutio declarata fuit, ut scilicet intelligenda veniat, quando Capitulum Cathedralis Capitulariter cum Episcopo interveniret, scilicet ubi agitur de Canonicis singularibus, ac discretivè à Capitulo intervenientibus.

Quamvis autem, postea hujusmodi Ecclesiarum, & diocesium omnimoda distinctione, quæ per unionem æque principaliter conservari dicitur, ut d. disc. 7. etiam hæc secunda decisio reformatoria parùm probabilis esset, eò quia præminentia debita Capitulo Cathedralis in omnibus Ecclesiis etiam supra eorundem Capitula, Prælatos, seu Rectores, procedunt in proprio territorio, seu diocesi, in qua urget ratio jurisdictionis, & superioritatis, non autem in diocesi diversa, in qua tale Capitulum habetur pro persona privata, nullamque præminentialem figuram facit; Nihilominus quia de facto observantia est in contrarium, etiam circa regimen, & jurisdictionem sede vacante, juxta decisiones, de quibus in dicto disc. 7. Idcirco præsupposito hoc statu, & donec revocentur dictæ decisiones, aliàs de stylo præsupponenda, probabilem beneque fundatam dixi hanc secundam resolutionem ita distinguentem, Undè propterea consului Capitulo Collegiatæ, pro quo scribebam, ut acquiesceret, potiusque assumeret sub nomine totius diocesis negotium principale super dicta omnimoda separatione Ecclesiarum, & diocesium.

Postea verò unitate, etiam prima decisio, in iis quæ juris sunt, dixit veritatem in abstracto super præcedentia debita Canonicis Cathedralis supra proprios Canonicos, Rectores, vel Prælatos in ipsismet eorum Ecclesiis intra diocesim, sed fallacia fuit in applicatione, benè declarata per posteriores resolutionem, quoniam intelligitur, quando dicti Canonici collegialiter constituunt Capitulum Cathedralis, cui supra omnes debita est præcedentia, Ex ea clara ratione, quod illud constituit unum, & idem corpus cum Episcopo, idè que sicut iste omnes, & ubique in diocesi præcedit, ita etiam Capitulum, ne membra separentur à suo capite, *Felin. in cap. cum non liceat numer. 2. de præscript. Gemin. in cap. quamvis §. quanquam de præbendis in 6. & ceteri per Gratian. discept. III. numer. 2. cum sequen. Barbof. de Canonicis cap. 18. numer. 44. cum sequen.* ubi plures refert resolutiones Sac. Congregationis.

Alia etiam accedente ratione, quod penès Capitulum residet Episcopalis jurisdicctio, & superioritas supra omnes saltem habitualis, ad actum deducibilis sede vacante, vel etiam plena in plerisque casibus, Ideòque semper superior præcedere debet subditum, à que super eum præminentiam habere, ut habetur etiam in *Surrentina*, & in aliis sub titulo de jurisdicctione; Et ob quam rationem intellectus non acquiescit opinioni, quam aliquando tenuit Sac. Congregatio Rituum, ut in funeri-

bus quæ sunt in Ecclesiis Regularium cum intervenitu Capituli Cathedralis, præminentia celebrandi officium spectare debeat ad Prælatum Regularem, seu ab eo deputandum, eo modo, quo spectat in concursu Parochi, vel Capituli Collegiatæ, quoniam magna differentia est inter unum casum & alterum, ob dictam rationis diversitatem, ut habetur deductum in *Calaritana funerum hoc eod. III. disc. 22.*

Non benè autem hæc applicabantur ad casum controversiæ, in quo non agebatur de Capitulo, sed de aliquibus Canonicis singularibus, qui licet digniores essent singulis Canonicis Collegiatæ, nihilominus cedere debent locum Capitulo, seu Collegio, ex regula quod universitates, seu corpora politica præcedunt singulos quamvis aliàs digniores, *Gratian. dicta discept. III. numer. 10. cum sequen. Barbof. de Canonicis cap. 18. numer. 63. Et in specie decis. III. numer. 8. & sequen. par. 5. rec. atque in hujus causæ secunda decisione.*

Scribentes in contrarium, fundamentum in eo constituebant, quod isti Canonici non intervenirent in ea Ecclesia voluntariè, ac jure merè privato, sed potius jurisdictionaliter tanquam Superiores, associando scilicet Episcopum in visitatione ad præscriptum *Sac. Concil. Trid. Sess. 25. de reformat. cap. 6.* & consequenter, quod tanquam Superiores tunc præcedentiam habere debebant contra Capitulum subditum visitandum; Verùm quamvis assumptum in abstracto subsisteret, adhuc tamen fallacia erat in applicatione, quoniam ut habetur particulariter actum in *Romana Religionis Minorum sub tit. de Regularibus*, circa præcedentiam Sociorum, seu Assistentium Generalis supra Provinciales, vel Correctores, id rectè procedit quando socii sunt etiam conjudices, coequalis, ac decisivum votum habent cum Prælato, cum quo unum, & idem corpus politicum constituunt, repræsentativum personæ intellectualis Visitatoris, Quod dici non potest de hujusmodi Canonicis ad præscriptum dicti decreti conciliaris associantibus Episcopum visitantem, dum præstant solum assistentiam, prout facti est, & pro consilio, non autem cum voto decisivo, & tanquam conjudices.

Satis quoque insistebant cum copiosis allegationibus super conclusione, de qua in *Casar augustana Canonici sub tit. de Canonicis, & Capitulo*, ac in decisionibus in ea causa editis coram *Dunozetto, Bibio, & Albergato*, quod scilicet Capitulum potest representari etiam per duos Canonicos, quinimò etiam per unum, in quo totum jus Capituli residere potest; Sed pariter admittendo conclusionem tanquam veram, dicebam fallaciam consistere in applicatione, idè que prorsus inane, ac extrà propositum remanebat illa copiosa allegationum congeries, ex qua ignarum vulgus judicium efformare solet, quoniam id rectè procedit, quando cæteris Canonicis censuratis, seu aliàs impeditis, vel deficientibus, aliqui licet pauciores, etiam tres, vel duo, quinimò unus sunt non impediti, & habiles ad representandum universitatem, & corpus politicum Capituli, cujus nomine explicant actum tanquam Capitularem, ex deductis in *ead. Casaraugustana*, quæ omnia in præsentia deficiebant, quoniam isti Canonici in hoc actu non interveniebant nomine Capituli tanquam explicant actum universitatis, seu Capitularem, sed tanquam singulares Episcopum associantes.

Item quia, non deficiebant, neque impediti erant alii Canonici, qui remanserant in ipsa Cathedrali, ubi

constituebant Capitulum, quod est unicum corpus individuum unius formalis, seu intellectualis personae representativum, Et consequenter non poterat unum, & idem corpus, eodem tempore esse in duobus locis, ideoque verificabatur id, quod frequentissima, & quotidiana est mea dicendi consuetudo, consilientium eruditionem, ac excellentiam, non consistere in cumulo allegationum, cuique longè infra mediocritatem satis facili ob librorum, & collectorum copiam, sed in applicatione congrua ad casum, de quo agitur, & ex qua incongrua applicatione, seu incongrua conclusionum consarcinatione fieri solita per modernos potius collectores, & transcriptores, quam Doctores, adeò magna inolevit confusio, in dies major, ac intolerabilis efficienda in ista facultate, Et sic totum consistit in bene distinguendo, & congruè applicando.

M A J O R I C E N.
P R A E C E D E N T I Æ.
P R O
C A P I T U L O C A T H E D R A L I S,
C U M
V I C A R I O G E N E R A L I.

Discursus pro directione.

An, & quando Vicarius Generalis Episcopi in Choro aliique functionibus præcedat Capitulum Cathedralis, ejusque Dignitates, & Canonicos, vel potius e converso eis locum cedere debeat.

S Y M M A R I U M

- 1 *C*asus controversia.
- 2 *R*efertur opinio volentium Vicario non competere præcedentiam supra Capitulum, & primam Dignitatem.
- 3 *C*ontrariam opinionem tenet Sac. Congregatio Rituum.
- 4 *Q*uando contraria consuetudo etiam bene probata non suffragetur.
- 5 *C*onsuetudo, per quam inferior præcedit superiorem est corruptela.
- 6 *Q*uando consuetudo sit subsistentibilis.
- 7 *C*onsuetudo, quæ canonizatur unam ex duabus controversis opinionibus, non est contra jus.

D I S C. X V I I I.

DENEGANTE Capitulo Cathedralis Majoricæ præcedentiam Vicario Generali Episcopi, curavit iste obtinere à Sac. Congregatione Rituum rescriptum, antiquis ac frequentibus ejusdem Sac. Congregationis decretis conformè; super Vicarii præce-

dentia adversus Capitulum, ejusque primam Dignitatem; Cumque agentes pro Capitulo curarent hujus rescripti revocationem obtinere, atque eum requisissent patrociniū, dixi inanem laborem esse ita absque justificationibus hujusmodi opus tentare, quoniam quicquid super hoc articulo scribentes variaverint, Sac. Congregatio firmiter tenet opinionem Vicario favorabilem super ejus præcedentia, excepto casu in quo Dignitates, & Canonici cum pluralibus, & Episcopo assistentiam facerent, Ideoque antequam opus tentaretur, consului obtinendam esse remissionem, ad effectum probandi consuetudinem per eosdem agentes constanter præpositam, prout obtenta fuit, cum incertitudine tamen quid inde sequutum sit.

Pro instructione tamen ejusdem Capituli, atque ad effectum bene concludendi probationes, eisdem agentibus instantibus, discursum edidi, in quo dicebam; Quod licet *Menoch. conf. 51. & 257.* & laudat *Joannes Pichardus apud eundem Menoch. conf. 52. plenè, ac elaboratè, cum pluribus auctoritatibus, & rationibus ibi videndis, sublineant partes Capituli ejusque primæ Dignitatis, ac etiam satis urgeat ratio unitatis corporis, quod constituunt Episcopus tanquam caput, & Canonici tanquam membra, unde propterea incongruum, & monstruosum est, ut inter caput, & membra in eodem corpore aliquid extraneum commisceatur ex plenè collectis etiam per *Gratian. discept. 111. numer. 1. cum sequen. Marefcotti. lib. 1. var. cap. 69.* apud quos ceteri, Alii verò distinguere soleant inter actus jurisdictionales, & non jurisdictionales.*

Nihilominus Sac. Rituum Congregatio, hac distinctione rejecta, excepto solum dicto casu assistentiæ cum paramentis, indefinitè sequitur opinionem *Abb. conf. 21. par. 1.* quam ceteri sequuntur deducti in voto *Cantuicii registrato apud Gratian. dicta discept. 111. numer. 24. & sequen.* super præcedentia Vicario debita, ut patet ex declarationibus registratis per *Barbos. in summa Apostolicarum decisionum verbo Vicarius Generalis circa locum, & præcedentiam collectan. 714.* atque hoc jure vivitur, quoties non constat de legitima consuetudine bene probata.

Quatenus verò ad hujusmodi consuetudinem pertinet, advertebam plures casus distinguendos esse, Quorum primus est, quando Vicarius Generalis, absente Episcopo, intervenit in Capitulo vel altera functione tanquam Præfidentis & superior, loco & vice Episcopi absentis, & tunc dicebam desperatum opus videri, quoniam, dum intervenit tanquam Præfidentis & superior, omninò incongruum est, ut locum cedat subdito & inferiori, unde quando etiam hujusmodi consuetudo probaretur, illa reputaretur potius corruptela, qualis dicitur ea, per quam subditus præcedat Superiorem, ut in specie habetur in dicto voto *Cantuicii, & admittitur apud Gratian. dicta discept. 111. numer. 16. cum sequen.* & generaliter *Greg. dec. 310. num. 5. & Adde. ad eum dec. 124. Rot. dec. 3. & 11. par. 5. rec.*

Clarius verò ac extrà difficultatem, quia isto casu consuetudo erat omninò improbabilis, dum in factò supponebatur illud Vicarium, seu delegatum particularem, qui in ista Ecclesia deputari consuevit pro solo interventu, seu præfidentia in Capitulo vice Episcopi absentis, quoties non est in habitu Canonicali, primum locum occupare; Si enim iste Vicarius particularis, qui proinde ad differentiam Vicarii Generalis nuncupatur *Capitularis*, minorem absque dubio

bio habens jurisdictionem, & præeminentiam, atque jure foranei potius censendus præcedit, multò magis extra difficultatem eadem præcedentia debetur Vicario Generali in universa Episcopali jurisdictione representante Episcopum, cum quo unum & idem tribunal constituit.

Alter casus est, ubi agitur de actibus Collegialibus, seu Capitularibus, in quibus intervenit etiam Episcopus, ut est in celebratione Synodus, in processionibus, & similibus, Et tunc licet, ut dictum est Sacra Congregatio teneat opinionem Abbatis & sequacium super Vicarii præcedentia, Nihilominus id non est expressè determinatum in jure, sed est articulus inter Doctores controversus, & in quo, ubi auctoritas Sac. Congregationis non urgetur, probabilior magisque fundata videtur diversa opinio, quam subtenent *Menoch. Pichard. Marecott. & Gratian. locis citatis*, & cæteri apud eos, ob dictam satis convincentem rationem unitatis corporis, unde propterea monstruosa est alterius extranei intersecatio; Ac etiã, quia præsentem & intervenientem Episcopo, necessarius non videtur interventus Vicarii, cujus officium non est necessarium, quoniam Episcopus potest judicare & administrare per seipsum, ac nullum habere Vicarium, ut apud *Cavaler. decis. 418.* & habetur in *Acernen. disc. 24.* & in aliis *sub tit. de jurisdictione*, idè quod ubi dicta consuetudo præobaretur, etiam simplex quadragenaria, quinimo & minor, meo iudicio videretur sufficiens, quoniam non agitur de consuetudine habente positivam juris resistentiam, sed potius decidente unam ex duabus opinionibus in articulo controverso, ideoque magis præter, quam contra jus juxta *decis. Putei 240. in fin. lib. 3. dec. 20. numer. 7. par. 3. rec.* incertum tamen est, quid inde sequutum sit; Sed ex dicta ratione, satis honesta & probabilis mihi videbatur Capituli præsentio.

chum, vel ad Capitulum, seu primam Dignitatem Cathedralis.

S U M M A R I U M

- 1 **F**Acti series.
- 2 De stylo Sac. Congregationis concedendi remissoria inferiori adversus primam dignitatem super probatione consuetudinis cum clausula, sine præjudicio.
- 3 Declaratur quomodo & quando dictus stylus procedat, & de illius ratione.
- 4 Consuetudo ut inferior faciat functiones primarias, debet esse immemorabilis.
- 5 Ubi agitur de probatione per immemorabilem, ista exigit canonizationem per tres conformes.
- 6 De differentia, ubi prima dignitas contendit cum alia dignitate inferiori singulari, & ubi cum Capitulo, & de ratione.
- 7 Vicarius capitularis, vel generalis non potest se ingerere in functionibus pontificalibus in præjudicium primæ Dignitatis.
- 8 Accedente fumo datur remissoria cum retardatione etiam in executivis.
- 9 Episcopo infirmo vel mortuo jus administrandi sacramenta vel faciendi funus pertinet ad Capitulum privative ad Parochum.
- 10 Dignitates non sunt de Capitulo.
- 11 Deratione ob quam ad primam Dignitatem pertinet facere functiones pontificales & majores.
- 12 Sede vacante, an de jure exercitium jurisdictionis pertineat ad Archidiaconum primam Dignitatem.
- 13 Facere funus Episcopo vel alteri primario Viro, dicitur functio major & pontificalis remissivè.

D I S C. XIX.

MAJORICEN.
FUNCTIONUM
PRO
CAPITULO CATHEDRALIS,
CUM
ARCHIDIACONO ALIISQUE
DIGNITATIBUS.

Casus disputatus in Congregatione Rituum occasione remissoriae obtenta.

De functionibus Pontificalibus vel majoribus, quæ absente, vel impedito Episcopo pertinent ad Archidiaconum, seu primam Dignitatem, An ex consuetudine sint ad dispositionem Capituli, ita ut faciendæ sint per Capitularem ab eo deputatum; Et de stylo Sac. Congregationis super concessione remissoriae ad probandas hujusmodi consuetudines primæ Dignitatis præjudiciales.

Item jus administrandi Sacramenta Episcopo infirmo, eique mortuo faciendi exequias, ad quem pertineat, an ad Paro-

Rotendente Capitulo Cathedralis Majoricen. de illius Ecclesiæ consuetudine, functiones pontificales & majores, absente vel impedito Episcopo, explicandas esse per illum Capitularem, quem ipsum Capitulum pro tempore deputaret, non autem per Archidiaconum primam Dignitatem, vel successivè per alias Dignitates, idemque circa administrationem sacramentorum eucharistiæ, & extremæ unctionis Episcopo infirmo, ejusdemque defuncti funus seu exequias, A pluribus annis casus substulit occasionem de hoc dubitandi, stante quod Archidiaconus, aliasque Dignitates (quæ juxta dispositionem juris ibi à contraria consuetudine non alteratam, non sunt de Capitulo, neque in eo votum habent,) ex Apostolica dispensatione, annexum quoque habuerunt Canoniarum, cujus ratione utpotè existentes de Capitulo, istius jura potius, quam Dignitatis cõservare curarunt; Cum autem casus dedisset, Archidiaconatum primam Dignitatem, ac etiam alteram Sacristiæ, sine Canoniarum provisus esse, unde propterea isti moderni illarum possessores non erant Capitulares; Id proinde huic controversiæ causâ dedit, præterdente Archidiacono prima Dignitate & successivè alia postmodum veniente, juxta dispositionem juris, hodiè ex tot declarationibus Sac. Congregationis redditâ in controversibilem, ad ipsam potius spectare jus explicandi pontificales ac majores functiones, Episcopo absente vel impedito, Undè introducta causa in Sacra Congregatione Rituum, atq; allegata ex parte Capituli dicta contraria consuetudine, ut hujusmodi functiones explicari non deberent, nisi

nisi per unum ex Capitularibus ab ipso Capitulo deputandum, p̄sitateque ad huiusmodi consuetudinem probandam remissoria; Cum huic altera pars se opponeret, p̄tendendo eam concedendam non esse, nisi juxta stylum Sac. Congregationis rescribendi cum clauſula, non retardata interim possessione primae dignitatis.

Super hoc assumpta disputatione, cum ex parte Capituli vehemens fumus dictae consuetudinis daretur, per multas bene concludentes attestaciones cappellanorum aliorumque ministrorum, qui longissimo tempore in ista Ecclesia versati erant; Dicebam scribens pro Capitulo, etiam cum sentu veritatis (qualem Sac. Congregatio agnovit concedendo simpliciter, & absque dicta clauſula remissoria & compulsoria,) huiusmodi stylum, quem adittebam verum & practicum, ut praesertim sciebam fuisse practicum in una Melphiten. ac etiam in altera Vigilien. de quibus habetur mentio infra in *Parment. praecedentia disc. sequenti*, & ad procedere in casibus, de quibus agebatur in *dictis Melphiten. & Vigilien.* ac similibus, ubi scilicet contentio est inter Archidiaconum, & Archipresbyterum, seu primam, & secundam, aut alias inferiorem Dignitatem, cum tunc prima Dignitas habeat juris assistentiam, inferior vero resistantiam, donec probeur consuetudo immemorabilis, quae necessaria est, & alia minor non sufficit, ut in *praxi Archiepiscopali Neapolis cap. 53. Barboſ. in summa Apostolicarum decisionum verbo Dignitas prima Collectan. 2. 53. Rota decif. 244. par. 3. rec. cum aliis, de quibus infra aſc. sequ.*

Quoties vero in iis, in quibus jus reſtit, cessante Apostolico privilegio claro, remanet solum via probationis per immanem orabilem, ista utpote altioris indaginis exigit canonizationem per tres conformes, interim vero conceditur manentio Superiori seu digniori habenti juris assistentiam ex iis, quae satis frequenter habentur in *Toletana, in Vulturarian. in Anglonen. & in aliis sub tit. de jurisdictione*, ac etiam ad materiam decimarum & similiarum, atque huic rationi bene innixus est hic stylus.

Ista vero ratio adaptabilis non est ad easum, in quo controversia non sit cum aliqua singulari Dignitate vel Canonico, sed cum ipso Capitulo, quod absque dubio est dignius qualibet singulari Dignitate quamvis prima, cum semper universitas vincat singulos, potissimum ob Episcopalem jurisdictionem & superioritatem in ipso Capitulo residentem, Episcopo mortuo, seu alias impedito; Quemadmodum enim habet jus deputandi Vicarium, cui licet inferiori, prima Dignitas obedire tenetur, eumque in superiorem agnoscere, alioque actus jurisdictionis & superioritatis Episcopo mortuo vel impedito facere potest, ex quodam jure non decreſcendi, ex cessante capite remanente tota jurisdictione seu praeminentia Episcopali, & Cathedralica penes reliquum corpus Ecclesiae Cathedralis constitutum; Ita nulla positiva resistantia adesse videtur, ut una cum jurisdictione aliisque praeminentiis Episcopalibus, ista etiam in Capitulum transeat; Et sic non urget illa resistantia, quae urgere dicitur, quando inferior singulariter consideratus praecedit superiorem, seu minus dignus digniorem, quoniam huiusmodi functiones ita non dicuntur explicari per illum Capitularem inferiorem singulariter & de per se consideratum, sed tanquam representativum Capituli dignioris, & superioris.

Et licet ista ratio sola, & de per se, in puncto juris non sufficiat, quia passim decisum est per Sacram Congregationem, Vicarium Capitularem non posse

in huiusmodi functionibus se ingerere in praedictum primae Dignitatis, quinimò neque Vicarium generalem, etiam ita expresse demandante Episcopo, qui de super statuendae potestatem non habet, Attamen eadem ratio considerabilis est in ordine ad consuetudinem, ut ista dici non possit irrationabilis seu habens positivam juris resistantiam, unde successivè praecise requiratur immemorabilis, sed sufficiat, vel ordinaria decennialis, vel ad summum quadragenaria, utpote, potius praeter, quam contra jus, sive potius juris interpretativa, quam correctiva.

Multò magis ad effectum praesentis disputationis, accedente vehementi fumo, ex quo regulariter, exceptis causis beneficialibus, ad effectum remissoriae non necessario, excluditur suspicio calumniae, & successivè pro iudicis arbitrio etiam in iudicis possessoris & executivis concedi solet remissoria cum retardatione, quamvis alia regula esset in contrarium, ut apud *Severaph. decif. 298. apud Roſas dec. 121. n. 1. & 466. n. 9. & in aliis*, Et haec quoad majores & pontificales functiones.

Quo vero ad administrationem sacramentorum Episcopo infirmo, ac officium super funere eo defuncto, Alii hujus partis defensores credebant eam esse planum pro Capitulo ob aliquas declarationes eisdem Sac. Congregationis, praesertim de recenti in una *Telesina 1. Aprilis 1662.* in qua firmatur huiusmodi functiones spectare ad Capitulum Cathedralis privative ad Parochum, intra cujus limites domus Episcopalis sita sit, ac Episcopus vivat, Et consequenter cum sit functio Capitularis, non poterant Dignitates in eam ingerere, quoniam circumscripta consuetudine, quae in ista Ecclesia non adest, de jure Dignitates non sunt de Capitulo ex deductis per *Barboſ. de Canonici cap. 5. nu. 1.* Unde propterea habemus in beneficialibus, ut conclusio quod possessio Canoniatuum capi debet Capitulariter, locum non habeat in Dignitatibus, nisi de particulari consuetudine sint etiam de Capitulo, ut *decif. 175. & 177. apud Poſt. de manut. in Buxen. Archiepiscopatum 4. Julii 1646. Melio, & in aliis.*

Veram diversa erat mea sententia, quod scilicet praemissa quae dicta sunt, de functionibus majoribus & pontificalibus, in istis quoque locum habeant; Admittebam siquidem tanquam certum & indubitatum, etiam seclusis dictis declarationibus, quod hoc jus spectaret ad Capitulum privative ad Parochum; Tum quia praesens incongruum & monstruosum videtur, ut ille, qui comparativè ad Episcopum est ovis seu subditus & inferior minister, ita sit sui Pastoris Pastor, ac sui Superioris, & Domini Superior; Tum etiam quia cum corpus formale Ecclesiae Cathedralis, ut frequenter in aliis *hoc titulo*, & alibi habetur, constituitur per Episcopum tanquam caput, & Capitulum tanquam reliquum corpus, cujus membra sunt Canonici, & Dignitates; Ideo ad reliquum corpus pertinet capiti infirmo seu laboranti occurrere, sive ipso deficiente, totum jus, sive jurisdictionale, sive praeminentiale, ex quodam jure non decreſcendi ut supra penes reliquum corpus remanet.

Difficultas vero est, his etiam positis, cum ipsum Capitulum sit corpus inanimatum, quod per se ipsum naturaliter, & de facto explicare non potest huiusmodi actuum exercitium, explicandum à persona singulari, Quod scilicet ista persona debeat esse illa, quae in isto corpore est dignior, ac facit primam figuram, nam etiam reliquae functiones majores, & pontificales, absente vel impedito Episcopo, habitualiter ad Capitulum ex dictis rationibus pertinere debent, sed quoad

quoad actum, seu exercitium pertinent ad primam Dignitatem tanquam principale & dignius membrum istius corporis, Eodem modo, quo juxta quotidianam praxim in omnibus functionibus & actibus, etiam prophanis, & merè ceremonialibus, in quibus Capitulum, Civitas, seu aliquod Collegium, tam Ecclesiasticum, quàm saeculare, totum & collegialiter de facto intervenit, dignior seu primus inter illius corporis membra pro omnibus loquitur, Ac eo modo quo Christo interrogante totum Collegium Apostolorum, quem eum esse dicerent, Petrus tanquam inter eos primus ex persona omnium respondit, *Tues Christus filius Dei vivi, &c.* Atque ista est ratio, ob quam hujusmodi functiones pertinent ad primam Dignitatem, quia licet in actibus merè capitulatis, Dignitates non sint de Capitulo, in praeminentialibus tamen sunt de isto corpore, ejusque membra digniora.

Adeo ut non desint volentes, de jure, ac circumscripta Concillari dispositione, jurisdictionem Episcopalem habitu competentem, Capitulo, in exercitio spectare ad Archidiaconum seu primam Dignitatem, Quod etiam post Concilium aliqui volunt, illo intermedio tempore, quo ad Vicarii deputationem proceditur, licet hæc opinio cessante consuetudine non sit recepta; Cum de reliquo nulla videatur differentia inter istas functiones concernentes personam Episcopi infirmi vel mortui, & aliam, quoniam ut habetur in *Mediolanen. inser. dicti sub tit. de jurisdictione disc. 30.* hujusmodi functiones funeris Viti in loco primarii, inter majores & pontificales numerandæ videntur.

Ideoque concludebam, punctum generaliter, & indefinitè consistere in eo, quod quemadmodum quoad jurisdictionalia, & alia concernentia Ecclesie administrationem, Capitulum facultatem habet exclusivè ad Dignitates, alium deputandi in Vicarium & Oeconomum pro jurisdictionis, ac administrationis exercitio, ita etiam eandem facultatem habeat quoad hujusmodi praeminentialia ex consuetudine, non contra, sed præter jus, cum aliud sit agere de casu controversiæ inter ipsas singulares Dignitates, ut minus dignus præcedat digniorem, in quibus terminis inttat juris resistantia; Aliud verò inter ipsam corpus habens praeminentiam habituale, & ejus membra, in quibus se sedeat exercitium.

ve pertineat, absente vel impedito Episcopo, majores ac pontificales functiones peragere; Et à hodiè hujusmodi praeminentiæ competant ratione ipsius Archidiaconalis, seu Archipresbyteralis Dignitatis, vel potius ratione primæ Dignitatis, quocumque vocabulo nuncupetur.

SUMMARIUM

- 1 **F**Acti series.
- 2 Resolutio Sacra Congregationis.
- 3 Distinguuntur puncti seu inspectiones causæ.
- 4 In Italia regulariter Archidiaconatus est prima Dignitas.
- 5 Quomodo dignoscatur prima Dignitas.
- 6 An ex sessione in loco digniori.
- 7 In eadem Ecclesia possunt esse due majores, & prima Dignitates coequales.
- 8 Sinistrum latus quandoque dignius reputatur.
- 9 Non implicat quandoque minus dignum occupare locum digniorem, & de ratione ob quam in choro Archipresbyter sedeat in digniori loco quàm Archidiaconus.
- 10 Praeminentia explicandi functiones pontificales, & majores spectat ad primam Dignitatem quocumque nomine nuncupetur.
- 11 De decisionibus agentibus de Archidiacono cum Archipresbytero quomodo intelligende sint.
- 12 De ratione ob quam ad primam Dignitatem hæc pertinent.
- 13 Quomodo intelligenda sint ea, quæ apud canones habentur de Archidiacono & Archipresbytero.
- 14 Archidiaconus, & Archipresbyter nostrorum temporum sunt tales non propriè, sed ab usurè.
- 15 De dicto Innocentii circa Archidiaconum Parma & num. 23.
- 16 Consuetudo in hac materia debet esse immemorabilis.
- 17 De requisitis immemorabilis, & quomodo præactet Sac. Congregatio in concedenda remissoria.
- 18 Sententia recipi interpretatorem à jure.
- 19 Unde provemiant æquivoca, quæ in hac materia sumi solent.
- 20 De ratione, ob quam Archipresbyter in ista Ecclesia non potest præterdere has praeminentias.
- 21 Non defertur Doctoribus circa consuetudines ac ea, quæ facti sunt.
- 22 Innocentius IV. fuit Canonicus Parmen.
- 23 Expenditur dictum Innocentii, de quo n. 15.

DISC. XX.

Ntiqua est præcedentiæ, ac præeminentiarum controversia, inter Archidiaconum, & Archipresbyterum Cathedralis Parmen. in qua ex aliis præcedenti sæculo in causa scripturibus, quorum labores oblivionis sepulchro non subjecerunt, pro Archidiacono scripsit *Barbatia conf. s. lib. 2.* & pro Archipresbytero *Riminald. jun. conf. 151.* Unde de anno 1575. prodit sententia Episcopi, per quam declaratur, Archidiaconum uti obnoxiem primam Dignitatem, tam de jure, quàm ex dispositione cujusdam libri illius Ecclesie *Ordinarii*, seu *Bernardi* nuncupati, in omnibus functionibus ac actibus, tam publicis, quàm privatis, præ-

P A R M E N,

P R Æ C E D E N T I Æ

P R O

A R C H I D I A C O N O,

C U M

A R C H I P R E S B Y T E R O C A T H E D R A L I S.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Rituum, & Resolutus ut infra.

De præcedentiâ inter Archidiaconum & Archipresbyterum, & ad quem respecti-

præcedere debere Archipresbytero, aliisque Dignitatibus, præterquam in administratione Divinorum, ac etiam in quasi possessione sedendi in primo stallo chori à dextris Episcopi, in qua præeminentia concessa fuit Archipresbytero manentio, salvis in hoc iuris Archidiaconi in petitio; Cum autem in hoc sæculo casus dedisset, prædecessorem Archidiaconum, spatio annorum circiter 35. solo Diaconali ordine contentum suæ Dignitati annexo, ad presbyteratum ascendere noluisse; Hinc proinde cessavit occasio hujusmodi controversiarum super præeminentia explicandi pontificales, ac majores functiones in divinis, hoc tempore per Archipresbyterum utpotè Sacerdotem explicatas; Resignato verò Archidiaconatu successori presbytero, Hic præterdere cœpit hujusmodi functiones ad se spectare, & quamvis ad iurgia evitanda concorditer compromissum inierint, attamen arbitri inter se discordes consilium petierunt à Sacra Rituum Congregatione, à qua post pluries propositam causam prodit quædam resolutio, cui neutra partium acquirerit, unde propterea pendet repositio.

In hujusmodi autem disputationibus; præsertim in ultima, quando nota erant utriusque partis motiva, & fundamenta, scribens pro Archidiacono, pro clario-
3 ri, ac methodica resolutione, distinguebam controversiam, in quatuor inspectiones, seu punctos; Primum nempe circa qualitatem primæ Dignitatis post Pontificalem penes quem hujusmodi contententium resideret; Secundò circa functiones pontificales; & primarias ad Episcopum volentem regulariter pertinentes, prout sunt, delatio sanctissimi in solemnibus processionibus Corporis Christi, & Cœnæ; distributio candelarum, palmarum, & cinerum, celebratio missæ solemnis in diebus Nativitatis Domini, Resurrectionis, Pentecostes, & Sancti Titularis, seu præcipui Protectoris, cum similibus, Ad quem scilicet, absente, impedito, vel nolente Episcopo, hujusmodi functionum explicatio pertinet in merito puncto juris seclusa consuetudine; Tertio circa præcedentiam, ac præeminentias in genere in reliquis omnibus functionibus, & actibus, tam publicis, quam privatis, ac tam jurisdictionalibus, quam cæremonialibus explicari solitis per aliquam Dignitatem, Ut sunt præsidere in Choro, convocare Capitulum, dirigere processiones, indicere principium, vel finem officii, dare candelam, palmam, & cinerem ipsi Episcopo celebranti, eidem præsentare ordinandos, cum similibus; Et quartò demum, posita in præmissis omnibus dispositione juris, An, & in quo illa alterata sit per hujus Ecclesiæ particularem consuetudinem, vel statutum, seu librum, qui nuncupatur *Ordinaris*, seu *Cæremiale Bernardi*.

Quoad primum dicebam, tam de jure, quam de facto, fundatam esse Archidiaconi intencionem super qualitate, seu præeminentia primæ Dignitatis; De jure siquidem in Italia non docto de limitatione, regula est, Archidiaconatum esse primam Dignitatem, Archipresbyteratum verò secundam, ut cæteris allegatis habetur apud *Barbos. de canon. cap. 5. numer. 38. & sequen. & sæpiùs firmavit Rota*, præsertim apud *Merlin. decis. 192. nu. 3. & dec. 443. numer. 23. pag. 9. rec. & 99. pag. 10.* in quibus concordantes; Et de facto, quia semper Archidiaconatus confertur consuevit per Sedem Apostolicam tanquam prima Dignitas, ob fixam, & invariabilem reservationem resultantem à

regula quarta; E conversò autem Archipresbyteratus confertur consuevit per Ordinarium, quando accidentaliter reservatio ratione mensium, vel ex alia circumstantia aliud non induxit, quod est potissimum inditium, exclusivum primæ Dignitatis, ut advertitur *dicta decis. 99. par. 10. recent;* Et clariùs accedentibus, *dicta sententia Episcopi lata de anno 1575, & quampluribus enunciatis*; tam in Synodis, quam in aliis actibus publicis, & privatis, ita ut reflectendo etiam ad veritatem, casus haberetur deindubitabili, prout habuit etiam Sac. Congregatio.

Atque observabam, quod non solum *Barbatia*, ubi supra scribens pro Archidiacono, id supponit tanquam absolutum, sed idem *Riminald. jun. d. conf. 157.* scribens pro Archipresbytero id supponit, & non audeat asserere contrarium; Verum in his disputationibus id negabant moderni scribentes, qui ad inducendam in Archipresbytero dictam qualitatem primæ Dignitatis, ponderabant eam circumstantiam, quod Archipresbyter sederet in Choro in primo loco ad dexteram Episcopi, quod denotat hanc esse primam Dignitatem, quia dignior cæteris præfertur ex deductis *decis. 518. numer. 3. par. 1. divers.* cum aliis per *Adden. ad Gregor. decis. 411.* Ac etiam quia in dicto cæremonialibus, seu libro hujus Ecclesiæ, Archipresbytero demandantur primariæ, & pontificales functiones, Et quod magis, quia ex Brevi Pauli III. Archipresbytero generaliter commissæ dicuntur causæ appellationum ex delegatione Apostolica, quod argumentum est primariæ dignitatis.

Neque obstat dicebant quod Archidiaconus regulariter sit prima Dignitas, quoniam ut constat plurium Ecclesiarum observantia, etiam in Italia id cernimus limitatum, nam in Cathedrali, seu Metropolitana Neapolis est Primicerius seu primus Diaconus, ut enunciatur *dicta decis. 99. par. 10. rec.* in Cathedrali Melphien. est Cantor, ut apud *Oribon. decis. 58.* & in plerisque aliis est Decanus, Accrespondendo ad dictum argumentum, quod tam per dictam sententiam anni 1575, quam per observantiam reservationis fixæ probata videatur qualitas primæ Dignitatis etiam in Archidiacono, dicebatur, quod non incongruit in eadem Ecclesia duas adesse majores, seu principales dignitates cœquales, quibus idem titulus conveniat, ita ut æqualiter cadant sub dicta reservatione *regula quarta* ex deductis *dicta decis. 99. nu. 4. par. 10. rec.*

Verùm hæc præsentio nullum prorsus habebat probabile fundamentum, quoniam licet non impleret dari istum concursum duarum dignitatum æque principalium, Nilominùs id non præsumitur, sed est probandum, ut *ead. decis. 99. par. 10.* quæ videtur materia magistralis, unde propterea dum præsumptio est juxta generalem Italiam usum ad favorem Archidiaconi, ac etiam pro unicitate primæ Dignitatis, idcirco dicebam, Archipresbyterum gravari onere perfectæ, & concludentis probationis, quæ non aderat, sed potius clarè excludebatur tam per dictam sententiam, per quam explicite Archidiaconus declaratur prima Dignitas discretivè ad Archipresbyterum, & alias Dignitates tanquam inferiores, quam etiam per plures testes de communi reputatione, & fama, & clariùs per dictam observantiam univocam, & concludentem fixæ reservationis *ex regula 4.*

E conversò autem adminicula, quæ adducebantur in contrarium sunt univoca nil concludentia, illud

illud praesertim deductum ex dicta delegatione Apostolica ad causas appellationum cognoscendas, cum id arguat quidem eam esse Dignitatem, cum Sedes Apostolica non soleat huiusmodi delegationes facere nisi personis in Ecclesiastica Dignitate constitutis, non tamen perneceffe habentibus primam, seu maiorem, cum pendeat ab arbitrio Pontificis, ut quotidiana praxis docet, & comprobatur idem Breve, dum absente Archipresbytero, eadem delegatio dirigitur antiquiori, seu Praesidenti Canonico, & tamen iuxta hanc lectionem, dum in confesso erat Archidiaconum esse etiam primam Dignitatem coaequalem, huic potius in absentia rescribi debuisset.

Ad locum verò digniorem in Choro, tres dabam responsiones, Primò, quia non est inconveniens, ut sinistrum latus iuxta diversos mores dignitas reputetur ex deductis per *Gonzal. ad reg. 8. glos. i. num. 36. & sequen;* & *glos. 51. numer. 55. & sequen. Gratian. discept. 106. num. 43. Burtat. & Adden. dec. 488. num. 8.* Atque servatum videmus in antiquis imaginibus Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli.

Secundò quia non implicat, in uno actu particulari, minus dignum praecedere digniorem, & occupare meliorem locum, cum implicantia, seu corruptela adesse dicatur, quando id esset generale ex deductis apud *Greg. & Adden. decis. 124. & 310.* potissimè quia cum antiquitas, ut infra Archipresbyter esset Vicarius natus in divinis, & spiritualibus, utpotè constitutus in ordine sacerdotali, ex quo Archidiaconus quamvis habens maiorem jurisdictionem in temporalibus utpotè constitutus in solo ordine diaconali non habeat divinarum administrationem, ideo non mirum, si in Choro, ubi non agitur nisi de divinis, ratione huius exercitii, primus locus apud Episcopum ministranti conceditur, Et tertio demùm, quia ex eadem sententia patet, id esse in lite dum decernitur manentio ad favorem Archipresbyteri in solo possessorio, reservatis iuribus Archidiaconi in petitorio, unde propterea confirmatur status, neque de super fundamentum constitui potest; Et sic reverà quoad istam primam inspectionem casus videbatur omnino planus, discursu seu disputatione indignus, ut agnoscebant iidem scribentes, dum eodem tempore recurrebant ad particularem consuetudinem, ut infra.

Quo verò ad secundam inspectionem super puncto seu quaestione juris in genere de praecedentia inter Archidiaconum & Archipresbyterum, ac super praeminentia explicandi pontificales, ac primarias functiones, Dicebam quod tam *Barbata* pro Archidiacono quam *Riminald. jun.* pro Archipresbytero ut supra scribentes, utpotè parum callentes praxim Romanae Curiae, in hac parte aequivo-carunt, desumendo totum ex iis, quae per Decretales disposita habentur in titulis de officio Archidiaconi & de officio Archipresbyteri, cum adnotationibus canonistarum ibidem; Hoc autem est æquivocum clarum, quoniam id non provenit ex peculiari qualitate unius vel alterius dignitatis, sed ex circumstantia, quod sit Dignitas prima seu principalis in Ecclesia, quocumque nomine nuncupetur; Si enim prima Dignitas nuncupatur Decanus, ut frequentius est in Hispania, seu Praepositus, ut frequentius est in Germania, seu quocumque alio vocabulo, ut videmus in Italia, quod est Cantor, ut apud *Onobob. dicta dec. 58. seu primus Diaconus Card. de Luca de iurisdict. &c. & Praeminent.*

nus ut dicta dec. 99. par. 10. rec. cum similibus, tunc ad istam pertinent omnia ea, quae apud Sac. Canones, & per DD. habentur de Archidiacono, de quo frequentius DD. loquuntur in concursu Archipresbyteri ex dicta generali consuetudine praesertim Italiae, quod prima & secunda dignitas in Ecclesiis Cathedralibus sub his vocabulis explicari solent; Id enim ut dictum est provenit ratione Dignitatis primae, ut patet ex collectis per *Barbos. in summa Apostolicarum decisionum verbo Dignitas prima, collectan. 253.* & verbo functiones collectan. 391. & bene declaravit eadem Sac. Congregatio, ad petitionem Archidiaconi istius Ecclesiae sub die 28. Aprilis 1640. per haec verba praecisa.

Sacra Rituum Congregatio iuxta alia respondit, functiones Episcopales Episcopo absente vel impedito spectare ad primam Dignitatem, quocumque nomine nuncupetur, dummodo sit in sacerdotali ordine constituta, & propterea in casu proposito omnia munia, quae ad Episcopum pertinerent, si praesens esset Archidiaconus prima Dignitatis competere, & signanter delationem Sanctissimi Sacramenti in die eius festi, dummodo Archidiaconus etiam missam solemnem eo die celebret. Die 28. Aprilis 1640.

Et sic plures resolutiones Sac. Congregationis editae pro Archidiacono contra Archipresbyterum, ut sunt praesertim in una *Melphitica.* per quinque vices circa annum 1628. accerrimè disputata, Et me scribente pro Archidiacono de anno 1651. in una *Vigilien.* & in aliis, ac etiam resolutio *Rota in Vuerbien. coram Sacrato decis. 244. par. 3. rec.* ubi etiam de Archidiacono contra Archipresbyterum, proveniunt à casu, ex eo quod iuxta frequentiore usum sub hoc nomine prima secunda Dignitas explicari solent.

Ratio enim huiusmodi praeminentiarum, ut advenit in *Majoricen. supra disc. preced.* in eo consistere videtur, quod cum ipsius Cathedralis corpus formale constituatur intus & unitim ab Episcopo tanquam capite, & à Capitulo tanquam reliquo corpore, exindè resultat, praeminentia & jurisdictionalia per quoddam jus non decrescendi integrè resident penes Capitulum tanquam reliquum corpus, cuius vice & nomine prima Dignitas nomine omnium tanquam primum in ordine seu primum membrum, explicat huiusmodi actus ab ipso corpore inanimato non explicabiles, ideoque illa distinctio de Archidiacono existente vel non existente in ordine presbyterali hodiè non percutit jus sed factum, eo quia ubi constitutus in prima dignitate talem ordinem non habet, explicare non potest huiusmodi functiones non nisi per constitutum in ordine sacerdotali explicabile, & sic accidentaliter ex defectu ordinis ad id necessarii.

Aniqua verò distinctio, quae apud Sacros Canones & Canonistas habetur de Archidiacono ministrante in temporalibus & Archipresbytero ministrante in divinis, procedebat quando erant in usu huiusmodi Dignitates per veritatem, ob administrationem utriusque de jure incumbentem, quoniam unus erat Episcopi Vicarius natus in temporalibus, alter verò in spiritualibus; Ista autem Dignitates hodiè non sunt amplius in usu, unde Archidiaconus & Archipresbyter hodiè dicuntur tales abusive, aliquas prioris dignitatis reliquias retinentes quoad caeremonialia tantum, ut cæteris allegatis habetur apud *Lotter. de Benef. lib. 1. qu. 16.*

G g num.

num. 107. cum sequen. Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 27. in fin. ubi de quaestione, an coram Archipresbytero tanquam Parocho generali seu Vicario in spiritualibus per totam diocesim contrahi possent matrimonia ad formam Concilii Tridentini, & deciditur negativè.

Atque hinc advertendam resultare tertiæ inspectionis seu puncti resolutionem super aliis functionibus non pontificalibus, sed primis seu majoribus post eas, quoniam licet in caeremonialibus seu pontificalibus hujusmodi functiones Archidiacono seu Archipresbytero, vel alteri Dignitati respectivè dirigantur, Attamen ita disponitur, cum dicto præsupposito efformato à frequentiori usu præsertim Italiae, ex regula quod leges adaptantur ad ea, quæ frequentius accidunt; Sed si casus præbeat, primam, ac respectivè secundam Dignitatem alio vocabulo nuncupari, tunc ea quæ disponunt de Archidiacono & Archipresbytero, istis respectivè Dignitatibus conveniunt & applicanda sunt, atque in hoc versatur frequens æquivocum leguleicorum in solaverborum formalitate immorantium.

Quare major ac tota hujus causæ difficultas residebat in hujus Ecclesiæ particulari statuto vel consuetudine, quæ ex pluribus deducebatur; Primò scilicet ex pluribus testibus deponentibus hujusmodi pontificales vel majores functiones per Archipresbyterum, non autem per Archidiaconum explicari consuevisse; Secundo ex dicto caeremoniali hujus Ecclesiæ vulgò nuncupato *ordinario* sive *Bernardi*, ubi hujusmodi functiones Archipresbytero demandantur, ad cujus limites ita quoque discernitur in dicta sententia Episcopi Farnesii de anno 1575. Et tertio fortiter ob attestationem antiqui & gravissimi Canonista *Innocentii in cap. de multa num. 6. de præbendis*, quem incidenter tamen, & aliud agendo referunt *Hosien. ibid. num. 9. Zabarell. cons. 30. num. 6. Boer. dec. 286. num. 4. & ceteris*, quod scilicet Archidiaconatus Parmensis, quamvis reputetur Dignitas, attamen quasi nullum Archidiaconi actum facit.

Singula verò dicta fundamenta examinando, ac reflectendo etiam ad solam veritatem, nullum eorum videbatur solidum & concludens; Quatenus enim pertinet ad primum; receptum est in eadem Sac. Congregatione, isto casu aliam non admitti consuetudinem nisi immemorabilem, cum tali rigore, quod nequè ad eam probandam conceditur remissiora, ubi constat eam esse improbabilem, ut me scribente pro Archidiacono illa denegata fuit Archipresbytero eam petenti in dicta *Vigilien. de anno 1651. sen 1652.* proponente *Cardinali Cornelio*, ex eo quod docebatur per Constitutiones synodales aliasque scripturas usque ab anno 1580. circiter id fuisse in controversia, unde propterea resultabat clara improbabilitas, dum præcipuum ac essentielle immemorabilis requisitum est illud, quod testes post pubertatem deponant de visu quadragenariæ pacificæ possessionis subduo tempore litis, absque eo quod quidquam in contrarium, factum, dictum, vel auditum sit, juxta celebrem *gloss. in cap. 1. de præscript. in sexto*, quotidie in foro decantatam; Quinimò ubi non confitio de improbabilitate illa conceditur, adhuc id sequitur cum clausula *non retardata interim possessione prima Dignitatis*, ut practicum fuit in dicta *Melphiten. ac habetur supra in Majoricen. disc. præced.* ideoque dictis testibus nulla fides adhibenda erat, Tum

quia de præfatis requisitis immemorabilis non bene deponerent, nequè examinati erant ser. fer. & demandato Sac. Congregationis.

Tum clarius ratione manifestæ improbabilitatis, quoniam cum ex dictis *Barbatia & Riminaldi junioris* consilii, dictaque sententia lata de anno 1575. constat per sæculum hujusmodi controversiam excitatam fuisse, impossibile est dare testes, qui de dicta pacifica quadragenaria de visu deponere possent; Ac etiam quia illa observantia, quæ testibus jam inductis ansam præbebat credendi talem esse consuetudinem, erat æquivoca, utpotè causata ab accidentali deficientia per longissimum tempus annorum 34. & ultra ordinis sacerdotalis in Archidiacono prædecessore, unde Archipresbyter, subsidiariè, & tanquam prima Dignitas habilis hujusmodi functiones explicavit.

Ad caeremoniale & sententiam, respondebam in utroque procedi cum regula præscripta per sacros Canones, & antiquos canonistas, ideoque stante propositione, quod sententia recipit interpretationem & intelligentiam à jure, *Franob. dec. 527. num. 7. Orsobb. dec. 215. num. 18.* potissimè verò dum eadem sententia expressè dicit, tam de jure quam ex caeremoniali ita determinari, idcirco intelligi debent cum eodem præsupposito, cum quo dicta juris dispositio procedit, quod scilicet Archidiaconus juxta suæ dignitatis naturam & qualitatem in solo diaconali ordine constitutus esset, non descendunt autem ad speciem seu casum, quod Archidiaconus esset sacerdos, unde est casus omisus remanens sub dispositione juris.

Et ulterius advertendam quod de dicto anno 1575. quando prodijt sententia, fortius verò de tempore antiquiori, quando per Episcopum *Bernardum* dictum caeremoniale ordinatum fuit, erecta non erat Sacra Congregatio Rituum, de qua in *Constitutione 74. Sixti V.* & consequenter non prodierant illæ declarationes, per quas hodie ista materia dilucidata remanet, quod scilicet pontificales & primariæ functiones competant, non quia sit Archidiaconus vel Archipresbyter, ac ratione ipsius Dignitatis, sed quia prima Dignitas quocumque nomine nuncupetur, declarando quod censeri debeat abusus quæcumque contraria observantia, quoties non accederet immemorabilis, cujus vigore quicumque titulus de mundo melior, & sic privilegium Apostolicum seu lex foundationis allegari potest; Minusque penetrata erat hujus præminentia vera ratio superius insinuata, quod scilicet hujusmodi præminentia verè competat Capitulo, tanquam constitutivo hujus corporis politici Cathedralis formalis, cujus nomine prima Dignitas tanquam ejusdem corporis dignior & primus hujusmodi præminentiarum exercitium habet; Sed procedebatur cum antiqua leguleica simplicitate, desumendo totum exiis, quæ disponuntur, vel respectivè adnotantur *toto in. Decretalium de officio Archidiaconi & off. Archipresbyteri*, ut liquet ex eisdem *Barbatia & Riminaldi jun.* dicto antecedenti sæculo pro utraque parte in causa scribentibus, atque in hoc est antiquorum æquivocum.

Considerabam quoque notabilem circumstantiam, ob quam Archipresbyter cecidisse videretur ab hoc jure præminentiali, quamvis aliàs sibi competente, quia ut efficeretur caput Collegii consortialium, ut in alia *Parmen. discurs. sequenti* inter

ter dictos confortiales & parochos, se fecit extraneum à Capitulo, cujus non est amplius membrum, & consequenter impossibile est, ut nomine dicti corporis, & tanquam ejus caput subalternum, ac discretum à vero capite Episcopo, hujusmodi actus, sibi verè competentes explicare possent.

Demùm quatenus pertinet ad dictam traditionem *Innocentii*, quæ apud aliquos magnam faciebat impressionem, ultra propositionem, quam Advocati more deducebam, ut Doctoribus circa consuetudines, & alia quæ facti sunt deferendum non sit *Ottob. decis. 149. num. 14. Manric. decis. 357. num. 6. dec. 174. par. 4. rec. tom. 3. num. 17. cum sequen. & in aliis*; (Quod tamen, reflectendo ad veritatem, observabam incongruè applicari, utpote in casu ejus receptæ limitationis, ubi scilicet agitur de Doctore versato in loco, ac verisimiliter informato, qualis erat casus, quoniam ut patet ex *Ciaccono ad Platinam*, & clarius ex ejusdem *Innocentii* epistola de anno 1243, relata per *Vghellium tom. 2. Italia sacra fol. 226. num. 34.* dictus Pontifex in minoribus fuit Canonicus Ecclesiæ Parmen. & sic de statu Ecclesiæ benè informatus.)

Magis ad rem, indagando hujus dicti originem seu rationem, advertēbam *Innocentium & Hostiensem* loqui de illo officio, quod tunc de jure competeat Archidiacono circa jurisdictionalia, quia erat Vicarius natus in temporalibus Episcopi, undè illa consuetudo, quæ successivis temporibus paulatim irrepit, ac effecta est universalis, tunc jam in ista Ecclesia initiata erat, per quam hæc jurisdictione cessabat.

Quod clarius comprobari observabam, quia in eadem sententia Episcopi *Farnesii*, lata ut supra de anno 1575, enunciatur sententia lata de anno 1279, per *Cardinalem Sabinensem* in causa verten. inter Episcopum & Archidiaconum super jurisdictione aliis de jure Archidiacono competente, unde propterea de tempore quo scripserunt *Innoc. & Hostiens.* id erat in lite, vel saltem in controversia extrajudiciali, dum idem auctor scripsit sub *Gregorio IX.* ejus mediato prædecessore & Decretalium compilatore ante annum 1243. in quo assumptus fuit ad summum Pontificatum, obiit verò in Civitate Neapolis, gerens ibi personam Pontificis & Regis de anno 1254. unde dicta sententia fuit posterior per annos 25. Et sic quando ipse scripsit, dicta assertio erat vera saltem de facto, sed aliud est agere de jurisdictionalibus cum Episcopo, aliud verò de ceremonialibus & præminentialibus cum Archipresbytero seu Dignitate inferiori, ideoque hujusmodi traditio, in qua potissimum fundamentum constituebatur, & quæ adedè magnam faciebat impressionem pro meo judicio à casu quæstionis omninò extranea videbatur, Atque seclusa etiam affectione Advocati erga clientem, reflectendoque ad solam veritatem, bonum jus Archidiacono magis assiltere mihi videbatur.

* * *

Card. de Luca de jurisdict. &c. & Præminent.

P A R M E N.
F V N E R V M.
P R O
P A R O C H I S,
C U M
C O L L E G I O C O N S O R T I A L I U M
C A T H E D R A L I S.

Casus disputatus in Sac. Congregat. Rituum, & decisus pro Parochis.

De Præminentis debitis parochis in fune-ribus suorum parochianorum, An locum habeant in funere Capitulari, & solemnii, in quo interveniat Capitulum Cathedralis; Et quatenus non, An idem procedat, si non interveniat dictum Capitulum, sed tantum una Dignitas, cum Collegio Beneficiatorum.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 **D**ecisio Sac. Congregationis.
- 3 **I**n claris non intrant argumenta.
- 4 **C**apitulum ab uno tantum Canonico constitui potest.
- 5 **P**arochus in propria Parochia precedit omnes.
- 6 **C**anonici Cathedralis singulares non precedunt Capitula inferiora Collegiarum.
- 7 **C**apitulum Cathedralis precedit omnes, & de ratione.
- 8 **B**eneficiati non sunt de Capitulo.
- 9 **D**eclaratur conclusio, quod Collegia & corpora universalis precedunt singulares.
- 10 **D**eclaratur conclusio, de qua num. 4.

D I S C. XXI.

UB triplici modo seu forma in Civitate Parmæ funera defunctorum peragi solent, Prima enim species est funerum solemnium & Capitularium, in quibus ultra alium clericum sæcularem & Regularem, intervenit etiam totum Capitulum Cathedralis; Altera species est simplicium, quæ celebrantur cum interventu proprii Parochi, ac illorum clericorum sæcularium, & Regularium, quos hæredi defuncti convocare placeat; Et tertia est mixta, quia invitatur quidem Capitulum Cathedralis, sed solum interveniunt Archipresbyter & beneficiati ejusdem Cathedralis, cujus campana major pulsatur eodem modo, quo in prima specie solemnii, atque de facto nuncupatur etiam funus Capitulare.

Quando celebratur juxta primam speciem solemnem & verè Capitularem, Parochus non habet neque prætendit consuetas præminentias supra omnes, sed cedit locum Capitulo, nedum ex juris dispositione ut infra, sed etiam ita expresse disponente hujus Ecclesiæ ceremoniali, vulgò *Bernardo* seu *Ordinario* nuncupato, Quando verò juxta secundam speciem, nulla e conversò contro-

versia est super praeminentiis Parocho debitis supra omnes de reliquo clero.

Orta vero est controversia in tertia specie praedicta, quando scilicet interveniunt, Archipresbyter & Confortiales cum pulsatione campanae, ita ut funus Capitulare quoque nuncupetur; Atque re delata ad Sacram Rituum Congregationem, prima vice pro Confortialibus contra Parochos responsum fuit, sed concessa nova audientia, in cuius statu Ego pro Parochis scribebam, causa pluries proposita, post plures acerrimas disputationes, proponente Cardinali *Francioto*, recedendo a decisio, resolutum fuit ad favorem Parochorum, atque in hac resolutione denuo persistit, unde propterea Confortiales acquieverunt.

Fundamentum primae resolutionis, in quo scribentes pro Archipresbytero, & Confortialibus insisterent, totum erat in dicto caeremoniali *Bernardi*, in quo, praescribendo ordinem processionis seu funeris, dicitur quod post omnes primae digniore locum occupare debent Canonici & inter illos Archidiaconus & Archipresbyter, unde propterea dicebant iidem scribentes, in verbis, ac expressè casum esse decisum ad favorem Archipresbyteri, ideoque non intrabant ratiocinationes & argumenta ad regulam vulgaris textus in *l. ille aut. ille ff. de legat. tertio*, de qua plenè *dec. 44. n. 14. par. 11. rec.* Potissimè verò quia extra controversiam erat, quod in funere Capitulari Parochus locum cedebat, atque consueta praecedentia seu praeminentia carebat, Et consequenter, quod idem procedere deberet in isto casu, in quo etiam funus de facto reputatur solemne & Capitulare, tam in nomine seu nuncupatione, quam etiam in re, dum accedit pulsatio campanae Capitularis, & quod magis intervenit dictus Archipresbyter qui est Dignitas, in qua representari dicitur totum Capitulum, quod non incongruit ab uno tantum Canonico seu Dignitate constituitur & representari juxta firmata in *Casarian-gustana Canonicaus 30. Maii 1650. coram Duno. et- ro inter suas dec. 856. & in eadem 15. Junii 1653. coram Albergo, & de qua causa habetur actum sub tit. de Canonici, &c.*

His non obstantibus, cum sensu etiam veritatis, contrarium dicebam probabilius, unde propterea posterior resolutio favore Parochorum, iusta beneque fundata visa est, Ipsi enim assiluit regula generalis, ut in funeribus suor parochianorum, tanquam in actu, in quo jurisdictionem habent & exercent, praecedere debeant reliquos omnes non jurisdictionaliter intervenientes, tanquam in propria parochia, in qua parochus praecedit omnes quamvis digniores, & in majori dignitate vel officio constitutos, ut apud *Peniam dec. 261. juxta Lugdunen. alias 204. juxta Venetam impressionem in Zamoren jurium parochialium 23. Maii 1644. coram Peusingerio cum aliis in Ampurien. & Civitaten. praecedentia hoc eodem tit. disc. 17.* Et in specie praecedentiae debita Parocho supra Archipresbyterum, habetur in *Pampilonen. praeminentiarum 22. Martii 1604. coram Litta, & in eadem prima Junii 1609. coram Pamphilio*, Ad quod etiam conferunt decisa in dicta *Ampurien. & Civitaten. praecedentia 28. Novemb. 1659. & 19. Aprilis, 1660. coram Mel- tio*, de qua supra dicto disc. 17. quod scilicet Canonici Cathedralis associantes Episcopum in visitatione non praecedant inferiori Capitulo Collegiatae in ipsa eorum Ecclesia, quoties non Capitulariter, sed singulariter interveniunt, quoniam aliud est

agere de corpore Capituli, aliud verò desingulis Canonici & Dignitatibus.

Vbi enim intervenit ipsum Capitulum, tunc Ego met admittendam dictum caeremoniale ita observatum, esse rationabile ac juridicum, quia Capitulum constituere & representare dicitur ipsum corpus Ecclesiae Cathedralis, atque saltem habitu habet jurisdictionem Episcopalem, & superioritatem supra Parochos, ac reliquos omnes, ideoque merito praeminentia sibi debetur ex deductis in dicta *Ampurien.*, ac etiam infra in *Casarian-gustana funerum disc. seq.* Atque tali casu interveniente toto Capitulo, Archipresbyter tanquam secunda Dignitas occupat illum locum, quem in reliquis omnibus processionibus, aliisque actibus occupare solet, Non inde tamen inferri potest ad casum, in quo solus Archipresbyter interveniat tanquam singularis, juxta distinctionem, de qua in dicta *Ampurien. & Civitaten. disc. 17.*

Et quamvis videretur etiam intervenire corpus universale seu collegiativum Confortialium constitutum in ea Ecclesia quoddam Collegium, cuius ipse Archipresbyter est caput, unde propterea in actibus Capitularibus se fecit extraneum à Capitulo, ut advertitur in alia *Parmen. disc. praeced.* Ad instar illius Collegii quod in Metropolitana Ecclesia Neapolitana seu in capella S. Restituta constituitur Hebdomadarii, cuius est caput Cimitarica, ut habetur *disc. 99. par. 10. rec.* Non inde tamen inferri potest, quod intervenire dicatur Capitulum Cathedralis, quod constituitur à solis Canonici, & juxta Ecclesiarum consuetudines, etiam à Dignitatibus, non autem à beneficiatis, qui dicuntur ministri & servitores Capituli juxta *glos. & Canonistas in cap. ultimo de clericis non residentibus Caval. dec. 57. Rot. dec. 59. par. 7. rec. & passim.*

Et quamvis regula sit, quod Collegia & corpora universalia praecedunt personas singulares, quamvis istae essent alias digniores personis seu membris, ex quibus dicta Universitas constituta est, ut in allegata *Ampurien. & Civitaten.* Attamen id intelligitur, vel in propria Ecclesia, vel in loco tertio, in quo omnes pariformiter privato jure interveniant; Secus autem in illis functionibus, in quibus Parochus intervenit jurisdictionaliter, & tanquam Prelatus seu Pastor, quoniam excepto Capitulo Cathedralis, in quo viget dicta ratio jurisdictionis & superioritatis, in reliquis qualitas collegiativa nullius est momenti.

Ad conclusionem verò, quod Capitulum, etiam in uno Canonico vel Dignitate representari potest, respondebam idem, quod habetur deductum in dicta *Ampurien.* ut scilicet id procedat, quando reliquis omnibus impeditis, in uno vel duobus non impeditis jus Capituli est representabile, qualis erat casus in dicta *Casarian-gustana*, quia reliqui erant censurati; Secus autem ubi adest ipsum Capitulum de facto, sed in eo actu non interveniat quoniam, ut habetur in eadem *Ampurien.* unum & idem corpus individuū, eodem tempore in duobus locis esse non potest, unde propterea ut in plerisque locis vidi practicum, quando ad funus convocatur totum Capitulum, quod Capitulariter intervenit, ac dicitur funus Capitulare, tunc Parochus cedit locum, atque officium celebratur ab uno ex Capitularibus; Quando verò inter illos de clero voluntariè convocatos, invitatur aliqui ex Canonici & Dignitatibus, quos partibus invitare placeat, seu juxta aliquarum Ecclesiarum consuetudinem, interveniunt illi, in ea die vel hebdomada servi-

servitium præstant, & tunc quia intervenire dicuntur jure singulari, non autem Capitulari, Parochus habet consuetas præeminentias supra omnes.

Nullius autem momenti in proposito videbatur pulsatio campanæ, invitatio Capituli, & nuncupatio funeris Capitularis, quoniam isti videntur actus merè ceremoniales, inducentes aliquam majorem honorificentiam speciem, discretivè à funeribus simplicibus, nullatenus verò, nec de jure, nec defacto exinde inferri potest ad effectum controversiæ.

Rta controversia inter Capitulum Ecclesiæ Metropolitanæ Calaritanæ, & Regulares illius Civitatis, An in pompis & solemnibus funeribus, quæ ultra reliquum clerum sæcularem & regularem, celebrantur etiam cum interventu Capituli in Ecclesiis Regularium, præeminentia faciendi officium spectaret ad primam Dignitatem seu Canonicum digniorem, ut hætenus observari consueverat, vel potius ad Prælatum Regularem ipsius Ecclesiæ, juxta ipsorum Regularium præensionem noviter excitatam; Et re delata ad Sac. Congregationem Episcoporum & Regularium, hæc rescriptum pro Prælato Regulari, nisi ex parte Capituli doceretur de consuetudine immemorabili, ad quam proinde justificandam obtentis litteris remissorialibus, earumque vigore factis probationibus ad Curam transmissis, denudè assumpta fuit disputatio in eadem Sac. Congregatione, super hujusmodi probationum relevantia, an scilicet constaret de requisitis immemorabilis desumptis ex vulgari glossa in cap. i. de prescrip. in sexto; Et proposita causa proponente Cardinali Franciotto, ob aliquam votorum discrepantiam, nulla capta fuit resolutio, incertumque remanet, an illa ulteriorem progressum habuerit, cum amplius actum non audierim, vel quia fuerit concordata, vel quia mutaverit defensores.

In hac ultima disputatione, inspectio erat potius facti quam juris, super dicto scilicet testium, & an exactè concluderent dicta requisita non de facili in processibus, quæ fiunt in partibus benè concludi solita, juxta illum rigorem, quem tenet Rota & Curia, ut docet praxis in materia decimatoria, in qua frequentius quam in aliis, vel occasione exemptionis Regularium, vel occasione activi juris decimandi possessi per aliquos sæculares, de hac immemorabili agi contingit, ut patet ex tot decisionibus Toletan. & Hyspalen. ac aliis, & habetur præsertim actum sub. tit. de decimis in Hyspalen. decimarum S. Pontii, & in Taurinen. decimarum & in aliis.

Scribens autem pro Capitulo, reflectendo etiam ad veritatem, pro meo judicio (quod tamen potius fallax proteitabar comparative ad illud tanti tribunalis,) aliquam concipiebam admirationem, quod adeo mordicus & rigorosè super hujusmodi probatione insisteretur, quoniam pro mea sententia, etiam ex sola juris dispositione, hujusmodi præeminentia debita videtur Capitulo, ejusque digniori, Vel saltem quod id esset in jure dubium, itaut qualis qualis observantia etiam decennalis sufficeret, tanquam interpretativa magis quam præscriptiva, juxta vulgarem & quotidianam distinctionem, de qua apud Barbof. in l. post dotem num. 47. ff. solut. matrim. dec. 319. & 351. par. 6. rec. & sæpissime, quia nil fortè in Curia frequentius, Ac etiam quia cum in jure hic punctus specialis non reperitur expressè decisis, debeat sufficere decennalis, utpotè magis præterquam contrarius; Sive ad summum, quod tanquam in consuetudine simpliciter contra jus sufficeret quadragenaria, non autem quod requiretetur rigorosa immemorabilis, quæ æquipollens privilegio Apollonio consideratur in iis, quibus jus vehementer resistit, cum hujusmodi vehementem resistantiam in proposito non dignoscere.

G 3

Licet

CALARITANA FUNERVM

PRO

CAPITULO ECCLESIE METROPOLITANÆ

CUM

REGULARIBUS.

Causa disputata in Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium, resolutus ut infra.

An Capitulo Cathedralis interveniente in funere, quod celebratur in Ecclesia Regularium, præeminentia faciendi officium pertineat ad Prælatum Regularem in propria Ecclesia, vel potius ad digniorem de Capitulo.

SUMMARIUM.

- 1 Acti series.
  - 2 Resolutio Sac. Congregationis.
  - 3 De probatione immemorabilis, quod sit difficultis, & qua occasione de illa frequentius agatur.
  - 4 De differentia inter observantiam interpretativam vel præscriptivam, & quando una vel altera sufficiat.
  - 5 In funeribus in Ecclesia Regulari officium est celebrandum à Prælato Regulari, non à parochio, & de ratione.
  - 6 Secus ubi intervenit Capitulum Cathedralis, & de ratione.
  - 7 Quod Capitulum Cathedralitatis etiam in Ecclesiis Regularium habeat aliquam jurisdictionem & superioritatem.
  - 8 Ubi Episcopus intervenit in Ecclesia Regularium, ipse privativè ad Prælatum regularem habet præeminentias.
  - 9 Capitulum Cathedralis præcedit capitulum Collegiata, vel Prælatum seu Rectorem in propria Ecclesia.
  - 10 Declarantur resolutiones Sac. Congregationis edita favore Regularium contra Capitulum Cathedralis.
- Card. de Luca de jurisdic. &c. & præeminent.

Licet enim ita pluries censuerit Sac. Congregatio Rituum, juxta plures declarationes in magna parte relatas per *Barbos.* de Parochopar. 3. cap. 26. n. 81. *enm sequen.* ut scilicet, non docto de immemorabilis hujusmodi praeminentia competat Praelato Regulari in propria Ecclesia, utque hoc jure passim vivatur, ut etiam pro certo habitum fuit per Rotam in *Romana jurium funeralium coram Zarata deesf.* 348. par. 11. *rec.* de qua causa habetur actum sub eadem intitulatione in *iii. de Parochis.*, ubi de aliquibus controversiis super hujusmodi juribus parochialibus inter Parochos & Regulares; Nihilominus hujusmodi declarationes prodierunt cum parochis, seu Capitulis Collegiatarum, aliisque inferioribus Praelatis, quorum respectu id rectè procedit, quia in Ecclesia Regularium parochus nullum jus habet, nullamque jurisdictionem, nec acti-lem, nec habitua-lem, itaut ille extrà propriam parochiam, propriumque territorium existere dicatur, & consequenter positiva juris resistèntia adesse videtur, ut privatus in aliena domo privativè ad proprium dominum seu Praelatum jus dicere, seu praeminentiam habere debeat.

Secus autem dicendum est in Capitulo Cathedralis, quoniam juxta ea, quae frequenter habentur *hoc eod. tit.* & in altero de jurisdictione, atque occasione assistentiæ juris, quam Capitulum habet in perceptione decimarum in illis diocesisibus, in quibus parochiz non sunt distinctæ, habetur frequentissimè in tot *Toletanis.* & *Hispalen.* ac aliis decisionibus in materia decimatoria editis; Capitulum constituit cum Episcopo unum & idem corpus Ecclesiæ Cathedralis representativum, ejus jurisdictionis, & praeminentiarum actuale exercitium residet penes Episcopum tanquam caput, habitualiter verò est etiam penes Capitulum, quod Sede vacante, seu aliàs absente, vel impedito Episcopo, ex quodam jure non decrescendi, tam in jurisdictionalibus, quam in praeminentialibus exercitium quoque habet, ut praesertim ponderatur in *Parmen precedentia.* & in *Majoricen. praeminentiarum hoc eod. tit. disc.* 19. & 20.

Quoposito sequitur, quod Capitulum etiam in Ecclesiis Regularium in Civitate vel diocesi existentium, quamvis exemptis, quoties in eis non concurrat vera qualitas *Nullius*, & territorii separati, est superior, atque habet jurisdictionem, tam in Ecclesia, quam cum personis, nedum habitua-lem & nativam ex eo, quod Monachi & Regulares de jure, circumscriptis privilegiis subiecti sunt loci Ordinario, exiis quae habentur in *Romana jurisdictionis, seu tituli Cardinalium disc.* 34. & frequenter in aliis *sub tit. de jurisdictione.* Sed etiam actualem exercibilem Sede vacante, seu aliàs absente, & impedito Episcopo in plerisque casibus, in quibus etiam hodie Regulares, exemptione non obstante, loci Ordinario subjacent ex collectis per *Barbos.* de Episcopo alleg. 105. & habetur in *Mediolanen. interdicti disc.* 30. & in aliis *eod. tit. de jurisdictione.*

Vnde propterea, Episcopo interveniente in Ecclesia Regularium receptum est, ad ipsam spectare praeminentiam habendi thronum erectum, benedicendi populum, aliosque praeminentiales actus faciendi, privativè ad proprium Praelatum regularem, non obstante exemptione, quae tanquam dativa & accidentalis non tollit praeminentialia adhuc durantia tanquam reliquias primæ Dignitatis & superioritatis, *Felín. in cap. cum non liceat num.*

2. *de rescriptis.* cum quo cæteri pertransseunt collecti per *Gratian. discept.* 111. num. 11. *cum sequen. dec.* 111. num. 8. *cum sequen. par. 5. rec. repetit. post Tamburin. de jur. Abb. tom. 3. decis.* 113. & habetur in allegata *Mediolanen. disc.* 30. & frequenter in aliis *disc. de jurisdictione.*

Atque absontum videtur, ut melioris conditionis esse debeat Conventus Regularium cum suo Priore circa praeminentialia, quam sit Capitulum Ecclesiæ Collegiatae secularis cum ejus Praelato, cum regulariter clerici seculares praecedant Regulares, majoresque habeant praeminentias; Ideoque cum certum sit, quod quando Capitulum Cathedralis Collegiatim, seu Capitulariter intervenit, praecedit Capitulum Collegiatae, ac parochum, & quemcumque alium Praelatum, & Rectorem quamvis qualificatum in propria Ecclesia, ut habetur in *Ampurien. & Criviaten. precedentia hoc eod. tit. disc.* 17. & in decisionibus in ea causa editis, ac etiam in *Parmen. funerum disc. precedentia*; Hinc proinde non videtur, cui fundamento innixa sit hæc opinio favore Regularium, in concursu Capituli Cathedralis, etiam in mero puncto juris, & seclusa quacumque observantia, multò magis ista accedente.

Difficultatem facere videtur, quod inter dictas resolutiones Sac. Congregationis Rituum relatas per *Barbosam ubi supra.* & alios, adesset una *Andrien.* emanata cum eo Capitulo Cathedralis; Verum in hoc advertendum consistere æquivocum causatum ab illo pragmatico abusu à me aded declamato, simpliciter intelligendi in decisionibus vel auctoritatibus, non examinando circumstantias casuum, in quibus illæ prodierunt; In dicta enim Civitate, quamvis satis numerosum habente populum, in duabus tantum Ecclesiis promiscuè, & absque terminorum distinctione exerceret cura animarum, in Cathedrali scilicet, & in Collegiata S. Nicolai, quarum Capitula, nullo designato parochio particulari, istius personam gerunt, unde propterea etiam in simplicibus, & non solemnibus funeribus aliisque functionibus more parochialibus, Capitulum Cathedralis, vel totum vel pro parte intervenire solet, potius tanquam explicans partes parochi, potissimè quia illa videtur quædam potius abusiva Cathedralis, seu abusivum Capitulum, dum præter aliarum Cathedralium usum & naturam, nullos habet Canonicos, vel beneficiatos in titulum provideri solitos, sed exceptis quatuor Dignitatibus, tanquam simplex Ecclesia receptitia non numerata constituitur ex omnibus presbyteris & clericis nationalibus ejus servitio adscriptis; Ideoque istud exemplum adaptabile non videtur huic casui vel similibus, quando scilicet Capitulum Cathedralis, magnam in loco faciens figuram discretivè ad reliquum clerum, intervenit tanquam in funere solemnem, & in functione quodammodo Pontificali seu primaria, juxta id quod (retenta debita proportione) practicum in cappellis & functionibus Cardinalitatis discretivè ad alias functiones, quæ sine intervenitu Sac. Collegii in Urbe fiunt; Ideoque in hac parte non potui captivare intellectum in obsequium hujusmodi resolutionum, rectè procedentium cum parochis, aliisque Capitulis & Praelatis, non autem cum illo Cathedralis, quando solemniter intervenit in figura Capituli, non autem in illa parochi, juxta casum in quo in dicta *Andrien.*

FOROLIVIEN.
 PRAECEDENTIAE
 PRO
 CAPITULO ET CANONICIS
 CATHEDRALIS,
 CUM
 MAGISTRATU ET DECURIONI-
 BUS CIVITATIS.

*Casus disputatus in Sac. Congregatione Rituum
 & decisus pro Capitulo.*

De praecedentia, aliisque praeminentiis inter Capitulum Cathedralis & Magistratum saecularem Civitatis, quando utrumque corpus intervenit collegialiter, Et quid inter singulos Canonicos, & Decuriones.

SUMMARIUM

- 1 *Casus controversus.*
- 2 *Resolutio Sac. Congregationis, & de aliis declarationibus ejusdem.*
- 3 *Consuetudo iudicandi inducitur per binas iudicaturas.*
- 4 *Declarationibus Sac. Congregationis Rituum in materia praecedentiae, & praeminentiarum deferendum est.*
- 5 *Dignitas Ecclesiastica comparata Soli, praefertur temporali comparata Luna.*
- 6 *Capitulum Cathedralis cum Episcopo constituit unum corpus Ecclesiae representativum.*
- 7 *Capitulum in multis habet jurisdictionem & superioritatem in populum & Magistratum saecularem.*
- 8 *Declaratur de quo Magistratu dubitari potest, an ille praedat Capitulum sine Episcopo.*
- 9 *Clerici sunt digniores laicis, eosque praecedunt.*
- 10 *Quando persona singulares praecedant singulos de corpore, cui aliis praecedentia debetur.*
- 11 *De regula si vinco vincentem te, &c.*
- 12 *In materia praecedentiae deferitur consuetudini, & quando.*

DISC. XXIII.

LN Sacra Congregatione Rituum, de tribus disputatum fuit inter Capitulum Cathedralis & Magistratum saecularem Civitatis Forolivien. Primò, cuiam deberetur praecedentia, seu alia praeminentia, quando utrumque corpus Collegialiter & publice in aliquo actu seu functione intervenit, praesertim verò in Concione, cui scilicet ipsorum, Concionatoris sa-

lutatio prius dirigi debeat; Secundò circa praecedentiam inter singulos de utroque corpore seu Collegio respectivè, Et tertio circa praecedentiam inter aliquem ex Canonicis, & ejusdem Civitatis Potestatem; Et in omnibus de anno 1656. pro Capitulo & Canonicis respectivè responsum fuit, Atque mihi pro hac parte scribenti, reflectendo etiam ad veritatem, probabiles, benèque fundatae visae fuerunt resolutiones.

Singula enim controversiae capita examinando, Quatenus pertinet ad primum, inter utrumque corpus, seu Collegium, casus est pluries decisis per eandem Sac. Congregationem, ut ex pluribus declarationibus relatis per *Barbos de Canonicis c. 18. nu. 72. cum sequen.* Unde propterea quam vis generaliter in iudicando satis deferendum sit aliàs resolutis, ubi praesertim non semel, sed pluries, quoniam in articulis dubiis bina iudicatura inducere dicitur obsevantiam interpretativam, sive iudicandi consuetudinem in futurum servandam *Franch. dec. 91. nu. 16. 238. nu. 3. & 722. nu. 11. Thes. in proem. decis. nu. 33. Capobl. de baron. pragm. 1. nu. 190. & seq. & nu. 200. latè Rovit. cons. 18. nu. 3. & seq. lib. 1. Capic. Latr. cons. 6. nu. 4.* Magis verò id procedit in hac Sac. Congregatione Rituum in materia praecedentiarum seu praeminentiarum, nam ejus declarationibus omninò deferendum esse frequenter dixit Rota, praesertim in *Aversana funeralium 3. Julii 1606. coram Sacrato*, quae in pio osito reputatur originaria seu magistralis, & frequenter, ut *decis. 214. par. 4. rec. tom. 2. nu. 6. cum sequen. decis. 254. nu. 4. par. 10. rec. apud Celsum decis. 5. nu. 12. & decis. 60. nu. 4. apud Otibon. decis. 46. n. 16. & dec. 220. n. 12. a* que hoc sufficeret pio resolutionis comprobatione.

Retento autem consueto stylo non acquiescendi solis auctoritatibus, vel decisionibus, sed examinandi punctum ex integro per rationes & principia, (Quod tamen non omnibus placere solet,) Dicebam quod ubi etiam dictas resolutiones non haberemus, adhuc sine dubio ita respondendum veniret, Tum ex regula generali, quod ubi concurrunt dignitas Ecclesiastica & temporalis, ob comparationem, quae inter istas datur Solis & Lunae, semper praefertur Ecclesiastica, cui praerogativa Solis tribuitur *ad text. in cap. solite de majoritate & obedientia, ubi scribentes. Chassan. in catalogo gloria Mundi par. 4. consider. 2. & consider. 78. & admittitur apud Altograd. cons. 1. lib. 2. ubi concordantes cumulantur in proposito praeminentiarum, quae utrique dignitati, seu potestati Ecclesiasticae, & temporali respectivè debentur.*

Tum fortius ex ea viva ratione, de qua saepius in praecedentibus hoc eod. titulo, quod scilicet Capitulum Cathedralis constituit cum Episcopo, qui est caput, unum corpus ipsius Ecclesiae representativum *ad text. in cap. novu. de his, quae fiunt a Pralato sine consensu Capituli cum concordant. per Gratian. discept. 111. n. 2. cum sequen. Adde ad Bvrat. dec. 903. n. 15. & sequen.* Ex quo resultat jurisdictio, ac superioritas supra ipsum Magistratum, tam habitualiter quam etiam actualiter, quando scilicet Sede vacante tota jurisdictio spiritualis ad Capitulum devolvitur, seu penes ipsum ex beneficio juris non decrecendi remanet, ac etiam Sede plena Episcopo absente vel impedito absque eo quod ad sit, qui ejus vices legitime expleat; Quinimò & Episcopo praesente & non impedito, adesse dicitur in Capitulo quaedam species jurisdictionis & superioritatis supra dictum Magistratum saecularem, ob illam participationem, quam idem Capitulum unà cum Episcopo habet in condendis legibus, & Constitutio-

nibus Synodalibus, ejusdem Magistratus, totiusque populi obligatorius; Quo posito intrat planum principium, quod semper Superior dignior est inferiore & subdito, eumque præcedit.

Et quamvis ubi Capitulum, solum & de per se consideratur sine interventu Episcopi, satis dubitari possit, an intret dicta comparatio Solis & Lunæ, Ex eo quod Capitulares respectu ad Episcopum, cui convenit dicta comparatio Solis, dicuntur Stellæ, unde dubitari potest, an Luna, cui comparatur Magistratus sæcularis, cæcitate Sole, stellæ præcedat, At ramen hæc difficultas, quam utpotè extrà casum examinare non oportuit, percutit illum majorem Magistratum sæcularem, penès quem resideat merum & mixtum imperiū, ac plena jurisdictio temporalis, ita ut representet Principem seu Dominum, cui dicta prærogativa, seu comparatio Lunæ tribuitur; Hoc autem non congruit hujusmodi Magistratibus Civitatum subditarum, merum & mixtum imperium, & gladii potestatem non habentium, cum hæc resideant penès Principem seu alium dominum, aut penès illum majorem Magistratum, qui Principis vices gerit, eumque representat, Undè remanet solum ordo seu Collegium administrantium bona Civitatis, & sic habentium quamdam administrationem potius oeconomicam quam politicam, cum aliqua modica jurisdictione, quæ remansit seu toleratur, vel ob eandem administrationem melius facienda, vel tanquam umbra, seu imago illius antiquæ jurisdictiois, quæ originariè erat penès populum, transfusa deindè in Principem; Atque in hoc consistere dicebam æquivocum tuentium partes hujus Magistratus, applicando incongruè ad casum, ea quæ in jure, & apud scribentes habentur de præminentiis debitis Magistratibus Civitatum, quoniam id procedit in Magistratibus Civitatum non recognoscentium superiorem, saltem mediatum, ac habentium jura imperii juxta casum, de quo apud *Alto grad. di. c. cons. l. lib. 2. cum similibus*; In istis autem Civitatibus subditis hujusmodi præensiones remanserunt tanquam umbra, seu reliquæ illius status, in quo post icissimum Romanum Imperium, ac omnium rerum revolutionem erant, se quodammodo pro Republica gerendo, ut in *Pisauræ. Molendinorum sub tit. de fund. disc. 3.*

Quo verò ad secundum punctum præcedentiæ inter singulos de utroque corpore respectivè, ex præmissis, plana de consequenti resultabat decisio ad favorem Canonorum, quoniam aut utraque persona consideratur de per se abstrahendo ab officio seu dignitate, Et certa est præcedentia Canonici, quia sacerdos vel clericus dignior est laico, ac semper sæculares locum cedere debent Ecclesiasticis, ex deductis per *Chassaneum in Catalogo di. c. l. par. 4. considerat. 6. cum sequen.* Aut uterque consideratur in ordine ad dignitatem vel officium, ita ut ambo dicantur membra sui corporis respectivè, & tunc quemadmodum corpus Capituli præcedit corpus Civitatis, ita dicendum est inter ipsa membra, quoniam eadem est ratio totius quoad totum, ac partis quoad partem; Tunc etenim illa persona singularis, quæ locum cedit Collegio, seu corpori univèrsali, præcedit singulos de eodem corpore, quando ipsa ab'que aliqua dependentia habeat dignitatem, cui major præminentiæ debeatur, & sic in concursu Abbatum, aliorumque Prælatorum & singulorum Canonorum cum similibus.

Ex his pariter de plano orti dicebam resolutione tertii puncti præcedentiæ inter singulares Canonicos, & Potestatem, cum hic sit Magistratus inferior sine imperio, & gladii potestate, ad quarundam levium causarum cognitionem deputatus per eundem Ma-

gistratum Civitatis, cui, ejusque singulis Decurionibus locum cedit, Et consequenter intrat regula *si vis a co vincem, &c.* Accedente potissimum observantia, quæ in omni materia reputatur optima interpretis, magis verò ac peculiariter in ista præcedentiæ, in qua ubi non agatur de consuetudine, quæ generaliter & in univèrsum præcedentiam concedat minùs digno supra dignorem, quo casu reputatur corruptela, lais consuetudini & observantiæ defectur, ut per *Gregor. & Add. decis. 124. 214. par. 4. rec. tom. 2. 85. & 483. par. 5. latè Capic. Latr. consult. 43. dec. 254. nu. 15. & sequen. par. 10. rec. & frequenter*, quia est principium hodiè planum.

R O M A N A
P R Æ C E D E N T I Æ
I N T E R
C A N O N I C O S R E G U L A R E S
S A N C T I S A L V A T O R I S
E T
P A T R E S C A S S I N E N S E S.

Discursus in congressu.

De quaestione præcedentiæ in Processionibus aliisque functionibus, inter Canonicos Regulares S. Salvatoris, & Monachos Cassinenses, Et an dicti Canonici, clericorum, vel Monachorum jure censendi sint; Et de præcedentiâ debita Clericis supra Monachos, ac de non interfecando unum ordinem sæcularem cum altero Regulari.

S U M M A R I U M

- 1 DE antiqua quaestione præcedentiæ inter Canonicos Regulares Lateranenses, & Monachos Cassinenses.
- 2 Monachi antiquitus non erant clerici.
- 3 Casus controversa circa Canonicos Sancti Salvatoris.
- 4 In materia præcedentiæ deferuntur, vel Constitutioni Gregorii XIII. circa antiquitatem in loco, vel consuetudini.
- 5 Consuetudo irrationabilis dicitur corruptela, & est spernenda.
- 6 Negligentiâ aliquorum non potest præjudicare Ordini.
- 7 An Canonici Sancti Salvatoris sint Canonici per veritatem, vel per nuncupationem.
- 8 Assertiva Papæ motu proprio loquentis probatur, cum distinctione.
- 9 Datur distinctio, quando in patronatus dicitur ex fundatione, vel ex gratia.
- 10 Referens quando probet sine relato.
- 11 Observantia quando sit considerabilis.

* * *

DISC. XXIV.

Eleberrima fuit quaestio praecedentiae circa tempora *Pii IV.* inter Canonicos Regulares Lateranenses, habentes in Urbe domos in Ecclesiis Pacis, & Sanctae Agnetis, & Monachos Cassinenses, sub dicto Pontifice tota ad favorem Canonicorum, abinde citra in hac possessione existentium, cujus informationes & vota habeantur registrata apud *Tamburin. de iure Abbat. tom. 1. qu. 25.* Potissima vero illius resolutionis causa fuit, non antiquitas instituti, super qua adeo cum chronicis hinc inde elaboratum fuit, sed ratio diversae hierarchiae, quod scilicet Canonici tanquam habendi in ordine seu hierarchia clericorum, praerogationem habere deberent supra Monachos, qui antiquitus clerici non erant, neque Ecclesiasticos ordines inferiores vel sacros assumere vel exercere solebant *ad tex. in cap. sic vive, & cap. seq. 16. quest. 1. Io. Andr. in cap. delictum de regul. iur. in 6. cum alius congestis per Sperell. decis. 179. nu. 14.* & habetur in dictis votis & scripturis registratis apud *Tamburin. d. disput. 25.* praerogationem in voto *Cardinalis Cicadae.*

Illi autem Religiosi qui vocantur etiam *Canonici Regularis Sancti Salvatoris*, in Urbe domos habentes in Ecclesiis, S. Petri ad Vincula, & S. Laurentii extra muros, omnino diversum Ordinem, seu Religionem constituentes, quamvis eodem habitu utantur circa vestem albam cum rochetto, & bireto, Nihilominus supra rochetum deferunt scapulare, ac habent etiam quamdam cappam nigram, qua in processionibus, & functionibus uti solent, tanquam speciem cucullae totum corpus tegentem, ita ut dictam cappam gestantes, Monachorum potius quam clericorum figuram facere videantur, proindeque non obstantibus resolutionibus, cum subsequuta observantia favore *Canonicorum Lateranensium*, ut supra, dicti alii Canonici in processionibus aliisque functionibus, digniorem locum Cassinensibus cedere consueverunt; Cum autem circa initia Pontificatus *Alexandri VII.* quando multa circa ritum Ecclesiasticum innovata fuerunt, Papae intentio eis manifestata esset, quod tanquam Canonici, istorum potius, quam Monachorum figuram in processionibus aliisque functionibus facere deberent, incedendo scilicet dimissa cappa nigra, cum veste alba, rochetto, & bireto, non dimisso tamen scapulari pariter albo supra rochetum deferri solito, ad differentiam dictorum aliorum Canonicorum Lateranensium, ut ita ab eis distinguerentur; Hinc proinde ex ista innovatione orta est praecedentiae quaestio cum dictis Cassinensibus.

Et introducta causa in Congregatione Rituum, scribentes hinc inde, magnam vim constituebant in indaganda utriusque instituti, seu Religionis origine, & antiquitate, eo modo quo in dicta alia antiqua controversia per tunc temporis scriptores satis elaboratum fuerat, Alii vero scribentes pro Cassinensibus, praecipuam vim constituebant in duobus fundamentis magis proximis, & certis, pro quibus justificandis opus non erat veritatem exquirere ab historicis, & chronistarum saepe fallacibus, ac aequivocis traditionibus; Quorum unum consistebat in Constitutione *Greg. XIII.* quae regulariter est huiusmodi controversiarum norma, ut scilicet attendi debeat antiquitas foundationis Monasterii, seu introductionis in loco, Et alterum super consuetudine, cui in hac materia satis deferendum est, praerogationem in illa Urbis ex dedu-

ctis in *Salernitana disc. seq.* & in aliis hoc eodem titulo.

Pro Canonicis Regularibus scribens, agnoscendo istorum praerogationem duorum fundamentorum magnam vim, ita ut penè insuperabilia viderentur, ac etiã quod nostrum fundamentum majoris antiquitatis instituti, cui aliqui ex nostris satis innitebantur, esset periculosum, ut potè non de facili concludenter iustificabile; Idcirco in congressu pro caute directione, juxta laudabilem stylium desuper habito, etiam in sensu, ut neglectis dicto fundamento, & quibusdam aliis levitatibus, quae per aliquos deducebantur, Praecipuum quinimò unicum, ac totum fundamentum constituendum esset in qualitate huiusmodi Religionum, eorumque statu firmando, An scilicet nostri inter Canonicos, & clericos vel inter Monachos constituendi essent; Postquam enim eorum collocatio in ordine, seu hierarchia Canonicorum, vel clericorum, resultabat de consequenti eorum antelatio supra Monachos, ex eisdem rationibus, ex quibus pro aliis Canonicis Regularibus, ut supra determinatum fuerat, ita ut dicta determinatio statum facere diceretur *ad nos. in l. ingenuum ff. de ingenuis, & manumiss.* atque omnia motiva in dicta alia controversia deducta, in praesenti ex rationis identitate suffragantur.

Atque hinc cessare dicebam solidius fundamentum, quod pro Cassinensibus valde stringebat, circa observantiam, quia cum haec praerogationis esset universo ordini clericali, idcirco tanquam corruptelae species potius reprobanda esset, cum non possit aliquorum clericorum consensus praerogationem circa ea quae universum ordinem concernunt, ad communiter *notat. in cap. si contingat de foro comper.* Accedente praerogatione violatione similitudinis Ecclesiasticae distinguentis ordinem Monachorum ab ordine clericorum; Incongruum enim est, ut intra eundem clericorum ordinem, Monachorum intermixtio cernatur; Unde propterea rectè applicari posse dicebam deducta apud *Gregor. dec. 310. & addm. ad eum ibid. & decis. 124. ex consil. Abb. 21. lib. 1. cum aliis ibidem, ut scilicet ubi consuetudo est irrationabilis, tunc tanquam corruptela sperni debeat, & considerat etiam *Rota apud Merlin. dec. 637. num. 18. cum aliis apud Sperell. dicta decis. 179.**

Ac etiam quia, vel negligentia praedecessorum huius instituti professorum, vel eorum actus facultativus in deferendo dictam cappam nigram, per quam, velato habitu clericali, dictum inconveniens cessare dicebatur (dum apud populum monachorum potius figuram ita facere dicebantur) perpetuum praerogationem ipsi fieri Religioni facere non potuerat, ex his quae in materia non usus privilegiorum circa debitam distantiam habentur deducta in *Ianuen. privilegiorum coram Roia inter suas decis. 327. & 356. & latius in ead. 28. Junii 1649. coram Corrado decis. 337. part. 10. recent.*

Quod autem isti Canonici, non ex sola nuncupatione seu concessione & privilegio, & ad instar, sed essentialiter & secundum veritatem essent tales, Dicebam explicandum non esse ex chronicis & antiquis traditionibus, cum istae essent rectè referibiles ad eam nuncupationem, quae ex privilegio & fictione resultare potuit, unde propterea fundamentum corrueret stante contraria consuetudine, quae ita potius capienda esset tanquam huius dubii declarativa, ut infra; Sed probè observabam ex declarationibus, ac dispositivis assertionibus summorum Pontificum, ad quos pertinet Ecclesiasticos ordines etigere, & instituire, seu eorum qualitatem declarare, praerogationem per *Calistum III. Constitut. 2. bi. Nos Priorem, & Canon.*

nonicos fuisse, & esse veros Canonicos Regulares declaramus, & per *Julium II. Constitut. 30. §. 5. ibi: Nos eos ut existentes veros, & indubitatos Canonicos Regulares, &c.* Unde qualitas Canonialis refertur non dicitur ex fictione privilegiativa, sed ex veritate sic affecta per Papam, quem non ad partis narrativam, sed assertivè & motu proprio loquentem, de mendacio & redarguere non conceditur *ad tex. in cap. ex parte de rescriptis. si. Papa, §. si autem de privil. in 6. Clement. 1. de probat. ubi scribentes, de quibus Gabr. de probat. concl. 2. num. 4. Merlin. decis. 838. numer. 1. ad den. ad Gregor. dec. 239. n. 10. & ad Burt. decis. 621. n. 17. & seq. plenè Rota in Bononiens. Archiepiscopatus 23. Martii 1648. coram Corrado decis. 168. par. 10. rec. ubi bene distinguitur in materia iurispatronatus, an verba Papæ concepta sint per modum privilegii, ac fictionis, & similitudinis, seu æquiparationis, Vel potius per viam declarationis, seu positivæ assertionis præexistentis veritatis, quia nempe in primo casu Papa concedendo iurispatronatus ex privilegio, licet per amplissimas clausulas decernat, ut illud habendum sit, ac si ex vera fundatione, & dotatione, vel alia causa onerosa, adhuc tamen dicitur ex gratia, quia per quamcumque verborum & clausularum amplitudinem non definit esse ex privilegio, atque dicitur ex fundatione & dotatione per fictionem seu æquiparationem, non autem per veritatem; Secus autem in secundo, quod Papa se ostendens informatum de iis quæ facti sunt, positivè asserat illud iurispatronatus competere ob Ecclesiæ fundationem, vel dotationem à patronis factam, Et sic non per viam concessionis novi iuris, sed per viam authenticationis, & attestationis rei de præterito, ac præexistentis veritatis.*

Multò magis ubi non agitur de iis, in quibus utpotè in factu consentientibus Papa decipi potuit, seu per diversam facti veritatem comprobatam convinci de errore, seu quod ita fictè, ad faciendum magis amplum & tutum privilegium huiusmodi cautelam adhibere voluerit, sed de consentientibus in iure, seu de iis quorum veritas & subsistentia ab ipso asserente pendet, cum ad Papam pertineat decernere vel declarare distinctionem ordinum Ecclesiasticorum, seu etiam eorum naturam commutare, faciendo clericos, vel Canonicos illos, qui prius tales non essent, Idèdque fortius ejus assertivæ deferendum esse dicebam circa ea, super quibus disponere potest, ut constat apud eisdem superius allegatos; Et conferunt quæ habemus de referente nullam faciente probationem sine relato, quia si agitur de actu, cujus perfectio pendeat à potestate referentis, adhuc sine relato probat & sufficit, quoties tamen non constet relationem habitam fuisse in ordine ad voluntatem modificandam, & cum animo non faciendi actum, nisi quatenus in relato contineatur, & ad ejus limites.

Verùm & si præmissa in puncto juris, ad veritatem etiam reflectendo, aliquam soliditatem habere videntur, Adhuc tamen mihi non levem inferebat difficultatem adeò longæva observantia, eo magis attendenda, ex quo de tempore prædictæ aliæ antiquæ controversiæ cum Canonicis Lateranensibus, adhuc isti in eodem statu existebant prout hodie existunt, dum tunc jam prodierant dictæ Apostolicæ Constitutiones declarantes eos Canonicos Regulares ut supra, Et nihilominus, in eadem Urbe existentes, atque de dicta favorabili resolutione cum subsequuta observantia omninò verisimiliter informati, per sæculum acquieverunt, signum clarum quod se inter Monachorum potius quam clericorum ordinem agnoverunt, ita ut observantia prædicta capienda non esset tanquam inductiva novi juris, seu destructiva illius præ-

rogativæ, quæ aliàs ratione ordinis clericalis de jure compereret supra ordinem monachalem (cum tunc urgens ac solidum videretur supra insinuatum fundamentum, quod huiusmodi consuetudo utpotè præjudicialis universo ordini clericali & deturpativa Ecclesiasticæ simetriæ pro corruptela potius habenda esset) sed tanquam declarativa, seu interpretativa illius veritatis, quæ aliàs dubia esset, ut scilicet ita Canonici in sola nuncupatione seu privilegio nuncupati, Monachos potius se declaraverint, atque in ista hierarchia constitutos esse se agnoverint; Accedente præsertim qualitate habitus Monachis potius, quam clericis cõgri, tam ratione scapularis supra rochetum delati, qui Monachorum proprius videtur, quam etiam ratione cappæ in quadam forma, quæ cucullæ potius species esset; Licet enim in ordine ad scapularem, considerarem illum dici posse quamdam speciem signi distinguentis unos Canonicos Regulares ab aliis, eo modo quo videmus in Canonicis sæcularibus diversarum Ecclesiarum ejusdem Civitatis, quod uni insignia ab aliis omninò diversa deferunt, Attamen uni etiam cappæ, magnam inferebat difficultatem, accedente præsertim longæva observantia cum descriptiva aliorum Canonicorum, ut supra, Unde concludebam, majorem esse timorem quam spem quoad causæ exitum, qui fuit ut contineretur in ultimo statu.

SALERNITANA PRÆCEDENTIÆ.

PRO

PP. MINORIBUS STRICTIORIS
Observantiæ vulgò Reformatis,

CUM

PP. SANCTI AUGUSTINI,
& pluribus aliis Religiosis ejusdem
Civitatis.

Causa decisus per Sacram Congregationem Rituum pro PP. Minoribus.

An præcedentia quæ ratione antiquitatis competit uni Monasterio alicujus Religionis, competat etiam aliis ejusdem Religionis Monasteriis modernioribus adversus aliàs Religiones, quæ medio tempore inter unum, & alterum eorum Monasteria in loco fundarunt.

SUMMARIUM

- 1 **F**Acti series.
- 2 **I**n materia præcedentia attendenda est antiquitas fundationis Conventus.
- 3 **U**bi ejusdem Religionis plures Conventus sunt in eodem loco, omnes sub una Cruce Conventus antiquioris incedere debent.
- 4 **Q**uid si Religiosi Conventus modernioris interviuant in functione sine illis Conventibus antiquioribus, quem locum occupent.

5 *Fun-*

- 5 *Fundatio unius Monasterii suffragatur universa Religioni in eo loco.*
 6 *Observantia in his materiis satis attendenda, quamvis in aliquibus adverteatur Constitutione Gregorii XIII.*
 7 *Quid ubi Religiosi diversorum Conventuum habent diversum institutum.*
 8 *An observantes & Reformati constituant duas Religiones vel unam tantum, & quando Reformati distinguantur à Religione antiqua & matrice.*

DISC. XXV.

IN Civitate Salerni, ab antiquo fundatus fuit Conventus Minorum Observantium sub titulo S. Nicolai, moderno autem tempore, alter eorumdem Minorum strictioris observantiae sub titulo S. Laurentii: Inter unam verò & alteram fundationem, plures diversarum Religionum Conventus in eadem Civitate fundati sunt; Cum autem ad præscriptum Constitutionis Gregor. XIII. pro dirimendis et controversis, quæ vel ratione antiquitatis instituti, vel ex privilegiis vertebantur super præcedentibus, statutum esset, atque per plura Sacra Rituum Congregationis decreta firmatum, attendi debere antiquitatem fundationis Monasterii in loco, Nec non per eisdem Sacra Congregationis decreta statutum esse, quod pluribus eisdem Religionis Conventibus in loco existentibus, sub unica tantum Cruce omnes uniti incedere deberent tanquam unum corpus sine distinctione Conventuum representantes; Idcirco incedentibus dictis Patribus Reformati S. Laurentii unitis cum PP. Observantibus sub Cruce antiquioris Conventus S. Nicolai, stante istius antiquitate, præcedentiam semper habuerunt absque controversia super alios Religiosos postmodum in Civitate receptos; Quia verò in funeribus seu exequiis, ac etiam in aliquibus particularibus solemnitatibus & processionibus devotionis gratia fieri solitis, & convocacione unius, vel alterius Conventus pendente à privatorum voluntate, frequenter dabat casus, quod in functione interessent solum Patres Reformati S. Laurentii cum propria Cruce, ob non convocacionem Patrum S. Nicolai; Hinc proinde orta fuit controversia usque ab anno 1629. inter istos ac dictos alios Religiosos præcedentes à Reformatis occupari non debere illum digniorem locum quem occupare solent, quando incedunt uniti cum PP. antiquioris Conventus, cum ita proprium Conventum representent cæteris moderniore, sed re delata ad dictam Sacram Congregationem Rituum, ista de anno prædicto censuit præcedentiam uniformiter debere dictis Patribus, sive incedant uniti, sive sint unius & non alterius Conventus, atque ita servatum fuit usque ad annum 1646. quando de novo dicti Patres S. Augustini & consortes eandem controversiam in dicta Congregatione instaurant.

Sed me pro PP. Reformati scribente, circa Initia Curia, quando adhuc, ut potè indeteminatus, munus Advocati formiter non susceperam, perlitum fuit in antiqua resolutione, de novo confirmata de anno 1648, & merito, dum Constitutio 84. Gregor. XIII. quæ in hac materia hodiè est norma, non concedit præcedentiam Monasteriis vel Conventibus particularibus, sed Ordinibus seu Religionibus, ut præcedant, voluit juxta antiquitatem receptionis in loco, ut li-

quet ex illis verbis, *Ille ordo qui prius Monasterium in loco habuerit precedat*, Et sic receptio unius Monasterii est causa ut universa Religio locum occupet, quamvis deinde plura alia Monasteria in eodem loco fundaret, quia pluralitas Monasteriorum non tollit unitatem corporis, quod unicum dicitur ex omnibus Religiosis ejusdem instituti constitutum, quamvis stante eorum excrecentia, sive ob populi communitatem, in pluribus domibus seu Conventibus videntur, Atque ita generaliter per eandem Sacram Congregationem determinatum fuit de anno 1617. ut scilicet antiquitas primi Monasterii toti Religioni suffragetur etiam pro aliis postea ædificandis, dum præsertim omnes sub unica Cruce tanquam unum corpus representantes incedunt, quia præcedentia dicitur acquisita Ordini non loco ut apud Barbos de jure Eccles. lib. 1. c. 43. n. 192.

Atque ita etiam declaratum fuit in Urbe, in qua plura ejusdem Religionis Monasteria diversis temporibus fundata existunt, talisque est observantia, qualem attendendam esse quamvis in aliquo adversaretur dictæ Constitutioni Gregor. XIII. firmatum fuit ex ejusdem Congregationis decreto de anno 1593. approbato per Clementem VIII. & relato per Quarant. in summa Bullar. verbo præcedentia, Campanil. in divers. jur. can. rubr. 12. cap. 12. numer. 121. Barbos. de Episcopo alleg. 78. nu. 35. Lezana in summa verbo Præcedentia in princ. & alios de materia tractantes.

Pro altera parte scribentes, ad ostendendum istos PP. quando soli incedant, in loco suæ receptionis incedere debere, respondebant dictam omnium præcedentiam referre à prerogativa antiquioris Conventus, cum quo accessorie alii uniti incedunt, Secus autem ubi solus proprius Conventus representatur, & potissimè ubi inter unius vel alterius Conventus Religiosos aliqua Instituti diversitas considerari potest, unde re orquendo motivum observantia, illam deducebant in contrarium respectu Reformatorum Ordinis S. Augustini, seu B. Mariæ de monte Carmelo, Camaldulensium, & aliorum, quia incedunt in proprio loco, neque potiuntur prerogativa antiquæ Religionis, nisi quatenus sub ejus Cruce, ad uniti tanquam constituentes unum corpus incederent, Hinc proinde dicebant idem servandum esse in præfenti, dum Religiosi istius modernioris Conventus sunt Reformati strictiorem observantiam profitentes, cui non ita subjacent Religiosi Conventus antiquioris, ita ut non omnino diceretur unicus Ordo idque apud aliquos impressionem faciebat.

Verum nimis leve mihi videbatur objectum, quod etiam eventus declaravit, quoniam ex hujus Religionis Constitutionibus, ac etiam ex Decretis Apostolicis, dicitur omnino unica Religio, nullam continens diversitatem, inter professores observantia strictioris qui Reformati vulgo nuncupantur, & alios qui illam non adeò strictam profitentes vulgò nuncupantur de familia, quia hæc est quedam discretio nominis, nullam inducens discretionem Religionis, dum omnes unicum habent Generalem & caput, in cuius electione, & qualis ac indefinita est omnium utriusque Instituti Professorum electio activa & passiva, solumque quoad Provinciales & alios inferiores ministros, aliqua discretio pro bono pacis, ac meliori regimine, cum expressa preservatione unitatis corporis moderno tempore introducta fuit, ac etiam quoad aliquam strictiorem vitæ normam considerabilem in ordine ad transitum, qui etiam sub cætera forma datur, ut in Papsen. & aliis sub tit. de Regularibus, Quod non ita

Procedit in dictis aliarum Religionum Reformatis, corpus seu ordinem merè distinctum ab antiqua Religione constituentibus cum proprio capite sub titulo Generalis vel Vicarii, ad cuius activam & passivam electionem soli Reformati jus habent, absque mixtura antiquae Religionis, cuius Generalis & caput nil agere habet, Vel in aliquibus aliquam mediatam ac satis remotam praeminentiam retinet. Undè in cessus separatus provenit ab ipsorum Reformatorum voluntaria separatione, quia etiam intervenientibus antiquae Religionis professoribus, adhuc ipsi incedere volunt separati, ut respectu istius Religionis S. Francisci practicitur in Conventualibus, Capuccinis, & PP. tertii Ordinis Italiae, ut potè diversa corpora cum proprio & separato capite constituentibus. Quae omnia in praesenti cessabant, Ideoque licet casualiter Religiosi unius Conventus in functionibus non intervenirent, hoc tamen non tollebat unitatem Ordinis, cui per fundationem primi Conventus locus dignior quæ situs fuit, Si enim ex 24. Canonis Capitulum constituentibus, duo tantum intervenirent pro peragendis functionibus Capitularibus, ex quo alii, vel essent impediti, vel intervenire nollent, eorum jus Capituli esse dicitur in illis duobus, dummodo non adsit aliud corpus Capituli, ut in *Casar augustana sub rit. de Canonis, & in Ampurien. precedentia ut eod. tit. disc. 17. cum similibus*, Ac etiam quia satis incongruè esset, ut una & eadem Religio, modò unum, & modò alterum minus dignum locum occuparet, ideoque iusta fuit resolutio.

BAREN. THRONI
S E U
BALDACCHINI
P R O
P R I N C I P E A Q U Æ V I V Æ
C U M
P R O M O T O R E F I S C A L I B A R E N .

*Causa disputata in Sac. Congregatione Rituum,
& resoluta ut infra.*

An feudatariis, & Baronibus habentibus titulum seu dignitatem, liceat in suorum feudorum Ecclesiis habere Thronum elatum, seu baldacchinum; Et an ea quae in jure sive ex caeremoniali disponunt de praeminentiis Ducum, Marchionum, & Comitum, convenient hujusmodi Baronibus dictos respectivè titulos habentibus.

S U M M A R I U M

- 1 **F** Acti series.
- 2 **R**esolutio Sac. Congregationis.
- 3 **D**ivisio inspectionis.
- 4 **D**e rationibus dictae resolutionis Sac. Congregationis.
- 5 **J**uste non autem spoliative possidet ex facto Judicis.

- 6 **F**allit, & quando etiam factum Judicis dicatur spoliativum.
- 7 **Q**uando intret regula super spoli vel attentatorum purgatione ante omnia.
- 8 **Q**uando adificatum non obstante nunciacione novi operis sit demolendum.
- 9 **Q**ui non habet potestatem concedendi, habet tamen jurisdictionem declarandi illius rei competentiam.
- 10 **A**n Episcopus sit principaliter interessatus in hujusmodi praeminentiis, & quando.
- 11 **S**ufficit citare principaliter interessatum.
- 12 **Q**uomodo Episcopus dicatur habere interesse in omnibus causis Ecclesiarum Diocesis.
- 13 **S**ervitus dicitur alienatio cadens sub extrava. ambrosio.
- 14 **Q**uod praeminentia delata Ducibus, & Marchionibus non debeantur feudatariis inferioribus habentibus eam dignitatem.
- 15 **P**rinicipi debetur Thronus elatus in Ecclesia.
- 16 **A**n Principe absente erigi etiam possit Thronus cum sede vacua.
- 17 **Q**uis propriè dicatur Princeps.
- 18 **B**arones & feudatarii inferiores licet habeant dignitatem, hac non dicitur vera sed abusiva.
- 19 **D**e individuitate feudorum dignitatis.
- 20 **D**ispositio in caeremoniali de Ducibus & Marchionibus, de quibus intelligantur.
- 21 **D**e statu & consuetudine provinciae Baren. in materia baldacchini Baronum.
- 22 **P**raeminentia quaesita feudo, transeunt in successorem.
- 23 **D**eclaratur conclusio, de qua n. 4. & an adsit positiva assistentia juris.
- 24 **D**e praxi inter Papam & Imperatorem.
- 25 **D**e moribus Italia circa minorem Episcoporum existimationem & auctoritatem.
- 26 **D**antur exempla & comparationes pro sustinenda in hodiernis titulis hac praeminentia.

DISC. XXVI.

Oppida Aquævivæ & Joviæ diocesis Baren. de antiquo domino Ducum Adriæ, usque ab antiquo ecclesiarum saeculo ad instantiam creditorum, juxta morem regionis, fuerunt sub diuturno sequestro usque ad annum 1614. in quo de ordine Sac. Consilii emptæ fuerunt sub hasta per Paridem Pinellum, ob cuius ad factis breve tempus, defectum, in idem sequestro redierunt, sub quo ob magnas discussiones habitas in creditorum concursu, de quo habetur actum in *Neapolitana Concursus sub rit. de feudis disc. 106.* Intererunt usque ad annum 1665. in quo emptæ fuerunt per Marchionem Carolum de Mari, qui obtento etiam super dicto Oppido Aquævivæ titulo seu dignitate Principis, audita fama & traditione, quod in ejusdem Oppidi antiqua Collegiata seu majori Ecclesia, hoc intermedio sequestri tempore ad meliorem recentemque structuram redacta, Duces Adriæ antiqui Domini, Thronum elatum seu baldacchinum erectum habent, Agnita etiam ferè generali consuetudine Titulorum hujus provinciae habendi hujusmodi praeminentiam etiam in ipsis Ecclesiis Cathedralibus ut infra; Hinc proinde sede Metropolitana vacante, cum dictæ Collegiata Archipresbyter (quamvis sub lite) esse in possessione cujusdam jurisdictionis ordinariæ & cumula-

tive cum Archiepiscopo, coram isto tanquam Judice ordinario plures induxit testes super dicta fama & traditione, ac etiam de auditu ab eorum parentibus & majoribus, assentibus de visu, Dictaque probatione facta, obtinuit sententiam executioni demandatam super reintegratione ad dictam præminentiam, utpote feudo quæsitam, quod tamen cum interdicto Ecclesie impugnatum fuit per Vicarium Capitulum *Baren.* dictamque impugnationem prosequente novo Archiepiscopo, atque introducta causa in Sac. Congregatione Rituum, ista opinando, quod hoc esset attentatum sede vacante, non obstantibus infra scriptis fundamentis, decrevit quod ante, omnia dicti attentati purgatio cum reintegratione Ecclesie pristino statui facienda esset à moto baldacchino.

In disputationibus igitur in dicta S. Congregatione habitis, duæ erant inspectiones, una ordinis, an scilicet adesse dicerentur hæc attentata, quæ in primis & ante omnia, non admittit discussione meritorem, juxta attentatorum naturam, purganda venirent, & altera circa justitiam & merita negotii principalis.

Quidquid autem sit de motivis prudentialibus de quibus ad Jurisconsultos, & Advocatos agere non pertinet, Quatenus pertinet ad ea quæ juris sunt Mihi scribenti pro dicto Barone seu Principe, parum probabilis, seu nimis rigorosa videbatur dicta resolutio, inspecta præsertim consuetudine regionis seu provincie, dictasque inspectiones distinguendo; Quatenus pertinet ad primam ordinis, terminus attentatorum verè non cadebat, cum nulla desuper adesset lis vel inhibicio, ex quibus resultaret iudicis seu legis spretus, in quo attentatum consistere dicitur, solumque præteriri poterat intrare terminum spoli, quod scilicet Sede vacante, quando nil est innovandum, & parte non citata nec audita (qualem Sac. Congregatio præsupponebat esse Archiepiscopum,) de facto, & propria auctoritate Ecclesia ejus libertate spoliata esset, seu huic novæ servituti subiecta; Non curando, quid sequutum esset mediante sententia dicti Archiepiscopi iudicis ordinarii, Tum quia ejus præsentia jurisdictionis est sub controversia, Tum etiam quia ad ipsum tanquam Prælato inferiorem in aliena diocesi non pertinebat concedere hujusmodi præminentiam, circa quam juxta sensum & observantiam ejusdem Sac. Congregationis, etiam ipsorum Episcoporum seu Archiepiscoporum jurisdictionis reservata est, quia non possunt se ingerere, atque hæc erant fundamenta Archiepiscopi, quibus innixa Congregatio decrevit hujusmodi spoli seu attentati purgationem ante omnia sequendam.

Verùm hæc, inspectis regulis juris, non videbantur subsistentia, quoniam spoliator dici non potest neque attentator, qui per sententiam iudicis ordinarii immixtus seu integratus fuit *ad text. an l. i. iuste possidet ff. de acquiren. possessione l. 1. & 2. ff. ne vis fiat ei cum concord. plenè collectis per Postium de manu. observat. 12. dec. 67. numer. 1. par. 10. rec. & passim.*

Et licet, etiam in facto judiciali, quoties illud est nullum vel notoriè injustum, dari dicatur spolium, cujus ratione priori possessori per iudicem expulso, juxta receptam quotidianam praxim, conceditur etiam manutentio, magis prædicata quam reintegratione ob privilegium viz executivæ, seu exclusionis appellationis suspensivæ, quod uni interdicto possessorio conceditur, & alteri denegatur,

Card. de Luca de iurisdic. &c. & Præminent.

dummodò tamen in casu injustitiæ ista sit notoria, quæ nullo valeat velamine offuscari, ut aliqua dignoscatur differentia inter ordinarium remedium appellationis, ac revocationis iudicati, & istud extraordinarium juxta receptam distinctionem in *Romana de Bombellis coram Sacro dec. 9. apud Post. de manu. cum qua passim proceditur, ut per eundem Postium dicta obser. 12. n. 8. & 9. d. decis. 67. par. 10. rec. Buratr. & Add. dec. 158. Cavaler. dec. 337. & 470.*

Attamen hoc dicitur quoddam spolium juris, seu interpretativum ex legis fictione, seu interpretatione resultans, quod subjectum non est illis rigoribus, quibus subjacet spolium verum & de facto, quod ad differentiam istius dicitur violentum, Nam etiam in terminis attentatorum, quæ magis in jure odiosa sunt, & criminosa reputantur, intrat hæc distinctio inter attentata facti, & attentata juris, seu dolosa & non dolosa, ut in prima specie intret rigor omnimodæ purgationis, denegata audientia attentanti, secus autem in altera, in qua arbitrium de facili interponi solet pro eorum rejectione ad finem litis, & prævia cognitione boni juris, potissimè, ac facilius ubi purgatio sequi non potest, nisi cum aliquo scandalo, ut ita distinguendo habetur *apud Carill. decis. 248. in fin. decis. 176. 132. & 275. par. 11. recant. 657. par. 3. rec. Gregor. & Add. dec. 276.* ubi allegantur concordantes, ac habemus in praxi frequentissimum.

Quod à simili habemus etiam in materia nunciacionis novi operis, quod ubi malè ædificatum non continet dolum, ac delictum positivum, quamvis de jure veniat demolendum, nihilominus quia id sine scandalo, ac publici ornatus deturbatione sequi non potest, si constet de bono jure ædificantis, de æquitate, id quod ædificatum est toleratur ex deductis *per Surd. cons. 154. n. 20. & seqq. & decis. 168. n. 1. Gratian. discept. 84. n. 36. & seq. ex Bal. cõf. 245. n. 1. & 2. lib. 2. & habetur pluries sub tit. de Servitutibus, cum similibus; Et hic videbatur casus, non curato, an dicto Archiepiscopo competere nec ne illa ordinaria cumulativa jurisdictionis, in cujus possessione de facto erat, quoniam ad partes non pertinet de his inspicere, cum sufficiat eum esse in possessione illius officii, seu jurisdictionis, ac publicè pro iudice ordinario se gerere & reputari ad communiter notata in vulgata *l. Barbarius ff. de off. Præfetti Vigiliæ*, potissimè, ubi de hoc non agitur ad effectum sublinendi iudicatum, quod faciat statum, sed ad effectum evitandi spolium, seu attentata.*

Et quoad defectum potestatis concedendi hujusmodi jura præeminentialia etiam in Episcopo seu Prælato sine dubio ordinariam jurisdictionem habente, Dicebam in hæc procedi videri cum aliquo æquivoco, Quoniam aliud est, an competat facultas concedendi aliquam præminentiam in forma gratiæ, & privilegii, aliud verò an competat jurisdictionis decernendi in petitorio, vel possessorio hujusmodi præminentiam aliàs ex privilegio vel legitima præscriptione competentem; Feuda siquidem nobilia & jurisdictionalia cum titulo seu dignitate, ac mero & mixto imperio, sive officia publica, aut publica vectigalia & similia jura, sunt de Regalibus Principi reservatis quæ ab isto tantum, non autem ab inferioribus Magistratibus & iudicibus concedi possunt, & tamen per dictos iudices & Magistratus passim super eorum pertinentia seu competentia iudicatur, tam in possessorio, quam in petitorio; Et ita pariter in beneficiis Ecclesiasticis etiam consistorialibus seu aliàs Papæ reservatis, & quæ non nisi

Hh

4 per

si per istum concedi possunt cum similibus, quoniam iudex non dicitur concedere, sed declarare id quod jam illi competit & sic decernere, quod jam est suum, ab alio tamen occupatum, seu aliis impeditum, removendo solum cum manu iustitiæ obstaculum.

Nullitas quoque objecta ex defectu citationis Archiepiscopi, seu ex ratione vacationis Sedis, quando nihil est innovandum ad text. in cap. 1. & 2. *ne sede vacante, cum notis concord.* neque in puncto 10 juris subsistentiam habere videbatur, cum rectè procederet, ubi ageretur de huiusmodi servitute inducenda, vel innovanda in ipsa Ecclesia Cathedrali, cuius Episcopus est sponsus & Rector immediatus, atque ad eum directè, & immediatè pertinet illius defensio, Secus autem in altera Ecclesia inferiori habente proprium Prælatum seu Rectorem, quoniam hic dicitur sponsus & Rector immediatus, quem solum citare sufficit, ex recepta conclusione, quod citandus est ille, qui est principaliter interessatus, & ad quem principaliter & directè defensio pertinet, non autem ille, qui habet interesse accessorium, seu mediatum juxta receptam *glos. in cap. ad* 11 *audientiam* verbo *principaliter de prescript.* ubi communiter scribentes, & habetur particulariter actum ad rem nostram in *Conversanen. jurisdiictionis sub tit. de jurisdictione disc. 2.* ubi de substinendis iudicio, seu aliis gestis cum priore, seu Commendatorio, non curata omiſsa citatione M. Magistri, seu Religionis Hierosolymitanae cum similibus, & eod. tit. in *Marsicen. & Tirasonen. disc. 13. & 22.*

Licet enim Episcopus dicatur interessatus in omnibus Ecclesiis suæ diocesis, earumque legitimus defensor *Innoc. Joan. Andr. & ceteri communiter in cap. auditis de prescript. Burat. decis. 598. num. 6. cum seqq.* Attamen id rectè procedit ad effectum, ut volens admitti ad causam & assistere defensioni, repelli non possit, neque sibi obijciatur de non interesse, eodem modo, quo habemus in Generali seu Procuratore Generali alicujus Religionis in causis singulorum Monasteriorum, ut habetur in specie deductum in *dicit. Conversanen.* non inde tamen resultat gesta cum proprio & immediato Prælato, seu Rectore neglecta citatione Episcopi, seu Procuratoris generalis remanere invalida, ut latius in *dicit. Conversanen.* ac etiam in *dicit. Marsicen. & in Tirasonen. disc. 2. 13. & 22.* Ideoque cum ista esset Ecclesia Parochialis habens proprium Rectorem, qui erat idem Archipresbyter, vel Collegiata habens proprium Capitulum, cuius dicitur Archipresbyter est Dignitas principalis & caput, sufficere dicebam cum istis huiusmodi iudicium legitime agitarum esse, Quodque ubi non adessent probationes, quæ dictam reintegrationem saltem iustè, & probabiliter colorarent, ac excluderent collusionem, malam fidem, tunc istis accedentibus observabam, potius tam quoad nullitatem actus, quam quoad pœnas dicti Archipresbyteri, & aliorum intrare posse terminos, seu dispositionem 13 *Extravag. ambrosiense de reb. Eccles. non alien.* cum hæc dicatur servitus in Ecclesia sub prohibita alienatione cadens, eodem modo, quo in feudis & aliis alienari prohibitis receptum habemus imponi non posse servitutem sub alienationis prohibitionem cadentem, ut de servitute in Ecclesia habetur in *Alexanen. fenestra sub tit. de servitutibus.*

Quoverò ad alteram inspectionem in bono jure, sive super meritis negotii principalis, Quando facti particulares circumstantiæ ut infra, non assisterent, Egomet scribens pro hac parte admitte-

bam certam esse regulam negativam, quodque generaliter, & abstractè huiusmodi prærogativæ Baronibus & Domicellis interioribus quamvis dignitatem seu titulum, Principum, Ducum, Marchionum, vel comitum habentibus, de jure non competunt, juxta originalem declarationem Sacre Congregationis Episcoporum & Regularium in *una Bojanen. de anno 1618.* relata per *Barbos. in summa Apostolicarum decis.* verbo *Baldacchinum,* & alios modernos, & cum quo sensu inconcussè procedit Sac. Rituum Congregatio, id indefinitè prohibendo, ita ut species temeritatis esset contrarium de jure asserere, vel sustinere.

Quamvis enim Principi tanquam præexcellenti & primo, cum dicitur esse in culmine dignitatis, & ut à reliquo populo distingueretur, huiusmodi præeminentiæ debite videantur, dummodò extrã præbyterum & à parte sinistra Episcopi, cuius inferior seu minus dignus dignoscatur, juxta comparationem Solis, & Lunæ, quæ inter Ecclesiasticam & temporalem potestatem habetur in *c. solus de majoritate & obedientia,* & iis, quæ post *Chassan. Belling* & alios ibi deductos, plenè & elaboratè comprobatur *Alto grad. cons. 1. num. 11. 32. 23. & 40. & per tot. lib. 2.* ubi de hoc Throno debito in Ecclesia Principi seu primo Magistratu Civitatis *Lucen.* ejus patriæ, in quo representetur illa Respublica habens juram Principatus & Imperii, ut habetur in *Lucana jurisdictionis seu Imperii sub tit. de jurisdictione disc. 60.* & in quo casu nulla cadebat controversia super huiusmodi præeminentiæ competentia dicto Principe seu primo magistratu præsentia, sed solum controversia erat, an eo absente teneri posset idem Thronus erectus quamvis vacuus.

Nihilominus id intelligitur de illis feudatariis dignitatis, qui sunt, Princes, Duces, Marchiones, vel Comites per veritatem, quoniam excepto alio seu altissimo dominio, exceptaque majori superioritate, vulgò *Souverainis,* non recognoscunt Superiorem, ac habent jura Imperii, & Regalia majora, etiam illa legis condendæ, monetæ cudendi, vctigalia imponendi, & similia, Unde merito eis convenit nomen Principis existentis in culmine dignitatis, qualis propriè dicitur, qui neminem recognoscit in 17 Superiorem ex deductis *post glos. Anbaran. & alios in clem. unica de baptismo per Frece de subfend. par. 2. tit. quis dicitur Princeps num. 4. & 5.* Ut in Italia sunt Duces, *Mediolani, Mutina, Reggii, Parma, & Senarum,* ac erant Duces *Ferraria & Urbini,* de quibus eorumque potestate habentur aliqua in *Senogallien. Castrorum, & in Comacum. Vallum,* & in aliis *sub tit. de feudis disc. 1. & 2.* quoniam licet aliquam habeant subjectionem Papæ vel Imperatori investienti, cuius sunt feudatarii, attamen ob omnia jura Regalia & Imperii, maximam præeminentiam habere dicuntur, ac prærogativis Principis potiuntur, ex deductis per *Mastrill. de magistr. lib. 4. cap. 3. n. 25. & 29. cum seqq. & Bellon. jun. cons. 14.*

Secus autem in huiusmodi Baronibus & feudatariis seu domicellis inferioris ordinis omninò subordinatis, juxta distinctionem, de qua in *Crostantis Castellis, sub tit. de feudis disc. 66.* Notissimè verò in Baronibus & feudatariis Regni Neapolitani, & in quo cum ipsum Regnum sit feudum, ipseque Rex feudatarius investituræ & feudi legibus obligatus juxta ea, quæ habentur præsertim apud *Apont. decis. 1.* Barones dicuntur potius subfeudatarii, sive subvasalli, unde merito *noſter Frecciam* titulavit suum opus de *subfendis;* Dignitas verò Principis,

cipis, Ducis, Marchionis vel Comitis, quæ hujusmodi sub feudis cum tam nimia frequentia & facilitate adjicitur, est potius impropria, & abusiva, habens solum quandam dignitatis imaginem seu figuram, atque inducens qualdam ceremoniales præminentias, ad differentiam simplicium Baronum, & feudatiorum, eodem adamussim modo, quo hodie cernitur de Archidiacono, & Archipresbytero Cathedralis, juxta deducta in *Parmen. præcedentia hoc titul. disc. 20.* Ita ut quoad effectum ex hujusmodi dignitatibus apud Feudistas alter effectus resultare non videatur, nisi ille individuitatis feudi, ex deductis in *Mutin. feudorum de Rangonis, & in Panormitana sub titul. de feudis disc. 13.* Qui tamen effectus verè ac utraliter, & de facto neque resultat, quoniam in Lombardia, aliisque Italiae partibus, hujusmodi feuda inferioris & abusivæ dignitatis quamvis habitualiter dicantur individua, & tualiter tamen quoad fructuositatem seu commoditatem & exercitium de consuetudine sunt individua, *in ind. Mutinor. ac etiam in Parmen. & in aliis eodem tit. de feudis;* Atque in utriusque Siciliae Regnis individuitas non resultat à dignitate seu titulo, nam antiquitus etiam feuda titulata attento jure Longobardorum, quod erat jus commune, erant dividua, sed effecta fuerunt individua, vel juxta unam opinionem per Constitutionem incipientem. *Constitutionem diva memoria.* Vel juxta alteram per jus Francorum ex consuetudine introductum, ut habetur in eadem *Mutinor. ac etiam in Panormitana successione feudorum,* & latius in decisione M.R.C. Siciliae in eadem *Panormitana* edita impræss. *sub dicto tit. de feud. in fin. ubi ex professo, licet non sine aliqua superfluitate, de hoc agitur.*

Et sic revera isti non dicuntur habere dignitatem per veritatem, neque sunt veri & proprii Principes, Duces, Marchiones, vel Comites, sed solum abusive & in simplici nuncupatione, Unde propterea receptum ac absolutum est, quod disposita in Ceremonialibus, de Principibus, & Ducibus, istis non conveniant, sed solum illis per veritatem, habentibus jura Imperii, ac Regalia.

Licet enim præsertim in Regno Neapolitano, vel per Reginarum *Ioannam II.* vel per Regem *Alphonsum I.* Baronibus concessum fuerint merum, & mixtum Imperium, & gladii potestas, quæ prius non competeant, unde propterea aliqui antiqui Regnicolæ dicunt exinde merito animam concedentis graviter torqueri in inferno, Attamen est quoddam Imperium merè Baronale, atque ita subordinatum Regi, ejusque Tribunalibus, & Magistratibus, quod potius abusivum & improprium dici potest, restrictum ad solam cognitionem causarum civilium, criminalium & mixtarum, absque tamen Regalibus, quæ illis feudatariis, & Baronibus non competunt.

Verum etsi hæc rectè procedant, idèdque bene fundata sit dicta originalis decisio *Boianen.* cum qua passim proceditur, Attamen in hac facti specie, ex ejus particularibus circumstantiis, contrarium probabilius dicendum videbatur, si non ad effectum hujusmodi præminentiam explicite canonizandi, saltem ad effectum tolerandi id quod gestum est, cum ea conniventia, seu tolerantia quæ in materia habetur in eadem Provincia, aliisque Regni partibus; Principaliter verò & potissimè ex motivo consuetudinis ferè generalis in ea Provincia, ob quam dici non potest, quod hæc innovatio scandalosa, vel inconveniens paritura esset in populo, unde *Card. de Luc. de jurisd. &c. & Præminent.*

dè propterea receptum habemus, quod in hac præminentiarum seu præcedentiarum materia satis consuetudini defertur.

Ut enim habetur deductum in *Burgen. erectionis Cathedralis hoc eod. tit. disc. 6.* in hac Provincia duæ adfunt Ecclesiæ Metropolitana; *Baren.* scilicet, & *Tranen.* in quibus non cadit hæc inspectio, cum istæ Civitates non habeant Baronem, sed sint sub immediato Regis dominio, atque ut vulgò dicitur *de Demanio,* Adfunt verò tresdecim Cathedrales, quarum una *Cannen.* est diruta, & unica Ecclesiæ *Nazarena* existenti in Oppido Barolitano pariter *Dedemanio,* undè neque intrat dicta inspectio, quæ etiam cessat in Ecclesiis, *Bituntin. Monopolitan. & Vigilien.* utpotè etiam *de Demanio,* & sine Barone; In reliquis autem omnibus nempè *Andrien. Bittasen. Conversanen. Juvenacen. Gravinen. Minervinen. Polinien. & Raben.* in ipsismet Cathedralibus in cornu Epistola, & è conspectu Throni Episcopalis omnes Barones, utpotè Titulati habent Thronum elatum, cui quoad ornatum & fastum utinam ille Episcopus adæquaret non militante eadem praxi in Ecclesiâ *Melphiten.* quamvis illa Civitas esset etiam Baronalis, quoniam casus dedit per sæculum & ultra, illam haberi in feodum per exterosibi non residentes.

Si ergo generaliter, etiam in ipsismet Cathedralibus, & in faciem Episcoporum dicti Barones, quorum aliqui, facta, saltem legaliter, & ut juris est, comparatione, ex qualitate feudorum & vasalorum, si non inferiores, dici non possunt majores, habent hujusmodi præminentiam, quæ per Sacri Congreg. rectè scientem toleratur; Hinc proinde non videbatur, cur ad eò exorbitans videri deberet, hæc non innovatio, sed potius reintegratio in inferiori Collegata, & Episcopo absente; Stante præsertim dicta circumstantia, quod antiqui Domini priusquam omnes prædicti alii Barones eandem præminentiam haberent, illam habebant; Et sic est jus quæsitum feudo, quod transit etiam in successorem ex plene collectis per *Menoch consil. 905. Franchi decis. 56. Rovit. decis. 6. num. 5. & sequen.* dum non agebatur de feudo devoluto ad dominium, deinde quæ alteri denuò concessio, quo casu intrat inspectio, an priores prærogativæ & præminentia ita per devolutionem extinctæ reviviscant nec nò, sed idem feodum transiit ad alium emptorem de assensu domini devenit, cum omnibus ejus juribus, quo casu nulla cadit dubitatio; Nil obstante tam longo non usu, Tum quia ille in facultativis non data prohibitione non attenditur, ubi præsertim ob absentiam feudatarii defuit occasio utendi, Tum etiam quia totum currentis sæculi spatium, & ultra dicendum est impeditum, & tanquam species sedis vacantis, dum hæc feuda semper steterunt sub sequestro, ut supra.

Ista sufficere videbantur ad effectum, de quo erat quæstio; Verum in ratione discutiva rem altius assumendo dicebatur, non debere videri hunc usum adeò exorbitantem, ac habentem vehementem juris resistentiam, ut aliqui opinabantur, quoniam nullibi in jure determinatum habetur, an illæ præminentia, quas non dubitatur debitas esse feudatariis majoribus dignitatis per veritatem cum jure Principatus ut supra, conveniant nec nò hujusmodi feudatariis eundem titulum eandemque dignitatem de facto habentibus, cum minori tamen potestate, seu majori subordinatione & subjectione Domino directo, cum solum, rationabiliter quidem, ita declaratum fuerit per Sacri Congregationem in dicta *Boianen.* ab Anno 1618. citrà, ob diversitatem rationis; Et sic non

adeſt quaedam juris reſiſtentia expreſſa & poſitiva, quæ ceſſante privilegio Apoſtolicò, vel immemorabili, vitiet quacumque contrariam poſſeſſionem & obſervantiam, cum plus, vel minus circa dignitatem vel poteſtatem, eam quidem alteret, ſed non omninò corruptat.

Tunc enim dicta diſtinctio inter feudatarios dignitatis veros, ac abuſivos in propoſito intrate videretur, quando dicti feudatarii majores & dignitatis veræ, de facto hujusmodi præeminentialem concuſum cum Episcopis præſtarent, ita ut illa comparatio ſolis & lunæ, quæ in diſco cap. ſolita de majoritate & obedientia datur inter Papam tanquam ſupremam poteſtatem Eccleſiaſticam, & Imperatorem tanquam ſupremam poteſtatem temporalem, & de cujus praxi in propoſito Throni elati, occasione Concilii Ferrarienſis, habetur apud *Alto grad. dicto conſ. 1. num. 19.* caderet inter Episcopos & hujusmodi Principes ſeu feudatarios; At in Italia id fortè non præſtatur, neque hujusmodi Principes abſoluti in eorum præſentia de facili admittunt hujusmodi praxim; Et conſequenter, eadem diſcretiva, ſeu proportionata comparatio, non omninò incongruè cadere videtur inter Episcopos & hujusmodi titulos quamvis ſubditos, ac jura ſupremi Imperii & Principatus non habentes, dum in alio non eſt practica-bilis.

Potiſſimè verò attento more Regionis & in Regno Neapolitano, ubi ob Episcopatum nimiam frequentiam nimiamque paupertatem, tam in reditu, quam in territorio, iſta dignitas, quamvis de jure ſit magna, & quoad ordinem ſit eadem, ac illa Archiepiscoporum *Coloniens. Trevirens. Moguntinens. Salisburgens. Pariſiens. Toletan.* & ſimilium, De facto tamen videtur in quadam modica exiſtimatione, Tum ob nimiam frequentiam, & paupertatem ut ſuprà, unde propterea frequentius hujusmodi dignitates penès perſonas nimium privatae fortunæ & inferioris ſtatus in natalibus, litteratura, & opibus eſſe ſolent, Tum etiam ob magnam ſubordinationem, quam diſcretivè ad reliquas Provincias & Mundi partes habent Sacris Congregationibus, aliſque Romanæ Curia Tribunalibus, ac etiam Nuntio Neapolis, ejuſque Officialibus ac aliis Apoſtolicis Commiſſariis (Et utinam, non etiam magnam, ipſiſmet Baronibus, aliſque Magiſtratibus inferioribus) unde propterea dici non poteſt adeſſe magnam incongruentiam, quod hujusmodi Titulati, qui ut plurimum ſunt Magnates, atque de facto longè majorem ſine comparatione habent potentiam & exiſtimationem, majoremque faciunt figuram, obtineant hanc præeminentiam, quam obtinent hujusmodi Episcopum iſtorum Prælatione, Quæ tamen omnia dicebam in ſola ratione diſcretiva, relinquendo integrum locum veritati, ac judicio S. Congregationis.

Ponderando in idem ea quæ ut ſuprà inſinuantur de dignitatibus Archidiaconi, & Archipreſbyteri Cathedralis, quoniam hodierni Archidiaconi, & Archipreſbyteri ſunt tales potiùs abuſivè, utpotè deſtituti illis juridiſtionibus & præeminentiis quas priùs habebant tanquam Vicarii nati Episcoporum in temporalibus, & ſpiritualibus reſpectivè ita ut ſint quaedam imago, & figura antiquorum Archidiaconorum, & Archipreſbyterorum, ut in *Parmen. diſc. 20.* & tamen quo ad aliquas honorificas præeminentias, illas juxta Eccleſiarum & Regionum conſuetudines adhuc retinent; Ita à pari,

quamvis hujusmodi hodierni Principes, Duces, Marchiones, & Comites dicti Regni ſint potiùs quaedam imago ſeu figura illorum Principum, Ducum, Marchionum, & Comitum, qui ante Regii nominis introductionem ibi aderant, vel etiam poſtea in jure ac figura Principum magis quam Baronum, juxta ea quæ in propoſito introductionis uſus feudorum & Baronum in eodem Regno habentur in *Meſevitana ſeu Valentina habitus hoc eod. titul. diſc. 22.* non tamen implicat, ut juxta Regionum morem ſi non habent eam potentiam & exiſtimationem, habeant tamen aliquas dictæ prioris dignitatis reliquias, & honorificentias.

N. que in hac materia tutum eſt argumentum à potentia ſeu exiſtimatione de facto, ſeu majori vel minori ſubordinatione alteri Superiori, Quoniam ſi de facto faciamus comparationem inter Archiepiscopos, & Episcopos Germaniæ, Hiſpaniæ, Gallia, Polonia, ac iſtos miſerabiles Archiepiscopos & Episcopos Regni Neapolitani, ſive reſpectivè inter Metropolitanarum & Cathedralium Eccleſiarum Dignitates, & Canonicos, utique de facto minor eſt iſtorum Archiepiscoporum, Episcoporum, vel Canonicorum ſtatus, & conditio comparativè ad illos, quam ſit hujusmodi Titularorum comparativè ad dictos feudatarios Dignitatis veræ; Et tamen eadem honorifica, præeminentia, ac caremoniales tractationes quibus dicti magni Archiepiscopi & Episcopi vel Dignitates & Canonici gaudent in eorum Eccleſiis, obtinentur per iſtos ad eò inferioris ſtatus Archiepiscopos, & Episcopos vel Dignitates & Canonicos in eorum Eccleſiis, quia data proportione eadem eſt dignitas quoad hæc caremonialia, igitur aſſiſtit mos Regionis, ob quem eſſet ſcanſalū ubi non videtur quod urgeat tanta exorbitantia, qualem primo aſpectu, & procedendo cum uſu, & moribus iſtius partis Italiae Superiores apprehendunt, cum totum conſiſtere videatur in uſu & moribus Regionis.

PERUSINA SEDILIS

SEU

SCAMNI,

PRO

PP. S. DOMINICI PERUSIÆ

CUM

COMITISSA CATHARINA

DE ODDIS.

Casus diſputatus in Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium, & reſolutus pro PP.

Conceſſio ſedilis in certo loco Eccleſiæ, An fieri poſſit per Prælatum inferiorem, ſæcularibus irrevocabiler; Et quatenus fieri poſſit, an cenſeatur perſonalis extinguenta cum ipſa perſona, vel ſit ceſſibilis, ſeu tranſmiſſibilis, etiam in extraneos.

S V M M A R I U M.

1 *FActi ſeries.*

2 *Conceſſiones Sedilis in Eccleſia an ſint revocabiles, vel è converſo irrevocabiles, & tranſmiſſibiles, ad ſunt opinioniones hinc inde.*

3 *De adminiculis denotantibus conceſſionem eſſe perſonalem.*

- 4 An Prælatus inferior possit facere has concessiones.
 5 De circumstantiis reddentibus has prerogativas & concessiones irrevocabiles.

DISC. XXVII.

Um in Ecclesia S. Dominici Petriæ, ad instar Urbis, & ferè omnium aliarum Civitatum, quidam locus particularis destinatus esset vulgò Ergastulum nuncupatus, in quo Matronæ, aliæque mulieres à viris distinctæ in Banchis seu sedilibus, concionibus, aliisque Divinis assisterent, casus præbuit, quod Marchionissa Tassone viduæ Ferrariensis in gravi ætate constitutæ ac satis qualificatæ Matronæ in prædicta Civitate domicilium eligenti, Prior & Fratres dictæ Ecclesiæ, facultatem concesserunt, ex quadam singulari prerogativa, collocandi ejus banchum, seu sedile extrâ dictum Ergastulum, propè Altare majus, Quod banchum in actu illud collocandi, eadem Marchionissa coram pluribus testibus, dixit Priori & Fratribus donare post ejus mortem, verisimiliter ob ejus gravem ætatem breviventuram, cujus tamen contrarium eadem servavit, quoniam morti proxima in codicillis banchum prædictum reliquit Comitissæ Catharinæ de Oddis, quæ à Vicario Generali mandatum illicd obtinuit capiendi ejusdem banchi possessionem, ut de facto sequutum fuit.

Hinc proinde recurrentibus dictis PP. ad Sacram Congregationem Episcoporum & Regularium, eisque adherentibus etiam aliquibus dictæ Civitatis Matronis ægreferentibus in conceivendam singularem prerogativam, quam in extera, sene, & ita qualificata Matrona toleraverant, Assumptaque desuper disputatione, Scribens pro dictis Patribus in congressu Advocatorum desuper habito pro causæ directione, mea erat sententia, quod duæ constitui deberent inspectiones (ut cæteris adherentibus sequutum fuit,) Unam scilicet circa dominium & pertinentiam banchi materialis ratione donationis, quam dicta Marchionissa fecerat Patribus in ipso actu collocandi, Altera verò circa Jus retinendi idem banchum in eo situ invitis Patribus, quamvis de dicta donatione non constaret, vel ea tanquam causa mortis revocari poterit, ita ut banchum materiale esset de dominio Comitissæ ætericis.

Licet enim aliqui ex hujus partis defensoribus, ut strictius referendo superflua, juxta satis laudabilem Curie styli procederetur, essent in voto negligendi primum punctum super dominio & pertinentia banchi materialis, modici & contemptibilis valoris, cum super ea gravior caderet quaestio, an donatio esset causa mortis, vel inter vivos, dum sub mentione mortis, atque post illam, Marchionissa juxta testium depositiones donare banchum Patribus professæ erat; Nihilominus mea sententia fuit, quod satis in hoc puncto insistendum esset, non quidem pro utilitate obtinendi banchum materiale, sed principaliter pro regulanda natura concessionis situs, declarandaque voluntate, tam concedentis, quam recipientis, ut scilicet aliud concedi vel respectivè recipi non fuerit in utriusque partis animo, quam quoddam jus personale, cum vita recipientis extinguendum, Hinc proinde dicebam opus non esse assumere ex professo quaestio-

Card. de Luc. de jurisd. c. & Præminent.

nem, in qua principaliter alterius partis defensores cum copiosis allegationibus infestebant, An scilicet, stante mentione mortis, donatio censenda esset potius causa mortis & revocabilis, utpotè ejus substantia in tempus mortis collata, vel potius inter vivos irrevocabilis ab initio perfecta, dilata solum executione in tempus mortis, de qua mentio facta sit, ex plenè deductis in materia post alios per Merlin. dec. 664. aliàs decis. 9. par. 7. rec. & per Roias decis. 304. & habetur sæpius actum sub tit. de donationibus; & sic non pro inducenda donatione tanquam novo contractu translato domini de uno in alium, sed ut dictum est, pro declaratione animi circa ipsum principalem actum concessionis situs, seu facultatis habendi dictam specialem prerogativam.

Et hinc resultare quoque dicebam magis planam resolutionem secundæ inspectionis, quoniam quicquid de illa esset in mero puncto juris, an scilicet ex hujusmodi concessionibus acquiratur Jus irrevocabile, vel transmissibile, de quo pro affirmativa latè Gion. ignon. conf. 8. vol. 2. & Clarin. controv. 119. & seq. ac alii relati per Dianam part. 10. resol. moral. tract. 16. resol. 64. ubi latè, dictis auctoritatibus confutatis, contrariam sententiam veriolem probat, atque ad contraria respondet, Attamen omnem dubitationem ita in præsentem cessare dicebam ex facti circumstantiis, quæ primariò in causarum decisionibus attendi debent, cum per eas cessare dicatur illa ambiguitas, quæ aliàs in solo puncto juris & abstractè examinando articulum subesse potest.

Ponderanda ergò dicebam in simul & unitim, cum consueta regula, ut singula qua non profunt, &c. facti adminicula istam veritatem clarè suadentia; Primò nempe jam dictum resultans ex verbis per concessionariam in ipso actu collocandi banchum prolatis, quod brevis esse deberet fruitio dicti banchi post ejus mortem ipsi Patribus remansuri, quæ verba, ut dictum est, attendenda esse observabam, non tanquam inductiva donationis & contractus, sed tanquam declarativa voluntatis utriusque partis super vitalitia concessionis, quasi quod banchum prædictum tanquam Ecclesiasticis usibus destinatum, cessante concessionis per mortem concessionariæ, de consequenti remaneret penes eandem Ecclesiam ejusque Religiosos; Secundò ex qualitate personæ dictæ Marchionissæ, Tum quia senex, & de successore sanguinis desperata, ita ut de successiva servitute verisimiliter cogitatum non sit per concedentes aliàs non concessuros, Tum fortius, quia erat forensis, undè non intrabant illæ æmulationis, ac dissensionum, & scandalorum rationes, quæ inter cives æqualitatem prætendentes ex hujusmodi singularibus prerogativis frequenter oriri solent.

Tertiò quia juxta receptum axioma, voluntas in dubio regulanda est à potestate, quæ in inferiori Prælato locali tolerabilis videtur quoad hujusmodi benevolas honorificas concessiones ex merito personali factas personæ seni & qualificatæ modico tempore duraturas, tractumque successivum non habentes, Secus autem in perpetuis & transmissibilibus ad personas ignotas & non cogitatas, cum tunc esset species servitutis ac alienationis, quæ cuicumque Prælato sine solemnitate & causa prohibita est, multo magis istis inferioribus Prælatis localibus Religionis Sancti Dominici, quibus vel sine placito Patris Generalis, vel talem sine con-

H h 3

4 sensu Capituli Conventualis, aut trium Patrum
diferetorum nihil statueri licitum est, *Donat. in pra-*
xirerum regular. tom. 2. part. 3. tract. 10. quest. 10.
num. 3. cum sequent. ex quibus omnibus simul jun-
ctis, omnem quaestionem cessare dicebam ex solo
facto ac defectu voluntatis absque necessitate as-
sumendi inspectionem juris, Cujus etiam solo
puncto attento, adhuc probabilius videbatur, re-
spondendum esse pro precaria, & quodcumque
revocabili concessione, ut de hujusmodi concessio-
num qualitate plenè probatur apud *Dianam loco ci-*
tato, ubi in specie confutatur *Ciarlin. Gionagnon.*
& cæteri, Atque hanc opinionem esse recepram per
eamdem Sac. Congregationem Episcoporum &
Regularium in hac disputatione justificabam ex
pluribus ejus declarationibus, quas dabam collectas
per *Nicolium* & alios hujusmodi Collectores.

Ponderando, ultra deducta apud *Dianam*, quod
in casu *Ciarlini dicta contrav. 119.* quaestio erat in-
ter duos privatos invicem contendentes de situ
magis vel minus digno, ita ut Ecclesia non esset in
causa, minùque de ejus jure vel præjudicio age-
retur; *Gionagnon. autem dicto consil. 8. vol. 2.* lo-
quitur de possessione, quam ab antiquissimo tem-
pore habebat in Ecclesia *Carpi* nobilissima familia
Pia, ita retinendo aliquas reliquias antiqui domini
loci, undè plura concurrebant, quæ dictam præ-
tensionem probabilem reddebant, Primò nempe
5 antiquitas temporis, quæ etiam in facultativis est
fatis considerabilis, ut in *Majoricen. celebrationis*
Missarum 28. Junii 1652. & 24. Januarii 1653. Bi-
chio, decis. 186. & 380. par. 11. recent. Secundò
dicta circumstantia, quod hæc posset esse præro-
gativa retenta in signum antiqui domini, quod
fertur hanc familiam habuisse illius loci, Et tertio
quod non immutabatur qualitas personarum, ne-
que agebatur de transferendo vel transmittendo
jus in extraneos ac diversum personarum genus; In
præsentem autem agebatur de facto recenti cum ni-
mia rationis diveritate inter ipsam concessionariam
& eos in quos transmitti prætendebatur; Atque ita
justè per Sacram Congregationem Episcoporum
& Regularium resolutum fuit.

ROMANA INDULTI
SEU
EXEMPTIONIS,
PRO
PETRO MARTINEZ
ARCHIEPISCOPO PANOR-
MITANO,

Discursus seu Consilium pro veritate.

Præminentia, exemptiones, aliaque pri-
vilegia competentia alicui Tribunali, ejus-
que Officialibus, An competant illi, qui e-
lectus ad officium, antequam adimpleat
adimpleri solita, atque ad Tribunal seu
Collegium admittatur, per eundem Prin-
cipem transferatur ad majus officium seu
dignitatem; Et in specie de privilegiis con-
cessis Auditoribus Rotæ; An competant
ei, qui electus Rotæ Auditor, antequam
sedeat in Tribunali, creatur Episcopus.

- 1 *Acti series, & de privilegiis Auditorum Rotæ,*
- 2 *Gratia Papa quando dicitur perfecta.*
- 3 *Princeps per concessionem dicitur transferre illicd
dominium & possessionem etiam sine traditione.*
- 4 *Beneficium vacat per obitum provisi, licet provisio
non esset effectivata.*
- 5 *An per aliquam clausulam gratia dicatur condi-
tionalis, & quando conditio percutiat substan-
tiam gratia.*
- 6 *Declaratio non continet novam dispositionem.*
- 7 *Conditio per legitime impeditum habetur pro im-
pleta.*
- 8 *Nova dignitas superveniens non tollit privilegia
competentia prima dignitati ex hoc non pos-
sessa.*
- 9 *Auditorum Rotæ facti Episcopi retinent privilegium
Auditorum, & gaudent privilegiis etiam quæ ad
gratias expectativas ante Auditoratum.*
- 10 *Declarantur conclusiones, de quibus numero 2.
& 3. ut non procedant in officiis habentibus an-
nexam administrationem, in quibus dicitur
quis officialis ex die admissionis.*
- 11 *Privilegia dantur Auditoribus Rotæ in præmium
laborum.*
- 12 *Enumerantur plures electi in Auditores Rotæ, qui
tales non fuerunt, præsertim Decius.*
- 13 *Declaratur conclusio, de qua etiam numero 2. & 3.
ut electus ad officium illicd dicatur talis.*
- 14 *An sola electio seu nominatio admissa per Papam,
de facto antem non effectivata consumatur tur-
num.*

DISC. XXVIII.

Nter alia Indulta Apostolica *Rota*
Romana ejusque Auditoribus con-
cessa, illud præsertim continetur in
Constitutione 13. Clementis VII. §. 1.
§. 14. quod quando ad Ecclesias
promoventur, eis concedantur ex-
peditiones Episcopatus gratis. Cùm igitur Petrus
Martinez ad nominationem Regis Catholici pro
Corona Aragoniæ, per consuetas literas in forma
Brevis electus, ac deputatus esset in Rotæ Audito-
rem, atque præsentatis dictis literis in Tribunali se
pararet ad consuetas disputationes tam publicas,
quàm privadas, aliaque cœpisset adimplere, quæ
ex Apostolicis Constitutionibus vel consuetu-
dine adimplenda sunt, priusquam ad Colle-
gium cooptetur, atque ad vorandum admitta-
tur, Ad ejusdem Regis nominationem, creatus
fuit Archiepiscopus *Panormitanus*, Undè propte-
reà orta est controversia cum Officialibus Cancel-
lariæ, An in expeditione Bullarum dicti Archiepis-
copatus gaudere deberet dicta exemptione, qua Ro-
tæ Auditores potiuntur; Cùmque idem Petrus de-
super meum experisset consilium, unà, cum apud
me recolendæ memoriæ Gaspere de Sobremonte,
de quo habetur mentio in *Romana Bulla Baronum*
sub titulo de feudis ad materiam illius Bulla disc. 73.
Pro veritate respondi, magnam contra eum sentire
difficultatem, Verùm edita pro eo informatione
more Advocati, cum qua probabam dictæ exemp-
tionis competentiam, id causavit satis honestam
concordiam eidem proficuum, solvendo emolu-
menta dimidiata & fortè minus.

Scri-

Scribens igitur tanquam Advocatus ad partis oportunitatem, deducendo prius generalia, deinde deinde deveniendo ad specialia, dicebam quod cum in litteris Apostolicis continerentur verba perfecta officii collationem denotantia, ibi, *Te in Auditorem assumimus, eligimus, & deputamus, ac Auditorum numero, & consortio aggregamus*, ita dicebatur verè & perfectè Auditor, quoniam in dignitatibus vel muneribus à Papa collatis, cum ab alio superiore alter actus perficiens desiderandus seu expectandus non sit, actus verò faciendū ab inferioribus non percutiant substantiam seu perfectionem gratiæ, sed solum executionem, hinc sequitur quod statim gratia est perfecta, etiam solo verbo vel signatura, quamvis litteris non expeditis *Cap. cum cui de preben. in sexto, Cap. tibi qui & cap. duobus de rescriptis pariter in sexto*, per quæ nova jura clarior redditur dispositio *text. in cap. Capitulum S. Crucis, ubi scribentes extra de rescriptis. Oldrad. cons. 180. num. 16. Roman. cons. 298. num. 2. Gomez. ad regul. Cancell. de non judic. juxta formam supplicationis, quæ. 1. Cassador. dec. 4. num. 2. de caus. possess. & propriet.*

Papa enim seu alter Princeps, eò ipso quod concedit præsertim dignitates & jura incorporalia, transferre illic dicitur dominium & possessionem abque alio actu facti, quoniam executio gratiæ importat solum ministerium facti, non autem juris, *Bald. in præjud. feud. num. 29. & in cap. 1. quid sit Investitura, ubi etiam servia num. 2. Gabriel alios enulans de empt. & vend. conclus. 2. num. 39. Rovit. dec. 82. num. 5. Rot. dec. 66. q. 18 par. 2. & 81. nu. 6. par. 5. recent. in aliis.*

Hinc propterea receptum habemus in materia beneficii, quod collato beneficio seu dignitate per Papam, eò ipso quod signata & data est supplicatio, si provisi ante litterarum expeditionem vel executionem, naturaliter vel civiliter decedat, ex ipsius persona sequi dicitur vacatio, cum similibus.

Neque obstare dicebam, quod in eisdem litteris contineretur clausula *servatis servari solitis*, per ablativum absolutum, qui dicitur importare conditionem, Quoniam hujusmodi conditio non percutit substantiam & perfectionem gratiæ, sed solum executionem quoad actus facti, ideoque non reddit gratiam conditionalem vel imperfectam, Potissimè verò, ubi constat quod ea quæ servari debebant, certum implementum sortitura fuissent, si non supervenisset impedimentum ex parte ejusdem Principis illatum, Ut habemus in eadem materia beneficii circa provisiones *in forma dignum*, continentis hujusmodi clausulas vel similes, quoniam licet hujusmodi gratiæ importare dicantur, potius mandatum de providendo, quam provisionem, Nihilominus si constat de idoneitate aliisque requisitis provisi, ita ut, non ex ejus defectu, sed ex alio accedenti effectum non sortiantur, gratia reputatur ab initio pura & perfecta, quoniam subsequens conditionis purificatio non inducit ex nunc gratiæ perfectionem, sed jure cujusdam retractionis declarat & aperit id quod inerat ab initio, quamvis nobis tunc ignotum ex deductis per *Lotter. de Benef. lib. 3. quaest. 40. num. 189 Majoricen. Parochialis 1. Julii 1643. coram Carrillo inter suas decis. 283. & frequenter in aliis*, ac habetur pluries in sua materia *sub tit. de beneficiis*, ex recepta propositione, de qua per *text. in l. adeo septima ff. de acquir. rer. dominio*, quod declaratio non cau-

fat novam dispositionem, sed tantum aperit quid jam factum sit, ad instar excipientis grana à spicis, ut in eodem textu exemplificatur; Alia etiam regula accedente, ut semper conditio habeatur propleta, quoties per ipsum non stat quominus impleatur *l. jura civili de condit. & demonstrat. l. hac venditio ff. de contrahen. empt. cum concord. per Lotter. de rebenef. lib. 3. quæ. 14. num. 54.*

Descendendo autem ad specialia, deducebam disputationem textus *in l. eostertia Cod. de Dignitat. lib. 12.* ubi quod majoris dignitatis superveniencia nulla debet circa prioris dignitatis privilegia præjudicium inferre, & concordant *textus in l. eos Cod. de excusat. munerum & l. jubemur Cod. de proxim. sac. scrib. lib. 10.* utrobique scribentes, de quibus *Apont. de potestate Proregis tit. de elect. officialium §. 8. à numer. primo cum duobus sequen.* Et in specie quod officialis ad unum officium electus, si vel ob assumptionem ad aliud munus, vel ob assentiam apud eundem Principem faciendam adimplere non potuit servari solita pro actuali admissione, habeatur pro admisso usque ab initio, quoties constat de aptitudine seu habilitate adimplendi *Frecc. de subfeud lib. 2. tit. quis dicatur Dux ex num. 60. Fab. de Ann. consil. 42. num. 18. cum sequent.*

Et magis in specie deducebam auctoritatem *Schaphitei de literis gratiæ & justitiæ, seu de gratiæ expectativis versic. restat postremo*, ubi agendo de prærogativis expectantium, notat in specie Auditorum Rotæ, quod facti Episcopi retinent privilegia & prærogativas Auditorum, Quod etiam dicunt *Gomez. ad regul. Cancell. expectative super §. fin. & Mandos. in tract. de privil. ad instar. glos. 7. num. 31.* Atque ex *Gemm. cons. 113.* notat quod Auditor Rotæ gaudet prærogativas Auditorum, etiam quoad gratias expectativas obtentas ante Auditoratum, quoties vacatio seu effectuatio sequitur post illum obtentum.

Neque dubitandum dicebam de certitudine futuri implementi, quatenus evocatio ad majus munus non supervenisset, quoniam longè majora adimplenda sunt pro Episcopatu, tam circa examen super litteratura, quam circa mores aliaque requisita, dum desuper efformatur processus canonizandus cum bino examine in pleno Consistorio, cum agatur de actu majoris status & perfectionis.

His tamen non obstantibus, reflectendo ad veritatem, valde dubitabam de substantia præntensionis, unde propterea requirentibus insinuata difficultate, consului concordiam eo meliori modo, quo esset possibile, Quoniam præmissæ conclusiones rectè procedunt in beneficiis, sive etiam in officiis & dignitatibus non habentibus annexam administrationem; Secus autem in officiis justitiæ exercitium, ac administrationem annexam habentibus. In his enim ad perfectionem, tria copulativè requiruntur, electio scilicet, acceptatio, & ingressus seu admissio, ad communiter notata per *Bart. & alios per ipsum text. in l. publicis ff. de condit. & demonstrat.* Ideoque non sufficit sola officii collatio ab obtinendas prærogativas, privilegia, præeminencias, aliaque jura ratione officii competentia, sed præviis solennitatibus, aliisque de jure vel de consuetudine adimpleri debendis, præsertim prævia juramenti præstatione, requiritur actualis admissio, ex qua, tanquam ex nunc, ille verè dicitur officialis, cui competant officii fructus &

emolumenta, inter quæ numerantur etiam prærogativæ, & præeminentiæ, ac hujusmodi exemptiones & similia, juxta notabilem *theor. Bal. in l. sed & milites §. finali ff. de excus. tutor. per illum text.* ubi in finalibus verbis id clarè probare videtur, & *Baldum sequuntur Paris. de Puteo de Sindicatu vers. electio officialium 3. in principio Boer. dec. 150. num. 6. & sequen. Frecc. de subfeud. lib. 2. titul. quis dicatur Dux numer. 52. Fab. de Anna cons. 42. numer. 12. & sequen. Rovit. in pragm. 5. de Baron. numer. 11. Marcian. disput. 47. numer. 20. & sequen. Sanfelic. dec. 269. numer. 2. Franch. dec. 62. per tot. Capic. Latr. dec. 154. num. 30. bene Constantius in l. 1. Cod. de Consulibus lib. 12. nu. 26. & sequen.*

Duplici quoque alia ratione accedente, Primò scilicet, quod Auditoribus conceduntur hujusmodi privilegia, istud præsertim, de quo agebatur, tanquam familiaribus ipsius Papæ, qui eos non agnoscit in tales, quamvis litteras electionis seu deputationis concesserit, dando partem panis & vini & quamdam annuam recognitionem scutorum centum auri, ac dando locum in Cappella, nisi postquam servatis omnibus servandis admissi seu in Collegium coopati sunt; Ergò clara est ejusdem Principis voluntas, quam initio habuit solum destinandi, dilato tamen effectu post impletas conditiones, in quibus deficere potest ob ejus possibilem reprobationem; Et secundo quia hujusmodi privilegia dantur Auditoribus intuitu laborum, quos in audiendis & decidendis causis sustinent, ut patet ex eadem *Constitutione Clementis VII. §. 11.* unde cum nec actu, nec habitu iste aliquem habuerit laborem, omninò cessare videbatur ratio induciva privilegii; Ita etiam comprobante effectu seu observantia, quoniam eo medio tempore, inter exhibitionem litterarum Apostolicarum deputationis, & cooptationem in Collegium, quod est notabile plurium mensium, hujusmodi sic electi per ipsummet Tribunal ejusque Auditores tractantur tanquam simplices Advocati, quorum habitum gestant, quoties non essent aliàs Signaturæ Referendarii, nullumque habent Auditorum Rotæ tractatum, vel prærogativam.

Hinc proinde de facto habemus, quod *Philippus Decius, Franciscus Remolinus, Antonius de Parma, Joannes Reserus & alii*, quamvis per Papam electi in Rotæ Auditores, quia tamen, vel morte præventi, vel ad alia munia translati, seu ex aliis accidentibus de facto, admissi, & in Collegium coopati non fuerunt; idcirco pro talibus non reputantur, ut patet apud *Rubeum tom. 2. singular. fol. 5. post num. 54. & Cantalmajum in sintaxi Auditorum Rotæ impress. post Indicem decisionum num. 274. & 321. fol. 25. & 28.*

Ea verò, quæ ut supra ex *Freccia, Fab. de Ann. & aliis* habentur de regula justè impedimenti resultantis ex facto vel servitio Principis, Sive de præjudicio non cauendo ex majori superventa dignitate, percutere videntur punctum præcedentiæ sive antiquitatis inter ipsos Officiales, vel similes præeminentias honorificas tantùm, tanquam simplices reliquias primæ dignitatis, quæ absque proprio facto vel culpa, sed ex facto ipsius Principis ad aliud munus evocantis, de facto & in exercitio obtenta non fuerit, cum similibus; Secus autem quoad hujusmodi exemptiones, quæ important fructum, & emolumenta ipsius officii assequendi ratione actualitatis & exercitii, quod præsupponit etiam *Staphil. ubi supra*, quod scilicet sit

jam de facto Auditor, cui Episcopatus superve-
niat, seu aliàs postquam est talis, purificetur gratia expectativa.

Audivi etiam occasione istius casus, in Curia Regis Catholici dubitatum esse, stante quod iste locus in Rota pertinet ad Coronam Aragoniæ¹⁴ obtinetur per turnum per Nacionales Regnorum, Aragoniæ, & Valentiniæ, ac Principatus Cathalonie (neglectis tamen juxta infelicem conditionem Itatorum, Regnis Siciliæ ultra & citrà, quamvis æquè ad eandem Coronam pertineant) An ista provisio consumpsisset nec ne turnum, Et credo pro affirmativa resolutum fuisse, & quidem rationabiliter; Tum quia in ea Curia, & ad effectum hujus turni resultantis à privilegio Regio, seu illorum subditorum Concordatis, spectatur factum ipsius Regis in eligendo, seu nominando, dum nominatio per Papam jam admittitur fuit; Tum etiam quia in Beneficialibus vel similibus, talis est regula, quod scilicet provisio quamvis per actualem possessionem non effectuata consumit turnum, ex his, quæ in proposito turni inter plures Religiones insimul unitas, vel inter ejusdem Religionis provincias seu nationes habentur, in *Romana seu Vallis Umbrosa turni sub ut. de Regularibus.*

PAMPILONEN.

DECIMARVM

DE TAFFALLA

PRO

COLLEGIO SOCIETATIS JESU
PAMPILONÆ,

CUM

CAPITULO DE TAFFALLA.

Casus decisus per Rotam pro Collegio.

An antiquæ præeminentiæ, prærogativæ, aliaque privilegia competentia alicui Regno, Provinciæ, vel Civitati, cessent per unionem seu annexionem alteri Regno, Provinciæ, vel Civitati respectivè, Vel potius hoc non obstante durent, & in priori statu perseverent; Et in specie, An sub nomine Regnorum Castellæ, & Legionis, veniat Regnum Navarrae illi Coronæ annexum.

SUMMARYM.

- 1 *Acti series.*
- 2 *Resolutio causa.*
- 3 *Canonizantur privilegia Societatis Jesu su-
per exemptione à decimis.*
- 4 *De effectu unionis subjektivæ.*

5 *Chro-*

- 5 Chronistis & Geographis est deferendum circa
situationem, & divisionem Regnorum &
Provinciarum.
- 6 Attendendum non est tempus antiquum, sed sta-
tus de tempore facta legis.
- 7 Sub nomine Regis Hispaniarum veniunt etiam
Regna & Principatus extrâ Hispanias.
- 8 A finibus temporalibus non inferitur ad spirituales,
& e contra.
- 9 De effectibus resultantibus ab una, vel alterâ spe-
cie unionis aequè principalis vel subjectivæ.
- 10 An leges editæ pro uno Regno servanda sint in
Provincia vel parte de novo addita.
- 11 Unio in dubio præsumitur aequè principalis.
- 12 Habens pro se regulam, seu præsumptionem juris,
habet intentionem fundatam, donec probe-
tur limitatio.
- 13 De pluribus demonstrationibus, quod unio Regni
Navarræ esset aequè principaliter.
- 14 De distinctione Canonarum Hispaniæ Regis.
- 15 Respondetur ad argumenta contraria.

DISCURSUS XXIX.

Ententibus Episcopis, Capitulis
& Parochis Regnorum Castellæ
& Legionis admittere observan-
tiam privilegiorum per Sedem
Apostolicam concessorum Societa-
tati Jesu super exemptione de-
cimatum, & de quibus privilegiis frequenter
habetur actum in Rota, ejusque decisionibus,
magna desuper orta fuit controversia, quæ de-
mum concorditer remissa fuit ad Summum Pon-
tificem *Clementem VIII.* qui eam ut sibi expedire
videretur, decideret, vel componeret; Cumque
post longas, ac maturas discussiones, dictus Pon-
tiffex morte præventus id perficere non potuisset,
perfecit in ejus brevissimo Principatu *Leo XI.* suc-
cessor, statuendò per quamdam mediam viam,
quod de bonis jam acquisitis sola vigesima solvi de-
betet, de acquirendis verò integra decima prout
de jure, atque in motu proprio desuper expedito
& recensito *decis. 101. in principio par. 10. rec.* enun-
ciantur solum Regna *Castellæ & Legionis*; Cum
autem per Sedem Apostolicam *sub Julio II.* privati
fuissent Joannes & Catharina Regno Navarræ,
illudque concessum *Regi Ferdinando Aragonensi*
Catholico nuncupato, qui illud conquestum univit
Coronæ dictorum Regnorum *Castellæ & Legionis*,
spectanti ad Joannam filiam & Carolum ex eadem
Joanna nepotem, qui postea fuit gloriosus Imperator
Carolus V. Atque ob superventus Regias
provisiones super hujusmodi Regnorum nationa-
lium promiscua participatione, in officiis & benefi-
ciis, cernèretur quædam omnimoda connexio,
præsertim verò congregatio cleri, quæ in Curia
Matrii habetur in omnibus ferè negotiis ex om-
nibus dictis Regnis, eorumque annexis pariformi-
ter constitueretur; Hinc proindè Capitulum de
Tassalla prætereundè cœpit ad formam dictæ *Leo-
nina* determinationis exigere decimas ex bonis, à
Collegio Pampilonen. in eo territorio possessis at-
que post plures actus in partibus sequutos, commissa
per Sanctissimum causa in Rota coram *Albercato*,
datoque dubio, de cuius bono jure constaret, sub
die 23. *Martii 1567.* ad favorem Collegii produit re-
solutio, sub dicto scilicet *Leonino* Indulto, utpotè

loquente de Regnis Castellæ & Legionis, non veni-
re hoc Regnum Navarræ, utpotè diversum, rema-
nens proindè extrâ Indultum, sub generalitate pri-
vilegiorum exemptivorum.

Quamvis autem hujusmodi controversia de
cimalem materiam percuteret, nihilominus in bi-
nis disputationibus desuper habitis actum non fuit
de aliqua quæstione super ea peculiari materia ca-
dente, sed præsuppositis, tam dictæ *Leonina* deter-
minatione utpotè in praxi & usu recepta in dictis
Castellæ & Legionis Regnis, eorumque annexis,
quam etiam generaliter dictis privilegiis exemptivis
scilicet per Romam canonizatis, præsertim *decis. 108.*
par. 5. dec. 44. 101. & 197. par. 7. 229. num. 1. par. 8.
& 276. numer. 3. par. 11. rec. Sola quæstio fuit,
An sub nomine dictorum Regnorum *Castellæ &
Legionis*, de quibus dictæ litteræ *Leonis XI.* loquun-
tur, veniret ob dictam unionem istud Regnum
Navarræ tanquam annexum, Vel potius itaret
de per se independentem, ita ut sub hoc nomine non
veniret, sed priores præeminencias, ac jurisdic-
tiones & statum retineret, ac si unio facta non esset,
vel e contra.

Super hoc igitur puncto, scribentes pro Capi-
tulo, ad probandam hujusmodi subjectivam ac
omnimodam unionem, ex qua resultaret dictus
effectus, ut sub nomine dictorum Regnorum, istud
quoque in proposito veniret tanquam membrum
seu de pertinentiis, (ut data unione subjectiva, cer-
tum esset venire, juxta propositionem in benefi-
cialibus frequentem, & receptissimam, quod uni-
ta amittunt priorem essentiam & nomen, ac effi-
ciuntur prædium illius, cui facta est unio, quod oc-
casione unionis aequè principalis plurimum *Cathe-
dralium*, tanquam absolutum admittitur in *Am-
purien. & Civitatem hoc eodem tit. disc. 7.*) plura de-
ducebant fundamenta.

Primo auctoritatem plurium chronistarum,
ac geographorum distinguendum Monarchiam
Hispanicam, seu Regis Catholici in tres Coronas,
cuiuslibet attribuentes Regna, Provincias, & Princi-
patus annexos, sub ista Castellæ situantes *Navar-
ram*, eodem modo quo *Granatam, Andalusiam,*
Mursum & Galiciam, quæ ad hunc effectum præ-
cisum veniunt sub dicto motu proprio *Leonis*, ut
de Civitatibus & diocæsisbus *Cordubæ. & Ispalen.*
habetur *decis. 44. 103. & 193. par. 7. recent.* His
autem geographicis ac chronistis super divisio-
ne & situatione Regnorum, Provinciarum, Civi-
tatum, & diocæsum deferendum esse plene statu-
tur, cæteris ibidem allegatis, in *Romana Canonica-
tus 10. Decembris 1655. coram Priolo*, ubi occasione
agendi, an quædam Civitas vel locus esset in Illiri-
co ad effectum capacitatis Canoniceatum *S. Hiero-
nymi Illiri. i. orum Urbis*, magistratiter de hac mate-
ria geographica agitur.

Subjungendo attendendum non esse statum
seu situationem antiquam, sed præsentem, de tem-
pore scilicet, quo lex vel alia dispositio produit,
quia censetur legislatorem seu alium disponen-
tem ad istud tempus respexisse *Bald. conf. 407.*
*numer. 14. lib. 1. Surd. conf. 313. numer. 87. &
454. numer. 8. & 19. Gonzal. ad regul. 8.*
gloss. 11. numer. 68. & gloss. 13. numer. 62. Penia
dec. 623. num. 26. cum aliis in eadem *Romana Cano-
nicatus coram Priolo.*

Secundò quòd postquam Rex Catholicus d;
unionem & incorporationem fecit, ita dicebant
istud Regnum effectum esse membrum seu præ-
jectiva

dium aliorum juxta dictas receptas propositiones Beneficialiarum, quoties agitur de unione sub-
jectiva & per incorporationem, magnum funda-
mentum constituendo in verbo *Incorporamus*,
Deducendo etiam firmata apud *Mantic. decis. 59.*
& *decis. 743. num. 3. & 4. par. 4. rec. tom. 3.* ut sub
nomine Regis Hispaniarum veniant etiam alia
Regna quamvis extra Hispanias existentia ratione
annexionis.

Tertio quod ubi etiam quoad divisio-
nem politicam & jurisdictionalem in tempo-
ralibus de hoc dubitari possit, adhuc tamen di-
cebant id attendendum non esse, ex frequenti
pariter & recepta propositione cum copiosissimis
allegationibus comprobata, de qua in *Toletana*
jurisdictionis disc. 1. & in aliis sub tit. de jurisdictione
frequenter, quod scilicet à finibus spiritualibus non
infertur ad temporales, & e contra, unde cum ista
Ecclesia Pampilonen. esset sub provincia *Burgen.* quæ
est in dictis Regnis, ita dicebant cessare omnem dif-
ficultatem.

Quarto demum fati inistebant in observantia
in omnibus optima interprete, Tum quia dicta
alia Regna *Murcia, Galitia, Granata, & Andalusia*
eodem jure vivunt, Tum etiam quia Congregatio
cleri haberi solita in Oppido *Martin* occasione
onerum, præsertim illius subsidii excusati, ac alterius
De los Milones aliorumque negotiorum, quam-
vis sub nomine dictorum Regnorum *Castella &*
Legionis, constituta quoque est de clero hujus Re-
gni *Navarra.*

His tamen non obstantibus, cum sensu etiam ve-
ritatis, scribendo pro dicto Collegio, contrarium
dicebam probabilius, unde propterea dicta reso-
lutio justa beneque fundata visa est; Non contro-
vertitur enim in puncto juris prescribentes hinc
inde veritas supradictæ distinctionis inter unionem
æquæ principaliter ac subjectivam; Prout etiam
concorditer præsupponebantur hinc inde effectus
ex una vel altera unionis specie resultantes, ut po-
tè inconclusionibus receptissimis & planis, quod
scilicet ubi unio est accessoria seu subjectiva, res
unita amittit suum nomen & essentiam, ac efficitur
membrum seu prædium, adinstar alluvionis seu
fluminis intrantis in mare assumentis naturam ipsius
maris extincto flumine cum similibus; E converso
autem ubi est æquæ principaliter, retinet eam-
dem naturam & statum, tam quoad nomen, quam
leges, privilegia, & omnia alia, ita ut quodlibet cor-
pus stet de per se non admixtum cum altero, neque
de ejus natura participans, ac si facta non esset unio,
quæ solum importare dicitur quamdam commu-
nionem seu societatem in ordine ad Rectorem, sub
cujus tutela seu administratione plures personæ seu
plura corpora intellectualia commissa sunt, Adinstar
illius, qui esset tutor duorum pupillorum quo-
rum quilibet haberet suum separatam patrimoniu-
m, seu illius (ubi id est practicabile) qui esset vir
plurium mulierum cum similibus, juxta distinctio-
nem, de qua in *dicta Ampurien. & Civitaten. hoc eo-*
dem tit. disc. 7. occasione unionis æquæ principalis
plurium Cathedralium, Et occasione articuli,
An leges unius Regni vel provinciæ locum habe-
ant in altero Regno vel provincia addita, seu per
eundem Principem quæ sita habetur in *Urbinate.*
prædii sub tit. de feudis ad materiam Bullæ Baronum
disc. 3. juxta celebrem traditionem *glos. & Bartol.*
in leg. 3. ff. de officio Presid. ubi de Rege Angliæ,
qui etiam est Dux Vasconiarum, quod in hoc Ducatu

reputatur tanquam Dux non tanquam Rex; Ad
quod conferunt, quæ habentur in *Tirafonen. juris-*
ditionis, & in Amalphanæ sub tit. de jurisdictio-
ne 21. & 22. de Episcopo considerando tanquam
Rectore seu Prælate inferiori, cum similibus.

Quare præsupposita ista theoria tanquam cer-
ta & incontrovertibili, punctus erat in applicatio-
ne, & an in una vel altera dictæ distinctionis parte
versaremur, an scilicet hæc unio facta esset dictis
Regnis accessorie seu subjectivè per viam alluvionis
seu additamenti, vel potius æquè principaliter, &
per viam communionis seu societatis sub uno Rege,
seu sub una Corona.

Omnino autem verius dicebam illam esse juxta
hanc secundam partem ex pluribus claris demon-
strationibus, prorsus suffocantibus ea, quæ pro di-
versa unionis specie ut supra deducebantur; Primò
scilicet ex juris præsumptione, quæ unioni a q; prin-
cipaliter potius quam accessoria seu subjectivæ assi-
sit, ex deductis per *Mando. scots. 27. Cavaler. decis. 330*
cum aliis in dicta Ampurien. & Civitaten. hoc tit. disc. 7
Magnus autem videtur effectus hujus præsumptio-
nis regulam constituentis, Tum quia transfert
onus in alteram partem probandi contrarium, ita ut
aliàs fundata dicatur intentio allegantis regulam
non probata limitatione *Manuc. dec. 251. num. 4.*
Franch. decis. 197. Barbo. axiom. 198. Tum etiam
quia, ut præsertim frequenter habetur *sub tit. de fi-*
deicommissis, Multum id confert ad præponde-
rantiam probationum seu adminiculorum, & con-
jecturarum hinc inde colluctantium, quoniam ubi
probationes limitationis non sunt concludentes ac
plusquam præponderantes, illis invicem conquassa-
tis, seu debilitatis, firma remanet intentio habentis
pro se regulam seu præsumptionem.

Secundo quia id evidenter probari videbatur ad
litteram ex ipso instrumento unionis; Cum enim
tunc omnino separatæ essent hujusmodi Coronæ
Castella & Aragonia ita ut constituta adhuc non esset
Hispanica Monarchia, cum Rex *Ferdinandus*
cognomente *Catholicus* jure proprio regebat &
possidebat Coronam Aragoniæ, administrabat verò
alteram Coronam *Castella* tanquam pater & legiti-
mus administrator Joannæ ejus filia, ad quam ex
materna successione dicta Corona pertinebat,
Idcirco cum utraq; potentia hoc Regno ex Apo-
stolica concessione acquisito, ex prudentialibus
motivis, sub narrativa amoris erga dictam Joan-
nam filiam, & Carolum ex eadem Joanna nepotem,
sequuta ejus morte, unire, & incorporare professus
est, non ipsis Regnis, sed Coronæ, quæ licet ad
distinctionem alterius Coronæ Aragoniæ, tunc
nuncupationem sumeret à Regno *Castella*, at-
amen hoc est quoddam genus generale complexi-
vum plurium generum subalternorum, seu plurium
specierum inter se omnino distinctarum, ut docet
praxis alterius Coronæ Aragoniæ ita nuncupatæ ab
eo Regno tanquam antiquiori, seu in quo Rex re-
sidentiam habere consuevit, quoniam complectitur
Regna omnino diversa, *Aragonia, Valentia, utrius-*
que Sicilia ultra & citrà pharum, Sardinia, Major-
ica & Jerusalem, necnon *Principatum Cathaloniam*,
in quibus omnibus idem Rex discretivè considera-
tur tanquam Princeps diversis legibus & moribus,
ac sub diversis acquisitionum titulis, Et sic aliud
est unire Coronæ, aliud vero est unire alicui ex
Regnis sub eadem Corona existentibus, atque in
hoc versabatur æquivocum scribentium in con-
trarium.

Tertiò quia mortuo dicto *Ferdinando, Carolus V.* qui adhuc vivente *Joanna* matre vidua, ut potè aliquam mentis infirmitatem patiente, administrabat, ac pro Rege se gerebat, in juramento præfrito occasione adeptionis possessionis hujus Regni, expressè promisit, quod Regnum prædictum, non obstante dicta unione remaneret de se, ab aliis Regnis omninò dependens, & sicuti prius esse consuevit cum propriis legibus, Foris, Tribunalibus, Prorege, Consilio, monetis, & aliis quibuscumque omnimodam separationem & independentiam denotantibus, unde propterea intrabat vulgaris regula textus in *l. ille aut ille ff. de legat. 3.* quod in claris non intrant argumenta; Et quartò demum evidentiùs id comprobabat subsequuta observantia, tam circa dictam continuationem proprii & separati Proregis, cum propriis ac independentibus, Consilio, & Magistratibus, legibus, Foris, privilegiis, monetis, & aliis; Sed etiam clarius ex diversâ intultatione, quoniam Ego præsertim scribendo in causa observabam, quod Philippus dicti Caroli filius, qui respectu dictorum aliorum Regnorum hujus Coronæ Castellæ, prout etiam alterius Coronæ Aragoniæ, ac reliquæ Monarchiæ nuncupabatur *Secundus*, in legibus aliisque actibus hujus Regni nuncupatur *Tertius*; & sic successivè Philippus *Quartus*; ejus filius nuncupatur *Quintus*, unde erat demonstratio manifesta omnimodæ diversitatis.

Argumenta verò ut supra in contrarium deducta nullius ponderis videbantur, Primum enim resultans ex assertionibus chronitarum seu geographorum omninò convincebatur fallax seu æquivocum, Isti enim has distinctiones non calentes, referunt solum ea, quæ facti sunt, circa distinctionem Coronarum, ac etiam in graves errores incidunt, ut convinci observabam ex eo, quod sub una vel altera ex dictis Coronis Castellæ vel Aragoniæ situant Comitatum Flandriæ, Ducatum Mediolani, Portus Etruriæ, ac altum dominium & superioritatem Senatum, & Plumbini, quod continet errorem manifestum, cum hæc dominia & jura Rex habeat ex persona propria & ex diversis titulis & concessionibus independentibus ab utraque Corona, Ut ultra ea, quæ frequenter habentur apud historicos præsentis vel proximè præeriti sæculi, ex nostris benè habetur apud eruditum *Borell. in tract. de præstantia Regis Carolici cap. 46.*

Ad alterum argumentum deductum ex verbo *Incorporamus*, responsum est supra, quod illud percipit Coronam non autem Regna; Et ad *decis. Mantie. 59. § 743. par. 4. rec. tom. 3.* dicebam pariter manifestam esse fallaciam circa applicationem, cum procedat circa privilegia & præeminentias concessas personæ ipsius Regis pro universa ejus dominatione omnibusque Regnis & Principatibus, & quæ persona ita demonstratur ex communi nuncupatione sub nomine Regis Hispaniarum, tanquam à regione, quæ ob Regis residentiam illi *vulgo* tribuit nomen, eo modo quo Neapolitana Civitas, ex eadem ratione Regis residentie seu Proregis & Tribunalium à moderno tempore tribuit nomen Regni, cum tamen sit una de illius Civitatibus, sicut cæteræ.

Et tertium attendendi fines spirituales magis quam politicos, & temporales, omninò insulsum

erat, quoniam fines spirituales explicari non solent in Pontificiis legibus & diplomatibus cum his terminis Regnorum & Principatum, sed cum diversis terminis dæcesum & provinciarum, totiusque Orbis Christiani observantia docet nullam connexionem habere istos fines spirituales dæcesum, & provinciarum cum finibus temporalibus Regnorum, & Principatum.

Unde major ac tota difficultas consistere videbatur in quarto argumento observantia, quæ, quatenus ad rem pertinet, dupliciter ut supra deducebatur, Primò quia alia Regna *Hispaniæ, Mursiæ, Granatæ,* & similia, quamvis essent Regna diversa diversum titulum habentia, de facto veniebant sub hujusmodi Indulto loquente solum de dictis Regnis *Castellæ & Legionis*, Et secundò quia Congregatio cleri haberi solita in Curia *Marriti* desumens nuncupationem ab his Regnis complectitur etiam *clerum* istius Regni *Navarræ*; Verùm hæc neque obstabant, Quatenus enim pertinet ad primam, quamvis de tempore quo *Hispania* sub *Maurorum* servitute vivebat, seu alio antiquiori plures adessent Reguli pro dictis Civitatibus seu Provinciis Regium nomen adhibentes, Attamen, quia Reges istorum Regnorum per expulsionem *Maurorum* & infidelium, has partes seu provincias conquieserunt, idcirco, vel per viam additionis, & alluvionis, vel per viam reintegrationis, ac restitutionis primævo statui, effectæ sunt partes & membra istorum Regnorum, cum omnimoda dependentia ab eorum Consiliis & supremis Magistratibus, retenta solum quadam Regni nuncupatione, Unde casus est omninò diversus; Et quoad alterum motivum Congregationis cleri, illud potius retorquebatur, cum doceretur hanc observantiam restrictam esse ad certos casus cum discretiva etiam speciali, quod scilicet de eodem tempore quo istud negotium decimarum remissum fuit in summum Pontificem, alia pertractata fuerunt negotia cum interventu deputatorum cleri hujus Regni, qui tamen non intervenerunt in isto actu, unde stante etiam subsequuta observantia circa ipsas decimas, casus remanebat omninò clarus.

Alia etiam viva ratione ponderata, quod hujusmodi indulgendum prodiit per quamdam speciem sententiæ arbitramentalis pro componenda tam diurna, & involuta lite vertente inter clerum, & societatem, Transactio autem regulariter cadit super iis, quæ sunt in lite, & inter colligantes ad *text. in l. ff. de transact. l. si de certa C. eod. cum concordan. per Gregor. & add. decis. 158. & 286. decis. 129. num. 8. par. 10. rec. dec. 217. num. 19. & 20. par. 11.* & habetur particulariter examinatum in *Arminen. evulsionis Castorum sub tit. de feud. disc. 44.* ideoque cum non doceretur de aliqua lite cum clero istius Regni, non poterat ista lex ad illud trahi, Et sic plura concurrebant verè improbabilem hanc præsentionem reddentia, undè resolutio, reflectendo etiam ad solam veritatem, iusta & probabilis visa est.

FV LGINATE N.
JURIS HONORIFICI,
P R O
ALIQVIBUS FAMILIIS,
C U M
ILLIS DE CONSIPIO.

Casus disputatus in s. Consulta, & resolutus ut infra.

De præminentis seu prærogativis Decurionum & Conciliariorum Civitatis, præsertim an sint nobiles privativè ad alios Cives; Et aliqua de titulorum seu adjectorum significatione & usu, Et an iste possit vel debeat prohiberi.

S Y M M A R I V M

- 1 **F**acti series.
- 2 Resolutio.
- 3 De ratione resolutionis.
- 4 In materia præminentiarum & titulorum defendendum est consuetudini.
- 5 Consilarii successerunt in locum Decurionum, atq; idem est Consiliarius, ac Decurio.
- 6 Decuriones dicuntur nobiles.
- 7 Jurisdiclio nobilitat, quia dat præminentiam.
- 8 In facultativis non usus non præjudicat.
- 9 Non usus prædecessorum in materia nobilitatis non præjudicat successoribus.
- 10 Datur distinctio circa usum tituli Nobilis.
- 11 Usus titulorum debet prohiberi, & de ratione.
- 12 Leges aliarum regionum possunt allegari ad decisionem, ubi non habemus jus commune, vel leges particulares.
- 13 Nominis, vel cognominis, aut tituli assumptio, quando debeat prohiberi.
- 14 Corruptela dicitur illa consuetudo, per quam minus dignus habeat majorem præminentiam.
- 15 Concedere nobilitatem est de regalibus, & Principi reservatis.
- 16 Quare aliqua familia nobiles alias agregent.
- 17 Declaratur titulus Nobilis quid significet.
- 18 De aliis titulis Illustri, Perillustri, Magnifici, &c.
- 19 Titulus nobilis denotat excellentiam, & convenit etiam artificibus, imò animalibus & rebus inanimatis.
- 20 Medicina an sit professio nobilis remissivè.
- 21 Quomodo in hac materia porcedat argumentum affirmativum, non autem negativum.

D I S C. XXX.

ER duplicem regitur Magistratum Communitas Civitatis Fulginaten. quorum unus est generalis, Consilium nuncupatus, representativus totius populi, ac explicans omnes illos actus,

qui de jure per totum populum, seu Consilium generale explicandi sunt, constitutus ex 100. viris, Consiliarius, nuncupatus, de ordine nobilium, vel nobiliter viventium, quorum officium est ad vitam, qua defecta, in locum demortuorum, alii ab eodem Consilio subrogantur; Et aler est particularis, penes quem residet actualis & immediata administratio communitatis, constitutus ex sex, qui Priores nuncupantur, extrahi soliti per bussolum à dicto Consilio generali, certis statutis temporibus conficiendum, quorum officium durat solum ad aliquos menses, istique sunt de omnibus populi ordinibus seu gradibus, cum hac tamen distinctione quod, Primus, qui Caput prior nuncupatur, semper debet esse, vel Doctor in legibus seu medicina, vel ex ordine Consiliariorum, dummodo pariter sit Doctor, vel ætatem 60. annorum exceßerit, secundus vel de eodem ordine, vel Eques, vel Dux militum, vel ejus locumtenens, Tertius de ordine personarum civilium, non exclusis illis de consilio, Quartus de ordine popularium constituentium quid medium inter civiles & plebeos seu Comitantes, Quintus de ordine plebeorum seu Comitansium, Sextus qui tanquam novus seu prima vice ad magistratum admittitur Prior Novellus nuncupatur, vel de Consilio, vel de descendentes à consiliariis, vel alias nobilibus, seu nobiliter vivens esse debet.

Cum autem retroactis sæculis, titulus seu adjectum Nobilis esset in usu, per aliorum titulorum, seu adjectorum introductionem postea dimissus, moderni verò de consilio capientes istum titulum pro qualitate explicativa nobilitatis, discretivè ad illos qui gradus primi, aut secundi, aut prioris novelli promiscuè cum Consiliariis obtinent & obtinuerunt, quasi quod soli nobiles Civitatis essent illi de ordine Consiliariorum, eorumque filii, & descendentes, affectantes ita inducere quandam separationem formalem nobilitatis, in actibus, tam publicis, quam privatis, adhiere coeperunt hunc titulum, discretivè, seu privativè ad alios, præsertim verò inter illos de Magistratu minori, seu actuali; Ita ut si primus, & secundus Prior essent Doctores, vel Duces militum, seu alias nobiles, non tamen de ordine Consiliariorum, de quo esset Prior novellus, qui est ultimus, huic daretur titulus nobilis, illis verò secus, sed alter titulus Doctoratus seu personali qualitati congruus.

Hoc autem reliquis familiis nobilibus, seu nobiliter viventibus, sibi præjudiciale agnoscentibus, ob hujusmodi formalem separationem, ita insensibiliter resultantem, Hinc proinde recursum habuerunt ad Sacram Consultam, quæ post plures acerrimas disputationes habitas, prohibendo hujusmodi innovationem his statuit & decrevit, servari debere solum hucusque currenti sæculo servatum, Atque mihi pro familiis recurrentibus scribenti reflectendo etiam ad veritatem, probabilis, benèque fundata visa est resolutio.

In his autem disputationibus, scribentes pro illis de Consilio, agnoscentes innovationem sustentabilem non esse quoad filios, seu ceteros & alios conjunctos, & de familia Consiliariorum, qui in eo munere non essent, ut reverà erat principale intentum pro inducenda ista qualitate in tota familia, dictam prætensionem restringebant ad solos Consiliarios, in ratione muneris seu officii, quod huic parti adhuc sufficiebat, dum ita cessaret illa familiarum separatio, quæ alias introduci prætendebatur

banur, stante æquali potentia seu habilitate, quod vacantibus in dies Consiliatorum locis ad idem munus, illi etiam de istis familiis recurrentibus assumi possent, & sic, ita verè cessabat istud præjudicium, & cuius ratione recursus habitus fuit, ideoque ista erat adversus recurrentes major difficultas, quasi quod nihil eorum interesset, nihilque præjudicaret, cum præeminentia percuteret officium, non autem personas seu familias; Verùm quia adhuc apud ignarum vulgus, id aliquam opinionem inducere, seu impressionem huiusmodi separationis facere posset, ob illam præsertim discretivam, inter dictos Priores æque de iure nobiles, seu qualificados, quod uni daretur hic titulus, alteri non idcirco rationabiliter huiusmodi innovatio prohibita fuit.

Dicebant autem dicti scribentes pro Consiliariis, plura concurrere fundamenta, ex quibus iste titulus *Nobilis*, Consiliariis deberetur, Primò scilicet, quod postquam de anno 1303. per *Naldum de Trinosis*, expulsus popularibus, & plebeis, regimen Civitatis ad statum nobilem redactum fuit, tam in statutis, quam in aliis actibus publicis & privatis, Consiliariis hoc adjectum seu titulus dari consuevit, ideoque inferebant ad iuris receptam propositionem, quod in materia nobilitatis, ac præeminentiarum, deterrandum est consuetudini, ut ultra nota generalia, de quibus in proposito præeminentiarum *Gregor. & Add. decis. 124. decis. 224. decis. 322. par. 6. nec. & frequentier*, in his specialibus terminis usus titulorum allegabatur *Franch. decis. 207. num. 13. Caput. de regimine Republicæ cap. 1. §. 2. num. 8. cum sequen. Carp. 20. In ripud. Eccles. lib. 2. tit. 25. requisit. 417.*

Secundò quod Consiliarii successerunt loco Decurionum, atque idem significat Consiliarius, ac Decurio *glos. ml. 2. Cod. de Decurion. & filius eorum lib. 10. ubi Joanne de Platea, Lucas de Penna, & ceteri, Amaya in rubr. eodem ut. nu. 5. & 21. Roland. conf. 90. num. 2. lib. 1. Lofeus de jure universitatis par. 1. cap. 3. num. 9. cum sequen.*

Decuriones autem, quia sunt primates & principales Civitatis, idcirco nobiles dicendi sunt *Amaya ubi supra num. 5. cum sequen. ubi ceteri.*

Tertiò quia ex statutis, & indultis Apostolicis, huiusmodi Consiliarii in pluribus casibus aliquam habent jurisdictionem, quæ præeminentiam importare dicitur, ideoque nobilitat, ex collectis *per Guirb. de success. Feudorum præud. 3. n. 8. & 9. & fere per totum.*

Et his addebam Ego scribens in contrarium, quod adduci etiam poterat, omnium melior & gravior auctoritas Evangelii, secundum *Marcum in passione Domini* ubi dicitur *Ioseph. Abarimathia nobilis Decurio.*

Respondentes ad non usum penè per sæculum, dicebant, quod cum ageretur de actibus facultativis, idcirco juxta generales latis vulgares, ac receptas propositiones, de quibus *apud Past. de manut. obser. 58. & passim*, non datur non usus præscriptivus, & præjudicialis, nisi præcedente prohibitione, cum subsequuta acquiescentia, quæ stant loco possessionis; Et in specialibus terminis nobilitatis, & præeminentiarum, quod scilicet majorum seu prædecessorum non usus non præjudicet successoribus *Fab. de Ann. conf. 16. cum duobus sequen. apud quem plenè concordantes Capic. Latr. consulti. 128. n. 24. cum sequen.*

Ego verò scribens in contrarium dicebam, alium esse usum affirmativum huiusmodi tituli seu adjecti, alium verò negativum seu privativum, respectu aliorum; Quoad primam partem, quod scilicet dicti Consiliarii possent huiusmodi titulum seu adjectum adhibere, dummodò tamen eadem facultas *Card. de Luca jurisd. &c. & p. & c. miment.*

competeret aliis, qui vel ratione natalium, vel ratione graduum in literis, seu armis, de iure nobiles dici possent eisque non prohiberetur, admittendam omnia præmissa, atque dabam manus; Sed punctus erat in hac discretiva seu privativa, ex qua aliis præjudicium, & quædam injuria resuabat, ideoque vel iste titulus pariformiter omnibus, præsertim *Prioribus* nobilibus seu nobiliter viventibus, quamvis non de ordinis Consiliatorum dandus erat, vel omnibus prohibendus; Probabilis autem dicebam respondendum esse pro prohibitione, cum huiusmodi, titularum usus, in actu temporis, abusus & inconvenientia causare soleat, ideoque merito prohibendus nedom in actibus publicis, sed etiam in privatis, ut fuit practicatum in Hispania *per legem 26. tit. 1. lib. 4. recompilationum*, & in Regno Neapolitano *per pragmat. primam de titularum abusu.*

Neque inconvenientis est, ut in casibus, vel à iure communi, vel à municipali non decisus, ad aliatum ditionum seu provinciarum leges recurrendum sit *In l. de quibus ff. de legibus n. 6. Constant. in l. 1. Cod. de filius officialium lib. 12. num. 36. Adden. ad Rovit. super pragmat. 2. de cessione honorum vers. licet verè, & scribentes apud Prat. respons. criminal. 40. num. 53. cum sequen.*

Et de prohibenda nova assumptione nominum seu adjectorum, quoties alterius præjudicium, vel inconvenientis resultare potest, cæteris allegatis habetur per *Roram in Ampuriam. denominationis Capituli 20. Aprilis 1646 coram Melio per text. in l. unica Cod. de mutatione nominum. ubi Cius & alii.*

Illa præsertim consideratione accedente, quod cum illi de Magistratu particulari, & immediato constituto ex sex Prioribus, præcedentiam haberent supra Consiliarios, longèque maiores præeminentias, atque inter eosdem daretur ordo, quod primus præcederet secundum, maioremque dignitatem & præeminentiam haberet, & sic successivè, Utique absurdum, & inconvenientis esset, quod secundus, vel tertius, si vè Prior novellus, qui est ultimus, ita magis honorificè tractaretur, ob dictam inferiorem qualitatem essendi de consilio; Unde etiam si adesse consuetudo, illa reputare deberet corruptela, ut per *Abb. 21. num. 4. lib. 1. Greg. & Adden. dec. 310. num. 5. & 6.* Omnia enim quæ, vel ratione iurisdictionis, vel ratione publicæ administrationis ut supra, dicuntur de iure, circa Consiliatorum seu Decurionum nobilitatem, utique magis congruunt Prioribus ac illis de Magistratu actuali, & immediato, maiorem iurisdictionem, magisque plenam & generalem administrationem publicam habentibus.

Atque alias esset dare, quod in facultate huiusmodi Consilii positum esset nobilitatem tribuere, ac nobiles constituere, privative ad alios, assumendo aliquem, licet de iure non nobilem, ad munus Consiliarii in locum deficientis, cum nulla præscripta sit qualitas seu personarum ordo, ex quo assumi debeat; Et tamen facultas constituendi aliquem nobilem dicitur de Regalibus, ac reservatis Principi, ut per *Tiraquell. de nobilitate cap. 5. & 6. Chassan. in Catalogo glor. mundi 8. par. considerat. 17. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 26. num. 33. cum seq. & ceteri de materia remissivè collecti per Borell. de præstant. Reg. Carolici cap. 4. num. 7. ubi multa cum consuetudine ad materiam nobilitatis.*

Quamvis enim in aliquibus Civitatibus, in quibus adest formalis separatio familiarum nobilium à popularibus, praxis doceat, per easdem familias cooperari seu aggregari de novo alias familias ad eandem nobilitatem, at tamen id provenit, vel ex privilegio Principis, vel ex immemorabili consuetudine quod privilegio æquipollet, vel, & probabilius

bilius ex quadam recognitione veritatis, ac debito iustitiæ, quod scilicet ita illæ familiæ aliàs de jure, & intrinsecè nobiles concorditer & absque lite, admittuntur ad præeminentias & honores Civitatis sibi debitos, undè quando familiæ de novo per formalem aggregationem declarari cupiunt de tali ordine, id explicandum est, seu explicari solet cum dicto actu formalis aggregationis, ut sit in aliis locis, non autem per huiusmodi solos actus tacitos, & per solas inulationes separatio seu discretio nobilium in ducenda est.

Cæterum in hoc mihi videbatur procedi cum æquivoco manifesto, quoniam aliud est considerare hunc titulum, seu adjectum *nobilis*, pro explicanda illa naturali qualitate, qua ratione natalium, vel gradus seu dignitatis persona polleat; Aliud verò, illum considerare tanquam honorificum adjectum ex quadam consuetudine adici solitum, eo modo quo adiciuntur alii tituli *Illustris*, *perillustris*, *spectabilis*, *magnifici* & simile; Quando adicitur iuxta primam partem, tunc ex communi usu apponi solet à parte postea, apponendo à parte antea diversum titulum seu adjectum honorificum, quia nempe dicitur *Illustris*, vel *spectabilis* *Titus nobilis Romanus*, quia tunc ita designatur nobilitas personæ, & sic quantitas naturalis. Secus autem si dicitur *nobilis Titus Civis Romanus*, sive absque alio adiecto, quia tunc ille dicitur titulus, eo modo quo est ille *Illustris* seu *perillustris*, *spectabilis*, *magnifici*, *honorandi*, &c. Atque in hoc consistebat æquivocum huiusmodi innovatorum, quoniam sufficere volebant quemdam titulum antiquitus usitatum, moderno autem tempore, in quo huiusmodi vanitates excreverunt, dimissum, utpotè inferiorem, minusque honorificum, quam essent alii tituli, quos iidem innovatores offerebant aliis Civibus non Consiliariis, *Illustris*, scilicet *perillustris*, & *magnifici* seu *messere* iuxta personarum ordines: isti enim sunt tituli longè maiores & honorabiliores.

De iure siquidem *Perillustris* dicitur titulus maximus, conveniens Papæ & Imperatori, ut ex *Specul. & aliis Chassaneus in Catalog. glor. mundi par. 7. in prima secunda & tertia consideratione*, *Illustris* verò convenit Regibus, Præfecto Urbis, Præfecto Prætorio & Cardinalibus *Chassan. ubi supra à Borell. de præstant. Regis Catholici cap. 41. num. 21. & 40.* ubi de Regibus Hispaniarum & Galliarum, *Speçtabilis* verò titulus congruit Præsidibus Provinciarum, Præfectis Vigilium, Ducibus exercitus, & similibus Magistratibus maioribus, ut per *Chassaneum ubi supra considerat. 4. & sequen.* quod in praxi etiam hodie levatur in Regno Neapolitano, ubi Principibus, Ducibus, Marchionibus, aliisque titulatis, etiam primi ordinis, & Hispaniarum primatibus, in iudicio datur titulus *Illustris*, atque Regentibus Cancellariæ, necnon Præfidi S. Consilii aliisque Superioribus Magistratibus datur titulus *speçtabilis*.

Titulus autem *magnifici*, non videtur titulus iuridicus & usitatus in iure communi, nostri autem volunt esse idem, ac *Illustris*, & alii etiam plus, ut per *Tiraquell. de nobil. cap. 8. num. 15. Mastrill. de magistr. tom. 2. lib. 5. cap. 3. num. 11.* praxis verò dicti Regni docet esse quid minus, utpotè tribui solitus Regiis Consiliariis, aliisque minoribus magistratibus ac etiam Advocatis, & privatis nobilibus qualificatis, qui vulgò *Equites* dicuntur, prout titulus *ser*, seu *messere* iuxta antiquum loquendi usum tribuebatur prius Regibus & Principibus maioris ordinis, deinde aliis Baronibus & Domicellis, & successivè iuxta temporum corruptelas aliis inferioribus; Atque Ego pleraque vidi antiqua instrumenta, in quibus iste titulus *nobilis* dari solebat illis, qui aliquantulum se supra ple-

beos subleabant, civilibus verò seu nobiliter viventibus dabatur titulus *messere*, ille verò *magnifici* verò nobilibus primi ordinis Civitatis.

Et merito, quoniam istud adjectum *nobilis*, verè & propriè non denotat nobilitatem, tanquam naturam, seu acquisitam qualitatem, distinguentem à popularibus, & constituentem personam, in primo seu majori ordine Civitatis, sed tamquam denotans excellentiam, ita etiam artificibus & mechanicis in suo exercitio excellentibus tribui solet hoc adjectum *nobilis*, quinimò etiam animalibus ipsisque rebus inanimatis aliquam excellentiam habentibus, ex plene & eruditè collectis per *Tiraquell. de nobilitate cap. 2.*

Observando præsertim, quod in Sacris legendis, quæ in Breviario habentur super commemoratione Sanctorum, Sanctis Martyribus Cosmæ & Damiano ac Pantaleoni datur hic titulus *nobilis*, eos vocando *nobiles medicos*, & tamen licet Doctoratus in medicina de jure etiam nobiliter, istaque professio nobilibus etiam congruat, ut infra in *Venusina præeminentiarum hoc eod. tit. disc. 35.* non est talis, quod singulariter ac discretivè ad professores aliarum scientiarum istum titulum exigat, sed benè adicitur ratione excellentiæ in ministris erio, eodem modo quo etiam pistoribus, statuariis, & similibus adjectus legitur, ut apud *Tiraquell. ubi supra.*

Ideoque concludendo, non negabam, quinimò admittebam, istam Civitatem habere nobiles, etiam qualificatæ nobilitatis, ejusque regimen esse nobilium, atque Consiliarios censendos esse nobiles, & sic admittebam hanc nobilitatem affirmativam; Sed dicebam punctum esse in negativa ejusdem qualitatis, seu adjecti in aliis familiis, quæ licet non sint de Consilio, adhuc tamen nobilitatis naturæ vel dativæ præeminentiam de jure præterdere possunt; Rectè siquidem intrat argumentum affirmativum, est de Consilio, ergo est nobilis, non autem negativum, non est de Consilio, ergo non est nobilis, neque tale adjectum ei tribuendum est. Quoniam esset dare, quod si Magnates domicilium in ista Civitate contraherent, non essent nobiles, sed populares; Nisi ut dictum est, ille titulus, seu adjectum tribuatur tantum ratione muneris, vel officii, quo casu nemini sit injuria, dummodò detur etiam dictis tribus Prioribus, qui habent actualem & majorem administrationem, indistinctè, spectato ipso officio in genere, non autem qualitate personæ, sive sit de familiis vel personis de Consilio, sive non.

Ut enim, distinguendo plures species nobilitatis, habetur in dicta *Venusina præeminentiarum hoc eod. tit. disc. 35.* Alia est nobilitas indefinita, & in genere, tanquam qualitas naturalis, seu acquisita, inhaerens personæ ubicumque existat; Alia verò est nobilitas particularis requisita ad certum effectum, Utpotè, juxta exemplum ibi deductum, Civitas Neapolitana regitur per sex plateas, quarum quælibet deputat unum Decurionem seu Priorem, ibi, *Electum* nuncupatum, quinque sunt nobilium, quæ ibi *sedes* nuncupantur, in quibus respectivè solum certus numerus familiarum adscriptus est, & sexta est reliqui populi in universum; Illi ergo de familiis adscriptis in dictis plateis, seu sedibus, sunt nobiles, privative, seu negativè ad alios nobiles, in ordine ad eam prærogativam intrandi in Consilium seu sedile, ac habendi votum activum & passivum in muneribus Civitatis, adeo ut si in eadem Civitate morarentur viri *Illustris*, ac primariæ nobilitatis Europæ, non tamen essent, vel dici possent nobiles illius Civitatis, vel plateæ ad illos effectus, Sed non per hoc dici potest, quod generaliter, & in actibus indifferenter, etiam in eadem Civitate,

Civitate, illi tantum dicendi essent nobiles & Equites, & non alii, quamvis eamdem de jure habeant qualitatem, ita à pari, Ideoque punctus non est in affirmativa ipsorum, sed in negativa aliorum, ita ex dicta discreta resultante, per quam ita quædam positiva injuria, seu nobilitatis exclusio resultare videtur; Ubi enim duo æquè nobilitate, viventes idem Prioratus munus habent, cum pari jurisdictione & administratione, atque in publicis functionibus, uni detur titulus nobilis, alteri non, utique apud omnes cives, ac externos oriretur argumentum, quod unus eorum sit nobilis, alter vero ignobilis, & popularis, atque in hoc versari dicebam punctum præjudicii, & inconvenientium, quibus cum dicta determinatione, prudenter ac justè consultum remanet, omnibus ita retinentibus propriam, nativam, vel dativam præeminentiam majoris, vel minoris nobilitatis, ut quilibet præterdit, vel sibi adulari.

FOROLIVIEN
ADMISSIONIS
AD CONSILIVM
PRO
FRANCISCO MARIA
SASSO,
CUM
CONSILIO CIVITATIS.

Casus disputatus in Sac. Consulta, & resolutus pro Consilio

Statuta Civitatum disponentia in locum Decurionis, seu Consiliiarii defuncti, subrogari debere ejus filium, vel conjunctum habentem certas qualitates examinandas à Consilio, cui competat jus admittendi, vel rejiciendi, An sint præcisè arctativa, ita ut Consilio rejiciente concurrentem ex defectu qualitatum, detur appellatio seu recursus, talisque defectus formiter justificari debeat necne, Et quid ubi duo adessent Consilia, unum particulare, alterum generale, rejectio autem fiat à particulari. An detur recursus ad generale.

S V M M A R I V M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 An statuta demandantia admissionem personarum habentium certas qualitates sint arctativa vel facultativa.
- 3 Quando iudicium rejicientium non possit convinci.
- 4 Datur alia distinctio in materia.
- 5 Electio seu admissio ad Magistratus, & officia Civitatis pertinet ad totum populum seu consilium generale.
- 6 Aliud est proponere, seu nominare, aliud vero eligere seu deputare.
- 7 Quod à rejectionibus detur appellatio.
- 8 De praxi Religionis Hierosolymitanae.
- 9 Datur differentia inter dictam Religionem, & alios casus.

Card. de Luca jurisd. &c. & præeminent.

DISC. XXXI.

Ultra ordinarium Magistratum penès quem residet actualis, & immediata Administratio Communitatis, constitutum ex modo numero aliquorum, qui Conservatores nuncupantur, alicubi vetò Priores, Antiani, Electi, vel Deputati, &c. & qui in jure, correctores seu defensores dici solent, quorum officium ad breve tempus aliquorum mensium durat; Duplicem alium habet Magistratum Civitas Foroliviensis, quorum utrumque Consilium nuncupatur, Unum generale constitutum ex 20. circiter Decurionibus seu Consiliariis, quorum aliqui ordinarii, alii extraordinarii dicuntur, totius populi representativum, & cui competit facultas explicandi ea, quæ de jure à toto populo seu generali Consilio explicanda sunt, Alterum verò parvum seu particulare, quod ad differentiam primi, secretum nuncupatur, constitutum ex 21. Consiliariis, ad quod ex legibus seu statutis Civitatis pertinet discutere & examinare ea, quæ in Consilio generali proponenda sunt, & an expediat ea proponere, discutendo justificationes, & alia requisita ad negotii determinationem necessaria.

Cum autem ex iisdem legibus, seu statutis dispositum sit, ut deficiente aliquo ex Consiliariis, quorum munus est ad vitam, proponatur prius in Consilio secreto, deinde verò in generali, an filius, vel in istius defectum alter conjunctus, qui sit major 25 annorum atque prudentia, moribus, vita, & probitate, aliisque partibus præditus in locum patris, vel conjuncti defecti admittendus sit, vel rejiciendus, prout majori parti visum fuerit; Atque mortuo Hieronymo Saxo Consiliario absque prole, Franciscus Maria de eadem familia, atque in filium quoque, privata tamen auctoritate adoptatus institisset apud Consilium secretum pro admissione, sed rejectus, eique denegata esset propositio suæ personæ in Consilio generali; Hinc iste recursum habuit ad S. Consultam, petendo unjungi dicto Consilio particulari, ut eum ad formam statutorum proponere deberet in Consilio generali, cujus iudicio, non autem illi ipsius Consilii particularis acquiescere tenebatur, sed ejus peritio rejecta fuit, concessaque nova audientia cum magis formali disputatione, perstitum fuit in decisio, Atque mihi pro hac parte recurrente in secunda tantum disputatione scribenti, reflectendo ad veritatem, resolutio non improbabilis visæ est.

In prima igitur disputatione, tam per scribentes hinc inde, quam per judicantes processum fuit cum solis terminis questionis disputatæ in Bononien. aggregationis ad Collegium coràm Merlino inter suas decis. 832. & 882, & in altera earum revocatoria coràm Ghislerio decis. 180. par. 9. rec. in quibus disputatur, an statuta disponentia de cooptatione, seu admissione ad collegium vel aliam Universitatem personæ certas qualitates habentis, sint arctativa & obligatoria vel potius voluntaria, & facultativa, ita ut facultas rejiciendi pendeat à mera voluntate, vel potius ab arbitrio boni viri, à jure seu justa causa regulando, à quo detur appellatio, vel recursus ad Superiorem, & in primis decisionibus firmatur illa esse arctativa, juxta hanc secundam partem, in ultima verò ab eis recedendo deciditur contrarium.

Et hæc ultima resolutio, quoties non datur probatio, vel vehemens fumus odii & malevolentia, seu omninò irrationabilis iudicii, probabilior mihi videtur, quando ad hujusmodi cooptationem, seu admissionem, ultra qualitates naturales invariabiles, in quibus nec meremur, nec demeremur, alia desiderantur qualitates respicientes vitam & mores aliasque animi doctores, Quoniam super eis satis difficile, ac penè impossibile est

est convincere iudicium respicientium de irrationabilitate juxta universalem praxim, cum hujusmodi notitiæ, per secretas, ac extrajudiciales informationes haberi soleant, per quas multa scimus, quæ in iudicio probari non possunt, vel quatenus possint, non expedit, ob multam inconvenientiam, quæ exinde aliàs resultaret, ut in terminis aggregationis alicujus presbyteri vel clerici nationalis ad Capitulum seu massam alicujus Ecclesiæ receptitiæ habetur actum in *Reggien. Consortii sub tit. de Canonicis & Capitulo*, ubi de hujusmodi materiis capitularibus, ideoque satis difficile est deducere ad praxim justificationem gravaminis.

Aliud enim est, ubi provifus in titulum de loco in Collegio, puta de Canonicatu vel Dignitate in Capitulo cum similibus, petit admissionem per necesse sibi debitam de jure, eatenus denegandam, quatenus obstatet aliqua præterita inhabilitas, quæ proinde deducenda per viam objecti, utpotè non justificanda ex parte provifi, cui sufficit justificare narrativam litterarum, formiter probanda est per opponentem, ut satis frequens & quotidianam habemus in Rota in materia beneficiâ; Aliud verò est agere de admissione non habentis titulum, sed solum certas qualitates, nedum naturales, seu accidentales, quarum verificatio ipsorum admittentium iudicio remissa est, cum tunc non docto, ut dictum est, de odio & irrationabilitate, non videatur aliàs practicabile ut latius in *dicta Reggien. consortii*.

Dicebam verò scribens in causa tanquam Advocatus, dictam quæstionem, præmissaque omnia extranea videri à casu, quoniam non agebatur de recurfu habito ad superiorem à reiectione facta per universalem Collegium vel corpus, ad quod pertinet admittere, vel rejicere, qualis erat casus dictarum decisionum *Bononten*, ac etiam alter in *dicta Reggien. sed* agebatur de denegata propositione in Consilio generali, in quo residet populi seu Civitatis potestas, admittendi, vel reiiciendi, non competens dicto Consilio parvo seu particulari, quod ita sibi assumeret potestatem directè reiiciendi, cum denegatione propositionis.

Quod enim electio ad Magistratus & Decurionatus atque publica Civitatis officia, non spectet ad Magistratum, seu Consilium particulare, seu ad totum populum, vel ad Consilium generale totius populi representativum, quodque aliud sit nominare, aliud velle eligere probat *text. in l. 2. Cod. de Decurionibus lib. 10.* per quem cæteris antiquioribus allegati ita firmant *Avendan. de exequen. mandat. lib. 1. cap. 19. n. 23. Aponte de potestate Præreg. tit. de abundantia Crvuitatis §. 1. n. 6. cum sequen. Capobl. de Baron. tom. 2. c. 72. Rovit. super pragm. 2. de Administr. Universitatum*, ubi solum limitat ex contraria consuetudine.

Quodque aliud sit proponere, aliud verò eligere, vel recedere, diversusque sit Magistratus ad quem pertinet convocare & proponere, ab eo, ad quem pertinet determinare probat *text. in d. l. 2. Cod. de Decurion. lib. 10.* ibi, *Magistratus Decurionibus solemniter convocatis nominationem ad certa munia faciant, ubi glos. verbo faciant*, notat, quod electio, non per Magistratum convocantem & nominantem, sed per decuriones convocatos facienda est per *text. in l. 1. §. silent ff. quando appellandum sit*, qui textus benè probat, quod Ordo est ille, qui eligit, non autem præses vel alter qui Ordini proponit, Et quotidie practicamus in Religionibus habentibus quoddam Consilium particulare, *diffiniorium* nuncupatum, ad quod pertinet examinare negotia proponenda in Comitibus seu Capitulo generali seu provinciali, ad quod utpotè universæ Religionis vel provincie representativum pertinet ius determinandi, & statuendi.

Et quod ab hujusmodi reiectionibus filiorum vel attinentium Decurionis seu Consiliarii defuncti concedatur appellatio, expressè dispositum habetur in *d. l. 2. Cod. de Decurion. lib. 10. & l. unie. Cod. de potest. ad munera nominan. eod. lib. 10.* & docet quotidiana praxis in Sac. Religione Hierosolymitana, in qua volente aliquo admitti ad habitum militarem iustitiæ, prius illius qualitates & requisita examinantur in Assemblée particulari proprii Prioratus, deinde de hoc agitur in Consilio ordinario, istoque gravante, recurritur ad Consilium completum, à quo etiam appellatur seu recursum habetur ad Capitulum generale, ac etiam deum ad Summum Pontificem & Sedem Apostolicam, ex iis, quæ habentur in pluribus Melevitanis *hoc eod. tit. & hunc respectivè dicebam esse casum*, quasi quod Consilium particulare, vel secretum comparandum esset Assemblæ, in cuius potestate repositum non est aliquem ab habitu assequutione rejicere.

Verùm reflectendo ad veritatem, termini videbantur similes, quoniam in dicta Religione, cum ut plurimum admittendi sint pueri vel adulescentes, in quibus non quaeritur de animi dotibus aliisque partibus personalibus, sed principaliter insititur super naturali qualitate nobilitatis, & puritatis sanguinis formiter justificanda per probationes publicas & processus, idcirco non intrat dicta ratio extrajudicialium informationum & noticiarum, & successivè altera impracticabilitatis, seu inconvenientium ut supra, unde non benè ab uno casu ad alterum arguere licet, Ac etiam quia in dicta Religione statuta sunt arctativa, ita ut in ejus facultate non sit denegare habitum iustitiæ illis, qui benè & concludenter probant nobilitatem generosam cum puritate sanguinis, aliisque requisitis per stabilimenta, quod secus est in istis casibus, in quibus hujusmodi statuta verius sunt facultativa potius quam arctativa, præsertim verò istud individuale statutum, quod præsupponit qualitates ut supra ab eo desideratas, & tamen hoc non obstante reponit in arbitrio Consilii generalis admittere vel respicere, & sic termini non videbantur æquales, unde propterea resolutio non improbabilis visa est, quoniam cessante probatione vel vehementi fumo odii & malevolentiae, seu irrationabilitatis ob alienam complacentiam, ita docet communis praxis, atque aliàs materia videtur impracticabilis, tam in Communitatibus Civitatum, quam etiam in Collegiis scientiarum & piarum quoque Societatum & Congregationum cum similibus, dum maxima pareret inconvenientia, & scandala necessitas publicandi, & probandi causas exclusionis ob animi defectus, ut latius in *dicta Reggien. Consortii*.

MELEVITANA

SEU

VALENTINA HABITUS

PRO

FELICE DE MIRO

CUM

RELIGIONE HIÉROSOLYMITANA.

Casus decisus per Rotam pro Felice.

De nobilitate generosa necessaria ad habitum militum Iustitiæ Religionis Hierosolymitanæ quomodo

quomodo probari debeat, & quatenus iuxta consuetam requisita probata sit, An illi obftet seu præjudicet qualitas patriæ, quia nempe sit parvus locus, seu Baroalis, siue quod non habeat separationem Nobilitatis à popularibus; Et de civibus honoratis Hispaniæ, An dicantur habere nobilitatem generosam sufficientem ad hunc habitum obtinendum; Et incidenter de qualitate Baronali, seu infestatione plurium nobilium Civitatum & locorum Regni Neapolitani aliorumque regionum, quod nobilitati præjudicare non debeat.

S V M M A R I U M.

- 1 *FActi series.*
- 2 *Quot laterum nobilitas requiritur pro habitu militum iustitiae in Religione Hierosolymitana.*
- 3 *Resoluciones causa.*
- 4 *Eiusdem causa exitus.*
- 5 *Quid expediat ubi canonizata est nobilitas per viam iudiciale in vita Religione.*
- 6 *Sententia ejusdem Religionis attenduntur super nobilitate.*
- 7 *Quomodo probetur nobilitas ad effectum habitus.*
- 8 *Generaliter nobilitas probatur per testes de publica voce & fama & communi reputatione.*
- 9 *Locus in quo non adsit formalis separatio nobilium, non causat nobilitatem generosam.*
- 10 *Summa felicitas est nasci in Civitate, atque ita factilius probatur nobilitas.*
- 11 *Sed etiam nobiles nascuntur, & incolatum habent in Villis, & obscuris locis.*
- 12 *Quare libentius nobiles vivunt in Villis quàm in Civitate.*
- 13 *Declaratur propositio, de qua num. 11.*
- 14 *Datur distinctio plerumque specierum nobilitatis.*
- 15 *Idemitas familiae probanda est cum descendencia ab eodem stipite.*
- 16 *Datur distinctio circa probationem dictae idemitatis.*
- 17 *Idemitas familiae probatur per publicam vocem & famam & admixta & quando.*
- 18 *Chronistis in hac materia deferendum est.*
- 19 *De Civibus honoratis Hispaniae reputandis pro militibus, de quibus intelligatur.*
- 20 *De Idalgis Hispania.*
- 21 *Usus antiquus insignium confert ad nobilitatem.*
- 22 *Matri monia & parentela cum nobilibus probant nobilitatem.*
- 23 *Quid de nominatione, seu imbusulatione ad officia nobilia licet non obtenta.*
- 24 *In dubio pro nobilitate.*
- 25 *De loci infestatione, seu Baronali qualitate non præjudicante nobilitati, & de pluribus Civitatibus, & locis nobilibus Regni Neapolitani infestatis, ac origine, seu occasione tam frequentium infestationum.*

DISC. XXXII.

1 *Obtentum per Felicem De Miro Valentinum volentem suscipere habitum militum iustitiae in Religione Hierosolymitana, deputatione Commissariorum ad recipiendas probationes nobilitatis generosae, aliorumque requisitorum, quae per eundem Religionis stabilimenta desiderantur. & cum Card. de Luca jurisd. &c. & praesentent.*

cujus nobilitatis probatio justificari debet per quatuor latera, paternum scilicet, maternum, & utriusque aulæ paternæ & maternæ; Commissarii prædicti captis informationibus, duo ex dictis lateribus approbarunt, paternum scilicet de Miro, & aviæ maternæ de Ayala, utpotè ordinis Equestris, ac certæ & notoriæ nobilitatis, improbarunt verò maternum de Audinet, & aviæ paternæ de Alberola, sub eo fundamento, quod probationes circa latus de Audinet concluderent solam qualitatem Civium honoratorum, ad hujusmodi nobilitatem minù idoneam, quia licet in hoc Regno Valentiae, illi qui dicuntur *Cives honorati* reputentur nobiles, etiam nobilitatis generosae, & sufficientis ad hujusmodi habitus militares, ad quos admittuntur, nihilominù hujus Religionis opinio est, id solùm intelligendum esse, de illis civibus honoratis, qui vulgò nuncupantur *dell' Immemorable* seu *della Conquista*, ita nuncupati ad solam differentiam superioris ordinis Equestris; Secùs autem quoad eos cives honoratos, qui ita dicuntur, quia civiliter seu nobiliter vivunt, ad differentiam artificum, colonorum, aliorumque plebeorum.

Et quoad alterum latus de Alberola, admitterebant probationes concludere nobilitatem cum suis requisitis necessariis, sed dicebant obftare qualitatem patriæ originariæ, quæ præsupponebatur Villa Baronalis Xabea nuncupata, non habens formalem separationem familiarum nobilium à popularibus, ut est eisdem Religionis opinio, præsertim cum esset locus Baronalis ab hac Religione abhorritus, quoribus in antiqua possessione admissionis ad hunc habitum non reperitur.

Cumque dictum Commissariorum iudicium ipsa Religione comprobatum esset per duas conformes utriusque Consilii, Ordinarii, & Completi, Hinc ab istis interposita per Felicem appellatio, & commissæ causa in Rota coram Celso, prævia decis. 26. Junii 1658. impress. inter suas decis. 266. prodiit sententia Felici appellanti favorabilis super canonizatione suæ generosæ nobilitatis ad hunc habitum sufficientis, quæ sententia in secunda instantia confirmata fuit coram Albergato prævis tribus decisionibus 16. Januarii, 30. Aprilis & 20. Junii 1660. ac etiam in tertia coram Perosio prævia unica decisione 29. Novembris ejusdem anni 1660. Quia verò etiam adversus tres conformes Religio recursum habuit ad Signaturam Gratiæ pro nova commissione sub Alexandro VII. Atque penè incredibile est quantum acriter Religio in ista causa se opposuerit ex fundamento malæ introductionis ac status præjudicialis in universum super habilitatione hujusmodi Civium honoratorum, Idcirco consulente ipsomet Pontifice, qui ob munus Inquisitoris in Insula per longum tempus in minoribus exercitum, erat in moribus Religionis nimium versatus, ob infelicem scilicet statum illorum, qui contra sententiam Religionis per viam iudicalem ad habitum admittuntur; Hinc proinde oblata per eundem Pontificem dicto Felici satis congrua & honorifica provisiōe cujusdam Canoniciatus seu Dignitatis, ita me aliisque ejus defensoribus quoque consententibus, dum per tot decisiones & sententias suæ indemnitati jam consultum remanebat, mutando statum prosecutus non est habitus susceptionem, unde fuit victoria sine effectu, & quem exitum pluries practicavi in similibus controversiis, quod scilicet rejecti per Religionem, obtenta in gradu appellationis per Rotam suæ nobilitatis canonizatione, ac declarata injusta rejectione, uxorem duxerunt seu alias habitum suscipere non curarunt, ita successoribus viam paratam relin-

relinquendo, cum reverà nimis infœlix de facto sit conditio ingredientium per hanc portam.

In his autem disputationibus actum solum fuit de dictis duobus lateribus rejectis, præsupposita nobilitate aliorum duorum laterum, ut potè canonizatorum per sententias ipsiusmet Religionis in proposito attendendas, ut apud *Burrat. dec. 357. num. 13.* Quare de dictis duobus aliis distinctè agendo, quatenus pertinet ad primum de *Alberola*, per testes deponentes de publica voce & fama, & communi reputatione constabat concludenter istos de *Alberola* temper vixisse à tempore immemorabili cum decore & splendore, nullam artem penitus exercendo, eosque fuisse habitos & reputatos pro *Idalghis* & nobilibus cum insignibus notoriis ab eodem immemorabili tempore usitatis, quam speciem probationis sufficere pro habitu iustitiæ in hac militia firmatur apud *Cavaler. dec. 68. Burrat. dec. 357. Merlin. dec. 167. Duran. dec. 294. dec. 248. & 290. post secundum volum. cons. Farin. dec. 551. par. 4. rec. & in aliis, & præsertim in dictis decisionibus coràm Merlino & Durano* agitur de *Idalghis Hispaniarum* cura aliis in hujus causæ decisionibus.

Et generaliter quod nobilitas probetur per testes de publica voce & fama & communi reputatione *Bart. in l. 1. num. 101. Cod. de dignit. lib. 12. Felin. in cap. super eo si secundo num. 5. de testibus, Covarr. lib. 1. var. cap. 16. num. 19. Menoch. de arbitrar. casu 170. num. 4. Seraph. dec. 207. num. 5. Mantica dec. 317. num. 2. Capic. Lav. consulti. 129. num. 32.*

Non impugnabatur hæc per Religionem, ac scribentes pro ea, sed resistebat difficultas in qualitate loci, à quo supponebatur hujusmodi familiam originem trahere, à dicta Villa scilicet *Baronali De Xabea* non habente formalem separationem nobilium à popularibus, qua cessante, hujus Religionis mos est non reputandi nobilitatem generosam ad hujusmodi habitum necessariam, ut habetur apud *Rojas dec. 148.*

Pro hujusmodi objecto removendo, scribens pro Felice plures dabam responsiones, Primò scilicet, quod licet prima fœlicitas sit nasci in Civitate, quodque longè facilius nobilitas probetur per incolas Civitatum, quàm per illos Oppidorum seu Villarum, ut apud *Tiraquell. de nobilit. cap. 12. in principio. De Marin. resol. 146. lib. 1. num. 3.* Nihilominus hæc est quædam mala præsumptio exigens majorem ac duriorē probationem, non tamen dici potest præsumptio juris & de jure, seu qualitas præjudicans nobilitati, quæ aliàs verè & legitimè probata sit, ut advertitur etiam apud *Rojas dicta dec. 148.* quoniam deficiens separatio nobilium à popularibus, reddit quidem longè difficiliorem hanc probationem, magis rigorosè considerari solitam; Idemque ubi agitur de loco *Baronali* quamvis dictam separationem habente ob sinistram suspitionem, non tamen tollere potest veritatem, ubi adest.

Ad id probandum aducebam Sacram legendam Breviarii in die commemorationis *S. Benedicti*, qui dicitur *Nursia nobilibus parentibus ortus*, cum tamen supponatur dictum locum hujusmodi separationem non habere. Ac etiam ponderabam ea quæ dicuntur per *Ottavium Marchesum* antiquum, aliquantulum tamen maledicum Scriptorem Neapolitanum super familiaribus illius Civitatis luci proditum per *Borell. in defensione earundem familiarum*, ubi in proœmio agendo de moribus Germaniæ, & Galliæ, dicit multas nobiles & generosas familias abhorretere vitam in Civitatibus, ubi ut potè legibus magis rigorosè subiecti, quamdam quodammodo æqualitatem cum popularibus pati coguntur, licentius viventes in villis & castris, ubi

naturalem libertatem facilius exercent, ab illo obscuro & ignobili populo quamdam subjectionem ac servile vasallagium quodammodò exigentes, sequendo dictum *Iulii Cæsaris* relatum per *Tiraquell. de nobilit. cap. 12. num. 2.*

Verum reflectendo ad veritatem, de his fundamentis valdè dubitabam, quoniam quatenus pertinet ad exemplum *S. Benedicti* per sacram legendam, designatur quidem locus materialis nativitatis accidentaliter tamen, quia parentes, vel tanquam Domini loci, vel ex alio accidenti ibi moram traherent, ut de pluribus Regibus & magnis Principibus habemus in villis & obscuris locis ortum habentibus, Potissimè quia Sacre Scripturæ mos est titulum nobilis non attribuendi viris privatis, sed solum illis, qui locorum Domini & de Magnatitio ordine essent; Idemque ponderabam, quoad dictum usum Germaniæ, & Galliæ, aliarumque regionum, vel quia scilicet personæ aliàs nobiles in hujusmodi villis & obscuris locis vivant occasione dominationis eorumdem locorum in feudum, vel allodium, Vel quia eorum majores talem dominationem habuerint, sed postmodum amiserint, non intermissa habitatione, ut exemplificari potest in illis de familia *Iustiniana* adhuc viventibus in Insula *Chienfi*, cuius dominationem ante Turcarum occupationem habuit cum similibus, Vel quod nobiles Civitatis ob dictam vivendi libertatem, ob alia accidentia, incolatum in hujusmodi locis elegerint, Quibus circumstantiis cessantibus penè impossibile est, ut absque plebeorum mixtura nobilitas generosa per quatuor latera perfici, & conservari poterit.

Licet enim nullus ferè videatur locus in quo de facto non adsint personæ nobiles, vulgò nuncupatæ *Gentilium*, Nihilominus ista dicitur quædam privata nobilitas localis discretiva ad ignobiles & plebeos, ad effectum obtinendi quædam officia, & honorificentias plebeis incongruas; Sive ad effectum obtinendi exemptionem à muneribus personaribus & sordidis, ad quæ de jure soli populares tenentur. Sive ad effectum obtinendi exemptionem à pœnis ignominiosis, putà furcarum, tritemium, vel fustigationis, cum similibus ad quos effectus sufficit etiam nobilitas artificialis seu quæ sita per gradus in literis vel in armis, juxta ea, quæ de hujusmodi ordinaria & inferiori nobilitate habentur in *Venusina præeminentiarum hoc eod. titulo disc. 35.* Ac etiam in *Fulginate. disc. 30.* super nobilitate resultante ab officio *Decurionis*, seu *Consilarii*, cum similibus, secus autem ad effectum nobilitatis generosæ, quæ pro hoc habitu militari necessaria est.

Quare solidum ac tutum videbatur motivum à Rota admissum, quod hæc familia descenderet à familia *Alberola* Regni Aragoniæ, in hoc loco remansit occasione recuperationis hujus Regni Valentie per Regem Aragoniæ cum militibus Aragonensibus & Catalanis, quorum magna pars, Mauris expulsi, ibi remansit, & domicilium contraxit, ob distributionem eis ab eodem Rege factam de bonis recuperatis à dd. Maurorum manibus.

Non negabatur ex parte Religionis certa & notoria nobilitas generosa dictæ familie *Alberola* in Aragonia, sola verò quæstio erat facti super identitate, quam scribentes in contrarium contendebant probandam esse cum descendentiā ab eodem stipite ex collectis per *Menoch. cons. 1171. Ottob. dec. 151.* & frequenter in materia fideicommissaria seu altera jurispatronatus præsertim *dec. 71. cum pluribus sequent. & 139. post Vivianum. de Iurispatronatu*, ad effectum succedendi in fideicommissis, majoratu, vel jure-

jurepatronatus ordinato pro illis de familia ut *disfo tit. de fideicommissis in Romana primogenitura de Capisuechis*, ubi ex professo de hac materia identitatis familiarum ad diversos effectus.

Ad hoc objectum diluendum, ac tollenda æquivoca, quæ ob varietatem auctoritatum & decisionum in proposito de facili sumi videntur, dabam scribens in ista causa easdem casuum distinctiones ponderatas in discursu edito pro veritate in dicta Romana primogenitura de Capisuechis sub tit. de fideicommissis. Quod scilicet, aut agitur de hujusmodi probatione ad effectum succedendi in fideicommissis, primogenituris, & majoratibus ordinatis ad favorem illorum de agnatione & familia, vel effectiva, ut in dubio est præsumptio, vel etiam contentiva, Et tunc juxta ibi latius deducta, admittebam probationem de publica voce & fama cum solis adminiculis genericis resultantibus à similitudine cognominis & insignium non sufficere; Idemque admittebam procedere in iuribus honorificis, in quibus licet non agatur de interesse burfali & successivè de successione in iuribus, adhuc tamen continetur tertii præjudicium, ideoque strictius proceditur, cum onere tamen majoris vel minoris probationis concludentis, prout subjecta materia seu ratio præjudicii alterius, pro iudicis prudenti arbitrio postulat, ut sunt iurepatronatus, in cuius terminis agitur in *decisionibus post Vivianum*, ac habetur actum in sua materia sub tit. de iurepatronatus præsertim in *Pistorien.* & in aliis; Sive ubi agitur ad effectum admissionis ad sedilia, aliosque publicos honores Civitatis, in quibus illa familia gaudet juxta casum disputatum per *Capyc. latr. consulti. 128. cum sequen.* cum aliis in dicta Romana primogenitura de Capisuechis.

Aut demum de hoc agitur ad solum effectum honorificum akeri in specie non præjudicalem, prout est iste admissionis ad habitus militares, seu alterius canonizationis nobilitatis in genere pro solo adimplemento requisiti ad id necessari, seu justificatione qualitatis, absque eo quod jus alterius proximè lædatur, ut læditur in casibus præcedentibus, Et tunc, aut allegans hujusmodi identitatem, non bene & concludenter probat ejus generosam nobilitatem de perse, & independentè à colonello seu familia alibi existente, sed ab istius nobilitate suam quoque ex sola ratione identitatis deducere prætentat, & isto casu identitatem magis concludenter & rigorosè probare debet, quia est principale fundamentum suæ intentionis.

Aut, ut in præsentis familia unius loci de perse, & independentè ab altera in alio loco commorante, bene & concludenter probat ejus generosam nobilitatem, solum verò obstat objectum resultant. à mala qualitate loci originis vel domicilii, unde propterea, non pro fundamento intentionis, ac formali probatione nobilitatis, sed illa bene probata, pro sola remotione objecti, allegatur incolatus in obscuro loco occasionaliter, cum origine seu dependentia à familia in Civitate existente, & tunc, cum sensu etiam veritatis, dicebam sufficere probationes in ista causa factas, tam coram Commissariis Religionis, quam postmodum in Curia de communi fama & reputatione, ac antiquis traditionibus, concurrentibus etiam adminiculis identitatis nominis & insignium, ob quam de facili identitas familiarum præsumitur, cum descendit ab eodem stipite, licet loci vel provinciæ diversitas concurrat, quoties utraque pariformiter in statu nobili vivit & existit. *Aretin. conf. 37. num. 1. circa medium Calcan. conf. 8. n. 2. & conf. 9. Menoch. lib. 6. præsumpt. 15. num. 48. Fabius de Anna conf. 88. num. 1.*

Gratian. discept. 645. num. 16. Paleaz de majoratu quest. 7. num. 88. Escobar. de puritate sanguinis quest. 16. §. 2. num. 8. Capyc. latr. consulti. 129. num. 46. & seq. & num. 39. ubi in specie consideratur ista circumstantia, quod utraque respectivè nobiliter vivat, itaut non obstat mala præsumptio ignobilitatis, sive satis diversi status, quæ identitatis probationi obstat solet, juxta casum, de quo in dicta Pistorien. jurispatronat. sub tit. de iurepatr.

Maximè ubi ultra dictum adminiculum resultant ab identitate nominis & insignium, accedit alterum proximum & verisimile, quod aliquis de familia unius loci originaria alibi occasionaliter radices emiserit, ut in præsentis bene verificabatur, ob dictam occasionem militum Aragonensium, qui eorum Regem pro expulsionè Maurorum comitati fuerunt, ibique remanserunt, ut communiter testantur Hispani chronista, quibus deferendum esse in specie nobilitatis seu identitatis familiarum habetur apud *Fab. de Ann. conf. 88. n. 67. & 33. & per Rotam in Auximana sepultura de Civis 28. Maij 1646. coram Arguelles, & que reverè quoad istud latus Agentes pro Religione quodammodò dabant manus.*

Major igitur, ac penè tota difficultas fuit circa alterum latus de *Audimet*, dum probationes concluderent solum qualitatem *Civis honorati*, quam ut supra acriter contendeatur in proposito non sufficere ad nobilitatem generosam pro hujusmodi habitu militari necessariam, quamvis sufficeret ad alios effectus contradistinguentes nobiles à popularibus, nisi justificaretur alterum jam dictum requisitum, quod esset de illis antiquis civibus vulgò nuncupatis *dell' Immemorable* sive *della Conquista*, de quibus dicebatur intelligendos esse *Fontanell. decis. 211. & Leon. dec. 9. lib. 3. cum aliis apud eos, & quorum civium honoratorum species ad hujusmodi habitum admitti conluevit.*

Evitabatur tamen ista difficultas ex eo, quod non constitueretur fundamentum in hujusmodi sola qualitate *Civis honorati*, quoniam etiam per probationes factas coram Commissariis, melius verò per alteras factas in Curia, & in Rota, justificabatur istam familiam ex communi fama & reputatione censeret *Idalgos* notorios ex sanguine & armis cognitis, cum ista qualitas *idalgos* denotet in Hispania nobilitatem generosam ex deductis per *Ocalor. de nobilitate par. 2. 20. cap. 3. num. 1. cum sequen.* Et de *Idalgis* habetur apud *Merlin. decis. 167. & Duran. decis. 294.* Concurrentibus etiam aliis adminiculis, illo præsertim probati antiqui & centenarii usus armorum seu insignium, qui satis confert ad probationem nobilitatis generosæ, etiam attentis ejusdem Religionis stabilimentis, ut apud *Merlin. dicta decis. 167. & dec. 290. post secundum volum. conf. Farin. num. 9.*

Accedentibus quoque aliis adminiculis, illo scilicet resultante à pluribus matrimoniis per illos de hac familia contractis cum familiis nobilibus, ut oblerat *Rota dec. 504. num. 9. par. 1. recent. & 248. num. 1. post 2. volum. consil. Farin. Capyc. Latr. dicta consil. 128. in fine.* Et altero magis proximo & stringenti, quod *Michael abayus* concurrisset ad officium justitiæ, satis in eo Regno conspicuum, & non nisi qualificatis nobilibus conferri solitum.

Licet enim opponeretur, quod solus concursus sine obtentione & exercitio non sufficit, Replicabam tamen objectum procedere, quando ista circumstantia deduceretur pro principali fundamento & probatione, secus autem ubi pro adminiculo aliarum probationum, quoniam etiam sola imbusulatio, seu nominatio ad hujusmodi officia nobilia magnum est nobi-

nobilitatis adminiculum tanquam species habilitationis, & quia non nisi nobiles & qualificati ad ea nominari seu imbutulari solent, ut ex *Bart. in l. matriculam num. 3. Cod. de agentibus lib. 12. Et alius Fab. de Ann. conf. 80. n. 7. Et conf. 94. num. 1. cum sequen.*

Accedente etiam juris propositione, ut in dubio pro nobilitatis canonizatione sic respondendum *Bald. conf. 189. lib. 2. in fine Menoch. conf. 227. num. 1. cum sequen. Rovit. conf. 83. n. 9. Et 10. lib. 1. Et conf. 32. num. 8. lib. 2. Fab. de Ann. dicto conf. 80. num. ultimo Et conf. 88. n. 39. Rota apud Cavaler. dec. 440. in fine.* Non tamen hæc satisfaciebant Agentibus pro Religione, ex eo quod id concluderetur ex probationibus factis in Curia magis quam coram Commissariis, unde illas habebant nimium suspectas, juxta istius Religionis consuetudinem non admittendi alias probationes, nisi illas, quæ fierent per ejus Commissarios.

Quia verò inter objecta quæ ut supra dabantur lateri de Alberola, erat illud qualitatis patriæ, Tum ex eo quod esset parvum Oppidum non habens formalem separationem nobilium à popularibus, Tum etiam quia esset locus infeudatus, & Baronalis; Hinc proinde pro hujusmodi etiam objecto removendo, cum non adeò distinctam haberem notitiam morum Hispaniæ, vel respectivè singularum ejus provinciarum, ad convincendum hanc erroneam opinionem, adhibebam ea quæ in praxi habemus in Civitatibus, Oppidis, & locis quamvis generosam nobilitatem producentibus in Regno Neapolitano, quæ infeudata sunt & Baronalia, non tamen ista accidentalitas, antiquæ ac nativæ nobilitati præjudicare debet.

Postquam etenim translato Romano Imperio in Orientem, ejusque sede sub Constantino Magno in Constantinopolitana Civitate constituta, ob tot barbarorum incursionem, illud in his partibus occidentalibus, præsertim verò in Italia scissum est, ejusque memoria penè abolita fuit, exindè conigit, quod in provinciis seu regionibus ex quibus constitutum est illud Regnum, quod aliàs Sicilia citrà Pharus, seu Apuliæ, nunc Neapolitanum nuncupatur, plura dominia exorta fuerunt, in quibus sive juxta unam opinionem à Græcis in illis officialibus qui deputabantur per Imperatorem Constantinopolitanum in iis partibus, quæ præsertim versus mare Adriaticum continuabant sub dicto imperio, introduci cœperunt illi tituli, Principum, Ducum, Marchionum, & Comitum, quos hodie usque in abusum adeò frequentes habemus, & sub qua dominiorum, ac titularum divisione Normandi, victis Longobardis & Græcis, demum hanc regionem possederunt jure veri allodii, ac supremi Principatus cum Regalibus etiam majoribus à quocumque alio independentem, ita ut essent tot Principes supremi, quot erant Principes, Duces, Marchiones & Comites, eo modo quo nunc sunt in Italia illi Principes absolvi, quos Potentatus vocamus, frequentius verò in Germania, & qui juxta opinionem *Freccie de subfend. lib. 1. de origine feudorum* habebant sub se Barones tanquam milites electos & benè meritos primi ordinis, quibus parva oppida & castra, concedebant, vel in feudum, vel in quadam feudorum adhuc non introductorum specie seu imagine, eo modo quo hodie præfati Italiæ Duces habent etiam sub se Marchiones, Comites, & Barones.

Cum autem, vel juxta unam opinionem Rogerius Primus Normandus auctoritate sua & de facto, Apuliæ seu Italiæ Regis nomen usurpasset, vel juxta alteram magis receptam, Rogerius Secundus Sicilia Comes auctoritate *Anacleti Antipape*, obtemperanti etiam postmodum confirmatione *Innocentii II.* Regium

nomen assumendo, utriusque Sicilia citrà, & ultra Pharus Rex effectus esset; Hinc sequutum est, quod sive de jure, sive de facto ac vi bellica, Illi Principes, Duces, Marchiones, & Comites, qui prius jure liberi allodii, ac supremi Principatus Civitates, ac ditiones possidebant, ita Regem in supremum agnoscere cœperunt quoad solum altum dominium, ac majorem superioritatem quam hodie vulgò *sourantà* dicimus, reservatis Regi aliquibus Regalibus majoribus, ut præsertim est jus indicendi bellum cum similibus, reventis per eos reliquis Regalibus cum merito & mixto Imperio, ita ut Principum quoque partes ac figuram continuarent, dictos inferiores Barones sub se habentes usquequo vel exunctis illis lineis, vel ex temporum & bellorum consuetis immutationibus, illa primæ dominationes finem habuerunt.

Transitum autem faciente dicto Regno à Normandis, prius ad Suevos, & deinde ad Gallos Andegaveses, sub unis vel aliis, ad instar fortè morum & usus Germaniæ, & Galliæ, eadem dominationes ita subordinatæ Regi, sed ad huc in figura Principum introductæ fuerunt in personis solum qualificatis, puta filiis, & fratribus Regum, seu aliis de sanguine Regio, ut erant Duces Calabriæ, Principes Tarentini, Comites Liti, Domini honoris Montis S. Angeli & similes, ita ut quælibet ex his dominationibus integras provincias, & plus complecteretur, quolibet etiam eorum dictos inferiores Domicellos seu Barones aut subfeudatarios habente; Deindè verò paulatim, præsertim verò sub sœminis dominationibus Regiarum Joannæ primæ, & secundæ, ista prærogativa feudorum qualificatorum, ac dignitatis, cum prædictis titulis Principum, Ducum, Marchionum, & Comitum transitum facere cœpit ad nobiles privatos, qui in literis vel armis conspicui, seu ex aliis fortè parum dignis causis in summo favore constituti, ad hunc diversum statum transitum facere cœperunt; Adhuc tamen rarus erat hujusmodi Titulorum, ac feudatiorum dignitatis usus, illique in magna potentia, & existimatione continuabant, adeò ut cum ipsomet Rege eorum aliqui bellum inire, pacemque tractare consueverint, undè propterea meritò etiam nobiles, & conspicuæ Civitates hujusmodi Principes, Duces, Marchiones vel Comites juxta primam, secundam, vel tertiam speciem habebant, quia dum quodammodo Principum figuram adhuc gerebant, ita ipsæ Civitates erant capita & Metropoles totius ditionis ex integris penè Provinciis constitutæ, continuante quoque sub termino seu vocabulo sub feudorum usu Baronum, & Domicellorum inferiorum, qui ab eisdem de castris, & parvis oppidis subfeudabantur; Undè tradunt historia, vel traditiones, quod plerique ex modernis Regni Titulatis qui hodie magnam figuram facere satagunt, ita feuda possidere cœperint, quia scilicet tanquam hujusmodi Principum, & Ducum milites, vel grati familiares, ab eis de aliquo castro, vel parvo oppido investiti fuerint; Tractu verò temporis ex Regni motibus ac dominationum varietatibus, penè in totum scissis vel nimium divisis dictis antiquis magnis & conspicuis dominationibus, hinc sequutum est quod nobiles & conspicuæ Civitates, seu qualificata Oppida, quæ prius dictam Metropolitam figuram faciebant sub magno Principe, ob factum casum devolutionis vel ob lineas finitas, vel ob rebelliones & fellonias, jure feudorum emptitorum concedi cœperunt cuiusque pecuniam habenti, melioremque conditionem facienti, nec non cum nimia facilitate vilique pretio multiplicari cœpit usus titularum, & dignitatum, adeò ut parva magnis, atque quatuor rotundis exæquata sint, quoniam eodem

jure censetur penè irritabiles Principes, Duces, Marchiones & Comites illorum castrorum & pagorum, quæ prius de Civitatum majorumque ditionum, & principatum districtu & excadentis per ipsos Principes, Duces, Marchiones & Comites familiaribus concedi solebant, ac sin illi earumdem Civitatum & locorum dominantium; Atque exindè sequutum est, ut omnes Civitates, Oppida, & loca dicti Regni hujusmodi feudalem ac Baronalem qualitatem habeant, vel habuerint, dum de factò in Regno prædicto longitudinis milliarium 450, latitudinis 140, & circuitus 1468, & quod constituitur ex 143, Civitatibus, ex quibus 121, sunt Episcopatus, & 22, Archiepiscopatus & ex aliis 1830, circiter Oppidis, castris, & locis, solum quadraginta, circiter Civitates & Oppida hodie sint absque Barone sub immediato gubernio Regis, & ut ibi dicitur de Demanio, Atque ex his, adhuc sub iudice lis est, an duarum vel trium præsentio subsistat necnè, quod hujusmodi plagam non senserint, reliquis omnibus eandem plagam passis, & quæ factò casu devolutionis, in hoc statu ex propria industria, & sumptu conservantur, quia nempe ex illo jure prælationis quod ibi conceditur, ipse Universitas se redemerint, atque provocando ad demaniam, solverint illud pretium, pro quo infeudatio concessa erat vel imminerebat; Igitur omnium evidens fabula est, ob feudalem ac Baronalem qualitatem locorum ita generaliter, ac indefinè existimare, conspicuatque Civitates generosæ nobilitatis productivas ex æquare illis obiculis locis, quæ ex eorum connaturali qualitate Domicellis, ac inferioribus Baronibus per ipsos Principes & Duces concedi conueverunt, Atque in hoc verba ut ignari vulgi error manifestus, quoniam istæ Civitates faciebant illam figuram cum suis Principibus, Ducibus, Marchionibus, & Comitibus, qualem hodie faciunt illa à quibus hodierni Italiæ Principes, & Potentatus nomen, ac titulum desumunt, habendo sub se tanquam proprio districtu & comitatu inferiora loca, inferioribus Domicellis & Baronibus concedi solita, & prout etiam in statu Ecclesiastico penultimo sæculo penè omnium magis conspicuatum Civitatum conditio erat sub propriis Principibus vel Tyrannis; Ideoque pluries occasione consulendi in hac nobilitatis materia pro hujus militiæ habitu suscipiendo, vel ad alium similem effectum dicere consuevi, quod non modernus, sed antiquus rerum status, ac Civitatum & locorum antiqua qualitas & conditio spectari debent, non autem ista moderna accidentalis, Et cum hac distinctione materia regulanda videtur.

obstet qualitas seu exercitium mercaturæ, & quando. Et de alio requisito puritatis sanguinis, quomodo justificari debeat. Et an & quando admissio germani fratris ad consimilem militiam eadem requisita exigentem, firmet statum, & inducat justificationem requisitorum.

S U M M A R I U M

- 1 **F**Acti series.
- 2 Resolutio super puritate.
- 3 In Religione Hierosolymitana ad habitum justitiæ non admittuntur descendente ex sanguine impuro infidelium.
- 4 Impuritas non presumitur, sed quislibet censetur purus eo ipso, quod non constat de impuritate.
- 5 Testes de publica voce & fama, & reputatione probant.
- 6 Quomodo debeant esse probationes impuritatis.
- 7 Libelli famosi & occulti non attendendi.
- 8 Testes circa impuritatem debent allegare certam causam scientia, aliàs non probant.
- 9 In materia nobilitatis non suffragatur juris presumptio, sed eam allegans tenetur probare, quia nobilitas non presumitur.
- 10 Quomodo probatur nobilitas.
- 11 De antiquo usu armorum.
- 12 Unicus testis adnunciatatus probat.
- 13 Non dicitur exerceri mercatura in rebus propriis.
- 14 Agricultura in bonis propriis non præjudicat nobilitati.
- 15 Quando mercatura præjudicat nobilitati, & quando non.
- 16 In Gallia & Hispania semper præjudicat.
- 17 Declaratur.
- 18 Nobiles Genuenses & Florentini exercent mercaturam.
- 19 Declaratur item, quando mercatura præjudicat nobilitati, nec nè.
- 20 Quis dicatur artifex, & alicujus artis professor.
- 21 Sententia lata super nobilitate vel statu ad favorem fratris, an faciat jus quoad alterum fratrem.
- 22 Quid econverso in casu sententia præjudicialis.
- 23 An conclusio, de qua num. 21, sit practiceabilis.
- 24 Sententia inter alios si non præjudicat, facit adnunciatulum.

DISC. XXXIII.

M E L E V I T A N A

S E U

H Y S P A L E N , H A B I T U S

P R O

ANTONIO DE VALENZIA,

C U M

RELIGIONE HIÉROSOLYMITANA.

Discursus pro directione causæ pendentis in Rota.

De eadem materia nobilitatis generosæ requisitæ ad militiam justitiæ in Religione Hierosolymitana, & an illi aliàs probatæ

Upiens Antonius de Valentia Hyspalensis suscipere habitum militum justitiæ in Sacra Religione Hierosolymitana, obtinuit in forma constituta sibi deputari Commissarios, qui ex officio informationes recipere super requisitis suæ nobilitatis & puritatis sanguinis; Cumque dicti Commissarii retulissent omnia sibi videri sufficienter justificata, atque conformis quoque fuisset relatio aliorum Commissariorum, quos deputavit Assemblæ, seu Consilium provinciale Prioratus Castellæ & Legionis, idcirco eadem Assemblæ dictas justificationes approbavit; Illis autem transmissis ad M. Magistrum seu eam linguam, duæ prodierunt in utroque Consilio, Ordinario, & Completo contrariæ sententiæ ob plures difficultates habitas in omnibus quatuor lateribus, tam circa nobilitatem, quam circa sanguinis puritatem, de qua ob antiquam Maurorum & Judæorum mixturam in Hispania magis quam

quàm alibi inquiri solet. Unde interposita per Antonium à præfatis sententiis appellatione, & commissa per Signaturam Sanctissimi causa in *Rota coram Cerro*, habitoque, juxta laudabilem stylum, Advocatorum & causæ Patroni congressu super ejusdem causæ directione, concorditer conclusum fuit super requisito puritatis sanguinis, cum ea probabilitate, quæ in liti- bus semper incertis dari potest, ex probationibus jam factis in tuto videri bonum jus appellantis; Quo verò ad alterum requisitum nobilitatis, dictum fuit proba- tiones jam factas aliqua indigere majori comproba- tione, ideoque ad meliorem directionem determina- tum fuit separatim de dictis requisitis nobilitatis & puritatis agendum esse; Assumptaque disputatione su- per hoc ultimo puritatis, *sub die 29. Novembris 1666.*

2. *coram eodem Cerro* favorabilis prodit resolutio, con- stare scilicet de puritate, deinde verò obtemta fuit re- missoria, ad effectum coadjuvandi probationes alte- rius requisiti.

In disputatione autem prædicta dicebam, etiam cum sensu veritatis, quoad hunc punctum puritatis sanguinis, fundatam esse intentionem appellantis, unde propterea iusta beneque fundata via est resolutio; Admittendo siquidem id, in quo principaliter insi- stebant scribentes pro Religione, quod scilicet istud quoque requisitum necessarium esset ex stabilitatis Religionis *sub ut. de receptione fratrum § 12.* & ejus de- claratoria *ead. tit. cap. 7.* per quam decernitur exclusio descendentium à Judæis, Saracenis, aliisque infidelibus, etiam si de illa non per concludentes probatio- nes, sed per famam & probabilem suspensionem constaret (non curando examinare validitatem, & subsi- stentiam hujusmodi secundæ determinationis seu de- clarationis circa modum probandi per solam suspi- cionem, seu diffamationem, super quo tamen plura in contrarium dici possent), duas pro clariori resolutione constituere partes seu inspectiones, Unam super probatione puritatis ex hac parte, & alteram super objectis seu præsentia probatione impurita- tis.

4. Quoad primam, cum istud sit objectum in dubio non præsumendum, idcirco intentio allegantis puri- tatem regulariter fundari dicitur in sola præsumptione juris, eò ipso quod per objicientem de impuritate non docetur, ut in specialibus terminis admissionis ad habitum istius Religionis habetur *dec. 494. par. 1. rec. nu. 2. & 335. nu. 1. par. 2.* quæ est ead. *apud Gregor. dec. 498.* Et generaliter, ad effectum satisfaciendi Sta- tutis Capitulorum Hispaniæ rigorosè etiam hoc puri- tatis requisitum exigentibus, plenè habetur *apud Merlin. decis. 368. & in Corduben. dimidia portiois co- ram Meitno decis. 319. & 333. parte 11. recepti.* ubi latè concordantes.

5. Clarius verò ob duplicem probationem, Unam scilicet per testes de publica voce & fama & commu- ni reputatione, quam speciem probationis receptissimi- mum est in proposito sufficere, ut in eisdem proximè allegatis decisionibus; Et alteram, quia ejusdem Anto- nii germanus frater admissus fuerat ad habitum justitiæ in militia S. Jacobi de Spata, ad quem effectum eadem qualitas puritatis sanguinis requiritur prævia eadem inquisitione; Quidquid enim sit de puncto, an admissio germani fratris ad hujusmodi militiam fir- met statum, ac inducat requisitorum justificationem respectu alterius fratris, de quo habetur infra super altero requisito nobilitatis, Indubitatum tamen dice- bam, quod ubi etiam quoad dictum alterum requisitum id non sufficeret, satis abundaret quoad istud, cui assistit præsumptio juris ut supra, unde non urget il- lud concludentis probationis onus, quod incumbit

in altero, & consequenter sufficit, ut exinde resul- tet adminiculum dictæ præsumptionis coadjutivum, Multo magis dum illud non erat unicum, quoniam constabat de admissione personarum de eadem fami- lia & sanguine respectivè ad Capitula Cathedralium, Ac etiam stante dicta probatione per famam & com- munem reputationem, ac stante dicta admissione per assembleam seu Consilium nationale in loco quod est valdè existimandum, ut infra, unde casus videbatur omninò planus.

6. Et quoad alteram partem evacuationis objecto- rum, dicebam quod stantibus probationibus & ad- miniculis super puritate, contrariæ probationes ha- bentes resistentiam regulæ seu præsumptionis legalis, esse debebant omninò præponderantes ac suffocantes illas puritatis, ut advertitur *dicta dec. 494. num. 12. par. 1. rec.* quod tamen fundamentum fuisse periculosum, dum stabilimenta ut supra contentantur sola proba- tione per famam & probabilem suspensionem.

7. Imprudens autem consilium credebam illud ali- quorum ex nostris, assumendi disputationem validita- tis, & subsistentiæ hujusmodi exorbitantis novi Sta- tuti, cum ita non levis induceretur suspicio de nostro- rum juris diffidentia, quæ verè non aderat; Daba- tur etenim quidam libellus porrectus sub conficto nomine ejus, qui per sex menses antea obierat, omni- nò animosus, & composuit per apertum inimicum ad formam libelli famosi, qui probatione penitus in- dignus erat, *ad text. in l. 1. Cod. de libellis famosis cum concord. per Farin. qu. 105. ex num. 421. & in his termi- nis Escobar. de nobil. & puritate par. 2. qu. 1. de Schedalis seu libellis secretis per totum; Al qui verò testes nullam scientiæ cautam reddebant, omninò necessariam, cum ageretur de rebus, quæ non percipiuntur sensu corpo- ris, sed consistunt in judicio intellectus, ut advertitur *dicta dec. 494. num. 11. & sequen. par. 1. rec. dec. 71. num. 5. & 6. par. 3.* Ac etiam quia deponere dubi- tativè, quod scilicet si familia esset de uno loco, adesset suspicio, levis autem si de altero, Unde propterea nullum reverè probationis gradum constituerebant, neque ad probabilem suspensionem sufficientem.*

8. Difficultas igitur tota residebat circa alterum re- quisitum generosæ nobilitatis omnium quatuor late- rum, patris, matris, & utriusque aviarum, circa quam juris præsumptio non suffragatur, sed petens admissionem gravatur onere probationis, cum nobilitas non sit qualitas, quæ præsumatur *ut ex Bal. in l. in actionibus §. plarè C. de in litem juran. Trag. de nobil. §. 10. num. 13. Menoch. lib. 6. præsumpt. 60. Fab. de Ann. cons. 80. num. 1. Rot. dec. 72. num. 3. par. 4. rec. tom. 2.*

9. Videbatur autem per testes aliquæ adminicula in omnibus lateribus, benè & iusticienter justificari, quod hujusmodi familiæ nobiliter & splendidè vixe- rint more aliorum nobilium Civitatis, absque eo quod adesset memoria super exercitio alicujus artis mecca- nicæ seu vili ministerii, cum communi fama & repu- tatione, quod sufficit ad probationem nobilitatis, juxta auctoritates & decisiones, de quibus in *alta Me- levitana seu Valentina habitus disc. præced.* Solumque super duobus cadere videbatur dubitatio; Primum quod unicus tantum testis bene concluderet de anti- quo usu armorum seu insignium cognitorum à tem- pore immemorabili in lateribus aviarum paternarum *de Ave- cilla, & matris de Assuega,* cum reliqui testes deponerent relativè ad quosdam litteras executorialias à plu- ribus annis desuper obtentas, unde propterea non videbatur adesse circa istud requisitum illa conclu- dens probatio, quæ concurrebat in aliis lateri- bus,

Et quamvis plura concurrerent adminicula, ex quibus unico testi deponenti deferri solet, ut apud *Burrat. & Adden. dec. 168. 483. & 775. dec. 153. n. 18. par. 7. reser.* & in aliis, Atque plura adessent adminicula, Primum scilicet resultans ex generali consuetudine ponderata per *Rotam apud Merlm. dec. 164.* quod scilicet etiam populares mediocrem civilitatem habentes hodie habere soleant usum armorum, Alterum resultans ab executorialibus super nobilitate obtentis de tempore non suspeto, quod per necessarium antecedens præsupponit etiam armorum justificationem, ut bene apud *Rotas dec. 50. & per totum*; Et tertium satis vehemens ex dicta superius circumstantia admissionis germani fratris ad habitum justitiæ in militia S. Jacobi de Spata, in qua eadem requisita desiderantur, tam circa nobilem vitam cum immemorabili abstentione à mechanicis & sordidis, quam circa antiquum usum armorum, Nihilominus, dum res erat in fieri, ad superabundantem cautelam, ponendamque causam in tuto, prudens consilium reputatum fuit hujusmodi probationem coadjuvare.

Alteram difficultatem apud linguam, & in utroque Consilio Melevitano fiebat circa latus paternum, non quidem circa probationem nobilitatis cum dictis requisitis, sed circa infectivam qualitatem mercaturæ in patre dicti Antonii, quem supponebatur esse solum onerare super navibus per Indias, vinum, sericum, aliasque merces.

Istud objectum de plano cessare videbatur, quando subsisteret præsuppositum agentium pro dicto Antonio, quod scilicet merces, quæ per Indias onerabantur provenirent ex bonis propriis, unde dicta extractio seu oneratio non erat ad mercaturam, quæ proprie dicitur quando emuntur merces ad industriam, ut revendantur causa lucri, Secus autem ubi bona propria pro faciliore estivatione seu majori utilitate extrahuntur, atque ad alias regiones transmittuntur, cum tunc etiam in clericis & personis ecclesiasticis, tam sæcularibus, quam regularibus, quibus rigosissima mercatura prohibita est, id passim permittatur, nedum absque aliqua nota seu incursum pœnarum, quæ clerico negotiatori imposita sunt, sed etiam circa exemptionem ab oneribus, quam clericus negotiator non obtinet; Ideoque ubi præsertim admixtum non est exercitium sordidum & mechanicum ipsius personæ, certum est hujusmodi actum nobilitati non præjudicare, cum neque illi præjudicet agricultura, quoties fit in re propria, ex deductis apud *Franch. dec. 128. num. 2. & 4. Fab. de Annis conf. 34. num. 8. cum sequen. Duran. dec. 294. num. 12. cum sequen.* apud quos allegantur *Tiraquellus, Otalora,* & cæteri de materia.

Ubi verò dictum præsuppositum non subsisteret, quia nempe per oppositiores probaretur, patrem dicti Antonii exercuisse mercimonium, emendo sericum, vinum, aliasque merces, ut industria & negociationis causa super navibus oneraret, ut Indias transmitteret, Adhuc tamen discurrendo in congressu dicebam, neque videri objectum multum considerabile, stante communi & recepta distinctione, de qua cæteris collectis apud *Tiraquell. de nobilitate cap. 33. num. 22. & sequen. Duran. dicta dec. 294. num. 21. Rotas dec. 148. nu. finali;* quod scilicet, Aut agitur de mercatura minuta & parva, quæ exercetur per seipsum, & præjudicet nobilitati, Aut de magna, quæ exercetur per famulos, & ministros absque eo quod ipse principalis, more nobilium splendide vivens aliquo pacto se ingerat in sordidis & mechanicis, & secus.

Adhuc tamen quamvis dicta distinctio sit regula-

riter vera, dubitari poterat, Tum ex iis, quæ insinuantur apud *Duran. dicta dec. 294. num. 23.* quod scilicet apud Hispanos, & Gallos omnis mercatura species reputatur nobilitati præjudicialis, Tum ex statuto religionis registrato apud *Rotas dec. 148. in prinop.* ita disponente; Verum & hoc videbatur evitabile in hac Civitate ratione ejus qualitatis & situationis, cum sit magnum emporium & portus navigationis Indiarum, ideoque satis probabilis videbatur consuetudo particularis, dictæ contrariæ generalis limitativa, quæ per dictos agentes præsupponebatur, Eodem modo quo in Italia habemus de consuetudine Genuensium & Florentinorum, apud quos mercatura etiam cum actuali exercitio in mercibus serici & lanæ nobilitati non præjudicat, & quo exemplo omnes utuntur, ut apud *Tiraquell. d. cap. 33. Duran. dicta dec. 294. & sic ad instar ex identitate rationis.*

Præterea considerabam, tunc hujusmodi mercaturam magnam sine taberna, & apotheca, alioque sordido exercitio ad merces minutatim vendendas, sed solum emendo merces, ut in magna quantitate ad alias regiones transmitterentur, seu alias oportuniori tempore revenderentur, importare posse aliquod nobilitati generosæ præjudicium, quando id fieret pro principali ac formali instituto, ita ut talis negotiator toto ejus vitæ tempore, vel saltem pro majori parte in hoc ministerio versaretur, unde mercatoris figuram feceret, atque pro tali communiter reputaretur tanquam illi exercitio principaliter addictus, cum tunc ita videatur exiisse ab ordine nobilium ac se constituisse in diverso inferiori ordine mercatorum, & fortius si describeretur in matricula mercatorum, Secus autem si nobilem vitam ducens, aliorumque nobilium more vivens, ut cum majori splendore ejus personæ & domus nobilitatem conservare & augere posset, aliquam suarum facultatum partem erogare solitus est in emptionem mercium causa extrahendi, seu oportuniori tempore vendendi, id totum gerendo per ministros, & famulos; Tunc enim id nullatenus tale præjudicium caulare videtur, Tum ex iis, quæ habentur apud *Roman. cons. 422. Franc. & add. dec. 175. & 679. & alios de quibus in Romana taxa Nivisiorum 20. sub. tit. de Regalibus admateriam Velticatum disc. 98.* de artificibus, ut tales dicantur qui pro majori parte vitæ illi arti seu exercitio, tanquam ex principali Instituto sunt addicti, Secus autem si per aliquod tempus & accidentaliter, cum etiam nobiles & magnates, in pictura aliisque mechanicis soleant se exercere; Tum etiam quia vix hodie nobiliter & splendide vivi potest cum solis redditibus, absque aliqua mixtura industria, quæ ita ordinata esse solet ad majorem splendorem, & melius nobilitatem conservandam, ita docente communi observantia, quod etiam magnates, ac feudatarii Dignitatis, juxta qualitatem locorum, in quibus vivunt, aliquas adhibent industrias, præsertim circa emptiones mercium, quas regio producit in magna quantitate, eartumque transmissione ad alias regiones, ut communis praxis docet, cum id nullatenus nobilitati & decori nec de jure nec de facto adversari videatur, Ideoque punctus est, ubi mercatura exercetur tanquam contiauum, & principale institutum, ita ut ille ex communi fama & reputatione inter mercatores magis quam inter nobiles censeatur.

Motivabam etiam, an absque alia probatione ad intentum sufficeret, quod germanus frater admissus fuisset prævio formali processu tanquam nobilis & purus ad habitum justitiæ in militia S. Jacobi de Spata, Et de jure dicebam affirmativè respondendum esse, quoniam ubi non agitur de nobilitate accidentali, ex personalibus virtutibus, & meritis, vel dignitatibus acquir;

acquisita, sed de naturali proveniente ex majorum statu, tunc nobilitas firmata in uno fratre, dicitur probata in altero ex eisdem parentibus genito, quia dicitur sententia super statu, quæ facit jus quoad omnes, unde propterea rectè intrat regula *textus in l. ingennum ff. de statu hominum*, ac limitatio alterius regulæ deducta ex *textu in l. sepè ff. de re iudicata*, ut ex originali dicto *Angeli in auth. ut liceat matri, & avia §. 1. vers. ad hac in fine*, in specialibus terminis nobilitatis *Tiraquel. de nobil. c. 17. num. 3. Affl. et in Constitut. prosequentes lib. 2. rubr. 31. num. 16. vers. Et si per sententiam* &c. *Rovii. conf. 80. num. 6. & 7. lib. 1. Anna singul. 468. Paschal. de patr. potestate par. 4. cap. 2. num. 69. & 70. Decian. conf. 66. lib. 3. Gait. de credito cap. 2. tit. 3. num. 628. ubi quod nullus est, qui neget, & n. sequen. Rota dec. 494. par. 1. rec. num. 9. & de probatione in patre dec. 335. num. 3. par. 2. rec. 71. nu. 3. par. 3. Melevitana habitus 4. Iulii 1659. Priolo; Et de probatione proximitatis vel alterius qualitatis factæ in uno fratre, quod suffragetur alteri ex eadem doctrina *Angeli, Coccin. dec. 105. num. 1. dec. 159. num. 8. par. 10. rec. & in aliis*, apud quos in specie habetur in hac materia nobilitatis rectè procedere regulam *text. in l. ingennum ff. de statu hominum*, atque hanc esse unam de limitationibus ad regulam *text. in l. sepè ff. de re iudic.* ut præsertim cæteris collectis habetur apud *Rovii. dicto conf. 86. num. 5. & Gait. d. num. 628.* ubi numeris præcedentibus plenè agit de casu converso, ubi scilicet agitur de sententia præjudiciali nobilitati lata contra unum fratrem, an alteri præjudicet de quo, etiam plenè apud *Capyc Latr. consult. 129. n. 14. & seqq.**

Concludebim tamen istud esse assumptum valdè periculosum vix ad praxim deducibile, ex ea ratione, quod quælibet Religio seu militia habet ejus statuta particularia, & quatenus etiam in verbis essent conformia, adhuc tamen oiveritas adesse solet circa observantiam, & stylos, Ac etiam quia rectè una Religio dicere potest sibi præjudicare non debere negligentiam ministrorum, & officialium alterius; Est bene verum, quod id satis confert in ordine ad adminiculandas probationes ex parte alterius fratris in diversa Religione, seu militia factas, quoniam etiam in casibus, in quibus intrat regula *text. in d. l. sepè* de sententia inter alios lata aliis non præjudicante ad effectum firmandi statum, adhuc tamen illa satis confert, ac magnum præbet adminiculum, ut apud *Burast. dec. 544. numer. 13. ubi concordantes.*

in Religione Hierosolymitana, Et quæ species mercaturæ illi præjudicet, Et aliqua de ordine tenendo in appellatione à sententia dictæ Religionis ejusque Consiliorum.

S U M M A R I U M

- 1 **F**Acti series.
- 2 Quando utraque Signatura gratia & iustitia cognoscat de meritis cause.
- 3 De privilegio Religionis Hierosolymitanae circa appellationes.
- 4 Prohibita appellatione non censetur prohibita ad ipsum Papam.
- 5 Quomodo intelligatur ordo gradualis servandus in appellationibus.
- 6 Ad Papam appellatur omisso medio.
- 7 Quandoque admittitur hac appellatio omisso medio in Religione Hierosolymitana.
- 8 Mercatura quando præjudicet nobilitati.
- 9 Quando dicatur mercatura, & quando non.
- 10 Ubi verba sunt equivoca, & possunt importare mercaturam vel actum licitum, cui incumbat onus probandi.
- 11 Privatio juris quæ fit dicitur importare penam formalem.

DISC. XXXIV.

CUM Petrus habens duo, vel etiam tria latera matris, & utriusque avia jam probata occasione majorum ad habitum Hierosolymitanæ Religionis admissorum, obtinisset ab Assemblea deputati Commissarios pro recipiendis probationibus super latere paterno & propriæ familiæ, aliqui æmuli, qui dictorum Commissariorum deputati etiam contradixerant, cum finistris extrajudicialibus relationibus præsertim verò exhibitionem cujusdam instrumenti, de quo infra, nemine citato, nullaque causæ cognitione adhibita, curarunt per Mag. Magistrum, & Consilium ordinarium in forma extrajudiciali per litteras demandati dictis Commissariis, quod ab ulteriori processu ac probationum receptivne abstinerent, Unde propterea sentiens idem Petrus se notoriè gravatum, ab hoc præcepto appellavit, atque adiens Signaturam Sanctissimi, obtinuit committi causam in Rota, quæ ob ejus super ventam mortem, ulteriorem progressum hucusquæ non habuit.

In dicta verò disputatione habita in Signatura, nullatenus actum fuit de meritis negotii principalis circa sufficientem probationem nobilitatis necnè; Licet enim hæc utriusque Signaturæ Tribunalia, soleant, & velint de meritis etiam cognoscere seu gustare, Attamen id procedit, quando agitur de committenda causa appellationis adversus judicatum, quod de sui natura esset executivum, & non admitteret appellationem suspensivam, Sive adversus tres conformes cum similibus, in quibus prætendatur rescribi etiam de appellatione suspensiva, vel de clausula translativa ratione injustitiæ, quæ etiam in executivis & privilegiatis appellationi locum aperit ex regula, quod *sententia injusta nunquam est exequenda*, quod in præsentibus non cadebat, cum ageretur solum de puncto ordinis, an scilicet à dicto gravamine extrajudicialiter illato per Mag. Magistrum, ejusque Consilium ordinarium, appellari possit ad Papam ejusque Curiam omisso medio.

Quod

M E L E V I T A N A

S E U

A Q U I L I N A H A B I T U S

P R O

P E T R O C A P R I N O

C U M

S A C R A R E L I G I O N E
H I E R O S O L Y M I T A N A.

Causa disputatus in Signatura gratia, & resolutus pro Petro.

De eadem materia Nobilitatis generosæ, ejusque requisitorum pro habitu Justitiæ

Quod scribentes pro Religione acriter negabant ex privilegiis per Sedem Apostolicam ei concessis registratis in *Constitutione IX. P. IV.* ubi disponitur, a sententiis laicis per iudices hujus Hospitalis seu Religionis S. Joannis, appellandum non esse, nisi ad ipsum M. Magistrum, ejusque Consilium Ordinarium & ab isto ad Capitulum Generale.

Et quamvis praxis doceret, his non obstantibus, tam in hujusmodi controversiis super denegatione admissionis ad habitum, quam in aliis super mutationibus Dignitatum & Commendatum, aliisque causis passim appellari ad Papam ejusque Curiam, cum ea solum particulari hujus Religionis prerogativa, quod causæ appellationum non committuntur per Signaturam Justitiæ, ejusque Præfectum, sed immediate per ipsum Papam, ejusque Signaturam gratiæ, ut constat ex pluribus causis Melevitanis, de quibus *habetur in alio de beneficiis*, & ex tot Rota decisionibus, ex ea ratione, quod sublata seu prohibita appellatione, nunquam intelligitur sublata illa, quæ interponitur ad ipsum Papam ejusque Sedem Apostolicam, cum per hujusmodi indulta non concedantur ligata manus ipsiusmet Principis illa concedentis, ut *apud Seraph. dec. 615. dec. 132. num. 13. sequen. par. 8. rec.* & frequenter, Attamen dicebant id procedere servato præfato ordine, seu gradatim, ab inferioribus scilicet iudicibus ad Consilium Ordinarium, & ab isto ad Consilium Completum, à quo deinde appellatur ad Curiam, omisso solum medio Capituli Generalis, ex eo quod illud de raro celebrari solet, ejusque celebratio incerta est, cum pendeat à vitâ M. Magistris; unde propterea irreparabile esset damnum appellantis, & sic rationabiliter istud medium negligitur, quæ ratio non urget in aliis mediis, ut supra.

His non obstantibus, cum sensu etiam veritatis, dicebam huic petitioni locum fore, unde propterea resolutio iusta probabilis vita est, quoniam Indultum prædictum loquitur de sententiis, quæ causa cognita, ac servato debito ordine iudiciario profertuntur, & in quibus terminis loquuntur omnes decisiones, quæ in proposito deducebantur, comprobantes ex facti serie hujusmodi ordinis observantiam, secus autem in hac facti specie, in qua agebatur de notorio gravamine, non solum circa ipsam rei substantiam ac negotium principale, super insufficientia scilicet probationum, sed etiam circa ordinem, prohibendo recipi probationes, quas incertum erat, an bene & concludenter fieri debuissent, ac etiam parte non citata, nullaque adhibita causæ cognitione extrajudicialiter, & quasi ad modum belli declarandi aliquem non habentem sufficientem nobilitatem generalem.

Cum enim de jure certum sit appellari posse omisso medio ad ipsum Papam, quamvis alias per sacros canones statutum esset, appellationem gradatim, non autem per saltum interponendam esse, quia intelligitur de aliis, puta Metropolitanis, Patriarchis, Primatibus, Legatis &c. non autem de ipso Papa, ad quem tanquam Ordinarium Ordinariorum directè & immediate appellatur *gloss. in cap. dilecti il terzo de appellationibus scribentes collecti per Scavo. de appell. lib. 3. cap. 2. quest. 7. n. 46. sequen. De Maria. resol. 17. nu. 11. §. 17. lib. 1. Barati. dec. 170. num. 11. §. passim*; Idcirco in stricta juris censura improbabilis erat Religionis oppositio, quæ solum fundabatur in stylo seu observantia ex quadam convenientia seu epicheia non intervertenda hunc ordinem in ista Religione adeo qualificata, ac de Sede Apostolica, & de Christiana Republica tam bene merita, quod ego scribens pro appellante dicebam rectè admitterendum esse in his casibus, in quibus ita servatum fuit ac indultum loquitur, quando

Card. de Luca de jurisdict. c. 6. §. Præeminente

scilicet ipsa Religio quoque ex parte sua debitum ordinem servaret, ita ut verificarentur verba Indulti, quod ageretur de sententiis, quæ præsupponunt processum judiciale, & causæ cognitionem, secus autem isto casu extraordinario, in quo sicuti ipsa Religio consuetum ac debitum ordinem intervertere voluit, ita conquiri non debebat quod interverteretur per Superiores.

Atque ad docendum obsolescentiam non esse eo modo, quo supponebatur, deducebam *decisionem 129. eorum Rotas alias dec. 6. par. 9. rec.* ubi in specie commissa fuit causa in Rota à denegatione Commissariorum absque dicto ordine utriusque Consilii Ordinarii & Completii.

Cum autem potissima causa dicti extrajudicialis mandati cum enunciatione non sufficientis generosa nobilitatis provenisset à quodam asserto seu supposito instrumento probante quemdam ascendentem ex latere paterno contraxisse cum altero societatem pellicium, in qua quilibet, juxta societatis naturam, ad commune luctum & damnum, suam operam, & industriam respective adhibere promiserat, Hinc per oppositores inferebatur, vel ad exercitium fortidum & mechanicum nobilitati absque dubio præjudiciale, vel ad mercaturam, de qua quicquid sit, de simplici nobilitate ad effectus obtinendi officia Civitatis, aliasque præeminencias solis nobilibus debitas, ad hunc tamen effectum generosa nobilitatis pro hujusmodi habitu suscipiendo, certum est obstare ob expressa ejusdem Religionis stabilimenta, de quibus *apud Rotas dec. 148.* ubi quædam datur interpretatio, probabilis quidem & vera in merito puncto iuris, omnino tamen damnata & abhorrata in Conventa Melevitano & apud Religionem.

Idcirco priusquam dicta disputatio in Signatura Gratia assumeretur, ex parte dicti Petri consultus fui, etiam pro veritate, An & quomodo istud objectum esset evitabile aliter quam per distinctionem traditam per *Rot. apud Rotas dist. dec. 148.* an scilicet supposita mercatura illa sit magna vel minuta, & an exerceatur per seipsum vel per alium ex deoventis in *Melevitano seu Hispanen. habitus dist. preced.*

Respondi, etiam cum sensu veritatis, objectum esse evitabile, negando mercaturam in genere ob possibilem dicti instrumenti intellectum, quod dicta societas inita esset super pellibus animalium, quæ in propriis & patrimonialibus fundis haberentur, vel tanquam illorum instrumenta pro eis colendis & stercorandis, vel pro ita melius & cum majori commoditate sumendo pascua propriorum fundorum & terrarum, juxta eam distinctionem, quæ ex declarationibus Sac. Congregationis ad excludendam in Clericis mercaturam adeo rigorose eis prohibitam, habentur *apud Barbof. de universo iure Ecclesie lib. 1. ca. 40. n. 127.* Quo posito certum est nil prohibere, citra mercaturam societatem iniri cum aliquo artifice, in qua unus ponat pelles propriorum animalium ut supra possessorum, alter vero ponat operam pro eisdem pellibus condiendis, ut ita melius elicerentur, cum praxis doceat, nec uti nobiles & qualificatos, quinimo magnates, ac feudatarios Dignitatis, sed etiam Ecclesias, earumque Prælatos Sæculares & Regulares habere oves, boves, vaccas, aliaque animalia in magna quantitate, citra mercaturam notam, ad dictum effectum colendi, vel stercorandi proprios fundos, sive ita melius sumendi propria pascua.

Difficultas autem pro meo iudicio residet, an & cui incumberet onus justificandi unam vel alteram circumstantiam, an scilicet volens evitare objectum teneretur probare, quod essent pelles ut supra pro-

priorum animalium, quæ citrà mercaturam retine-
rentur, vel potius econversò oppositores tenerentur
probare mercaturæ qualitatem; Et in hoc cum agere-
tur de factò antiquo, præsupposita in eodem ascen-
dente probatione nobilitatis, tam ob famam & com-
munem reputationem, quàm ob admissionem ad of-
ficia nobilium, ac etiam ob antiquum usum armo-
rum seu insignium, itaut dicta probatio ex iuribus
communicatis bene concludere videretur, omnino
probabilius credebam huiusmodi onus incumbere
oppositoribus, neque dictum instrumentum solum,
& de per se ob stare, Tum ob præsumptionem assi-
stentem ei, qui aliàs nobilis iustificatur, ex regulari
natura præsumptionis, ut transfundat onus probatio-
nis in alteram partem, Tum clarius, quia quoties quis
bene fundavit suam intentionem, ejusque nobilitatem
cum suis requisitis probavit, tunc ille, qui intendit
eam elidere cum accidentalitate præjudiciali, &
per viam objecti, tenetur istud plenè & concludenter
probare tanquam fundamentum suæ exceptionis, in
qua dicitur actor, juxta nimium vulgaritiam, & in foro
quotidiana axiomata, doctentia etiam quod non dici-
tur concludens probatio illa, quæ contrariam habet
possibilitatem.

Ea etiam consideratione accedente, quod ista esset
species pœnæ, qualis semper dicitur illa, per quam pri-
vatur quis jure quæsito, seu prærogativa aliàs compe-
tente juxta distinctionem inter jus quæsitum & quæ-
rendum, de qua post antiquiores ibi allegatos *Manti-
ca dec. 300. Gregor. decif. 220. nu. 13. ubi Add. n. 20.* Et
consequenter oportet supponere delictum, sine quo
pœna non datur, atque hoc in dubio non præsumitur,
sed per allegantem probandum est, ad communiter
notata in *l. 1. de dolo cum concord.* ideoque cum actus
sit æquivocus, in dubio capiendus est intellectus deli-
cti exclusivus, ubi præsertim assistit status contrarius,
& quasi possessio nobilitatis, quam supponimus ex
aliis requisitis bene iustificatam, quæ ita jam obtenta
amitteretur, undè esset species pœnæ formalis, dum
ex documentis & aliis tunc communicatis, sufficien-
ter, & abundè de requisitis generosæ nobilitatis con-
stare videbatur, ideoque dictus actus tanquam ut su-
pra æquivocus nullum obstaculum præstare debere
videbatur, sed subsequuta mors Petri dedit finem cau-
sæ, cujus victoria probabiliter speranda videbatur.

VENVSINA PRÆEMINENTIARUM.

Discursus in formæ relationis.

An Doctores vel professores in legibus &
medicina, eorumque filii dicantur nobi-
les, ad effectum, ut potiri debeant nobili-
um prærogativis; Et quid de Canonici Cathedra-
lis. Et de variis nobilium, ac nobili-
tatis speciebus.

Et de antiquo Venusinæ Civitatis statu, &
præeminentiis.

SVM MARIVM.

- 1 **C**ausa seu occasio discursus.
- 2 De antiquo statu Venusinæ Civitatis ejusque
præeminentiis.
- 3 De decissione obtenta per Doctores in legibus & medi-
cina, & Canonicos Cathedralis, quod veniant sub
nomine nobilium Civitatis.

- 4 Quod etiam alibi ita decisum sit.
- 5 An privilegia de jure concessa legum & medicinae alia-
rumque scientiarum professoribus conveniant solis
lectoribus, non autem Advocatis, procuratoribus, &
prædicatoribus medicinam.
- 6 An professorum scientiarum non doctores dicantur nobi-
les.
- 7 Titulus seu vocabulum Nobilis denotat excellenti-
am, unde etiam brutis vel rebus inanimatis can-
venit.
- 8 Doctoratus dicitur dignitas & nobilitas non atten-
distinctione, de qua supra num. 5.
- 9 Quid de Doctoribus etiam in chirurgia.
- 10 Filii Doctorum dicuntur etiam nobiles.
- 11 Doctores creati ex solo privilegio alicujus feudata-
rii, non autem in publica universitate non gau-
dent &c.
- 12 Declaratur quando gaudeant.
- 13 Et de alia declaratione, quando gaudeant.
- 14 De assumpto quod Doctores non docti non gau-
dent prærogativis Doctorum quomodo intelli-
gatur.
- 15 De Nobilitate medicorum hinc inde.
- 16 Distinguntur plures species nobilitatis, & primò de
magnitudine & primò ordinis.
- 17 De altera specie nobilitatis restricta ad certas fami-
lias.
- 18 Alii sunt nobiles Civitatis etiam metropolis, alii Ma-
gnates, & de differentia.
- 19 Illi Magnæ Civitatis præcedunt illos parvarum.
- 20 De Nobilitate generosa necessaria ad habitus milita-
res non resultantia à doctoratu.
- 21 De Nobilitate ordinaria & generica.
- 22 An Dignitates & Canonici Ecclesiæ Cathedralis di-
cantur nobiles Civitatis.
- 23 An clericatus in persona aliàs nobili vel civis tollas
civicas prærogativas.
- 24 Canonici Cathedralis assimilantur Decurionibus,
seu Consularibus Civitatis, eosque præcedunt.

DISC. XXXV.

UM inter ea familiaria colloquia, i
quæ Summi Pontifices in aliquo o-
rtio, ut à gravi pondere muneris sub-
levantur, habere solent cum con-
junctis & domesticis benevolis, in-
ter Innocentium X, & Plumbini ac
Venusi Principem Nicolaum Ludouicum, de recen-
ti Constantiæ Pamphilæ ejusdem Pontificis ex ger-
mano fratre neptis Sponsum, sermo incidisset de an-
tiquissima consuetudine Venusinæ Civitatis, quod
ipse Princeps, & Dominus, tribus anni temporibus
sive solemnitatibus, quamdam recognitionem tan-
quam tribui speciem præstare tenetur, nobilibus, sub
quorum nomine veniunt, non solum primogeniti seu
capita illarum familiarum, quæ à tempore immemo-
rabili nobiliter seu civiliter vixerunt procul à fordibus
& mechanicis exercitiis, sed etiam legum & medici-
næ Doctores, eorumque filii Primogeniti seu
capita domorum, ac etiam Dignitates & Canonici Ecclesiæ
Cathedralis, idque novum, ac singulare visum esset
Pontifici, qui de huiusmodi usum seu introductionis
origine & causa, informationem gustare ostendit;
Hinc idem Princeps, mihi tunc pariter de recenti in
Urbem advecto, atque adhuc in determinato, an huic
laboriosæ vitæ forensi me addicere deberem, in mu-
nere Auditoris, meæ tamen domi, eidem inservienti
injunxit, ut de super informationem ederem; Quare
discurtum relativum seu informativum edidi, ut le-
quitur,

Illam

Illam quam, non tam ex nimia vetustate, ac temporis injuria, quam bellorum, non minus civilium & intestinorum, quam publicorum cladibus & excidiis, hodie penè collabentem cernimus Venusinam Civitatem, si antiquiora tempora revolvamus, competere est, inter Apuliam, aliarumque adjacentium regionum primarias, nimiumque conspicuas Urbes extitisse; Sub iudice siquidem adhuc indecisam relinquendo chronistarum licentiam, tam circa suæ ædificationis verè ignotum initium, quam circa nominis seu denominationis causam, quam Alii tribuerunt vinis, Alii aquarum venis in Apulia adeo arida regione nimium æstimabilibus, Alii verò magis communiter & probabilibus, (ut etiam apud incolas antiqua traditio præbet) Jovis Veneris, cuius Templum pro universa illa regione in hoc loco existebat; Neque, quantum ex hodierni populi moribus etiam edocemur, à probabilitate aliena est altera opinio, hujusmodi nuncupationem derivasse à veneno basilischi in isto loco existentis, dum hoc insigni ipsa Civitas utitur.

Constans in regione antiquissima traditio est, *Davni*, aliorumque antiquorum Apuliam Regum Sedem fuisse, dictæque regionis caput & Metropolim, quod comprobatur etiam testimonio *Varronis lib. 1. de rebus rusticis*, ubi hæc Civitatem, *Apulia caput* appellat, dictæque traditioni aliquod adminiculum præstat nomen *Davni*, quod quidam parvus fluvius propè ipsius Civitatis mœnia decurrens adhuc retinet.

Illud verò ex historicorum testimonio certum est, eam in statu potentis, ac florentissimæ Reipublicæ, juxta illorum temporum conditionem extitisse, dum ex testimonio *Livii Decade 3. lib. 2.* habemus, circa initia crescentis Reipublicæ Romanæ, in eo statu repetiri, quod Terentium Varronem Consullem Romanum, cum quinquaginta Equitibus à Carthaginensium Cannensi clade fugientem, ac etiam quatuor mille equites & pedites, Romani exercitus reliquias, nedum hospitio splendide receperit, sed singulis Equitibus, togas & tunicas, & quadrigatos quinos nummos vicenos, pedibus verò denos, & arma splendide dedit, ac successive, tanquam ejusdem Romanæ Reipublicæ sociæ, amicæve Conuli Marcello, & exercitui, adversus Annibalem plurà dedit auxilia, ita ut ejusdem *Livii* testimonio eadem *Decade 3. lib. 3.* exinde omnia Romanis adversus Chartaginenses secunda fuerint.

Cum autem, ut dicit noster eruditissimus *J. C. Freccia in ejus tractatu de subfendis lib. 1. tit. de antiquo statu Regni*, post Carthaginenses victos, dicta Romana Reipublica, occasione ultionis sumendæ de populis Annibali adhaerentibus, spretis amicitia, societatis, & gratitudinis legibus, ac religione, Civitates etiam socias, & amicas, sive jure, sive injuria, sibi subditas effecerit, suoque Imperio subjugaverit per totam Italiam, qua victa, facillimum fuit penè universum Orbem vincere, suoque Imperio subjugare, Hinc obitus Civitatis nimis congruum situm opportunum ad occurrendum Lucania, Apuliam, & Calabriae motibus, ex testimonio *Horatii Flacci* ejusdem Civitatis alumni *libro 1. satyra 1.* expulso antiquo populo, *Sabello*, nuncupato, nedum Coloniam, sed etiam Proconsularem residentiam, ac militum hybernæ regionem constituit, adhuc tamen ipsa Civitate splendidiſsimæ Reipublicæ nomen continuante, ut comprobatur testimonio antiquissimæ marmoreæ inscriptionis propè ipsius Civitatis majorem portam existentis, cujus mentionem quoque habet idem *Freccia d. elo. trad. de subfendis* in relatione Episcopatum Regni, agendo de hac Civitate, ejusdemque inscriptionis exemplum, ad meliorem memoriæ conservationem, moderno tempore inſculptum habetur in altero marmore Turris Ecclesiæ Cathedralis.

Postquam verò per translationem Sedis Imperialis sub Constantino Magno ad Bizantium, seu ad Constantinopolitanam Civitatem, Romanum Imperium in his partibus occidentalibus, præsertim verò in Italia, & ipsam Urbe Roma, ob tantas clades, ac barbarorum incurſiones penè omnino scissum est, ejusque potestas, ac nomen abolitum, atque ista Italica regio, post Vandalorum & Unnorum temporaneas invaſiones & devaſtationes, diversas habuit Longobardorum, Græcorum, Normandorum, ac etiam Saracenorum dominationes, incertum est, quid fuerit de hujus Civitatis statu, usquequò Normandi, Saraceni præsertim ab Insula Sicilia, & aliis partibus expulsi, ac etiam victi Græcis, qui Apuliam, aliarumque partium mare Adriaticum respicientium dominationem retinuerant, ipsi sub diversis titulis & Principatibus, tam dictam insulam Sicilia, quam omnes provincias, ex quibus hoc alterum Neapolitanum seu Sicilia citra Regnum constituitur, pacifice obtinuerunt.

Illudque memorabile solum conservat fama, & constans antiqua traditio, quod anno Domini 443, sub *Leone Primo*, Joannes Episcopus, ejusdem Leonis exemplo, Attilæ Civitatem evertere volenti processionaliter cum clero & populo occurrit, delata De paræ Virginis imagine, ad cuius aspectum Attila à clade abstrahendo, Episcopo in omnibus paruit, in cujus rei memoriam in loco constructa fuit Ecclesia sub nomine S. Mariæ Pacis, ubi devotè asservatur antiqua imago, quam eadem constans traditio præbet fuisse illam, mer ab Episcopo ut supra delatam, ibique adest antiquum cœnobium Minorum. S. P. Francisco adhuc vivente constructum.

In eo autem tempore, quo Normandi in illis regionibus dominationem habuerunt, ante Regii nominis introductionem, sub titulis vel nuncupationibus, Principum, Ducum, Marchionum & Comitum, quorum titulorum introductio, sub iudice his est, unde originem habuerit, aliquibus volentibus derivasse à Græcis Officialibus, qui ad istas occidentales partes regendas ab Imperatore Constantinopoli residente deputabantur, aliis à Longobardis, qui longam dominationem in Italia habuerunt, & aliis, quod ipsimet Normandi hos titulos apud eos usitatos continuaverint. *ut disc. 32.*

Pariter fama est, quod in hac Civitate principalem residentiam habuerint eorum præsertim primi auctores & conquiritores, quales fertur fuisse Tancredum & Robertum Guiscardum, à quibus cæteri aliarum Provinciarum conquiritores derivarunt, quam famam satis comprobant, Tum insigne cœnobium Benedictini Ordinis sub invocatione Sanctissimæ Trinitatis ibi constructum cum Regio & lumptuoso initio Templi imperfecti, in cujus jam existente, adhuc conspicua Ecclesia, asservantur marmorea sepulchra prædictorum Tancredi, & Roberti Guiscardi, ejusque uxoris ac etiam Draconis & aliorum, multaque ad sunt documenta, ex quibus historici res Normandorum pro notabili parte desumpserunt, quod Monasterium hodie sub titulo Bajulivatus præſidetur per Sacram Hierosolymitanam Religionem.

Tum etiam satis comprobatur illa eadem situs oportunitas, quæ Romanos ut supra impulit pro Lucania & Apulia ad Coloniam & Proconsularem residentiam ibi constituendam, Adeo enim pro utraque regione situs opportunus est, quod idem Horatius de seipso loquens dicit.

Lucanus an Apulus anceps,

Nam Venusinus arat sinem sub utrumque Colonis.

Kk 2

Dum

Card. de Luca de Jurisdic. Eccl. & Præminent.

Dum ex omnium chronistarum concordi testimonio, in ibi vicino colle Apuliae planæ satis dominantiacem seu propugnaculum adversus Græcos Apuliae possessores Normandi construxerunt, quod causam dedit novæ constructioni ibidem Civitatis Melfiphensis, quæ tanquam hujus Civitatis filialis, idem basilicæ insignie assumpsit, illudque in marmore antiquissimo etiam hodie cernitur in porta quæ *Vulturnum* dicitur, Ac etiam in alia satis oportuna parte pariter adjacente subitus *Vulturnum*, pro Lucaniae rebus, ab eisdem, cum conspicua structura, ædificatum fuit Oppidum *Atella*, utrumque enim novum opus clarè comprobatur, non alibi quàm in hac Civitate constructivum residentiam fuisse.

Hic autem residentia antiqua traditio refert præeminentiam hujus Civitatis nobilibus à dictis Normandis Principibus concessam, cujusdam recognitionis per ipsum Principem & Dominum nobilibus primogenitis seu domibus capitibus in tribus anni temporibus præstanda, in vigilia scilicet Pentecostes dando spatulam, seu quartam partem arietis, unde propterea illi qui hac prærogativa potiuntur, ex antiqua traditione, *nobiles de quarto* dicuntur, in diebus verò Nativitatis & Resurrectionis D.N. Jesu Christi, eis præstatur quaedam monea species, quæ *cinquina* vulgò nuncupatur, hoc sæculo abolita, & cujus memoriam Ego adhuc retineo, importans quartam partem unius carolensium, unde hodie datur in æquivalenti, & quæ moneta, juxta illorum temporum conditionem, reputatur notabilis pro oblatione Sacerdoti in ea solemnitate faciendâ, dum plura vidi antiqua instrumenta, & testamenta, in quibus perpetua milliarum onera, quæ hodie non nisi ad rationem duorum vel trium carolenorum pro qualibet missa recipiuntur, tunc recipiebantur seu constituiebantur ad hujus monetæ rationem; Et eandem recognitionem semper continuaverunt post introductum Regium nomen, ipsius Regis officiales ibi residentes, vel post adeo dilatatum utum infæudationum, Principes vel Duces pro tempore, mediante eorum camerali seu æconomico officiali, qui in Regno *Aerarius* vulgò nuncupatur.

Antiquiori autem tempore, & fortè ultra duo sæcula, Doctores in legibus & medicina, prætensionem excitant, ut ipsis quoque conveniret hujusmodi præeminentia, attempto quod privilegium, quod fortè tunc existebat, in ultima cæde inter Hispanos & Gallos cum omnibus aliis publicis & privatis scripturis, exceptis illis dicti sacri Cœnobii Sanctissimæ Trinitatis amissis, fieret mentio de Nobilibus in genere, sub quorum nomine ipsos quoque, eorumque filios de jure venire dicebant, dictæque petitioni se opponentibus antiquis nobilibus, post diurnam litteram in Sac. Consilio Neapolitano, Doctores favorem determinationem obtinuerunt; Ad quorum exemplum eandem prætensionem præcedenti sæculo nostrorum avorum temporibus excitant Dignitates & Canonici Cathedralis, atque ista acrior fuit, ad eorundem favorem pariter lapsa, quod fuit causa salutis, quoniam nisi Dignitates, & Canonici, utpotè à Regiorum officialium, vel Principum pro tempore jurisdictione exempti, atque corpus magis unitum Capituli constituentes, satis invigilasset pro hujusmodi prærogativæ observantia & mantentione, abiq; dubio illa in desuetudinem jam abisset, atque oblitata esset, unde propterea edocemur, quam fallacia sint hominum judicia, dum Civitas, has suæ antiquæ dignitatis solas miserabiles reliquias conservat, mediantibus his, quos insensos habuit, & quibus adeo acriter se opposuit,

Ob illorum autem civium incuriam in hujusmodi processibus & juribus conservandis, occasio non dedit, ut possem videre rationes & fundamenta, quibus utraque pars innitebatur, neque dum adolecens in Civitate Neapolitana, occasione studiorum, ac praxis Tribunalium moram traxi, curiosus fui hos adeo antiquos, & fortè neglectos processus perquirere; Quantum verò juridicæ regulæ & propositiones generales docent, justam & probabilem credidi utramque determinationem, ut successivè in plebisque Regni Civitatibus ad favorem Doctorum judicatum fuit, & servatum, ut scilicet, quoties ex privilegio, vel immemorabili consuetudine præfinitus non sit numerus nobilium certarum familiarum, etiam ipsi quamvis populares, & plebeos natales habentes, de nobilitate ordine & consilio censendi essent, Non fuit tamen alibi disputatum vel practicum respectu Dignitatum & Canoniorum Cathedralium, quoniam isti non interveniunt in Consilio, neque se ingerunt in administratione Civitatis, ad quos effectus hujusmodi quaestiones agitari solent, cum nullibi, quam in sciam, in ulu sit hæc merè honorifica præeminentia.

Quatenus enim pertinet ad Doctores, quamvis non levis contentio sit, tam inter juristas, quam eruditos, an privilegia & præeminentia, quæ in jure habentur, ad favorem Professorum, conveniant necne hujusmodi Doctoribus, practicè tantum, in Advocati, vel causatum Patroni munere, vel respectivè in humanis corporibus curandis dictas professiones exercitibus, Aliquibus volentibus competere solum illis, qui scientificè tantum in cathedris, & Academicis legendo ac disputando profitentur, quasi quod ita à mechanico exercitio profus akeni, solum se ertificam seu intellectus partem nobili more gerere videantur, secus autem accedente practico exercitio, quod ali-quod mechanicum continet, ut patet ex plenè acertudite collectis pro utraque sententia per *Tiraquell. in tract. de nobilitate cap. 29. ubi de Advocatis, & cap. 30. ubi de procuratoribus seu causarum Patronis, & cap. 31. ubi de Medicis.*

Nihilominus ista quaestio cadit, ubi seclusa dignitate, seu gradu Doctoratus, nobilitatis præeminentia deducatur solum ex ipsarum scientiarum professione, ut patet ex deductis apud eundem *Tiraq.* Unde propterea occasione ultimi supplicii delinquentibus infædi disputatum fuit, an simplices professores, Doctoratus gradum non habentes, quamvis Licentiat, reputandi essent nobiles ad effectum evitandi ignominiosam mortem more plebeorum, & popularium, quod tamen negativè decisum fuit apud *anch. decis. 11. quia* scientia de per se non sufficit neque licentiatia, in illis regionibus, in quibus iste licentiaturæ actus non fit à tota Universitate, vel Collegio prævio examine, sed est solum quidam actus præparationis Doctoratus ut est in Italia, secus autem in Hispania, ubi fit solemniter, ideoque Doctoratui æquipollet ex plenè deductis per *Rovus. super pragmat. in rubr. de schol. ar. non doctoran. ex num. 23. præsertim num. 48. & seqq. & Lottier. de benef. par. 3. cap. 7. num. 75. & seqq.* Sæpius etenim titulus *nobilis* in jure usurpari solet pro excellentia, cujus ratione tantum hæc prærogativa prætendi posse videtur, ut in proposito dicti tituli, *Nobilis*, excellentiam significantis, ita ut etiam artificibus, absque tamen nobilitatis prærogativa & præeminentia, quinimo & brutis animalibus, ac rebus in animalis convenire possit, habetur paritèr deductum in *Fulginate. juris honorifici hoc eodem titul. discurs. 30.*

Secus autem accedente gradu Doctoratus, quoniam hic importat dignitatem, quæ indefinitè pro-

8 producit nobilitatem seu præminentiam, quoties tamen sic ille Doctoratus, qui à probata Universitate vel probato Collegio, legitime, ac servatis servari solitis collatus sit, rejecta distinctione inter theoreticè, & alios practicè dictas professiones exercentes, quoniam præmentia non provenit ab ipsa professione tantum, sed à dignitate seu gradu Doctoratus in ea, ut post antiquiores ab eis deductos latè de præstantia Doctoratus agunt, doctus & benè fundatus theoreticus Robertus Maranta auctor Speculi seu praxis, hujus etiam Civitatis alumnus *consil. 25. Paschal. de patr. potest. par. 2. cap. 5. num. 69. cum sequen. Muscatell. in tract. de præstantia Doctoratus inserto post ejus praxim Pratus resp. criminal. 21. & 22. & in additionibus ad Paschal. & Muscatell. ubi supra*, cujus tamen opera longè post hanc relationem impressa fuerunt.

9 Et in specie de Doctoribus, nedùm in artibus & medicina physica, de quibus non dubitatur, sed etiam in sola chirurgia habetur apud *Franch. celebri decis. 564.*

10 Quodque eadem præmentia insuat in filios Doctorum, qui etiam nobiles dicendi sunt, quoties tamen nobiliter vivant, atque in fordidis & mechanicis non exercentur, plenè colligit *Prat. d. resp. criminal. 21. & 22.* & habetur apud *Guid. Pap. decis. 388. & 389. Paschal. de patr. potest. d. par. 2. cap. 2. num. 3. cum seqq. & num. 9. ibique Prat. in addit.*

11 Dicitur est autem suprâ de habentibus gradum Doctoratus ab aliquo publico probato Collegio, vel publica probata Universitate seu Academia, ubi non nisi prævio examine, ac servatis servandis iste gradus conferri solet, Quoniam Doctores ex solo privilegio habito à feudatariis Imperialibus, vel aliis doctorandi facultatem habentibus, suffragari non debet pro hujusmodi præminentia, Quemadmodum receptum habemus non suffragari in iis, quæ vel de jure, vel ex dispositione Sac. Concil. Tridentini exigunt Doctoratum, ut sunt ex. gr. primæ Dignitates, Vicariatus Capitularis & similia ex deductis per *Bovell. in Summa decis. par. 1. tit. 65. de off. Advocator. num. 50. Rovit. super pragm. dicta rubr. de scholar. non doctorand. Modernus Pignatell. Consultation. canon. 222. & 312. præterquam ad effectum poenarum, nè scilicet illis plebeorum subiaceant, ad quem effectum utpotè favorabilem & nemini præjudicalem, habentem etiam motum pietatis & commiserationis, pro certo dicendum videtur, hujusmodi Doctoratum suffragari, nè aliàs privilegium doctorandi remaneat omninò inane.*

12 Sive pro meo judicio, ubi concurreret in ita doctorato magna doctrina, & excellentia in ea scientifica professione, in qua hujusmodi gradum ita suscepisset, tunc enim ex deductis per *Tiraquell. de nobilitate superius allegato cap. 29. cum duobus sequen.* probabiliter dici potest ex sola scientia ejusque professione theoreticè, vel practicè ut suprâ præminentiam resultare, Multò magis accedente gradu, quamvis per hanc extraordinariam viam obtento; Et cum hac distinctione intelligendi veniunt firmantes propositionem, quod privilegia concessa Doctoribus, competere solum debent illis, qui se & doctrina sunt tales, non autem iis qui solo nomine & privilegio ex deductis per *Menoch. de arbit. casu 379. num. 12. ubi ceteri, & per Muscatell. dis. tract. de præstantia doctoratus par. 2. num. 51. & seqq. ubi latè de his Doctoribus indocis, istoque gradu indignis; cum id nullatenus receptum sit in iis, quæ in publica Universitate, vel Academia servat. servari sunt, quamvis, & in istis quoque frequenter verificetur, quod sint solum doctorati, & non doctores; Considerando potissimè, quod*

Card. de Luca de Jurisdic. Eccl. & Præminent.

frequenter aliqui litterati, & dignè Doctores censendi, suscipere coguntur hujusmodi doctoratum ex privilegio, ob eorum pauperatatem, unde solvere non possunt consueta emolumenta, neque facere expensas itineris pro accessu ad loca Universitatum & Collegiorum, quamvis hæc piam ac laudabilem haberent consuetudinem aliquid pauperibus remittendi, ut est Collegium Advocatorum Concistorialium Urbis; Atque ex hoc motivo, certus tamen de idoneitate, ac doctrina, pluries ab hoc eodem Plumbini Principe hæc facultatem habente, absentibus gratuitum Doctoratus privilegium concedi, obtinui, & respectivè consului.

15 Et quamvis de facto, ac hominum opinione, Doctores tam legum, quam medicinæ, obscuros ac populares natales habentes ex nobilium ordine reputari non solent, fortius verò illi medicinæ, juxtâ tamen regionum seu Civitatum morem, qui in Italia est satis diversus, etiam de Civitate ad Civitatem in eadem provincia; Et quidem non improbabiler quoad practicantes, cum hujusmodi professionis exercitium quandam mechanicam partem continere videatur, quod etiam, licet non ad eam mechanicè, dici posse videtur in practicantibus munus Procuratoris, in iis, quæ nudum personalem laborem concernunt; Nilominus advertendum est, nobilitatem plures sub se continere species, atque ad diversos effectus considerari.

16 Prima enim species est, ubi agitur de nobilitate Magnatitia, & primi ordinis, constituyente unum corpus cum ipso supremo Principe, & subistorum nomine non veniunt, nisi feudatarii Dignitatum, & sic Principes, Duces, Marchiones, & Comites, cum quibus tantum Summus Pontifex titulum nobilis in litteris adhibere solet, non autem cum privatis nobilibus, quamvis generosæ nobilitatis, & sic cum illis qui sub Magnatum nomine veniunt.

17 Altera dicitur species nobilitatis restrictæ ad certos effectus, ut sunt illi qui ex Regio privilegio, aut antiqua consuetudine, sunt solum capaces aliquorum munerum Civitatis, quæ non nisi illis conferri possunt, ut sunt e. g. nobiles Platearum seu Sedilium Civitatis Neapolis, quoniam non nisi personæ de familiis in eo Sedili adscriptis in illud Consilium ingredi possunt, atque ad illa publica munia eligi, quamvis cæteri generaliter, considerata qualitate personali, essent nobilissimi, quoniam sola nobilitas non sufficit ad illum effectum, pro quo alia qualitas necessaria est juncta cum nobilitate, quod scilicet sit de illo genere personatum, & de illis familiis.

18 Quinimò etiam si essent de ordine Magnatitio non intrarent, quoniam Alii sunt Magnates Regni, Alii sunt nobiles privati istius Civitatis, Unde propterea habemus tres leges municipales diversas in dicta Civitate, unam consistentem in consuetudinibus, commentatis per *Napodanum, Molphes, & Provenzal. & alios*, quæ sunt omnibus dictæ Civitatis civibus & incolis ejusque districtualibus intra proprium territorium & non ultra communes; Altera consistit in consuetudine nobilium tantum, & quæ vulgò *Capuana & Nidi* dicitur; Et tertia dicitur *mos Magnatum*, quæ ex veteri opinione idem importat ac jus commune, ad differentiam dicti juris consuetudinarii.

Et sic diversus est ordo Magnatum ab ordine privatorum nobilium ejusdem Civitatis, proindeque prorsus irridibilis fabulæ speciem, ex totius Orbis judicio, continet illa omnimoda æqualitas, quæ per hujusmodi privatos nobiles præterditur cum Magnatibus, præsertim antiquis & primi ordinis, præterquam in concernentibus munera ipsius Civitatis, & in

Kk 3 actibus

actibus collegialibus ipsius Plateæ seu Sedilis, ubi omnes considerantur æquè privati cives seu nobiles, non curatis accidentalibus qualitatibus, quæ in ipsorum aliquibus concurrerent, juxta ea quæ habemus de Episcopo sedente in Capitulo tanquam uno ex Canonicis, quia consideratur tanquam Canonicus, non tanquam Episcopus, cum similibus, Sed extrâ illos actus particulares, generaliter & indefinitè, id prorsus fabulosum est, quoniam si Parliamentum, vel alia functio celebrari debet per Regem, & nobiles Regni, Magnates tantum, & Titulati, non autem reliqui veniunt, atque isti tantum pluribus gaudent prerogativis & præminentis, quibus non alii, puta sedendi aperto capite coram Prorege & similibus, quæ adhibentur nobiles primi ordinis supra exemplificati, ac nobiles & Domicelli totius Regni seu Principatus ex quadam nobilitate publica, alii verò sunt de privata nobilitate ipsius Civitatis, licet ob istius ad eò conspicuam qualitatem, & quod de facto gerat partes Metropolis, in concursu aliquam majorem præminentiam non improbabiler obtinere debeant cum aliis privatis nobilibus Civitatum inferiorum, quia illi magnæ Civitatis præcedunt alios Civitatum inferioris ordinis *Chassaneus in Catalogo glor. par. 11. consider. 4.4. Cap. l. l. dec. 181. num. 17. ubi ceteri.*

Tercia species est illius, quamvis privata nobilitatis, quæ generosa dicitur, ad differentiam illius indefinitæ, ex sola legis dispositione provenientis, ut est illa nobilitas, quæ per quatuor latera utriusque parentis, & utriusque avæ necessaria est pro militari habitu justitiæ in religionibus S. Joannis Hierosolymitani, S. Jacobi de Spata, de Calatrava, de Alcantrara & similibus, & ad istum effectum absque dubio non prodest nobilitas resultans ex doctoratu, & gradu in scientiis, sive ex gradibus in literis aliis de jure nobilitantibus, cum pro hujusmodi nobilitate requiratur nobilis vita, cum communi fama & reputatione, ac notorio usu insignium per tempus immemorabile juxta ea, quæ habentur in pluribus *Meslevisanis hoc cod. ut. disc. 32. §. 99.*

Quarta demum est species ordinariæ nobilitatis in genere, resultantis à dispositione legis, tam ratione antiqui usus majorum nobiliter vivendi, & quæ dicitur nobilitas naturalis, seu nativa, quamvis non omnino generosa, quàm etiam ex muneribus & gradibus personalibus, & quæ dicitur accidentalis, attendenda, Vel ad evitandas ignominiosas popularium & plebeorum pœnas, Vel ad obtinendam exemptionem à muneribus fordidis & personalibus, ac etiam ab illo onere pecuniario, quod dicitur capitatio, vulgò *lateffa*, cum similibus, Sive ad effectum gaudendi hujusmodi præminentis & honorificentis, quibus generaliter gaudent nobiles Civitatis, absque alia peculiari qualitate, quæ circa nobiles requiratur, & tunc certum est, quod de jure, cessante consuetudine legitime probata & præscripta, hujusmodi Doctores, eorumque filii nobiliter viventes, sub nobilium nomine, veniunt, ut etiam Præfecti seu Duces militarium, & cohortium, quia militia pariter ac literatura nobilitat.

Quoverò ad Dignitates & Canonicos Cathedralis, pro mea notitia, non de facili habentur tractantes punctum in specie, *Chassaneus enim in catalogo gloria mundi*, ac alii, consimiles materias tractantes, agunt de præminentis sacerdotum & clericorum supra populum sæcularem in genere, sive de præminentis inter ipsos clericos, ad quem effectum distinguuntur inter eandem hierarchiam seu ordinem sæcularium, ordines seu gradus, atque Dignitates, & Canonicos Cathedralium post Episcopos majorem habent præ-

minentiam supra alios, cum distinctione tamen, an collegiativè vel singulariter, ex iis, quæ habentur acta hoc cod. ut. in *Ampuriens. Civitatis. præcedentia disc. 17. sive distinguuntur dictæ hierarchiæ, seu generæ clericorum sæcularium & regularium, ut in Romana præcedentia pariter hoc tit. disc. 24. & in aliis; Et de præcedentia debita Canonicis Cathedralis supra Decuriones seu Consiliarios Civitatis habetur particulariter actum in *Frothoven. pariter hoc tit. disc. 23.* cum similibus quæstionibus, præcedentiam, vel jurisdictionem percutientibus; Sed in specie, an sub privilegiis competentibus nobilibus Civitatis in genere, veniant Canonici Cathedralis ratione Canonicatus, vel Dignitatis, quamvis popularis seu plebeus natales habeant, adhuc videre apud scribentes occasio non dedit, cum laboriosissimus & diligens collector *Augustinus Barboza* in ejus tractatu de *Canonicis & Dignitatibus*, recensendo istorum præminentias ac prerogativas, ad hos terminos descendere non videatur.*

Quinimò in plerisque regionibus ac Civitatibus, præsertim verò in Neapolitana, ejusque nobilium jam dictis Plateis seu Sedilibus, in quæstione est, an clericatus, ubi præsertim est ita majoris ordinis & cum additione hujusmodi beneficis, privet illis præminentis, quæ alias ratione naturalis nobilitatis competenter circa facultatem ingrediendi & votandi in Sedili seu Consilio, aliaque munia publica obtinendi, & in quo, quidquid sit de veritate, cui integer locus relinquatur, extrâ jurisdictionem temporalem Ecclesiæ, frequentior praxis, præsertim in Italia, esse videtur potius contra clericos, Unde tantum abest quod clericatus ita qualificatus hanc præminentiam causet in iis, qui per naturam aliàs illa careant, quod immò potius ille præstat impedimentum saltem de facto, nè illius effectum obtineant, qui aliàs in statu sæculari essent obtenturi.

Adhuc tamen probabilem censeo dictam determinationem, quoniam quicquid sit quoad eas præminentias, quæ percutiunt administrationem Civitatis aliarumque rerum sæcularium residentem penes populam, qui contradistinguitur à clero habente e conversò administrationem rerum ecclesiasticarum & spiritualium, quasi quod ita divisus fortibus, quilibet sua contentus esse debeat. Attamen in hujusmodi merè honorificis præminentis, in quibus clericatus vel ecclesiastica dignitas nullam inducit incompatibilitatem, secus dicendum est, ut etiam docet praxis, quam, inter cætera exempla, quæ deduci possent, ita comprobatur habemus in eadem Civitate Neapolitana, quoniam illi qui aliàs nobiles vel respectivè cives, ratione clericatus vel ecclesiasticæ dignitatis, saltem de facto non admittuntur in Consilio vel Sedilium congressibus, ac aliis administrationem Civitatis percutientibus, admittuntur tamen tanquam Doctores cives ad Collegia legistarum & medicorum, aliorumque professorum, penes quæ ex Regiis concessionibus residet facultas doctorandi in toto Regno, cum similibus.

Et consequenter, ex eadem ratione, ob quam ut supra, Doctoratus tanquam dignitas collata à Principe vel ab eo, cui ipse potestatem dedit, nobilem reddit personam aliàs ignobilem, ita ut potiri debeat prerogativis competentibus nobilibus in genere juxta quartam nobilitatis distinctionem supra recensitam, idem quoque dicendum veniat in hujusmodi Dignitatibus & Canonicis Cathedralis, cum ita à Papa, vel ab Episcopo constituti dicantur in dignitate majori, quam sit simplex doctoratus, dum Papa rescribit, & causas delegat Canonicis & Dignitatibus Cathed-

Cathedralis, tanquam personis in dignitate constitutis, quod non facit cum simplicibus Doctoribus quamvis à seipso creatis.

Præterea ex juris dispositione vel ratione habemus, 24 quod Decuriones seu Consiliarii Civitatis, ratione cujusdam jurisdictionis saltem habitualis, & aliarum præeminentiarum, nobiles dicuntur, à reliquo inferiori populo contradistincti, ex iis quæ habentur à dâ in Fulginate, juris honorifici hoc eod. tit. dif. 30. Ergo fortius tales censendi sunt Canonici Cathedralis, Vel tanquam Consiliarii Episcopi, Vel per quemdam similitudinariam modum loquendi, Decuriones cleri & Civitatis Ecclesiasticæ, Vel ratione majoris jurisdictionis residentis penes Capitulum etiam supra ipsos Decuriones & Consiliarios, aliosque nobiles sæculares tam Sede Episcopali plena, quam fortius vacante, ex qua ratione ac aliis in specie firmatum habetur in dictâ *Forolivien. dif. 23.* Canonici Cathedralis præcedentiam debitam esse supra Consiliarios seu Decuriones Civitatis, unde si isti ob hujusmodi minus inferius, inferioremque jurisdictionem actualem, vel habitualem sæcularem acquirunt hanc præeminentiam, multo magis illi qui sunt istorum Superiores, ob participationem quam habent cum Episcopo in jurisdictione Episcopali, & in representatione corporis cathedralis, Influente in idem illa ratione, ob quam Cardinales quamvis Episcopis, Archiepiscopis, & Patriarchis inferiores quoad ea quæ sunt ordinis, eos tamen præcedunt eisque digniores reputantur, ideoque mihi, licet ad sæculum & ultra nato post dictam resolutionem, habentem observantiam centenaria majorem, quæ sola sufficeret ad titulum validum, incontrovertibilem, & demundo meliorem, illa visa est probabilis, stante præsertim antecedenti ad favorem Doctorum.

E V G V B I N A

A B B A T I Æ

P R O

P A T R E B E N E D I C T O,

C U M

P. T O N N O O R D I N I S C A N O -
N I C O R U M R E G U -
L A R I U M.

*Casus variè decisis per Sae. Congregationem
Episcoporum & Regularium.*

De materia civilitatis, tam veræ & naturalis, quam fictæ per privilegium seu alleccionem, & de utriusque concursu, An scilicet Cives allecti, & per fictionem sint capaces officiorum & munerum in concursu Civium per veritatem & naturam; Et de significatione verbi, *Natio*, seu verbi *Patria*, & qui proprie dicantur nationales patriæ.

S V M M A R I U M.

- 1 *Casus controversæ.*
- 2 *Variæ dicti casus resolutio.*
- 3 *Solus Princeps dat civilitatem fictam in præjudicium tertii.*
- 4 *Quando civis allectus habendus sit pro vero.*

- 3 *Officia Civitatis conferri debent civibus naturalibus.*
- 6 *Quando ficta civitas operetur.*
- 7 *Adoptivi an succedant cum legitimis & naturalibus.*
- 8 *De alio casu simili.*
- 9 *Uno quando sit subjectiva vel sociativa, ut persona minus Universitatis dicantur etiam de altera.*
- 10 *Patria quid significet, & quid veniat sub eius nomine.*
- 11 *Calepino deferendum est etiam in foro.*
- 12 *Etiam provincia venire potest sub nomine patriæ.*
- 13 *Verbum natio quid significet.*

D I S C. XXXVI.

Uamvis, tam ista controversia Eugubina, quam altera Ariminensis seu Forolivien. de qua infra, essent inter Regulares, & occasione officii seu Prælatuæ Regularis, Attamen nihil in hujusmodi disputationibus continebatur quod peculiarem statum seu materiam Regularium percuteret, cum totum penderet à præeminentia seu qualitate civilitatis, seu nationalitatis & patriæ; Cum igitur in Congregatione Canonicorum Regularium sancti Salvatoris per litteras *Pauli V.* statutum esset, Abbatis, aliasque Prælatu- ras, Religiosis capacibus ubi extant, ejusdem patriæ & nationis conferendas esse, atque ob generalem sup- pressionem sub *Innocentio X.* sequutam parvorum Conventuum, suppressum esset Monasterium *Callien.* undè prospere per diffinitorium, de ejusdem *Inno- centii* placito, Religiosi dicti Monasterii aggregati fuerunt ibi adjacenti *Eugubino*; Istius autem Abbat- iæ vacatione sequuta, superiores neglecto P. *Benedicto Eugubino*, illam contulissent P. *Tonno Callien.* ad istud Monasterium ut supra allecto, Hinc proinde inter præfatos orta est controversia, & introducta causa in Sacra Congregatione Regularium negotiis præposita, ab ista, cum præsupposito quod intentio *Innocentii* in præfata suppressione fuisset, ut filii natu- rales Conventuum suppressorum, utpotè propria domo absque culpa carentes, in aliis Conventibus, seu Monasteriis, in quibus collocati sunt, in omnibus tanquam veri & naturales, seu filii reputari deberent, ad favorem provisi prodiit resolutio; Verùm habito per alteram partem recursum ad eundem Pontificem adhuc viventem, istoque declarante, suæ intentionis fuisse habilitandi quidem ac reddendi capaces dictos exteros ita allectos, non autem præjudicandi veris civibus & rationabilibus, eorumque jus tollendi; Idcirco proposita causa, recessum fuit à decisis, ac re- solutum pro P. *Benedicto* cive per veritatem.

Pro quo scribens in hac bina disputatione dicebam, etiam cum sensu veritatis, quod ubi aggregatio in civem facta est cum Principis autoritate, qui solum facere potest de ficto verum, ac tollere jus tertii, se- cùs autem per Civitates vel Universitates inferiores, ex deductis supra in *Romana Protectionum hoc eod. tit. dif. 13.* Tunc eatenus hæc allectio in concursu veri civis quoad officiorum capacitatem aliosque effectus suffragatur, quatenus illa facta sit cum clausula in omnibus & per omnia, Secùs si simpliciter: ut bene firmat *Bald. in l. omnes populi numero 92 ff. de iust. & iure*, ubi quod si lege municipalis caveatur, Priores Civita- tis esse debere originarios, forensis receptus in civem non poterit esse Prior, nisi ejus receptio esset cum dicta clausula, quod haberetur pro cive originario, in omnibus, & per omnia, Et sequitur ac bene compro- bat doctus concivis meus *Robertus Maranta conf. 103. num. 20.* ubi probat cives aggregatos admittendos non esse ad Magistratus & officia civibus debita, quia

quia leges, statuta, vel consuetudines huiusmodi intelligi debent de solis civibus veris & naturalibus, ex verisimili statuentium seu fundatorum voluntate consulendi personis illius loci, & ne ab exteris sub huiusmodi fictis coloribus excludantur.

Quod etiam plenè habetur firmatum per Rotam in *Cemen. Collegii coram Pautingero & Zarata dec. 296. par. 10. & 370. par. 11. rec.* ubi decitum habetur, ad Collegium *Afconense* à S. Carolo erectum pro Civibus *Afconensibus*, admittendos non esse *Ronchenses* in concursu, ac in præjudicium *Afconensium*, quamvis civilitati dicti loci aggregati essent, Et merito, quia huju(smodi) aggregatioes, ac fictæ civitates, operari quidem possunt habilitatem personæ ad huiusmodi munia obtinenda cessante concursu aliorum, veram ac naturalem civilitatem habentium, & in concursu eorum, qui utraque careant, Non autem in exclusionem ac præjudicium habentium qualitatem veram & naturalem.

Ad quod etiam conferunt ea, quæ habentur in iure dispositate filiis adoptivis, capacibus quidem ex voluntate adoptantis obtinendi jura filiationis, non autem in præjudicium filiorum naturalium, quorum legitimam adoptivi nec tollere, nec minuere possunt, nisi concurrat auctoritas Principis, qui fictionem veritati comparare potest, ac etiam tollere, jure tertii, quo solum casu in proposito aliqua difficultas cadere potest ex deductis per *Merlin. de leg. lib. 1. tit. 2. q. 2.* & sic ubi Papæ auctoritas vel intentio concurrat, quæ faciat de ficto verum, cum Principi solum id concedatur.

Similem quæstionem disputavi occasione vacationis Abbatiæ seu Prælatuæ domus *S. Archangeli Ariminensis diocesis* ejusdem Congregationis; Cum enim ista domus quædam dependentiam haberet à domo seu Monasterio *S. Mariæ Gratiarum de forno Forolivien.* Superiores prætendentes Religiosos utriusque Monasterii promiscuè dici nationales, atque unam nationem seu patriam constituere, idcirco dictam Abbatiam contulerunt Religioso dicti Monasterii *S. Mariæ Gratiarum*, neglectis duobus Religiosis Monasterii *S. Archangeli*, qui recurrentes ad Sacram Congregationem, rejecti fuerunt.

In hac autem disputatione, scribentes pro Provisio insistebant in eo quod istud Monasterium esset potius membrum alterius, utpotè illi subiectivè unitum, ex quo de facto Administratores dicti Monasterii de *forno* administrabant bona dicti alterius Monasterii, quod propterea dicebant non dici posse tale, juxta receptas Beneficialistarum propositiones, quod accessorie unitum amittit proprium nomen & essentiam, ac efficitur prædium alterius, ut habetur etiam in *Ampurien. hoc tit. disc. 7.* Sed reverà istud fundamentum nullam habebat subsistentiam, quoniam si ita esset, non potuisset habere proprium Abbatem diversum ab altero, habentem etiam vocem in Capitulo, aliaque prærogativas, Ideoque mihi scribenti pro dictis recurrentibus, reflectendo ad veritatem, faciebat solum difficultatem consideratio, quod stante dicta promiscua administratione, aliisque actibus, ex quibus ad dictam subiectivam unionem inferebatur, ista esset potius quædam unio sociativa, per quam concorditer, communicatis invicem juribus ac bonis, Religiosi unius essent participes Prælatuæ ac administrationis alterius, quod æquivaleret ad commodum & incommodum respectivè se habet, Atque ex hoc fundamento, credo quod prodierit resolutio Sac. Congregationis.

Quatenus verò pertinet ad terminos *patria* seu *nationis*, de quibus agunt dictæ litteræ Apostolicæ *Pauli V.* in ista Congregatione disponentes, Abbatis &

Prælaturas conferendas esse patriotis, seu nationalibus; quales scilicet isti dicantur, Dicebam, quod quatenus pertinet ad terminum *patria*, habemus *text. in l. uxorem 39. ff. de legat. 3.* ex quo, & ex alio in *Lunica Cod. si Curiales reliqua Crutata lib. 10.* querit *Barr. in l. 2. ff. de verb. signif.* quid veniat sub nomine *patria*; Et distinguit inter favorabilia & odiosa, ut in favorabilibus veniant etiam continentia ædificia, seu suburbia vel territorium, secus autem in odiosis, in quibus id solum venit quod intrat muros continetur; Atque post *Rebuffum & Alciatum in ead. l. 2.* de hoc verbo seu termino *patria* agunt *Gizzarelli. dec. 23. alias 24. & Rovit. decis. 11.* apud quos constat, solam controversiam esse, an sub huiusmodi nomine seu vocabulo veniat totum territorium loci, in quo quis natus est, vel solus recinctus murorum seu habitationis, Omnes tamen supponunt non venire nisi sedem natalium, & sic locum nativitatis, Ut ex *Virgilio egloga prima*, ubi, *Nos patriam fugimus*, &c. & ex aliis Linguae Latinae Scriptoribus observat *Calepinus* in verba *patria*, cujus auctoritati etiam in foro deferri solet ut apud *Franch. dec. 662. num. 17.*

Est bene verum, quod hoc nomen latius patere potest, ac etiam provinciam denotare, ut ex *Salustio* observat idem *Calepinus*, & ex nostris *Alciat. in d. l. 2. num. 5. in fine de verb. signif.* Quare ad deumendum, de qua specie patriæ, legis vel hominis dispositio loquatur, attendenda est subiecta materia, sed communis usus loquendi, ut per *Gizzarelli. dicta dec. 23. alias 24. num. 5. Gonzal. ad reg. 8. §. 1. cum pluribus sequen.* ubi de materia, qui dicantur *patrimoniales*.

Quibus in proposito spectatis, planum videbatur, Papam sentisse de patria juxta propriam & strictam vocabuli significationem, quoniam, si de universa provincia intelligere voluisset, inanis fuisset provisio, cum ita ferè totam Congregationem caperet, Ita etiam comprobante sublequuta observantia, quæ in omnibus est optima interpres, Unde cum locus *S. Archangeli* esset de diocesi *Ariminens.* & Abbatia de *forno* esset in diocesi *Forolivien.* idcirco, sive attenderentur fines ecclesiastici, sive temporales, semper territoria erant omninò diversa, & consequenter impossibile, quod uterque locus unam patriam constitueret.

Quo verò ad aliud vocabulum seu terminum *nationis*, observabam in iure, illam capi pro gente, à qua quis procreatus est juxta *text. in l. quod si noli §. qui mancipia ff. de edicto edicto*, ubi disponitur, quod qui mancipia vendunt, nationem cujusque pronunciare debent, quia plerumque natio servi, aut provocat aut deterret emptorem, ibique *gloss.* verbo *nationem* explicat, ex quibus patentibus natus sit, sive ex qua progenie servorum.

Professores autem linguae latinae diversimodè capiunt istud vocabulum, ut constat ex *Calepino* verbo *natio*, & in effectu juxta communem usum, est æquivocum ac aptum habere, strictam, latam, latiore, & latissimam significationem, iuxta subiectæ materiæ qualitatem, vel cujusque Regionis usum, quia in una Regione capitur pro sola patria, ut in præsentibus, quod *patria* & *natio* habentur pro synonymis, in altera capitur pro provincia subalterna ad provinciam majorem, Et in altera capitur pro universo idiomate &c. Ideoque attento usu hujus Congregationis, ac loquendi formula, idubitatum remanebat istud vocabulum idem importare, ac patriam particularem, sed difficultas erat in dicta unione ut supra,

BRITINORIEN.

S E U

FORI POMPILII
BONORVM

P R O

MARCHIONÈ SCIPIONE
CAPPONIO,*Casus disputatus in Congregatione Camerali,
& resolutus ut infra.*

Civitas naturalis, vel domiciliaria, An & quando amittatur per discessum à loco, vel potius retineatur, etiam ad effectum capacitatis acquirendi, vel retinendi bona forensibus prohibita; Et de aliis ad materiam civilitatis super Constitutionibus, vel statutis inhabilitantibus forenses ad retinenda bona.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**acti series.
- 2 Civitas ficta, seu privilegiativa an sufficias ad capacitatem bonorum remissive.
- 3 Quando doceatur quæ sita civitas domiciliaria.
- 4 Civitas domiciliaria semel contracta, quomodo amittatur.
- 5 Potest quis esse verus civis duorum locorum.
- 6 Habitatio casualiter seu occasionalis in loco non inducit domicilium, neque causat desertionem proprii domicilii.
- 7 Ad civitatem naturalem requiritur natiuitas in loco.
- 8 Quid ubi natiuitas est diversa à conceptione remissive.
- 9 Natus casualiter extra patriam habetur, ac si in ea verè natus esset.
- 10 Distinctio inter assequendam civitatem domiciliariam & amittendam iam assequendam.
- 11 Privatio juris quæ sita importat poenam.
- 12 Refertur exitus controversie.

D I S C. XXXVII.

Contracto per Marchionem Scipionem Capponium Florentinum domicilio in Civitate Britinorien, ubi & in loco Fori Pompilii plura bona possidebat, Cum effectus esset Senator in patria originaria, ad quam pro huiusmodi munere exercendo se contulit, relinquendo tamen in loco domum apertam cum aliquibus ex filiis & familia, Editaque Constitutione Alexandri VII. revocatoria omnium licentiarum, quæ forensibus concessæ fuissent, ac innovante Constitutione Sixti V. Clementis VIII. Pauli V. Urbani VIII. & Innocentii X. super incapacitate forensium non habitantium in Statu Ecclesiastico inibi possidendi bona stabilia, Orta est difficultas, An dicto Marchioni præfate Constitutiones obstarent, ita ut cogeret ut regredi ad incolatum, seu licentiam obtinere, Et remisso per eundem Alexandrum

negotio Congregationi Camerali; Dicebant Camerales, planam videri comprehensionem, quoniam licet in puncto juris controversum sit inter scribentes, An civitas ficta, seu privilegiativa sufficeret ad hunc effectum capacitatis acquirendi, vel retinendi bona in loco, non obstantibus statutis, aliisque legibus municipalibus forensium inhabilitatis, Aliis simpliciter affirmantibus, Aliis e converso negantibus, Aliis verò distinguentibus, ut patet ex deductis per *Surd. conf. 371. num. 47. & 48.* & per *Rotam. decis. 52. num. 9. & 10. par. 5. rec. & apud Rolas decis. 332. & 333.* Nihilominus huiusmodi questio sopita remanet per easdem Constitutiones, vel earum aliquas, literaliter determinantes, fictam seu privilegiativam civitatem non sufficere, sed requiri veram, cum actuali habitatione.

His non obstantibus, scribens pro dicto Marchione, cum sensu etiam veritatis, contrarium dicebam probabilius, ex eo quod non obstante dicta absentia adhuc civitas vera & naturalis adesse dicebatur, quoniam illam verè domiciliariam eum incolatu etiam ultra decennium, & cum acquisitione magnæ partis bonorum, ac supportatione omnium onerum civitatum, & exercitio Magistratum Civitatis, indubitatum erat, & per Camerales non controvertebatur, contractam, seu acquisitam esse, verè, non autem fictè, & ex privilegio, ex deductis, in materia per *Barbos de Episcopo alleg. 4. Gurb. obser. 75. & 76. Rot. apud Rejas ubi supra, apud quos concordantes.*

Quo posito, punctus erat, an huiusmodi civitas iam acquisita & legitime impressa, per huiusmodi absentiam amissa seu cessata diceretur, Et in hoc omnino verus dicebam negativè respondendum esse, quia unumquodque juxta vulgare axioma dissolvi debet eo vinculo, quo ligatum est, Unde quemadmodum ad contrahendam, seu acquirendam civitatem domiciliariam, non sufficit solum factum habitationis materialis in loco, nisi etiam concurrat declaratio animi explicitè, verbis, vel implicitè factis sequuta, ex deductis per *Gurbam & Barbosam ubi supra, cum aliis apud eos, Ita idem animus hanc civitatem deferendi implicitè vel explicitè declaratus requiritur, neque sola absentia materialis sufficit, quia eadem est ratio propositi in proposito, ac oppositi in opposito; potissimè ubi accedit potius eisdem animi declaratio in contrarium de facto cum retentione domus apertæ cum familia & cum continuata supportatione onerum.*

Neque obstat dicebam dictam absentiam materiale ejus personæ, ex duplici fundamento, Primò, quia de jure prohibitum non est duplicem habere ac retinere civitatem, etiam veram non autem fictam & privilegiativam, Unam, scilicet originariam, Alteram domiciliariam ex collectis *decis. 137. num. 13. par. 5. rec. decis. 187. in fine post. Zacch. de oblig. Adde. ad Burrat. dec. 811. num. 7.* Et idèd cum hic esset origine Florentinus, non per hoc quod in patria originaria aliquo tempore moraretur, sequebatur, quod aliam patriam domiciliariam delevisse diceretur, potissimè, ut dictum est, dum indicia continuationis concurrunt, cum domo aperta, & supportatione onerum.

Secundò clarius, & potissimè invicem utrumque fundamentum conjungendo, quod hæc non erat absentia merè voluntaria, & sine causa, ita ut intrate posset suspicio, quod retentio domus apertæ in alio loco cum aliquibus de ejus familia ibi opportunis pro administratione, & cultura bonorum, esset solum color quæ situs ad legem fraudandam, dum illa videbatur necessaria, vel saltem occasionalis pro exercendo

felicet

6 scilicet munere Senatorio, quo casu, sicuti per incolarum occasionalem, seu causativum in loco, ibi domicilium contrahi non dicitur ex deductis apud Merlin. decis. 63. num. 16. alias 456. par. 5. rec. Orthob. decis. 89. num. 9. & 145. num. 31. dec. 312. num. penult. & finali par. 9. rec. & habetur formiter actum in Anconitana onerum sub tit. de Regalibus ad materiam Vectigalium disc. 104. ac etiam in Reggien. Consortii sub tit. de Canonicis & Capitulo, ac alibi, Ita absentia accidentalis seu causativa non tollit propriam civilitatem seu domicilium legitime contractum,

7 Unde propterea, licet ad effectum veræ & naturalis civilitatis requiratur nativitas in loco ad text. in l. Cives Cod. de incolis lib. 10. l. assumptio §. filius ff. ad municipalem cum concord. per Barbof. dicta alleg. 4. num. 2. & 3. Gurb. dicta obser. 76. num. 1. Merlin. decis. 882. nu. 1. & 2. Syponima Archiepiscopatus 14. Martii 1646. Perosia, Capyc. Latr. consult. 87. nu. 1. ubi de questione, quando diversus est locus conceptionis à loco nativitatis.

8 Attamen si sequatur nativitas extra patriam originariam occasionaliter, quia nempe parentes ibi morantur occasione officii, feudii, militiae, vel mercaturæ &c. habetur, ac si verè & naturaliter natus esset in propria patria Felin in cap. Rodolphus num. 14. de rescriptis ubi loquitur de seipsona: extra ejus patriam Ferrar. occasione officii, quod pater in alio loco exercebat, Menoch. conf. 80. num. 9. cum sequen. & lib. 6. præsump. 30. num. 16. & 17. ubi exemplificat in ejus filius, Grammat. dec. 103. num. 112. Civiac. controv. 292. num. 30. cum sequen. latè Gurb. dicta obser. 76. Orthob. decis. 148. num. 8. & habetur in dicta Anconitana onerum sub tit. de Regalibus disc. 104. ac etiam in Avenionen. sub tit. de matrimonio, ubi au præceptum testatoris filiae injunctum de nubendo cum Avenionen. originario nato in Civitate Parisien. occasione serviti seu militiae apud illum Regem, cum similibus, ita etiam docente communi praxi & observantia illarum nationum, quæ occasione mercaturæ extra patriam originariam morari solent; Ac etiam habemus in nobilibus Neapolitanis, qui pro maiori parte natales extra eam Civitatem habere solent in eorum feudis, in Calabria, aliisque Regni partibus etiam remotis existentibus, multo magis in hac facti specie, in qua duplex concurrebat circumstantia, una occasione exercendi munus Senatorium, altera morandi in patria tanquam in aere nativo utpotè magis salubri, & proficuo, stante ejusdem Marchionis infirma valetudine.

9 Atque dicebam considerandum esse, in quam esse differentiam inter casum, in quo disputetur an per aliquem incolarum in loco, à quo deinde discedat, contractum diceretur nec ne domicilium, seu quasi-civica qualitas domiciliaria, quæ esset in questione, ad effectum, ut non imprimeretur, si non acquireretur, Et casum, in quo dicta civilitate sine dubio iam legitime impressa & acquisita, gereretur de illius amissione, cum hoc secundo casu importare diceretur penam, quæ inesse dicitur, ubi resultat amissio juris iam quaesiti, & competentis, ut distinguendo inter ius quaesitum & quaerendum Mantica decis. 300. Gregor. & Adden. decis. 220. apud quos ceteri, & habetur præsertim actum in dicta Avenionen. sub tit. de matrimonio, & in Neapolitana hereditatis sub tit. de fidei commissis, ubi de distinctione inter conditionem repellentem à iure quaerendo, & inducentem privationem iuris quaesiti, & conferunt deducta in Fanen. disc. seq. Quamvis autem hæc in puncto iuris, ita procederent, undè si ea disputari contigisset in plena Camera,

ut meus erat sensus, probabiliter sperari debuisset resolutione super dictarum Constitutionum non obstantia, Nihilominus ex prudentialibus motibus determinatum fuit amplecti quamdam specialitatem ab eisdem Cameralibus oblatam, ut ea licentia, quæ ad sex menses alius forensibus concedi solent, haberetur ad plures annos, intra quos, stante dicti Marchionis infirma valetudine, probabiliter eius vita finem haberet, ut eventus comprobavit, unde propterea punctus remansit indecisus.

F A N E N.
ADMISSIONIS
AD CONSILIVM
P R O
JOANNE FRANCISCO
THOMASINO,
C U M
MAGISTRATU CIVITATIS
F A N I.

Casus disputatus in Sacra Consulta, & resolutus ut infra.

Disponente statuto, ut cives allesti seu aggregati teneantur infra annum acquirere in Civitate vel territorio domum vel prædium. An civilitas ad formam statutorum concessa suffragetur vel potius evanescat si dictum implementum non sequatur in tempore, quamvis postea.

Pendente lite super civilitate, vel munere Consiliarii, si ea pendente litigans extrahatur à bussolo, An debeat admitti ad administrationem, vel potius possit prohiberi. Et aliqua de intelligentia Statuti Fanensis super capacitate, & qualitatibus eorum, qui debent assumi ad munus Consiliarii, Ac de subreptione, & nullitate in diti Apostolici super dicto munere, seu loco Consiliarii, Et quibus competat jus opponendi de hoc defectu.

S V M M A R I V M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 Debuores Civitatis, vel alia: cum ea licentiam habentes admitti non debent ad ejus administrationem.
- 3 Declaratur quando id procedat.
- 4 Idem habetur in milibus Hierosolymitanis, ut debuores thesauri admitti non possint ad muneram.
- 5 Idem in tutoribus & curatoribus pupilli, ejus curam habent-

- habentibus, quod declaratur quando id procedat.
- 6 Declaratur conclusio, de qua n. 4. super militibus Hierosolymitanis.
  - 7 Possidenti danda est manutentio in iure votandi, seu interveniendi in Capitulo & Congregatione, vel similibus etiam lite pendente.
  - 8 Inspecie ne lite pendente super civilitate, vel alia qualitate necessaria ad Magistratus & officia Civitatis, interim possessor debeat manuteneri, & non possit impediri.
  - 9 Civilitas concessa sub conditione vel onere edificandi domum vel aliud faciendi intra certum tempus, an cesset si id non impleatur; Et de differentia inter conditionem & modum.
  - 10 Impletum etiam post tempus re integra admittitur.
  - 11 De intelligentia Statuti Fanen. super habilitate ad munus Consiliiarii. Et an qualitas originaria copulativa requiratur cum habitatione 25. annorum, vel sufficiat alternativa.
  - 12 De materia subreptionis, vel obreptionis gratia, aut defectus intentionis; Et qua hos defectus excuset, Et de differentia inter gratiam executam, & exequendam.
  - 13 Negotia gravia & perpetua puta circa civilitatem pertinent ad totam Communitatem, vel Consilium generale, non ad solum Magistratum.

DISC. XXXVIII.

I Sque ab anno 1637. Jo Franciscus Thomasinus Oppidi S. Constantii per Civitatem Fani, ejusque plenam Consilium admittus fuit ad prædictæ Civitatis civilitatem, atque in verum civem allectus, servatis tamen servandis ad formam statutorum, inter quæ illud caveatur, ut cives de novo allecti teneantur infra annum acquirere domum in Civitate, vel aliquam possessionem in territorio, quod tamen infra annum sequitur non fuit, sed post plures annos domum, aliaque bona acquisivit; Cumque per eadem statuta disponatur, ad munus Consiliiarii ejusdem Civitatis illum non posse minores 25. annorum, ac etiam non nisi eos qui haberent originem paternam & propriam, acquiritam per habitationem 25. annorum, isto autem requisito careret dictus Jo. Franciscus, oportunitas assistebat obtinendi ex gratia Apostolica, & per viam extraordinariam hoc adeo honorificum munus, ex eo quod haberet eiu. filium in servitio Cardinalis Christi Nepotis Alexandri VII. tunc Regnantis; Hinc proinde de anno 1664. per litteras Apostolicas in forma Brevis obtinuit concessionem loci in consilio pro se, & dicto ejus filio, cum speciali dispensatione dicto defectu habitationis per annos 25. & cum generali derogatione quibuscumque statutis, reformationibus, & dispositionibus in contrarium non obstantibus, etiam si specificam, ac individua mentionem requirerent, quæ litteræ executioni, quavis ut supponitur cum quadam protestatione, demandata fuerunt, unde propterea idem Jo. Franciscus in Consilio intervenit, aliaque plurium annorum spatio gessit, quæ per alios Consiliiarii gesta fuerunt, vel geri consueverunt, ac etiam extractus fuit ad munus Magistratus, quod de facto exercuit; Circa verò annum 1668. sub nomine Magistratus dictæ Civitatis constituti ex Consaloner o & Prioribus habitus fuit recursus ad S. Consultam, atque allegando nullitatem dictæ Apostolicæ conce-

fionis tanquam surreptitiæ in statum fuit dictum Jo. Franciscum deleri de numero Consiliiariorum, eique inhiberi, ne in eo munere amplius se ingereret. Atq; pendente tempore necessario ad habendas à Gubernatore informationes per Sac. Consultam desideratas, & priusquam causa formiter proponeretur, casus dedit, quod idem Jo. Franciscus extractus fuit unus ex Prioribus Magistratus. Unde propterea super duobus assumpta fuit disputatio, super hoc scilicet incidenti, an lite pendente deberet admitti ad dictum munus de Magistratu, illudque exercere, Ac etiam super negotio principali, Et proposita causa de mense Aprilis 1669. prodit resolutio super solo incidenti administrandi necne dictum munus, ut scilicet si oppositio esset per solum Magistratum particularem, illa non admitteretur, sed manuteneretur in exercitio proximè imminentis bimestris, si verò esset totius Civitatis, seu Consilii generalis, tunc superederetur.

In hac igitur dispensatione, ut dictum est, due fuerunt inspectiones, Una super dicto incidenti possessori, lite pendente tam in munere Consiliiarii, aliisque civilitatis præeminentiis, quam in exercitio muneris Prioris, seu de Magistratu, Et altera in bona jure in petitorio, seu negotio principali.

Quatenus pertinet ad primam, oppositores principale fundamentum constituiebant in generali dispositione textus in l. rescripto §. debitoribus ff. de muner. & honoribus, & in l. u. Cod. de debitoribus Civitatis. l. 1. ubi disponitur debitores Civitatis ad ejus administrationem admittendos non esse, allegando etiã dec. 149. n. 1. par. 5. rec. & magis in specie Bullam Boni Regimini §. 16. ubi pariter disponitur debitores seu alios interesse habentes cum Communitate ad Magistratum non admitti; Atq; hinc inferebant possessionem non suffragari, cum illa etiam posita, quinimò ubi etiam ageretur de cive, seu Consiliiario originario, & cum quo super civilitate, vel munere Consiliiarii nulla esset controversia vel difficultas, adhuc dicta qualitas litis cum Communitate deberet eum repellere, seu impedire.

Contrariam dicebam esse probabilis, etiam cum sensu veritatis, quoniam allegata jura, ac etiam Bulla boni regiminis percutiunt casum debitoris Civitatis seu obligati ad rationcinia, vel aliud burfale interesse habentis, quod iuste statutum est ex duplici ratione, Una scilicet, ne ita tempore suæ administrationis suam debitum suffocet, eoque non solumo curet liberationem seu aliam Communitati præjudicalem provisionem reportet, Et altera, ut administratores metu istius inhabilitationis promptè, & fideliter suæ administrationis rationes reddant, ac reliquatum solvant, seu aliàs abstineant à ponendo in eorum manibus bona Communitatis, ejusque debitores effici; Ob quam rationem ita prudenter statutum est etiam in Sac. Religione Hierosolymitana, cum debitores Thesauri seu communis ærarii, vel aliàs ad rationcinia obligati, concurrere non possint ad Commendas & Dignitates, vel officia Religionis ex deducti. d. dec. 149. par. 5. rec. dec. 26. & 116. par. 7. & frequenter; Secus autem, ubi lis est super iplo statu personæ, nam aliàs esset in libito æmulorum civium aliquem donec vivit inhabilitate, ita movendo litem in petitorio per plures annos verifimiliter duraturam, atque destructa remaneret juris regula, de qua infra, quod in hujusmodi & similibus juribus lite pendente debet quis manuteneri.

Quod à simili probabam cum his, quæ in jure habemus in tutoribus & curatoribus, aliisque legalibus administratoribus ad illud munus non admittendis, si sunt debitores vel creditores pupilli, aut aliàs cum eo litem vel interesse habent, sed si sunt jam admissi & possident, ac pendente possessione excitatur sub

nomine

nomine pupilli per contutores, aut conjunctos aliqua
lis, & tunc aut illa est super mala administratione,
& dubitatur in jure, an interim administratio sibi in-
terdicenda sit, & sic impediendus effectus suæ pos-
sessionis, quod ex probabiliori sententia remissum
videtur iudicis prudenti arbitrio ex singulorum ca-
suum particularibus circumstantiis regulando, ac non
de facili interponendo pro suspensione, quoties ad-
sunt contutores, sine quibus ipse nihil explicare pos-
test, siue eis non extantibus, oando unum vel plures
adjunctos ex deductis per *Franch. decis. 404. Menoch.
de arbitrar. casu 196. & alios*; Secus autem si lis esset
super qualitate personali, puta, quod prætenderetur
eum non esse legitime conjunctum, ac cessare illam
qualitatem, ob quam tutela sibi delata & demandata
fuit, nam tunc lis verè & propriè non est cum pu-
pillo, cujus nihil interest ab uno vel ab alio admini-
strari, quoties non concurrat dictum objectum con-
cernens ejus interesse, sed potius est cum oppositori-
bus ad idem munus aspirantibus, ideoque in jure cau-
tum non est ob hujusmodi excitatam litem interdi-
cendam esse administrationem; Et idem juridicè dici
potest, & fortè praxis docet in proximè insinuatò ex-
emplo Religionis Hierosolymitanæ, quod ubi quis
non esset debitor Religionis, vel ad ratiocinia obliga-
tus, sed sibi objiceretur ab æmulis, vel concurrentibus,
quod non haberet legitimas qualitates necessarias ad
exercenda munera Religionis, siue ad obtinendas e-
jus Dignitates, quia nempe non bene suscepisset ha-
bitum, vel non bene fecisset caravanas, aut resid. n. tiam
cum similibus, non debet ista lis impedire manuten-
tionem in possessione, in qua ille reperitur; Et sic ma-
gna differentia est, ubi inhabilitas provenit ex intere-
se butali, quod directè habeatur cum ipsa persona,
cujus administratio habenda est, & ubi provenit ex
qualitate personali, circa quam per æmulos vel con-
currentes lis moveri dicitur, Atque iste est casus omis-
sus à Bulla, quæ in verbis solum loquitur de debito-
ribus vel obligatis ad ratiocinia, ut in simili advertit
Cobell. ad eam. Bullam ca. p. 4. n. 30.

Cessante autem hoc objecto, pladium remanebat,
quod cum hic esset jam in possessione tam civilitatis
quàm muneris Consiliiarii, ac etiam exercitii mune-
rum Magistratus, & de facto esset imbuſsolatus, & sic
pariter constitutus in quasi possessione futuræ admi-
nistrationis ab extractione reſultare debentis, debebat
in ea manuteneri, non solum ex regula generali tra-
dita per *Post. de manut. obser. 10. num. 37. cum seqq. & per
Rotam in Ortana voti decis. 8. par. 5. rec. alias. 201. apud
eund. Post. cum pluribus concord. agentibus de jure in-
tervenendi in Capitulo vel in Congregatione &c.*

Sed magis specialiter & ad rem exitis, quæ cæteris
diligenter & elaboratè collectis firmanur in indivi-
duo per *Fab. de Ann. conf. 94. nu. 1. cum plurib. sequen.*
ubi ponendo casum in specie illius, qui fuerat in pos-
sessione munerum Civitatis ante motam litem, & de-
inde fuerat imbuſsolatus pro futura extractione, quod
lis ei mota super mobilitate vel civilitate aut defectu
requisitorum Statuti non debeat impedire ejus extra-
ctionem & administrationem, quoniam buſſula seu
maticula constituit in quasi possessione ex collectis
per *Menoch. lib. 2. presump. 78. ac diligenter per eund.
Fab. de Ann. qui plures seriatim refert, deducendo
num. 7. cum sequen. distinctionem in hac materia tra-
ditam per DD. Quod aut quis principaliter petit se
declarari civem vel nobilem, ac admitti ad buſſulam
seu gubernium Civitatis, & tunc sub questione
est, an si pendente hac lite eligatur, vel extrahatur,
interdici debeat necne administratio, referendo o-
piniones hinc inde & inclinatio in illam, quæ*

electo assistit ex autoritate *Gutierrez. & decisio. ve-
lata per Otaloram*; Aut verò agitur de illo, qui alias fuit
de Magistratu seu gubernio, ac etiam imbuſsolatus
fuerat ante motam litem, & tunc omnino certum &
constans dicit, ut id præstare non debeat impedimen-
tum, atque ita num. finali refert decisum per Sac. Con-
siliam, Et de consimili decisione, in casu tamen op-
posito habetur apud *Fontanell. de pactis claus. 7. glof. 3.
par. 10. num. 43.* Ideoque siue oppositio esset per solum
Magistratum particularem, siue per Consilium gene-
rale actotam Civitatem, mihi videbatur, quod de
iustitia hæc lis præstare non deberet impedimentum,
cum dicta distinctio per me originaliter excitata in
puncto principali oppositionis adversus gratiam Apo-
stolicam percuteret punctum principalem petitoris,
& an oppositores deberent audiri necne ut in-
frà.

Quo verò ad alteram inspectionem, seu punctum
principalem, duo erant objecta consideratione digna,
cum reliqua continerent levitates discursu indigoas,
Primo quod Pontifex præsupposuisset dictum indol-
tarium esse Civem, atque cum præsupposito civilita-
tis voluisse solum exercere ejus supremam potestatem
super duobus. Primo scilicet super dispensatione ha-
bitationis per spatium 25. annorum requisitæ per sta-
tutum; Et secundo super collatione illius muneris,
ad quod per electionem ab ipsa Civitate vel consilio
cives assumi debent, Et sic noluisse gratiam facere
super qualitate civilitatis in genere, quam præsuppo-
suit, & quo præsupposito cessante dicebant gratiam
corrtere ex defectu intentionis.

Quod autem præfatus Thomasinus non esset civis,
non obitate civilitate sibi tradita de anno 1637. de-
deducebant ex eo, quod illa fuisset conditionalis ad
formam statutorum disponentium, ut huiusmodi Ci-
ves allecti tenerentur infra annum à die allectionis
acquirere domum in Civitate vel aliquam possessio-
nem in territorio, unde cum id adimpletum non esset,
ita dicebant dictam civilitatem evanuisse; Verum i-
stud erat leve objectum, quoniam hoc implementum
à statuto non adjicitur à parte antea, & tanquam
conditio suspensiva impediens juris vel emolumentum
acquisitionem, sed adjicitur à parte postea, & tan-
quam modus, quo casu implementum non sequutum
in tempore, quoties non adest expressum pactum re-
solutivum, non causat privationem seu admissionem
juris quaeriti, sed solum, vel suspendit aliquos ejus ef-
fectus & utilitates, vel jus præbet eum monendi cum
præfixione termini ac subsequente privatione, quate-
nus adimpleat, juxta communem ac receptam distin-
ctionem, quam habemus inter modum & conditio-
nem ex plenè deductis præsertim in *Neapolitana ha-
reditatis sub rit. de fideicommissis* & in aliis frequentes,
cum sit certum ac receptum principium; Et in indivi-
duo oneris iniuncti construendi vel acquirendi do-
mum admissio ad civilitatem, sed solum id suspen-
dat aliquos ejus effectus, habetur apud *Menoch. conf.
131. num. 20. & conf. 132. num. 19. Gratian. discept. 124.
num. 11. Adde. ad Berar. dec. 811. num. 12.* & habemus
generaliter in tot similibus, quoniam licet admissis
ad Religionem Hierosolymitanam, ut gaudeant
antianitate, aliisque præeminentibus per stabilimenta in-
jungatur onus faciendi caravanas seu alia adimplendi
infra certum tempus, si infra istud id non sequa-
tur, non exinde resultat, quod ille definit esse
miles, sed solum suspenditur quod non currat antia-
nitas, initianda ex tempore implementi; Idemque
in provisis de *Canonicatibus vel Dignitatibus*, qui

qui ad formam statutorum debent aliquid adimplere, quia si non adimplent in tempore, non per hoc desinunt esse Canonici, sed solum carebunt aliquibus emolumentis cum similibus.

Quod absque difficultate procedere dicebam, quando implementum jam subsequutum est, quamvis post tempus praefinitum, sed re integra, & non contradicente eo, cui adimplendum erat, nam tunc adimplementum post terminum sufficit *juxta text. in l. si ita quis §. sciaff. de verbor. oblig. Bart. Angel. f. f. & ceteri in l. Insulam ff. de verbor. oblig. bene Rovut. dec. 53. nu. 10. Manic. dec. 27. per totum Buratt. dec. 569. n. 4. Adden. ad eum dec. 571. n. 5. & 6. Et hic erat casus.*

Alterum erat obiectum deductum ex eodem statuto, disponente ad istud consiliarii munus non assumi nisi cives de origine parentum, & propria, & de propria per habitationem 25; annorum cum ejus familia, ideoque oppositores dicebant copulativè per statutum requiri utramque qualitatem originis, & habitationis per annos 25. Papa verò huic secundo requisito dispensaverat, non autem primo, Exindè inferentes ad generales receptas propositiones, quod ubi duo obstant, remotio unius non suffragatur quoad alterum, Atque dispensatio strictè ad ejus praefixos limites tanquam exorbitans operativa, extendenda non est adea de quibus non agit *Geminian. cons. 33. num. 8. & ceteri per Gonzal. ad Regul. 8. pl. 13. nu. 97. Gregor. dec. 87. & 109. utrobique n. 6. Add. ad eum dicta dec. 87. num. 16. & seq.*

Ita etiam inferendo ad vitium surreptionis vel obreptionis, ac defectum intentionis, quia si hæc statutaria dispositio etiam narrata fuisset, id retraxisset Papam, vel eum difficiliorem reddidisset, quod est surreptionis fundamentum.

Verùm, cum sensu etiam veritatis, dicebam hoc obiectum nullius esse momenti, quoniam in vero statuti sensu, germanoque intellectu dictæ qualitates non copulativè sed alternativè considerantur, ut scilicet unam ex eis concurrentem habere debeat, cum quælibet sufficiat ad veram civilitatem; Civis enim originarius dicitur ille, qui nascitur in loco, quamvis ejus pater in eodem loco natus non sit, Ac etiam ille qui licet non sit natus in loco, habet tamen patrem ibi natum, cum sola quæstio sit circa originem mediatam avi, Ac verus etiam civis quoad munera & favores Civitatis dicitur domiciliarius, qui legitimum domicilium ad tramites juris jam contraxit; Sed quoniã controvertum est in jure, quando domicilium dicatur tale, quod hunc effectum producat, praefertim circa spatium temporis, ex iis, quæ in hac materia habentur deducta in *Reggien. consortii sub tit. de Canonici & Capitulo, & alibi*, Idcirco statutum ad hujusmodi dubitates dirimendas tempus habitationis praescribere voluit etiam longum, & à jure exorbitans, adjecta etiam qualitate habitationis cum familia, ut ita verus & indubitatus Civis effectus dicatur, ad excludendum modicum & accidentale domicilium; Nil obstantes, quod omnes dictas qualitates copule; cum dictione, Et, in qua per oppositores fundamentum constituebatur, quoniam licet regularis ac propria hujus dictionis natura sit copulare, illaque copulativa dicitur, Attamen ratione subjectæ materiæ, ob absurda scilicet & inconvenientia aliàs resultantia, sive ob verisimilem voluntatem, &c. receptum est illam stare posse alternativè, atque resolvi in dictionem alternativam, Vel, quæ verificatione unius ex pluribus alternatis contentatur juxta celebrem *decisionem Franchi* sapius à Rota canonizatam, ut in sua materia *sub tit. de fidei. praefertim in Perusina fideicommissi de corradis*, ut testatore alium filio substituente, sub duplici *Card. de Luca de jurisdict. &c. & Praeeminent.*

ci conditione copulata cum dictione, & si sine filiis, & ab intestato decesserit, ista dicitio resolvatur in alternativam, vel, ut sufficiat unam desicere; Et de eadè impropriatione in actibus inter vivos, ut dicto, & resolvatur in, vel, habetur actum in *Romana pecuniaria de Comitibus sub tit. de credito*, ac in decisionibus in ea causa editis *prima Aprilis 1661. & 23. Januarii 1662. coram Bourlemont*, cum aliis generaliter collectis per *Barbos. diction. 110. n. 28. & 37.*

Absurda verò, seu inconvenientia resultantia ex dicta copulatione observabam esse evidentia, & repugnantia tam sensui quam litteræ statuti; Primò quia idem statutum ad capacitatem hujus muneris contentatur ætate naturali annorum 25. quod implicat cum requisito habitationis cum propria familia dum ita supponitur, ut habitator sit caput familiae tanquam propriam familiam ibi habens, quod verificabile non est durante infanti & pupillari, quoniam vix durante minori ætate, ut clarè ad sensum; Secundò quia antiquissimus ac verus civis & nobilis originarius exclusus remaneret ab hoc munere, si, ut frequenter contingit in viris, natalibus, divitiis, vel litteris, aut armis magis qualificatis & conspicuis, in eo non verificaretur continua habitatio per spatium 25. annorum, & sic viri magis experti & qualificati, tales supra alios effecti per praxim in *Romana Curia*, seu moram in bello aut in aliis Principum aulis remaneret incapaces, quo nil absurdius; Et tertio quod etiam cives veri & originarii per propriam nativitatem, & successivum longissimum & continuum domicilium adhuc essent incapaces, eo quia pater in eodem loco natus non esset.

Omnem difficultatem removenete subsequuta observantia, quæ in quibuscumque actibus est optima interpretis, ut in specie statutorum advertitur *decif. 59. nu. 13. & sequen. par. 10. rec. Casar. augustana portuonum 16. Junii 1659. Albergato & frequenter*, cum habentes unam ex dictis qualitatibus passim ad hæc munera admissi fuerint.

Praeterea dicebam, quod hæc materia subreptionis vel obreptionis, aut defectus intentionis dicitur potius facti quam juris, utpotè medienda ex conjecturis & adminiculis aliisque facti circumstantiis, ex quibus desumenda est verisimilis Principis concedentis voluntas, & an taciturnitas vel respectivè expressio illarum circumstantiarum, ex quibus hic defectus deducitur, verè similiter retraxisset seu difficiliorem reddidisset concedentem necne Ideoque dicitur materia arbitraria ex deductis per *Gregor. & Adden. dec. 150. num. 4. 10. & 11. Merlin. dec. 243. num. 8. & 9. dec. 83. num. finali par. 7. rec. & frequenter*; Atque solam genericam cogitationem seu virtualem, ac verisimilem, aut per æquipollens ad id sufficere advertitur *decif. 101. num. 20. & 21. par. 5. rec. plenè dec. 107. numer. 25. par. 10. & sapius*, Ad quam verisimilem voluntatem desumendam multum attenditur qualitas personæ, cui gratia concessa est, an scilicet sit Principis cognitus & dilectus, ita ut non obstante, quod tacita vel expressa fuisset altera qualitas, adhuc fuisset concessurus, ut cæteris collectis advertitur *decif. 12. n. 41. & 464. n. 14. par. 5. rec. Romana Beneficiatus S. Petri 14. Maii 1655. Bevilacqua, & in aliis pluribus*; Prout adverti solet ad amplitudinem verborum, cum quibus obstantiarum derogatoria concepta est, ut advertitur *decif. 506. n. 5. par. 1. rec. & dicta decif. 101. n. 22. par. 5.*

Hæc autè omnia concurrerant, quoniam derogatoria concepta erat per verba ampla & effrænata, ibi, quibusvis reformationibus in contrarium aliisque dispositionibus etiam juramento, &c. ac specificam & individuanam mentionem requirentibus, &c.

Atque gratia concessa fueras intuitu filii ejusdem Joannis Francisci, actualis, & grati familiaris Cardinalis Nepotis ut supra.

Item in hac materia considerabam, pro regulando dicto arbitrio, in quo illa tota reposita est magna esse differentiam inter casum in quo agatur de hac inspectione super gratia adhuc non executam, ad effectum judicandi, an sit exequenda necne, & casum conversum, in quo illa jam exequuta suumque effectum sortita cum subsequuta possessione, agatur de illius formali retractatione; Primò enim casu ipsi gratiati tanquam auctori petenti gratiæ executionem incumbit onus justificandi gratiam, ita ut oppositoribus gerentibus partes rei, sufficiat vincere per non jus, Atque per denegationem executionis nulla positiva injuria vel notabile dedecus resultare dicitur, cum sufficiat id explicari per actum tacitum negativum seu abstentivum; Secus autem in casu converso, in quo præsumptio est pro gratia jam exequuta & effectuatam, idcoque oppositores gerendo partes auctoris gravantur onere plenè & concludenter probandi illum defectum, quem allegant pro fundamento intentionis; Ac etiam quia iudex facere debet actum positivum formalis retractationis, ex qua resultat injuria positiva & dedecus, ideoque magis circumspectè procedendum est ob axioma, *quod turpius ejicitur, quam non admittitur hospes*, quo etiam legitur utuntur, ut per *Alex. conf. 213. n. 7. lib. 7. Surd. conf. 46. n. 7.* Ponderando etiam deducta in *Calagurritana beneficiorum de Bilbao coram Bichio dec. 25. & 29. post Zuffum de legum. processus*, de qua in sua materia *sub tit. de Beneficiis*, circa differentiam notabilem, quæ in jure consideratur inter casum, in quo agatur de privando aliquè beneficio seu jure assequuto. Et alterum, in quo agatur de repellendo à beneficio assequendo, ut in hoc secundo sufficiat sola diffamatio seu levis probatio, in altero autem defideretur probatio perfecta & concludens.

Demum ponderabam, & Sacra Consultat ut supra probabilem censuit ponderationem, quod circa hanc oppositionem exaudiendus non esset solus Magistratus particularis constitutus ex Consalonerio & Prioribus, Tum ex prudentiali motivo, ut id ex privata æmulatione unius vel duorum resultare possit, ut frequè experientia docet; Tum etiam ex motivo legali, quod ad Magistratum particularem pertinet agere solum concurrentia currentem & ordinariam administrationem Civitatis, alia verò graviora negotia perpetuitatem præferentia pertinent ad totam Civitatem, totumque populum, vel saltè ad Consilium generale, per quod totus populus representatur, *ad text. in l. finali Cod. de vendit. rerum Civitatis lib. 11. ubi communiè DD. de quibus Menoch. conf. 80. num. 22. & seqq. Cacheran. dec. 39. Rot. dec. 39. dec. 447. par. 5. rec. apud Celsum dec. 383. & frequentius*; Ac etiam quia unumquodque dissolvendum est eodem vinculo, quo est ligatum, Ideoque cum civitas de anno 1637. per totum populum seu Consilium generale concessa fuisset, unde quidam quasi contractus ita initus fuit, idemque sequutum esset in executione dictæ gratiæ & admissione ad bussulum, idcirco totius Civitatis consensus in hoc distractu necessarius erat, quam vis eo etiam accedente, nisi aliæ ignotæ accedant facti circumstantiæ, adhuc in hoc statu mihi improbabilis videretur oppositio.

Occasione autem disputandi punctum possessorii de quo principaliter actum fuit, illudque sub die 17. Maii 1669. pro Thomasio resolutum, ipsum quoque negotium principale implicite decum fuisse videtur, quoniam ex præmissis Sacra Consulta credit oppositam surreptionem non adesse, Quatenus verò per-

tinet ad punctum possessorii advertebam ut supra, quod distinctio cum qua in prima propositione processum erat, an oppositio esset totius Civitatis, vel aliquorum de Consilio seu Magistratu, nil faceret ad rem quoniam aut oppositio habebat substantiam, aut non; Si habebat, cum hæc sit actio popularis, in qua quilibet dici potest interessatus, necessarium non erat ut tota Civitas esset in causa; Et si habebat, nil referrebat totam Civitatem opponi cum ipsa, gerendo partes collitigantis, tollere non possit possessionem collitiganti competentem ejusque effectus; juxta ca. um de quo in *d. conf. 94. Fab. de Anno*, ubi erat totius Civitatis vel loci oppositio, ideoque inspectis terminis juris communis, dicta distinctione neglecta, certum videbatur jus hujus partis in possessorio, & ne impediri posset in exercitio Magistratus.

Non negabantur hæc per oppositores, quando seculi *Clementina Constitutio* cum dictis terminis tantum procedendum esset, sed insistebatur in hac lege particulari, per quam cum efficiatis ac amplis verbis inhabilitantur nedum debitores vel ad rationem obligati, sed etiam quamcumque litem, vel controversiam habentes, atque ad hoc restringebatur difficultas; Pro cuius solutione observabam dictam Constitutionem §. 16. tres continere partes, Unam, in qua inhabilitantur usurpatores, occupatores, & detentores bonorum Communitatis, Alteram, in qua inhabilitantur ejusdem Communitatis debitores, seu aliis obligati ad reddendas rationes gestæ administrationis, donec solutio vel redditio rationum sequuta sit, & neutra ex his adaptabatur ad casum; Tertiam demum generalem, in qua oppositores fundamentum constituebant, inhabilitativam eorum qui quascumque lites & controversias contra ipsam Communitatem habent.

Itam verò, etiam cum sensu veritatis, dicebam intelligendam esse de illis litibus, in quibus Communitas gerendo formalem personam collitigantis, contenderet de damno vel respectivè commodo ex victoria vel succumbentia resultante, quod percuteret peculiū seu aliud interesse ipsius corporis Communitatis, complexivum totius populi, omniumque ejus ordinum, & sic tam nobilium, quam popularium & comitarentium, ut comprobare videntur illa verba personalia *contra ipsas Communitates*, denotantia, quod his percuteret totum ipsum corpus polyticum, seu totam Universitatem, Quod ad præsentem controversiam adaptari non poterat, dum lis nullum percutiebat interesse ipsius Communitatis, cujus aulla ut liras resultabat, si gratia declararetur surreptitia, nullumque damnum positivum vel diminutio patrimonii, si declararetur valida, sed verè & propriè erat cum illis civibus, qui habentes necessarias qualitates aspirabant ad locum Consiliarii per hoc *Adultum* occupatum, vel cum aliis imbuissolatis, qui extrahi sperabant in locum extracti, qui esset inhabilis; Aut ad summum cum solo ordine illorum nobilium seu civium qualificatorum, ex quo constituitur consilium; Dando in hoc idem supra insinuatam exemplum tutoris, quia si litem vel interesse habet cum ipso pupillo, cujus utilitatem vel damnum, bonus, vel malus lites eventus causare potest, re. & intrat inhabilitatio, sed si litem moveatur per illos de parentela, quibus aliis tutela deferenda esset, quatenus tutor ob aliquem personalem defectum, sive ob cessantem in eo parentelam, removeri deberet, tunc dici non posset, quod lis esset cum ipso pupillo, & hic videbatur casus.

Ponderando etiam à simili terminis *textus in l. de Cod. locati* de facultate competente alicui expellendi

conductorem pro sua proprio, quod illa competit, quando usus proprii necessitas superveniat inopinato post locationis contractum, scilicet autem si illa de tempore contractus vigeat, vel praevideri poterat; Sive ea quae habemus de facultate competere debitori compensandi cum credito sibi super venio ad verus proprium creditorem, quod non intrat pro illo credito, quod iam sibi competeat, ac praexistebat de tempore contracti debiti cum similibus, quae recte ad casum adaptari poterant, cum haec opponendi causa de tempore, quo facta sunt imbuissolatio, iam praexistebat, Ideoque cum eadem *Clementina Constitutio*, nedum inhabilitet litigantes, seu alios in re esse habentes, ut supra, sed etiam gravibus poenis afficiat eos eligentes vel admitteutes, atque oppositores allegantes pendentiam litis usque ab initio executi Indulti, per oppositiones & protestationes, Hinc resutare dicebatur, quod ipsi ita allegarent propriam turpitudinem propriamque delictum, dum colligantem non solum admiserunt ad Magistratum in alio buffolo, quando forte justam exculati-onis causam habeant, quod scilicet adhuc duraret illa reverentia, ob quam ipsum Indultum executioni demandatam fuerat, sed admiserunt ad istud ultimum buffolum, de tempore quo ista causa cessaverat, cum ex bene deductis apud *Feb. de Ann. cons. 94.* jus imbuissolati non consistat in extractione, quae est effectus casus & fortunae, sed consistat in ipsa imbuissolatione, quando de Magistratu effici dicitur in substantia seu habitu, dilato solum effectu seu executione in tempus extractionis.

Et nihilominus dicebam sufficere ex his reddi probabiliter dubium, an Constitutio praedicta capiat casum necne, Tum quia in casu dubio lex nova particularis interpretanda est ad limites juris communis, a quo passivam recipit interpretationem; Tum etiam quia id sufficit, ut interim tanquam exceptio dubia & altioris indaginis admitti non debeat in hoc summariissimo possessorio, circa quod quotidianum in foro habemus, quod illi etiam obstat *decretum irritans*, & clausula *sublata*, ex quibus possessio inficitur, ac habetur pro non possessione, Et tamen si dubium est, an lex vel dispositio continens dictas clausulas adaptetur ad casum necne, non impeditur manentibus; Ita patitur in facultativis & similibus, etiam in hoc summariissimo iudicio admittendis, quoniam id procedit, quando certum est adesse qualitatem inhabilitativam seu reddendam possessionem non manentibus; Multo magis ubi probabilius est legem non obstat, ac etiam concurret assistentia boni juris, ob quam facilius huic possessorio remedio locus datur; Et ex qua ratione laudabilis Curiae stylus est, etiam in huiusmodi vel alterius possessorii disputatione, de bono iure saltem summariim gustare, quamvis vulgaris & quotidiana propositio sit, quod in hoc iudicio non queritur de iustitia vel iniustitia, sed attenditur nudum factum possessionis, cum id fiat ad ipsam possessionem melius colorandam, ac facilius eam reddendam manentibus.

FERRARIEN.
REGIMINIS STUDIORUM
PRO
MAGISTRATU PARTICULARI
CUM
CONSILIO GENERALI
CIVITATIS FERRARIAE.
RESPONSUM.

An Consilium Generale repraesentativum
Card. de Luca de iurisdic. &c. & Praeeminent.

totius Populi seu Civitatis cui ex legibus competat aliqua administratio vel praeminentia possit istam concedere, & demandare Magistratui particulari, Et quantum possit, an sit quodcumque revocabilis necne; Et de eiusdem juris exercitio penes aliquos de corpore universali residente, quamvis ipsum jus habituale penes totum corpus resideat.

SUMMARIUM

- 1 **F**acti series.
- 2 Ratio questionis.
- 3 Novitates damnabiles.
- 4 Studia administrantur per Principem.
- 5 De praeminentiis Civitatis Ferrariae ad instar Bononiae.
- 6 Ea quae resident penes Magistratum particularem dicuntur existere actu, & in exercitio, habitus vero existunt penes totam Civitatem.
- 7 Dantur exempla juris patronatus, feudi, juris conferendi, & similia.
- 8 De ratione, ob quam administratio debet esse penes paucos.
- 9 De utroque, Consilio generali, & particulari.
- 10 Quod electio administratorum, ac etiam electio graviorum negotiorum pertineat ad totam Civitatem, totumque populum, Et de consuetudine, quod praedecessores eligant successores.
- 11 De potestate Capituli Sede vacante ut eam exercere debeat per unum.
- 12 An facultas per Consilium generale demandata Magistratui sit revocabilis, de affirmativa.
- 13 Quando constat de titulo infecto, vel revocabili, tunc possessio quantumvis longa non suffragatur.
- 14 De ratione, ob quam facultas de qua num. 12. non est revocabilis.
- 15 Quod administratores praedecessores non possint sibi eligere successores.

DISC. XXXIX.

POST devolutionem Civitatis, ac Status Ferrariae ad Sedem Apostolicam, *Clem. VIII.* sub eorum Pontificatu illa effectum sortita est, praefatam adiens Civitatem, de anno 1599. ultra multa privilegia & praeminentias quas illi satis liberaliter concessit, praescripsit etiam formam seu modum, quo mediante regere debet eiusdem Civitatis Communitas, cum Consilio scilicet generali centum virorum unde *Magnum* seu *centum virale* nuncupatur, totius populi representativo, & cum Magistratu particulari habente actualem administrationem iuxta communem usum omnium ferè Italiae, praesertim vero Status Ecclesiastici Civitatum ut patet ex *disc. praeced. & disc. 30. & 31. ac aliis hoc eodem tit.* Cumque in eadem Civitate adesset Academia seu publica Universitas studiorum, Hinc inter alias leges tunc pro dicta Civitatis administratione editas, fuit illa, ut studiorum regimen, cum electione lectorum, ac assignatione distributionis, & augmento stipendiorum, cum aliis ad idem regimen pertinentibus spectaret ad

dictum Consilium. De anno verò 1601. Et sic in primo triennio in quo studiorum reformatio juxta leges vel stylium facienda erat, idem Magnum seu Generale Consilium, prævia narrativa, quod ob difficultatem convocandi semper ipsum Consilium Generale aliaque inconvenientia, id non de facili practicari poterat, cum interventu & auctoritate Cardinalis Legati, dictam facultatem transfudit in Magistratum particularem, cujus primus seu caput nuncupatur *Judex Sapientum*, cui Magistratui adjuncti sunt duo alii officiales *Studii Reformatores* nuncupati de ipso corpore Consilii, & ab eodem ad instar aliorum de Magistratu eligi soliti, ex quibus omnibus constituitur Congregatio quæ *Studii* nuncupatur, atque ita pacificè servatum fuit continuato spatio annorum 67. post quorum decursum excitata fuit difficultas, quod id fieri non potuerit, atque retroacta observantia ab usui magis referenda esset, ex eo fundamento, quod præfatum Consilium Generale potestatem non haberet derogandi dictæ legi Pontificiæ, neque absque causa necessitatis vel utilitatis hanc facultatem à se abdicare, & in alterum transferre, vel ex dispositione textus in *l. finali Cod. de vendit. rerum ad Civitatem pertinentium lib. 11.* Vel ex eo, quod cum hæc potestas per Papam ipsi Consilio specialiter delegata sit, non poterat delegatus ad certum negotium seu certam causam particularem alium subdelegare, Atque super hoc in notula transmissa tota disputatio ibi circumferri videbatur, an scilicet ista esset jurisdictio delegata particularis, vel potius concessio jurisdictionis ordinariæ, vel delegatio ad Universitatem, unde resuleret facultas subdelegandi.

Super his autem ex parte dicti Magistratus seu Congregationis Studii consultus, Respondi parum probabilem videri hujusmodi excitatam difficultatem, Tum ex generali axioma, ut ea quæ diu servata sunt, atque longam habuerunt durationem, immutari non debeant, ad communiter notata per *Canonistas in cap. cum consuetudinis de consuetud. & Civilistas in l. in rebus ff. de consuet. Principum ad text. in c. quis nesciat, undecima distinctione. & c. hæc autem 30. distinctione; & advertitur præsertim supra in *Forolivioen. disc. 35.* ubi patet Sac. Consultam cum hoc axioma prudenter processisse, ut observari deberet solitum, cum frequentius novitates inconvenientia parere soleant.*

Tum etiam proximè & stringenter, quia reverè id non importabat abdicationem dicti juris à Consilio, ejusque translationem in alteram personam diversam, ita ut speciem alienationis redoleret, ac propterea dicebam extraneos remanere, tam dictos terminos textus in *l. finali Cod. de vendit. rer. ad Civitatem pertinentium*, quam dictos alios terminos jurisdictionis ordinariæ vel delegatæ, seu facultatis subdelegandis; Cum enim ante devolutionem dicta Universitas seu Academia administraretur per Ducem tanquam Principem seu Magistratum ab eo deputari solitum, eo modo quo videmus in magnis & celeberrimis Studiis Neapolitan. Patavin. & similibus, Atque id esse de rebus ad supremum Principem spectantibus, ejusque curæ incumbentibus, quæ non nisi ejus auctoritate obtineri posse, plenè habetur apud nostrum eruditissimum Regnicolam *Borellum de præstantia Regis Catholici c. 34. & latius c. 40.* Unde propterea stante devolutione, jurisdictiones, facultates, & præeminentiæ residentes penès feudatarium, de jure, alio non expresso, tanquam per reversionem ad suam primævam causam competere deberent Summo Pontifici, seu Cardinali Legato ibi explicanti eas partes, quas Dux ante devolutionem explicabat. Hinc Summus

Pontifex, ut huic Civitati ad immediatam Sedis Apostolicæ subjectionem & obedientiam redeunt, quæ majores geri possent, concederet præeminentias, illamque præsertim in omnibus exæquaret adjacenti, & forsan æmula Civitati Bononiens, dum in omnibus & ad instar, easdem præeminentias Oratoris apud Sedem, Auditoris Rotæ, ac Advocati Consistorialis pariformiter concessit, inhærendo vestigiis *Julii II.* quando dicta Bononiensis Civitas excusso Tyrannorum jugo ad immediatam obedientiam & jurisdictionem Sedis Apostolicæ devenit, ita pariter hanc prerogativam administrandi publicam Academiam ad instar Bononiensis concedere voluit Civitati, ne aliàs illa prætendi posset per Cardinalem Legatum, dirigendo concessionem in dictum Consilium tanquam constitutum seu representativum totius populi totiusque Civitatis, non autem quod præcisè in hoc electa esset industria dicti Consilii Generalis, quodque aliàs dicta administratio sequi non posset.

Atque in hoc mihi videbatur consistere æquivocum asserentium id esse contrarium præfatis legibus, quibus derogari non potuerit, quoniam præfatum jus seu præeminentia versus residet & continuat penès ipsam Civitatem ejusque Consilium tanquam Civitatis representativum, absque eo quod desuper caderent termini alienationis seu translationis; Cum enim Magistratus particularis esset pars seu membrum ipsius Consilii Generalis, ex quo ad tale munus ipsi Consiliarii seu Decuriones assumuntur, prout etiam & duo Reformatores; Hinc proinde id solum operatur, ut exercitium illius juris, quod habitu est penès omnes, pro faciliori ac meliori administratione fit penès aliquos tantum de eodem corpore, Ad instar eorum, quæ habemus in materia jurispatronatus competentis alicui familiæ, seu generi personarum, quoniam illud tanquam individuum residet penès omnes & quemlibet eorum in solidum ex plenè collectis per *Belon. jur. de jur. accresc. q. 6. c. 48.* Et tamen frequenter exercitium penès aliquos tantum, puta unum, duos, vel tres seniores, seu penès illum, qui primogenitus, seu majorascus aut caput domus dicitur, esse solet ex deductis per *Charlm. controv. 22. ubi late concordantes; Quod etiam frequenter verificatur in feudis quamvis dignitatis & de sui natura individuis juxta usum Lombardiæ, quod ipsum feudum utpotè individuum penès omnes agnatos, & à lege investituræ vocatos in solidum residere dicitur, commoditas verò ac exercitium dividitur ex deductis in *Munten. feudorum sub tit. de feud. disc. 8.* sed frequenter administratio præsertim jurisdictionis esse solet penès primogenitum seu majorem natu, cadente solum questione, de qua *sub tit. de fideicom. disc. 1. cum pluribus sequen. an major natus dicatur ille, qui talis est per naturam & veritatem, spectata sola prerogativa ætatis, vel potius spectata prerogativa lineæ.**

Idemque frequenter habemus in jure conferendi beneficia competere Capitulo vel Collegio, quod tamen ex Statuto vel consuetudine explicari solet, vel per Canonicum Decanum, vel per Turnarium seu Hebdomedarium, qui nomine totius Capituli seu Collegii conferre dicitur, continuante jure penès ipsum corpus universale absque aliqua abdicatione seu translatione; Et magis frequenter praxis docet in cura animarum annexa alicui Capitulo, seu Collegio, aut Monasterio, quoniam habitualiter illa residet penès ipsum Collegium, seu Capitulum, exercitium verò penès Vicarium, cum similibus.

Et hic mihi videbatur casus, ita exigente subiecta

mate-

materia, seu rationis identitate, ob quam exercitium dictorum jurium penes omnes habitu residentium restringitur ad unum, vel aliquos; Cum enim pro recta studiorum administratione indagare oporteat sufficientiam, applicationem, & mores Lectorum, & an illi confirmandi, vel reformandi sint; Prout circa stipendia an debeant augeri juxta mensuram meritum, idque pendeat magis à fecerit & diligentibus informationibus, idcirco omnino congruum, imò necessarium videtur id à modico numero explicari, cum publicitas in Consilio Generali ex numero 100. virorum constituto magna inconvenientia produceret, atque res videretur impracticabilis.

Ad quod comprobandum deducebam determinationem Sac. Consultæ in *Forslovisen. de qua supra disc. 31.* quod quavis potestas admittendi aliquem ad Consilium in locum Consilii deficientis resideret penes Consilium generale, ita legibus expressè disponentibus, atamen facultas indagandi vitam & mores, ac idoneitatem admittendorum restricta est ad Consilium parvum, seu secretum, ut ibi.

Quod in specie ponderabam ex eadem ratione practicari in eandem Civitatum regimine, siquidem de jure electio Priorum, seu Administratorum pertinet ad totam Civitatem, totumque populum in Generali Consilio congregatum, unde propterea reprobatur consuetudo, ut talis facultas resideat penes Magistratum particularem, quodque prædecessores sibi eligant successores ex deductis per *Franch. dec. 101. & Rovit. in pragm. 1. de administrat. Universitatum*, ubi plene disputat, atque hanc consuetudinem sustinere conatur; Pro ut alienationes bonorum Communitatis, aliaque graviora negotia perpetuum statum, seu perpetuum præjudicium redolentia pariter à toto populo congregato in Consilio Generali de jure explicari debent, & tamen ferè ubique rationabilis usus introduxit, ut hæc fiant à Consilio ex aliquorum tantum civium numero constituto, ita dicto Consilio habente, solum exercitium illius juris, quod penes totum populum adhuc perseverat.

Et de jurisdictione ac præeminentia Capituli Cathedralis administrandi Ecclesiam sede vacante, quod ex statuto, vel consuetudine ejus exercitium residere valeat penes Archidiaconum, seu aliam Dignitatem privative ad ipsum Capitulum habetur *dec. 194. apud Post. de manu. atque Sac. Conc. Trid. sess. 24. de refor. c. 16.* id statuit pro necessitate, ut in unum hæc jurisdictione in exercitium transferri deberet, cum similibus.

Procedebant hæc de plano in ordine ad potestatem dicti Consilii Generalis faciendi præfatum decretum, dictamque administrationem demandandi Magistratui, seu Congregationi particulari, ita ut actus dici non posset invalidus ex defectu potestatis, ut per novitatis excitatores prætendebant; Difficultas autem residebat, An eidem Consilio volenti per seipsum ad normam dictarum legum hoc regimen reassumere, dictamque demandatam potestatem revocare, id fieri posset nec nò, Et quando non urgerent supradictæ rationes, ex quibus per quamdam speciem necessitatis pro recta administratione rationabiliter ita statutum fuit, certum videbatur id præfato Consilio licere, non obstante adeò diuturna observantia annorum 67. Licet enim juxta generalem regulam textus in *l. omnes & l. si. Cod. de prescrip. 30. vel 40. annorum.* omne jus præscribatur, ac etiam ex juris canonici disposi-

tione, ubi vehemens juris resistentia non obstat, consuetudo, seu observantia quadragenaria, etiam in illis, quæ sunt contra jus attendatur, potissimè verò ubi concurrat aliquis titulus putativus, qui in præfati ex dicto decreto, ac etiam litteris Apostolicis ejusdem *Clementis VIII.* de quibus infra resultare videbatur, Attamen reflectendo ad veritatem, istæ considerationes, quæ more Advocati, seu Consulenti ad causæ opportunitatem deduci, ac de facili exornari poterant, cum copiosis allegationibus & regularum cumulis ignaro vulgo placentibus subsistentiam habere non videbantur, dum constabat de initio, seu titulo, cujus vigore per hujusmodi spatium hæc administratio penes dictum Magistratum, seu Congregationem fuerat, qui titulus erat merè precarius, & consequenter de sui natura quodocunque revocabilis, ad *ext. in l. 1. & toto tit. ff. de precario.*

Ubi enim constat de initio, seu titulo, cujus vigore aliquis possidet, tunc si talis titulus est infectus, seu defectus natura revocabilis, ac non tribuens jus proprium, puta ex precario vel administratione, aut locatione & conductione cum similibus, tunc possessio quantumvis longissimi & diuturni temporis nullum jus præbet, neque ad aliquam præscriptionem sufficit, ut potè referribilis ad dictam causam, ob quam actus, non proprio, sed alieno nomine initus est, juxta theoreticam *Innocen. in cap. dudum de decim. ubi ceteri Canonistæ, cum concord. per Capobl. de Baron. prag. 11. nu. 251. & seqq. & habetur plenè in Sabinen. exemptionis sub tit. de Regalib. disc. 47. & disc. 3. sub tit. de feud.*

Credebam tamen hujusmodi facultati revocandi locum non esse debere ex dicta ratione rectæ administrationis, quæ penes totum Consilium in exercitio sequi non posset absque pluribus inconvenientibus, adeò ut nisi decretum esset, ita ex integro decernere oporteret, vel congrueret, Undè tam dictum decretum de anno 1501, quàm sequuta diuturna observantia, pro meo iudicio, attendi debebant, potius in ordine ad quamdam declarationem ejus, quod de jure & ex qualitate subjectæ materiæ facere oportebat, seu congruebat, Eodem modo, quo totus populus illam potestatem administrandi Communitatem sibi de jure incumbentem transtulit in Magistratum particularem, quoniam habent quidem hæc initium, seu originem à causa voluntaria, & à quadam specie precarii, seu commissæ administrationis, non inde tamen datur facultas revocandi, cum retractari non debeant ea, quæ faciendæ ex integro venirent, si facta non essent; Eatenus autem apud *Franch. d. dec. 201. cum aliis per Rovit. d. prag. 1. de administr. Universitatum*, dicitur tolerandam non esse diuturnam observantiam, quod jus eligendi administratores residentes penes totam Civitatem, seu totum populum, competat illis de Magistratu, qui successores sibi eligant, quatenus id irrationabile videatur, ac habens juris resistentiam ob speciem monopolii, & Communitatis supplantationem, quod ita aliqui tantum ejus tyranni & necessarii administratores redderentur, alternatim unis alios nominantibus, seu eligentibus, absque eo quod unum alios compellerent ad redditiones rationum; Undè propterea Sacra Congregatio pluries damnavit in Confraternitatibus, seu Congregationibus consuetudinem, quod prædecessores administratores sibi eligerent successores eligendos à tota Confraternitate, seu Congregatione, ideoque dicebam punctum esse in ratione possidendi, magis quàm in ipsa possessione,

Satis etiam dictum defectum potestatis revocandi suadebant literæ Apostolicæ ejusdem *Clementis VIII.* de subsequenti anno 1602. Cum enim Pontifex, quandam gabellam pro hujus studii sustentatione assignasset, ejusdem gabellæ administrationem, commisit dictæ Congregationi particulari nullo facto verbo de Consilio Generali, undè vehementer argumentum refultat, quod dicta decretatio, seu provisio anni præcedentis facta esset cum participatione, & consensu ejusdem Pontificis, quem omninò probabile est ab illo primo Cardinali Legato, stante tali temporis brevitate, certioratum fuisse, potissimè quia iste Pontifex donec vixit, reputando, & merito, illum Statum tanquam filium temporali Principatui Sedi Apostolicæ ab ipso genitum, seu cooptatum, quandam peculiarum curam ejus negotiorum, etiam in minimis habuit, undè hæc omnia insimul conjungendo, mihi videbatur rectè intrare propositionem supra initio insinuatam, ut immutanda non sint ea, quæ longam durationem habuerunt.

- 7 Quando confirmatio operetur aliquid plus remissivo.
- 8 Laici sunt incapaces dominii reliquiarum & rerum spiritualium, sed eorum jus importat administrationem, & præeminentiam honorificam.
- 9 Quid in capellis, & sepulchris.
- 10 Aliud est Ecclesia, aliud sunt cappella in Ecclesia existentes.
- 11 Ex constructione Ecclesiarum, & quale jus patronatus acquiratur in Ecclesia Regulari.
- 12 Quando acquiratur jus patronatus ex reedificatione Ecclesiarum, quæ jam existerant.
- 13 Et quid requiratur ad eundem effectum.
- 14 De improbabilitate patiendi servitutem Ecclesia libera.
- 15 Concessio Apostolica super reedificatione quid operetur.
- 16 Patronus non est dominus Ecclesie, neque de ea disponere potest, aut in ejus bonis se ingerere.

DISC. XL.

ANTIQUA est traditio à pia populi continuata credulitate, ac devotione, ac à plerisque administrantibus comprobata, quod de anno 524. sedente *Joanne primo* sub Imperio *Justiniani senioris*, *Theodorico Arriano Gothorum Rege* notabilem Italiam partem occupante, ejusque Regium titulum sibi usurpante, dum in Urbe manente pestilentia grassaretur, sub die 17. Julii, per magnos Angelorum dicto *Joanni Pontifici* tradita fuerit venerabilis, & miraculosa imago S. *Mariæ in Porticu*, ita nuncupata, ex eo quod id contigerit in domibus *Galle matronæ Romanæ*, quam Ecclesia tanquam sanctam veneratur, existentibus in porticu theatri *Marcelli*, in cujus ruinarum parte hodiè constructum cernitur conspicuum palatium *Sabelorum Principum Albani*, Cumque prope dictam Ecclesiam constructum esset Hospitalis, quod tractu temporis unitum fuit alteri Hospitali *Consolationis*, hinc proinde, incertum est ex quo titulo, vel principio, hujus Hospitalis Custodes, curam habere consueverunt dictæ imaginis, ejusque cultus, & venerationis, claves etiam retinendo tabernaculi, in qua illa servatur, Cumque Ecclesia prædicta, quæ est una ex titulis diaconalibus Cardinalium, esset Collegiata, & parochialis, ejus tamen redditus ex temporum injuria nimis diminuti essent; Hinc propterea Cardinali titulati consentiente, *Clemens VIII.* de anno 1601. dicto Collegio suppresso; eam concessit Congregationi presbyterorum nuncupatæ *Mariæ Dei vulgò Lucensis*, inter quam & Custodes prædictos diversis temporibus variæ exitus fuerunt controversiæ super dictæ Sacre imaginis custodia, mediante retentione clavium, & super cultu certis anni temporibus, & solemnitatibus, atque re delata ad Sac. Congregationem visitationis Apostolicæ, prodit resolutio dictis Custodibus favorabilis, ad ipsos scilicet, privativè ad dictos PP. spectare dictæ imaginis custodiam, clavium retentionem ac etiam cultum in octo anni temporibus, ut plurimum in ejusdem B. V. solemnitatibus.

Et quoniam eadem traditio præbet, quod ipsa die apparitionis dictæ imaginis miraculosè pestilentia cessavit, quodque idem ob devotionem populi erga eandem, pluries in consimili Dei flagello sequutum esset; Idcirco Urbe graviter dictum flagellum

ROMANA
IMAGINIS,
SEU
CONCESSIONIS SITUS
PRO
PP. SANCTÆ MARIE IN CAMPI-
TELLO CONGREGATIONIS
LUCENSIS,
CUM
CUSTODIBUS HOSPITALIS
CONSOLATIONIS.

Casus disputatus coram Cardinali deputato.

An laici administratores piorum locorum habere possint dominium imaginum, & reliquiarum existentium in aliqua Ecclesia privativè ad clericos eidem Ecclesie inservientes: Vel quale jus, seu præeminentia hujusmodi laicis competat. Et quid importet jus honorificum, vel præeminentia competens fundatori, vel restauratori alicujus Ecclesie, Et quando per restaurationem acquiratur necnè præeminentia patronalis.

SUMMARIUM.

- 1 Acti series, seu historia circa imaginem S. Mariæ in Porticu.
- 2 Vbi aliquid conceditur, consentur concessa omnia ea, sine quibus id effectum sortiri non potest.
- 3 Concessio Principis in dubio censetur sine tertii præjudicio.
- 4 Fortius illa Papa ob regulam de jure tertii questio non tollendo.
- 5 Confirmatio non alterat naturam rei confirmata, nequò aliquid plus vrbuit.
- 6 Confirmatio intelligitur facta sine tertii præjudicio.

flagellum patiente de anno 1657. Populus Romanus decrevit ex voto, publico aere dictam imaginem in decentiori loco constituere, in cuius voti executionem, ex *Alexandri VII* tunc regnantis decreto translata fuit in vicinam Ecclesiam *Sanctæ Mariæ in Campitello*, ab eadem Congregatione Lucenti possessam, ac ab ea sub *Paulo V*, ex integro constructam, sub ea lege, quod PP. dictæ Congregationis in priori domo *Porticus* viventes, ad istam *Campitelli* transferri deberent, itaut una magis cõspiciat, & numerosa domus constitueretur; quodque ista Ecclesia in ampliorem structuram reducenda utramque nuncupationem, seu intitulationem habere deberet, *Sanctæ Mariæ in Porticus*, & in *Campitello*, quæ propterea ex integro cum magna structura reedificata fuit, partim ex pecuniâ Populo Romano in præfati voti implementum erogatis in summa scutorum circiter 30. m. partim verò ex pecuniâ ejusdem Congregationis, sive aliorum devotorum, & benefactorum in totidem circiter, cum summa ex voto, ut supra destinata cœptæ structuræ non responderet, antiqua Ecclesia assumentem titulum *Sanctæ Gallæ*; Quibus ita sequitis, Custodes Consolationis præterea cœperunt invidis dictis PP. ad eorum dominium, ac liberam dispositionem habere unum ex duobus choris existentibus à lateribus Altaris majoris; Agnoscetes autem à se ipsis & ex propria facultate id præterea non posse, recursum habuerunt ad Populum, quem ex dicta reedificatione patronum præsupposuerunt, atque ab eo reportarunt dicti chori, vel situs concessionem, quam à Summo Pontifice *Clemente IX*. Regnante confirmari curarunt, deputato pro litterarum apostolicarum desuper expeditarum executione qualificato Cardinali, eorum quo assumpta disputatione.

Scribentes pro Custodibus procedebant cum terminis generalibus, quos in materia beneficii quotidianos habemus super executione litteris apostolicis concedenda ex plenè collectis *dec. 31. nu. 1. par. 1. rec. & passim*, deducendo etiam dictæ concessionis rationem, quod scilicet, cum ad præfatos Custodes pertineat imaginis custodia, ac etiam jus illius administrationis, & cultus, ac venerationis cum cantoribus & clericis per eos assumendis, ita iustum & congruū erat concedi ad hunc effectum præfatum chorum, tanquam rem sine qua dicta facultas exerceri non poterat, ex juris propositione, quod ubi aliquid conceditur, concessa censentur omnia ea ea, sine quibus illa concessio effectum sortiri non potest, nè aliàs inanis, ac de vento remaneat *Mertin. decis. 6. 10. aliàs dec. 253. par. 6. recent. nu. 1. cum seqq.* & in aliis de quibus *suprà in Nazarena sub tit. de iurisdic. disc. 20.* atque cum his & similibus generalitatibus procedebatur.

Scribens ego pro dicta Congregatione, illud in primis advertebam, quod litteræ Apostolicæ, de quarum executione agebatur, non contineret gratiam ex integro seu concessionem Pontificiam cum ejus absoluta & suprema potestate tollendi jus tertii, dum id in litteris non legebatur, & in dubio non est præsumendum, quoniam non præsumitur Principem velle tollere jus tertii cique præjudicare, nisi expressè dicatur *ad text. in l. 2. §. Prætor ait ff. nè quid in loco publico, ubi communiter scribentes, de quibus Gomes super regul. de iure tertio questio non tollen. q. 1. Gabr. eod. tit. de iure tertio questio non tollen. concl. 1. cum seqq. cum concor. collect. per add. ad dec. 666. n. 70. cum seqq. par. 4. rec. tom 3. & habetur frequenter sub tit. de servit. super concessioni-*

bus, quæ per Principem fiant de locis publicis ad materiam *d. rex. in §. Prætor ait*; Quod si de plano procedit in quocumque Principe, multò magis in Summo Pontifice, qui per dictam regulam expressè proficitur per ejus gratias non tollere jus tertii, nisi expressè dicatur eum speciali derogatione dictæ regulæ, quoties non agatur de gratis perneccesse, & de sui natura præjudicialibus ex collectis *per Bivar. & add. dec. 576. Rot. dec. 11. p. 6. rec. apud Rojas dec. 336. cum aliis collectis per adden. ad dec. 2. par. 3. recent. ex num. 270. ad fin. & habetur supra in Messanen. erectionis Collegiata, disc. 9. & in aliis hoc eodem tit.*

Continent enim dictæ litteræ simplicem confirmationem concessionis factæ per Populum, & sic cum præsupposito, quod Populo competeret jus faciendi dictam concessionem tanquam de re sua, removendo solum obstaculum, quod militare posset circà potestatem Conservatorum & Populi, seu Consilii faciendi concessionem prædictam, sive ad effectum illam reddendi firmam & irrevocabilem; nè Conservatores successores, & Consilium possent illam retractare; De natura siquidem confirmationis est nihil addere confirmato, neque ejus naturam, vel qualitatem alterare, aut dare plusquam in actu confirmato contineatur, *Gregor. dec. 159. nu. 4. dec. 164. n. 8. & dec. 267. n. 1. Rot. decis. 219. n. 1. par. 7. recent. disc. 293. num. 13. par. 11. & habetur sub tit. de fendis, disc. 4. & 5. & 60. & alibi, cum sit principium absolutum, quod habemus quotidianum in materia Egidiana, ac statutorum Urbis; Et in specie quod confirmatio intelligatur sine præjudicio tertii, *Gregor. d. dec. 164. n. de.**

Quare puncti decisionem pendere dicebam à potestate Populi concedentis, an scilicet & quale jus haberet, quoniam si talis potestas non competeret, confirmatio Apostolica ad nihilum deservibat, dum non continebat verba talia, quod importare possent novam concessionem juxta terminos *text. in cap. 1. de transact. ubi scribentes, de quibus d. tit. de fendis, disc. 4. & 5. & alibi.*

Pro methodica verò inspectione dictæ potestatis, in duos punctos quæstionem distinguebam, unam super sacra imagine, ac jure proprio ipsorum Custodum, & alteram super ipsa Ecclesia, ejusque singularis partibus, & membris, & quale jus Populo in eis competeret.

Quoad primum, quamvis ex dicto decreto S. Cong. visitationis declaratum esset dictis Custodibus competere retentionem clavium tabernaculi, in quo Sacra imago asservatur, nec non facultatem conducendi clericos & cantores pro canendis laudibus, aliisque consuetis solemnitatibus explicandis, Attamen id nunquam importare potest dominium, quod in hujusmodi rebus ecclesiasticis & spiritualibus non datur in laicis, qui sunt eorum incapaces *cap. causam qua, cap. sacrosancta, & cap. massana de elect. ubi glos. & DD. cap. nullus 16. q. 7. cum concord. per Gemer. in praxi Curia Archiep. Neap. 41. num. 22.* Et in specialibus terminis habendi claves sacrarum reliquiarum, earumque aliquam administrationem, tanquam absolutum supponitur per *Andreol. acerrimum defensorem laicorum & Magistratus Civitatis contror. 38. nu. 1. & per tot. & advertitur supra hoc eodem tit. disc. 12.* Ac habemus in materia cappellarum & sepulchrorum, quoniam licet in laicis detur dominium, adeo ut sint in commercio, quinimò veniant in concursu creditorum, ut in specie habetur apud *Rov. conf. 75. lib. 2.* Attamen id percutit cæmenta & materialia, non

tamen ipsum jus spirituale, circa quod id importat quamdam simplicem administrationem sive honorificam praeminentiam, nunquam tamè dominiū.

Et nihilominus, quicquid hoc jus importaret, id respicit ipsam imaginem, ejusque custodiam, cultum, & administrationem, quod nil commune habet cum dominio Ecclesiae, ejusque partibus, nam aliud est Ecclesia, aliud verò sunt cappellæ in eadem Ecclesia existentes, ut *decis. 247. nm. 9. par. 7. rec.*
 10 *ex Abb. Cardinali & aliis in cap. fin. de jurepatro;* Et quamvis vera sit dicta propositio ex parte Custodum deducta, quod concessa una facultate censentur concessa omnia ea sine quibus illa effectum sortiri non posset, ac inanis remaneret; Attamen id percutit effectum nē PP. impedire possent cantores & clericos per Custodes assumendos, nē laudes canant, aliaque obsequia sacrae imagini congruis & consuetis temporibus praestent, & sic debeant praestare in hoc patientiam modo congruo & decenti, nē aliās Ecclesiae servitium, ipsorumque PP. institutum deseratur, vel impediatur; Non indè tamen modo aliquo inferri potest ad facultatem habendi aliquam partem, vel membrum Ecclesiae in dominio privativè ad ipsius Ecclesiae Rectorem, vel Praetatum, cujus loco isti PP. successerunt, ejusque jura obtinent, undè quoad jus ipsorum Custodum ex persona propria, res videbatur plana, ita etiam per eos agnita, dùm de proprio jure diffidentes, à Populo tanquam Patrono concessionem obtinere curarunt.

Quo verò ad alterum punctum, seu inspectionem super juribus Populi dictam concessionem facientis, quamvis ego admitterem, quod etiam in Ecclesiis regularibus per constructionem Ecclesiae acquiratur jus patronatus honorificum, quoniam conclusio, ut in Ecclesiis Regularium illud non acquiratur, nisi ex privilegio in limine, procedit ad effectum praesentationis, vel electionis, non autem ad alios effectus praesertim honorificos ex deductis
 11 *per Cavaler. decis. 265. 321. 336. & 445. Burratt. & Adden. dec. 1. dec. 593. n. 6. & 210. n. 11. p. 5. rec. & frequenter;* Attamen in praesenti non agebatur de nova constructione Ecclesiae, quae jam aderat in meliorem structuram redacta, & quamvis talis reductio non importaret simplicem restorationem, sed haberet speciem novae constructionis ex integro praevia totali demolitione Ecclesiae antiquae, itaut nova indigeret consecratione, juxta distinctionem, de qua *apud Burratt. dec. 931. n. 7. ubi adden. lit. C. cum concord. ibid. deductis*, attamen id
 12 procederet, quando haec reedificatio habens absque dubio consensum Papae, qui Ordinarii etiam partes in Urbe implet, ac Rectoris cujus partes implebant dicti PP. facta esset ex integro, ac toto sumptu ipsius Populi, qui dici posset fundator, seu reedificator, Secus autem in praesenti, dum in parte tantum contribuerat, pro alia verò parte forsitan majori constructio facta erat cum antiquae Ecclesiae cæmentis, nec non ipsius Congregationis sumptu, sive aliorum particularium devotorum oblationibus, & elemosynis, quo casu nemo dicitur patronus, sed omnes sunt benefactores, ubi praesertim expressè non est actum de acquirendo
 13 jus patronatus, ut etiam habemus in augmento dotis ex deductis. *per Loster. de benef. lib. 2. q. 8. num.*

33. & seqq. *Ros. dec. 568. par. 4. recent. dec. 137. post Vivian. cum aliis supra in Papien. visitationis Hojpiralis sub tit. de juriisdic. disc. 41.* Potissimè verò istibus particularibus facti circumstantiis, quod scilicet, ob suppressionem dictae alterius domus, ista exitura erat unica, & fortè caput totius Congregationis, cum residentia Generalis, aliorumque superiorum, ideoque, cum jam adesset Ecclesia, quae licet non adèd conspicua, competentis tamen structurae, omninò libera erat, prorsus improbable est, quod ob aliquam majorem ampliationem, vel meliorem structuram iidem PP. Ecclesiam liberam, ita servam efficere voluissent, atque praedictae laicorum servituti circa imaginem, ex qua plures inquietudines, & inconvenientia de praeterito resulant, addere quoque hanc servitutum, resultantem ex formali jure patronatus, vel alia laicorum praeminentia in tota Ecclesia, sed potius probabile est, quod se regulassent cum dicto sacrae scripturae de Tobia, *sufficebat paupertas nostra*, vel cum altero, *Melius est modicum cum quiete &c.*

Constituatur in contrarium magnum fundamentum, in eo quod totum id Apostolica auctoritate *Alexandri VII.* sequutum esset; Verùm id nullius momenti videbatur, quoniam dicta Apostolica auctoritas, rectè quidem operativa remanebat circa applicationem voti magis huic Ecclesiae, quam alteri pio operi, Sive circa translationem dictae imaginis ab una Ecclesia ad alteram, cum suppressione, ac respectivè unione dictae domus Regularis in Porticu, quae, & similia utpotè alienationem importantia sine beneplacito Apostolico fieri non poterant, non indè tamen inferri potest ad tollendum jus tertii, ac inducendam servitutum, aliàs de jure non intrantem.

Omnisque difficultas in proposito cessare videbatur, quoniam posita etiam competentia illius juris patronatus honorifici, & sic non omninò pleni, quod in Ecclesia regulari sine privilegio Apostolico in limine dari potest, adhuc tamen non resultabat effectus, de quo erat quaestio, quoniam etiam habens jus patronatus plenum ad omnes effectus, etiam illud praesentationis, dici non potest dominus Ecclesiae, vel ejus partium, & membrorum, itaut de eis disponere possit, quinimò per *Sac. Concilium Trident. sess. 22. de reform. cap. 11.* ex mente Sacrorum Canonum, ac dispositione aliorum Conciliorum, sub gravibus poenisei interdicatur ne quoquo modo in temporalibus possit se ingerere, Undè propterea ad summum praetendi posset quaedam major praeminentia, ut ita Populi Conservatores, vel dicti Custodes à reliquo populo distinguerentur, quod non controvertatur; Prout neque ex benevolentiae, & congruentiae legibus negabatur praestatio oportunae patientiae, ut in eisdem choris, aliisque partibus iidem Custodes consuetum cultum praestare possent sacrae imagini, ejusque solitas solemnitates explicare, sed punctus erat in dominio, ac jure proprio privativè ad ipsos PP. in propria Ecclesia, super quo, reflectendo etiam ad solam veritatem, improbabilis, malèque fundata videbatur dicta praesentio, ne-
 gotium tamen adhuc
 pendet.